OTTHON, VÁROS
FERENCVÁROS

FERENCVÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Készült a
KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002
„Közép-Magyarországi Operatív Program –
Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban –
Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”
című projekt keretében.

2015. augusztus

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Pro Regio Nonprofit Közhasznú Kft.
Cím: 1146 Budapest, Hermina út 17.
Tel: +36-1-471-8955
Fax: +36-1-471-8975
E-mail: proregio@proregio.hu
Honlap: www.kozpontiregio.hu

Városkutatás Kft.
Cím: 1093 Budapest, Lónyay utca 34.
Tel: +36 1 2179041
Fax: +36 1 2163001
E-mail:
Honlap: www.mri.hu

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.
Cím: 1061 Budapest, Andrássy út 10.
Tel: +36-1-317-5318
Fax: +36-1-317-3296
E-mail: bfvt@bfvt.hu
Honlap: www.bfvt.hu

Albrecht Ute	BFVT Kft. - ügyvezető	TT/1É 01-0517
Dr. Gordos Tamás	Pro Regio NK Kft. – pm, területfejlesztés	
Tatai Zsombor	BFVT Kft. – felelős tervező	K 01-5263
Gutai Berta	Pro Regio NK Kft. – tervező	TT/1 01-4858
Bóta-Bachraty Zsófia	Pro Regio NK Kft. – projektmenedzsment	
Ökrös László	BFVT Kft. – településtervezés	TT 01-6090
Szűcs András	BFVT Kft. – településtervezés	
Cseh Zsolt	BFVT Kft. – településtervezés	TT/1 01-2976
Bezerédy-Herald Balázs	Pro Regio NK Kft. – gazdaságfejlesztés	
Dr. Molnár Balázs Phd	Pro Regio NK Kft. – gazdaságfejlesztés, társadalom	
Somogyi Eszter	Városkutatás Kft. - társadalom	
Herczeg Béla	Városkutatás Kft. - társadalom	
Pogány Aurél	BFVT Kft. - táj és zöldfelület, környezetvédelem	TK 01-5060
Niedetzky Andrea	BFVT Kft. - táj és zöldfelület, környezetvédelem	
Orosz István	BFVT Kft. - energiaközmű és hírközlés	TE, TH 05-1585
Jordán Péter	PESTTERV Kft.	TV-01-2129
Pető Zoltán	BFVT Kft. - közlekedéstervezés	
Lelkes Mihály	BFVT Kft. - közlekedéstervezés	Tkö 01-2320
András István	BFVT Kft. - műemlékvédelmi szakértő	TT/1É 01-0525

Tartalomjegyzék

I. HELYZETELEMZÉS 11
1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A KERÜLET HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK 11
2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET 14
2.1. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata 14
2.2. A fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata 19
2.3. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása 24
2.4. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata 30
2.5. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek vonatkozó megállapításai. 32
2.6. A kerületre vonatkozó településrendezési tervi előzmények vizsgálata 34
3. FERENCVÁROS TÁRSADALMA 42
3.1. A kerület demográfiai és társadalmi összetétele 42
4. FERENCVÁROS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA 51
4.1. Humán közszolgáltatások 51
5. ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA 68
5.1. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése 69
6. FERENCVÁROS GAZDASÁGA 82
6.1. A kerület gazdasági súlya, szerepköre 82
6.2. Ferencváros főbb gazdasági ágazatai, jellemzői 89
6.3. A gazdasági szervezetek beruházásai, fejlesztési elképzelései 91
6.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők 93
6.5. Ingatlanpiaci viszonyok 95
7. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE 100
7.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, lakás- és helyiséggazdálkodás 100
7.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere 104
7.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység, gazdasági program 108
7.4. Foglalkoztatáspolitika, jövedelmi helyzet 109
7.5. Intézményfenntartás, településüzemeltetés, energiagazdálkodás 111
8. TÁJI, TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK ÉS ZÖLDFELÜLETI RENDSZER 116
8.1. Természeti adottságok, tájhasználat, tájszerkezet 116
8.2. Védett, védendő táji, természeti értékek, területek 116
8.3. Zöldfelületi rendszer vizsgálata 117
9. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA 121
9.1. Az épített környezet értékei 121
9.2. Területfelhasználás vizsgálata 126
9.2.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata 126
9.2.2. A kerület jelenlegi, tényleges területfelhasználása 126
9.2.3. A kerület területfelhasználásának konfliktusai 131
9.3. Telekstruktúra 132

9.3.1. Telekmorfológia és telekméret ... 132
9.3.2. Önkormányzati tulajdon kataszter ... 133
9.4. Az építmények vizsgálata ... 134
9.4.1. Funkciók, kapacitások ... 134
9.4.2. A beépítés jellemzői ... 140
9.4.3. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok ... 144
9.5. Épített környezet konfliktusai, problémái ... 151
9.5.1. Szlömösödött, leszakadó, leromló és degradálódott területek ... 151
9.5.2. Alulhasznosított és barnamezős területek ... 153
10. KÖZLEKEDÉS ... 156
10.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok ... 156
10.2. Közúti közlekedés ... 156
10.3. Közösségi közlekedés ... 158
10.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés ... 162
10.5. Parkolás ... 163
11. KÖZMŰVESÍTÉS ... 165
11.1. Vízi közművek ... 165
11.2. Energiaellátás, energiagazdálkodás ... 166
11.3. Elektronikus hírközlés ... 169
12. KÖRNYEZETVÉDELEM ... 170
13. KATASZTRÓFAVÉDELEM, TERÜLETFELHASZNÁLÁST KORLÁTOZÓ, BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK ... 174
14. VÁROSI KLÍMA ... 176
II. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS ... 178
1. A FOLYAMATOK ÉRTÉKELÉSE ... 178
2. PROBLÉMATÉRKÉP / ÉRTÉKTÉRKÉP ... 188
3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK ... 195
3.1. Ferencváros városrészei ... 195
3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek ... 199
3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek ... 200

Ábrajegyzék

1. ábra: Központrendszer közlekedési és funkcionális összetettsége ... 12
2. ábra: A sikeres város stratégiájának alapelemei ... 15
3. ábra: A BTFK célrendszere ... 17
4. ábra: A Budapest 2030 célrendszere ... 20
5. ábra: A Budapest 2020 célrendszere ... 23
6. ábra: Városfejlesztési célok ... 24
7. ábra: Ferencváros akcióterületek ... 25
8. ábra: Szegregációs mutató ... 26
9. ábra: OTrT Szerkezeti Tervlap kivonata ... 30
10. ábra: BATrT Szerkezeti Tervének kivonata ... 31
11. ábra: TSZT 2015 kivonat ... 33
12. ábra: Ferencváros Budapest zónarendszerében ... 36
13. ábra: A területfelhasználási egységek a Ferencvárosban ... 38
14. ábra: Ferencvárosban a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének bsá értékei ... 39
15. ábra: Ferencváros hatályos szabályozási tervei ... 40
16. ábra: Öregedési index a IX. kerületben, a fővárosban és országosan 2000-2013 között ... 45
17. ábra: Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem ... 46
18. ábra: A 2011-es népszámlálási adatok alapján előállított szegregációs mutató által lehatárolt szegregátumok és veszélyeztetett területek. ... 70
19. ábra: Vaskapu utcai szegregátum kartogramja ... 71
20. ábra: Földváry utcai szegregátum kartogramja ... 72
21. ábra: Kén utcai szegregátum kartogramja ... 73
22. ábra: Viola utcai szegregátum kartogramja ... 74
23. ábra: Gát utcai veszélyeztetett terület kartogramja ... 75
24. ábra Segélyezettek száma és aránya a lakott lakásokra vetítve ... 78
25. ábra: IX. kerület óvodáiban a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek száma, aránya. ... 78
26. ábra: Barnamezők Budapesten, 2014. ... 83
27. ábra: Ezer lakosra jutó társasági adózók száma kerületenként, 2012 (db). ... 85
28. ábra: A vállalkozások átlagos jegyzett tőkéje kerületenként, 2012 (ezer Ft). ... 85
29. ábra: Egy lakosra jutó jegyzett nagysága kerületenként (2012) és változása, 2004-2012 (eFt). ... 86
30. ábra: A külföldi tőke aránya a vállalkozások átlagos jegyzett tőkéjén belül kerületenként, 2012 (%). ... 86
31. ábra: A vállalkozások értékesítésből származó nettó árbevétele kerületenként, 2012 (ezer Ft) ... 87
32. ábra: A vállalkozások exportértékesítésből származó átlagos nettó árbevételének aránya az értékesítés átlagos nettó árbevételéből kerületenként (%, 2012). ... 87
33. ábra: A működő vállalkozások befektetett eszközeinek átlagos nagysága kerületenként (ezer Ft, 2012). ... 88
34. ábra: Az egy főre jutó helyi iparűzési adó változása kerületenként, 2000-2010 (Ft). ... 88
35. ábra: Foglakoztatási kapacitás, 2001, 2011 (%). ... 89
36. ábra: A regisztrált vállalkozások nemzetgazd. ágak szerinti megoszlása, 2013 (%). ... 90
37. ábra: A regisztrált társas vállalkozások létszám-kategória szerinti megoszlása, 2012 (%). ... 90
38. ábra: Az 50-249 fős regisztrált vállalkozások száma kerületenként, 2007-2010 (db). ... 90
39. ábra: A 250-x fős regisztrált vállalkozások száma kerületenként, 2007-2010 (db). ... 91
40. ábra: Ferencváros legjelentősebb támogatott projekthelyszíneinek és projekttípusainak térképe, 2015. ... 92
41. ábra: Az egy főre jutó támogatás 2002-2010 közötti átlagösszege megyénként minden támogatási rendszer és támogatott csoport alapján (eFt) ... 92

42. ábra: Az európai törzshálózati folyosók 93
43. ábra: A felsőfokú végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebb lakosság arányában Budapest kerületeiben. 2011. 94
44. ábra: Foglalkozási rétegződés, 2011. 95
45. ábra: Budapest és Ferencváros lakásállományának megoszlása építési időszak szerint, 2011. 96
46. ábra: Budapest és Ferencváros lakásállományának komfortfokozat szerinti megoszlása, 2011. 96
47. ábra: Az önkormányzat által fenntartott lakásbérlemények arány a teljes lakásállományon belül, 2008-2013. 97
48. ábra: A lakásállomány megoszlása a szobák száma szerint, 2013. 98
49. ábra: Az átlagos ingatlanár alakulása Ferencvárosban, 2001-2013. 98
50. ábra: Az átlagos négyzetméterenkénti ingatlanárak területi különbségei Budapesten és környékén, 2015. 99
51. ábra: Az eladásra kínált lakásingatlanok területi megoszlása a IX. kerületben, 2015. 99
52. ábra: Ferencváros önkormányzati költségvetése előirányzat-csoportonként (Ft, %), 2014 101
53. ábra: Ferencváros önkormányzata és intézményei költségvetésének kiadási szerkezete (Ft, %), 2014. 101
54. ábra: Az önkormányzat fontosabb saját bevételeinek alakulása, 2010-14 (eFt, logaritmikus skála). 102
55. ábra: Ferencváros polgármesteri hivatalának felépítése, 2015. 105
56. ábra: Ferencvárosi Szociális és Gyermekjóléti Intézmények Igazgatósága szervezeti ábrája, 2015. 106
57. ábra: a Ferencvárosi Egyesített Bölcsődei Intézmények szervezeti felépítése, 2015. 106
58. ábra: Képek Ferencváros köznevelési intézményeiről, 2015. 107
59. ábra: A munkanélküliségi ráta változása, 2013-2015. 109
60. ábra: A 100 lakosra jutó adófizetők számának alakulása Budapest kerületeiben, 2000-2012. 110
61. ábra: Az 1 lakosra jutó nettó belföldi jövedelem változása Budapest kerületeiben, 2000-2012. 111
62. ábra: Az 100 lakosra jutó személygépkocsik száma Budapest kerületeiben, 2013. 111
63. ábra: Tájhasználat területi megoszlása a kerületben 116
64. ábra: A kerület zöldfelületi rendszere 117
65. ábra: Közparkok, közkertek és erdőterületek lakóterületektől való távolsága 119
66. ábra: Zöldfelületi intenzitás érték, 2010. 119
67. ábra: Ferencváros, 1896. Homolka József által készített térkép 122
68. ábra: Régészeti területek Ferencvárosban 123
69. ábra: Műemléki és fővárosi védettség 124
70. ábra: A kerület városrészei 130
71. ábra: A telkek területi eloszlása a telkek mérete szerint (közterületek nélkül) 133
72. ábra: Jellemző telekméret-eloszlás a telkek száma alapján (közterületek nélkül) 133
73. ábra: Az alap- és felsőoktatás intézményei a kerületben 137
74. ábra: Egészségügyi intézmények a kerületben 138
75. ábra: A szociális intézmények elhelyezkedése a kerületben 139
76. ábra: Jellemző beépítettség megoszlása közterületek nélkül. 140
77. ábra: A telkek beépítettségének területi eloszlása közterületek nélkül. 140
78. ábra: Jellemző beépítettség megoszlása közterületek és beépítésre nem szánt területek nélkül. 140
79. ábra: Az épületek szintszám szerinti területi eloszlása 141
80. ábra: Jellemző szintszám megoszlása a telekszám alapján 141
81. ábra: Jellemző beépítési sűrűség területi eloszlása (m^2/m^2) 142
82. ábra: Jellemző beépítési sűrűségek aránya (%) 142
83. ábra: A beépítési sűrűség tényleges bsá értékei 143
84. ábra: A területfelhasználási egységek fejlesztési potenciálja a IX. kerületben (bsá érték lehetséges növekménye) 143
85. ábra: A lakások komfort fokozata városrészenként 152
86. ábra: Barnamezős területek átalakulása a IX. kerületben (2012) 153
87. ábra: Irodaterületek, barnamezős területek és MÁV pályaudvari területek összevetése 155

88. ábra: Ferencváros közúthálózata 157
89. ábra: Közösségi közlekedési hálózat 159
90. ábra: Ivóvíz és ipari víz főnyomó vezetékek 165
91. ábra: Csatorna főgyűjtő hálózat 165
92. ábra: Villamosenergia-ellátás 166
93. ábra: Gázellátás 167
94. ábra: Távhőellátás 168
95. ábra: Környezeti állapot 173
96. ábra: Építés-alkalmassági térkép 174
97. ábra: Árvízvédelem 175
98. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján) 176
99. ábra: Ferencváros problématérképe 191
100. ábra: Ferencváros értéktérképe 193
101. ábra: Ferencváros értéktérképe - részletek 194
102. ábra: Ferencváros városrészei 195
103. ábra: A kerület lakásállománya városrészenként 196
104. ábra: A kerület lakónépessége városrészenként 196
105. ábra: Középső-Ferencváros jellemző városszerkezeti térségei 198
106. ábra: Külső-Ferencváros jellemző városszerkezeti térségei 199
107. ábra: Barnamezős területek átalakulása a IX. kerületben (2012) 200

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Népszámláláskori lakónépesség alakulása Budapesten és a IX: kerületben (1990,2001,2011) 42
2. táblázat: IX. kerület lakó- és állandónépessége (2007-2013) Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis 43
3. táblázat: IX. kerület természetes népességszaporulata a lakónépességhez viszonyítva, ezrelék (2007-2013) 43
4. táblázat: A IX. kerület vándorlási egyenlege a lakónépességhez viszonyítva, ezrelék (2007-2013) 43
5. táblázat: Háztartások és egyes háztartásfajták számának és arányának alakulása (2001,2011) forrás: KSH, Népszámlálások 44
6. táblázat: Lakónépesség kormegoszlása 2001 és 2011-ben 44
7. táblázat: 7 éves és idősebb népesség megoszlása a legmagasabb iskolai végzettség szerint 2001-ben és 2011-ben. 45
8. táblázat: Lakónépesség gazdasági aktivitás szerinti megoszlása (%), 2001 és 2011-ben. 46
9. táblázat: Lakott és nem lakott lakások száma, aránya a kerületben és Budapesten, 2001 és 2011 47
10. táblázat: Lakott lakások megoszlása komfortfokozat szerint (%), 2001 és 2011-ben 47
11. táblázat: Lakásállomány használati jogcím szerinti megoszlása a aránya a kerületben és Budapesten, 2001 és2011. 48
12. táblázat: Nemzetiségek megoszlása a kerületben 49
13. táblázat. Lakónépesség megoszlása vallási felekezethez tartozás szerint, 2011 49
14. táblázat: Fontosabb munkaerő-piaci mutatók az egyes városrészekben (%), 2011-ben 50
15. táblázat: Bölcsődei férőhely adatok a 2014/2015. nevelési évre felvettek szerint (2014. november 3-ai állapot) ... 52
16. táblázat: A családsegítés szolgáltatás idősoros adatai, 2010 – 2014 53
17. táblázat: A gyermekjóléti szolgáltatások idősoros adatai, 2010 – 2014 53
18. táblázat: Kerületi járóbeteg szakellátás telephelyei és feladatkörei 61
19. táblázat: Önkormányzati tulajdonú sportlétesítmények 64
20. táblázat: Ferencvárosi Művelődési központ és Intézményei 65
21. táblázat Az egyes szegregátumok társadalmi mutatói és lakásminőséggel kapcsolatos jellemzői 69
22. táblázat: IX. kerületben lévő általános iskolák integráltan oktatott, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulószám adatai 79
23. táblázat: A Közép-Magyarországi Régió gazdasági fejlettsége Kelet-Közép-Európai összehasonlításban, 2010 (GDP/fő). 82
24. táblázat: A budapesti székhelyű vállalkozások néhány fontosabb arányosított adata, 2012. 84
25. táblázat: Budapest és Ferencváros lakásállományának egyes kiemelt jellemzői, 2011. 97
26. táblázat: A közfoglalkoztatásban résztvevők száma és aktív korúakra vetített aránya, 2011-2014. 110
27. táblázat: Az elmúlt évek legfontosabb támogatásból megvalósult energetikai, illetve energetikai elemet is tartalmazó önkormányzati projektjei, 2015. 113
28. táblázat: A művelési ágak megoszlása Ferencvárosban 127
29. táblázat: Ferencváros ingatlanvagyonának változása 2009-2013 134

Rövidítések jegyzéke

KMOP	Közép-Magyarországi Operatív Program
AMI	alapfokú művészeti iskolák
ÁROP	Államreform Operatív Program
BATrT	Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvény
BCE	Budapesti Corvinus Egyetem
BDK	Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft.
BKISZ	Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetése
BKK	Budapesti Közlekedési Központ
BKV	Budapesti Közlekedési Zrt.
BP ITS 2020	ITS Budapest stratégia 2020
bs	Beépítési sűrűség $bs=bs_{á}+bs_{p}$
$bs_{á}$ (bsá)	A területfelhasználási kategória szerint általánosan elhelyezhető funkciók értéke
bs_{p} (bsp)	Kizárólag épületen belül elhelyezett parkoló férőhelyek számára igénybe vehető) érték
BTFK	Budapest Területfejlesztési Koncepciója
Budapest 2030	Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció
CABERNET	Concerted Action on Brownfield and Economic Regeneration Network
CBC	Cross-Border Cooperation (Határon átnyúló együttműködés)
ELMŰ Nyrt.	Budapesti Elektromos Művek Nyrt.
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ESZA	Európai Szociális Alap
Étv.	Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény
EU 2020	Európa 2020 stratégia – az Európai Tanács 2010. június 17-i ülésén elfogadott 10évre szóló stratégia
EWSD	Elektronisches Wählsystem Digital (tároltprogram-vezérlésű elektronikus, digitális kapcsolórendszer)
FAVI-KÁRINFO	Felszín alatti víz és földtani közeg információs rendszer Kármentesítési információs alrendszere
FKF	Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt.
FGSZ	FGSZ Földgázszállító Zrt.
FŐGÁZ	Fővárosi Gázművek Zrt.
FŐTÁV	Budapesti Távhőszolgáltató Zrt.
FŐTEP	Fővárosi Területfejlesztési Program
Főv. Kgy.	Fővárosi Közgyűlés
FRSZ	Fővárosi rendezési szabályzat
GDP	Gross Domestic Product - bruttó hazai termék
göv	gömbgrafitos öntöttvas
HH	Hátrányos helyzet
HHH	Halmozottan hátrányos helyzet

IKT	Információs és Kommunikációs Technológiák
ITS	Integrált Településfejlesztési Stratégia
IVS	Integrált Városfejlesztési Stratégia
KEOP	Környezet és Energia Operatív Program
KÉSZ	Kerületi Építési Szabályzat
KLIK	Klebelsberg Intézményfenntartó Központ
KMOP	Közép-Magyarországi Operatív Program
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
KvVM	Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
LAIR	Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer
LED	Light-Emitting Diode - fényt kibocsátó dióda
MÁFI	Magyar Állami Földtani Intézet
MATÁV	Magyar Távközlési Rt.
MÁV	Magyar Államvasutak
MAVIR	Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt.
NGM	Nemzetgazdasági Minisztérium
Nvtv.	A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény
OFTK	Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció
OTÉK	Országos Településrendezési és Építési Követelmények
OTrT	Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
P+R	Park and ride – parkolj le és utazz
PMTFK	Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció
RSD	Ráckevei- (Soroksári-) Duna
RSS	Remote Subscriber Stage (kihelyezett előfizetői fokozat)
SNI	sajátos nevelési igény
SZT	Szabályozási terv
TAKARNET	Földhivatali információs rendszer
TÁMOP	Társadalmi Megújulás Operatív Program
TEIR	Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer
TFP	Tematikus fejlesztési Programok
Tftv.	A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény
TSZT 2015	Budapest Főváros Településszerkezeti Terve
TT	természetvédelmi terület
ZFI	Zöldfelületi intenzitás érték

I. HELYZETELEMZÉS

1. Településhálózati összefüggések, a kerület helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

Budapest illetve a kerület szerepe a nemzetközi, az országos és a regionális térszerkezeti és funkcionális kontextusban.

Budapest nemzetközi és országos szerepe

Budapest az európai városhálózat tagjaként 1,7 millió fős lakosságával a jelentősebb európai városok közé tartozik. Nemzetközi, s ezen belül is makroregionális szerepköre jelentős, de a Főváros és várostérsége együttes fejlesztésével, fejlődésével ezt a pozíciót tovább kell erősíteni az ország egészének versenyképessége érdekében. A KSH adatai alapján Magyarországon belül Budapesten termelődött meg a GDP 38%-a 2011-ben (míg lakossági súlya csak 17,6%), a beruházások 38%-a szintén itt valósult meg (2013), az egyetemi és kutatási központok kiemelkedő koncentrációja hozzájárult ahhoz, hogy a versenyképesség egyik legfontosabb jellemzője, az országban kutatás-fejlesztésre fordított éves ráfordítás közel 60%-a itt realizálódjon. Budapest a szolgáltatási szektor dominanciája mellett olyan ágazatok kiemelkedő központja, mint a kreatív ipar, ITK szektor, gyógyszeripar. Budapest az ország első számú turisztikai fogadóterülete, kulturális kínálata és épített öröksége nemzetközi viszonylatban is jelentős. Budapest központú az ország légi forgalma, a közlekedési hálózatok történeti kialakulása nyomán a legfontosabb közúti és vasúti csomópont. A logisztikai pozíciót tovább erősítik a transzeurópai közlekedési hálózatok, melynek egyik eleme maga a Duna vízi útja. A főváros „vonzereje", népszerűsége erősödik, mely mind a lakosságszámban, mind a turisztikai adatokban jól tükröződik. Az elmúlt 10 évben Budapest népessége növekedni tudott, a Budapestről történő elvándorlás 2007-től megfordult, így a főváros migrációs egyenlege pozitív tendenciát mutat.

A főváros és vele együtt élő környezete (közel 3 millió fő, az ország lakosságának mintegy 30%-a) együtt alkotja a budapesti funkcionális várostérséget, a budapesti gazdasági tér még ennél is nagyobb kiterjedésű és jelentőségű. Budapest és várostérsége a népesség, a jövedelem és a tőkekoncentráció tekintetében kiemelkedő az ország más térségeihez viszonyítva és ezzel arányosak a közlekedés terén jelentkező terhelések, igények. A térségen belüli intézményesített együttműködés alacsony hatékonyságú, az együttműködés szintje jelenleg nem megfelelő, a térségi pozíció megerősítése érdekében szorosabb kapcsolat szükséges.

A Budapesti várostérség nemzetközi, országos és regionális szerepkörének alakításában Ferencváros is szerepet játszik sajátos adottságaival, megvalósított fejlesztéseivel, ugyanakkor ezen szerepkörök önálló értelmezése a kerület szintjén csak korlátozottan tehető meg. A kerületek mindegyike hozzájárult a főváros pozíciójának a kialakításához, és a jövőben a komparatív előnyökre építve és egymással együttműködve érhető el előrelépés szinte minden fontos területen.

A kerület szerepe a településhálózatban

Ferencváros szerepkörét mind nemzetközi, mint térségi kitekintésben alapvetően meghatározza a kerület Budapesten belüli elhelyezkedése: annak ellenére, hogy a kerület a belső kerületekhez tartozik, több országos, sőt nemzetközi jelentőségű közlekedési korridor érinti.

A városon belüli közúti és vasúti gyűrűk közül mindegyik érinti vagy átmegy a kerületen, összvárosi és regionális szintű kapcsolatot biztosítva Ferencváros területeinek, ugyanakkor számottevő környezeti problémákat okozva a hatalmas átmenő forgalomnak köszönhetően. A tranzit forgalom volumenét tovább növeli a 4-es és M5-ös országos hálózati elemek városi szakaszai (a korábbiakban említett európai közlekedési folyosók), valamint a Soroksári út, amelyek a kerületen belül illetve annak peremén érik el a gyűrű irányú hálózati elemeket.

Ennek az adottságnak pozitív hozadéka ugyanakkor, hogy a kerületen áthaladó korridorokban található Budapest legnagyobb kapacitású és a leghosszabb kötöttpályás közlekedési vonala is a számos más alternatív közlekedési lehetőség mellett.

A kerületnek a fővároson belül elfoglalt pozícióját mind beépítettségében mind funkcionalitásában a sokszínűség határozza meg: Belső-Ferencváros lakótömbjei és kulturális, oktatási, idegenforgalmi intézményei elválaszthatatlan részei Budapest tradicionális központi területének, a Belső Zónának. A Középső-Ferencváros Nagykörút menti és azon kívüli tömbjei – az előbbitől eltérő beépítési struktúrájukkal – ugyanakkor szerves részei a körút menti városi gyűrűnek. Ferencvárosban ezen felül erőteljesen megjelenik a pesti átmeneti zónát átölelő barnamező gyűrűje is, annak pozitív és negatív hatásaival egyaránt. Mindezeket színesíti az – eleve sokarcú - Duna menti zóna: a déli összefüggő hatalmas barnamezős területek mellett ebben a zónában találhatók a budapesti ingatlanok közül a piac által legértékesebbre beárazott apartmanok is. Ezen sokszínű területek értékei és potenciálja – mind a lakóterületek, mind a gazdasági területek és az intézmények hatásai – messze túlmutatnak a kerület és a főváros határain.

A város szerkezetében meghatározóak azok a közösségi helyszínek, lokális kisközpontok, kerületközpontok, melyek a város működésében alapvető sűrűsödéseket jelentenek. Fontosak, mert a legtöbb esetben egyben közlekedési csomópontokhoz, jellemzően közösségi közlekedés átszállóhelyeihez kapcsolódva jöttek és jönnek létre.

A központ- és a közlekedési rendszer funkcionális összetettségét mutatja az alábbi ábra:

1. ábra: Központrendszer közlekedési és funkcionális összetettsége
Forrás: Budapest 2030

A hagyományos budapesti városközponthoz jelentős aktivitással rendelkező központi helyek kapcsolódnak a Kis- és Nagykörút mentén, melyek kiváló elérhetőségük és kiemelt funkcióik révén egyszerre szolgálják a kisebb közösséget és a teljes várost, valamint kiváló találkozóhelyek, tájékozódási pontok.

Ferencváros városrészei, kulturális, oktatási és sportlétesítményei közül számos nemcsak hazai, de nemzetközi mércével is kiemelkedő értéket képvisel. A potenciálisan erős központképző szereppel bíró kulturális és oktatási intézmények közül olyanok képviseltetik magukat a kerületben, mint a *QS World University Ranking* által is a legjobb magyar egyetemek közé sorolt Budapesti Corvinus Egyetem és a Semmelweis Egyetem; a világ 10 legjobb koncertterme között számon tartott Bartók termet magába foglaló

Művészetek Palotájában, és az új Nemzeti Színház. Ezen intézmények - nem beszélve a Vásárcsarnok és a Ráday utca turisztikai vonzerejéről - nemzetközi szinten is egyedülállóak, ám kerületen belüli hatásuk jelentősen elmarad a lehetőségektől, központteremtő, fejlődés-generáló erejük elégtelen.

A kerületnek, mint gazdasági közösségnek az erejét mutatja, hogy a legalább 500 főt foglalkoztató fővárosi nagyvállalatoknak csaknem 15%-ának a kerületben van a székhelye (ennél csak egy kerület van előkelőbb helyzetben). A vállalkozások jegyzett tőkéjét tekintve Ferencváros a negyedik a kerületek közötti versenyben. (2012-es adat) Tovább növeli a kerületnek a hazai és nemzetközi gazdasági térben betöltött szerepét, hogy a külföldi tőke jelenléte kimagasló, 80%-os.

A kerület funkcionális és területi kapcsolatai

Ferencvárosnak a belső zóna részeként nincs Budapesten kívüli szomszédos települése. Közigazgatási szempontból szomszédos az V., VIII., X., XI., XIX., XX. és XXI. kerületekkel. Bár a belső városrészek városi szövete és épületállománya nem tekinthető teljesen homogénnek, Belső-Ferencváros és Középső-Ferencváros szerves és tipikus részei a főváros történelmi városstruktúrájának. Épületállományuk és struktúrájuk tekintetében egységes képet mutatnak a csatlakozó V. és VIII. kerületi városrészekkel. A külsőbb kerületek szerkezetét és kapcsolatrendszerét a közlekedési folyosók alakítják alapvetően, elsősorban a nagykapacitású országos hálózat bevezető szakaszai és a város fő gyűrűi. Emellett a funkcionális kapcsolatokban nagy hangsúly kapnak a barnamezős területek, amelyek egyrészt gazdasági potenciáljukkal szerkezet-alakítóak a kerületek életében, másrészt az örökölt és továbbélő környezeti gondok nem mindig oldhatók meg a teljes térség kezelése nélkül. A IX. kerület esetében ezek a folyosók különösen hangsúlyosak annak köszönhetően, hogy a Belvárostól délre eső Duna hidak mindegyike (az M0-t kivéve) érinti a kerületet.

A kerület helyzete révén funkcionális szinten nagyon változatos kapcsolatrendszerrel bír. Ezen belül is kiemelendő a rehabilitációs területek hasonló gazdasági és társadalmi folyamatai és kapcsolódó kerületek törekvései az Üllői út két oldalán, amely együttesen Budapest legnagyobb rehabilitációs zónájának tekinthető. A történeti városrészek megújításában a Nagykörút menti kerületekkel hasonló helyzetű Belső- és Középső-Ferencváros kapcsolódik.

A Ráckevei-Soroksári Duna-ág mentén a kihasználatlan területi potenciál hasonló a dél-pesti kerületekhez és az agglomerációs településekhez.

A Belvároshoz a 4-es Metró mentén kialakult fejlesztések és Belváros Kálvin térig kinyúló megújítása révén kapcsolódik.

A jelentős átfedések miatt a fejezetre vonatkozó SWOT analízis a településfejlesztési és területrendezési analízissel összevontan a 6. fejezet végén található.

2. Fejlesztési és rendezési környezet

Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata, Fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata, Hatályos kerületfejlesztési döntések bemutatása, A településrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata, A szomszédos települések, kerületek hatályos településszerkezeti tervei, A településrendezési tervi előzmények vizsgálata.

2.1. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. Törvény (Tftv.) szerint a **területfejlesztés**: „az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.” A területfejlesztést megalapozó egyik fejlesztési dokumentum a **területfejlesztési koncepció**, amely „az ország, illetve egy térség átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum, ami meghatározza a térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és a területfejlesztés szereplői számára”.

Az országos, illetve térségi tervek a fővárost értelemszerűen érintik, javaslatot tesznek a fejlesztési irányokra. Az országos és a térségre vonatkozó valamennyi hatályos dokumentum egybehangzóan rögzíti a térség kiemelkedő jelentőségét, a közép-európai és a magyarországi térszerkezetben betöltött szerepét.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény a fővárosi önkormányzat számára az ellátandó feladatok terén számos változást hozott, megjelent a megyei önkormányzatok feladatát képező területfejlesztés és -rendezés is. Bár Budapest nehezen illeszthető a megyék terv-rendszerébe, hiszen a településfejlesztési és területfejlesztési koncepció is ugyanazon közigazgatási területre vonatkozóan készült, a fővárost – ennek következtében Ferencváros is – a következő területfejlesztési dokumentumok érintik:

- Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (továbbiakban: OFTK), ami a 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként került elfogadásra,
- a Fővárosi Közgyűlés 1213/2014.(VI.30.) határozatával elfogadott Budapest Területfejlesztési Koncepciója (továbbiakban: BTFK), valamint
- a Fővárosi Közgyűlés 215/2015.(02.25.) határozatával elfogadott Fővárosi Területfejlesztési Program (továbbiakban: FŐTEP)

A szomszédos Pest megye területfejlesztési dokumentum, a Pest Megyei Területfejlesztési koncepció (továbbiakban: PMTFK) megállapításai is érintik közvetetten a fővárost és a kerületeket. *(A fejlesztési és rendezési dokumentumok egymásra épülését az 1. sz. melléklet 1. pontja mutatja be.)*

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Az Országgyűlés a nemzeti jövőkép elérése érdekében négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki. A négy cél a társadalom és gazdaság egészének szól, beleértve a társadalom és a gazdasági környezethez való viszonyulást és a környezeti szempontokat is. Az átfogó célok a gazdasági és társadalmi fordulatot célozzák meg, az alábbiak szerint:

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

2. ábra: A sikeres város stratégiájának alapelemei
Forrás: OFTK

Az átfogó célok megvalósulása érdekében az Országgyűlés megerősítette az OFTK tizenhárom specifikus célkitűzését, köztük hét szakpolitikai jellegű célt és hat területi célt. A célok a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőknek szólnak, továbbá kirajzolják azokat a fejlesztési súlypontokat is, amelyekre a középtávú – fókuszált – fejlesztési feladatok épülhetnek:

Szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok
versenyképes, innovatív gazdaság
gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság
életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése
kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I
értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom
jó állam, szolgáltató állam és biztonság
stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme

Területi specifikus célok
Az ország makro-regionális szerepének erősítése
A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat
Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése / az egyes nagytérségek megújulását biztosító fejlesztések
Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése
Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése
Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása

Az OFTK **térszerkezeti és térhasználati elvek**et is megfogalmaz, a térségi fejlesztésekben, fejlesztési beavatkozások során mind a tervezésben, mind a végrehajtás során tekintettel kell lenni a természeti erőforrásokat védő térszerkezetre és a fenntarthatóságot biztosító területhasználatra, „zöldmezős

fejlesztések helyett barnamezős fejlesztések szükségesek". „A takarékos és átgondolt területhasználat a legfontosabb térhasználati elvek egyike, a takarékos helyhasználatot érvényesíteni kell a településfejlesztésben is. A városok szétterülésének elkerülése, a tagolt és kompakt városszerkezet kialakítása az agglomerációs településeket is erősen érinti, valódi térségi szintű térszervezési feladat. A vidékies területhasználatnál is kerülni kell a talajpusztulást, visszafordíthatatlan talajvízcsökkenést okozó tevékenységeket. Az infrastruktúra-fejlesztések tervezésénél az ezt figyelembe vevő megoldásokat kell támogatni."

Az OFTK **Budapest területfejlesztési igényei és feladatai** című fejezetében a főváros pozicionálása mellett a következő fejlesztési irányok kerültek kijelölésre:

- A térségi pozíció erősítése a földrajzi, geopolitikai adottságok kihasználásával.
- Az összmagyarság identitásának erősítése a Kárpát-medence kulturális központjaként.
- Összehangolt fejlesztések a várostérségben – feladatmegosztás megszervezése.
- Egységes Budapest hatékony közigazgatási rendszerrel.
- A népesség megtartása vonzó, egészséges életkörülmények biztosításával, az esélyegyenlőség megerősítésével és rugalmas lakásstruktúra kialakításával.
- Kezdeményező város- és térségfejlesztés, tudás- és készségalapú gazdaságfejlesztés, zöld gazdasági kultúra meggyökereztetése, valamint a turizmusban rejlő gazdasági lehetőségek kihasználása.
- A gazdasági fejlődést lehetővé tevő differenciált területi kínálat biztosítása.
- A város és a Duna együttélésének megteremtése.
- Kiegyensúlyozott városi térszerkezet kialakítása differenciált központrendszerrel, a kompakt város elvének megvalósítása.
- A területhasználat és a közlekedés integrált fejlesztése, a városi közösségi közlekedés súlyának növelése.

Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció (PMTFK)

Budapesttel csak Pest megye szomszédos. Pest megye és Budapest egy fejlesztési térség, a fejlesztési és rendezési irányok összehangolása fontos feladat. Pest megye jövőképének alapja a diverzitás megtartása és erősítése a gazdaság, a kultúra, a média, a köz- és a szakoktatás, a felsőoktatás és a tudomány területein egyaránt. Ez jelenti egy olyan növekedés alapját, amely munkahelyeket teremt, nagyobb jövedelmet, kezelhető kockázatokat és a környezet, az erőforrások megkímélését - azaz fenntartható növekedést biztosít.

Bár Ferencváros nem külső kerület, közvetlenül nem érintkezik a Pest megyei településekkel, azonban tekintettel a kerület jelentős regionális jelentőségű intézményeire valamint kiváló térségi közlekedési kapcsolataira, a Pest megyében zajló folyamatok, fejlesztések illetve azok elmaradása közvetetten érintik a kerületet. Ezen belül is kiemelendő a Ráckevei-Soroksári-Duna és környezetének fejlesztésére alakult térségi társulás, aminek céljai között a Dunai menti természeti értékek megőrzése ugyanúgy szerepel, mint a területfejlesztési potenciálnak a fenntartható fejlődést szolgáló kiaknázása.

Pest megye specifikus céljai

Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.
Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében.
A gazdasági húzótérségek innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése
Kreatív, tudásalapú társadalom korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi

identitás erősítése.

Egészséges társadalom a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra

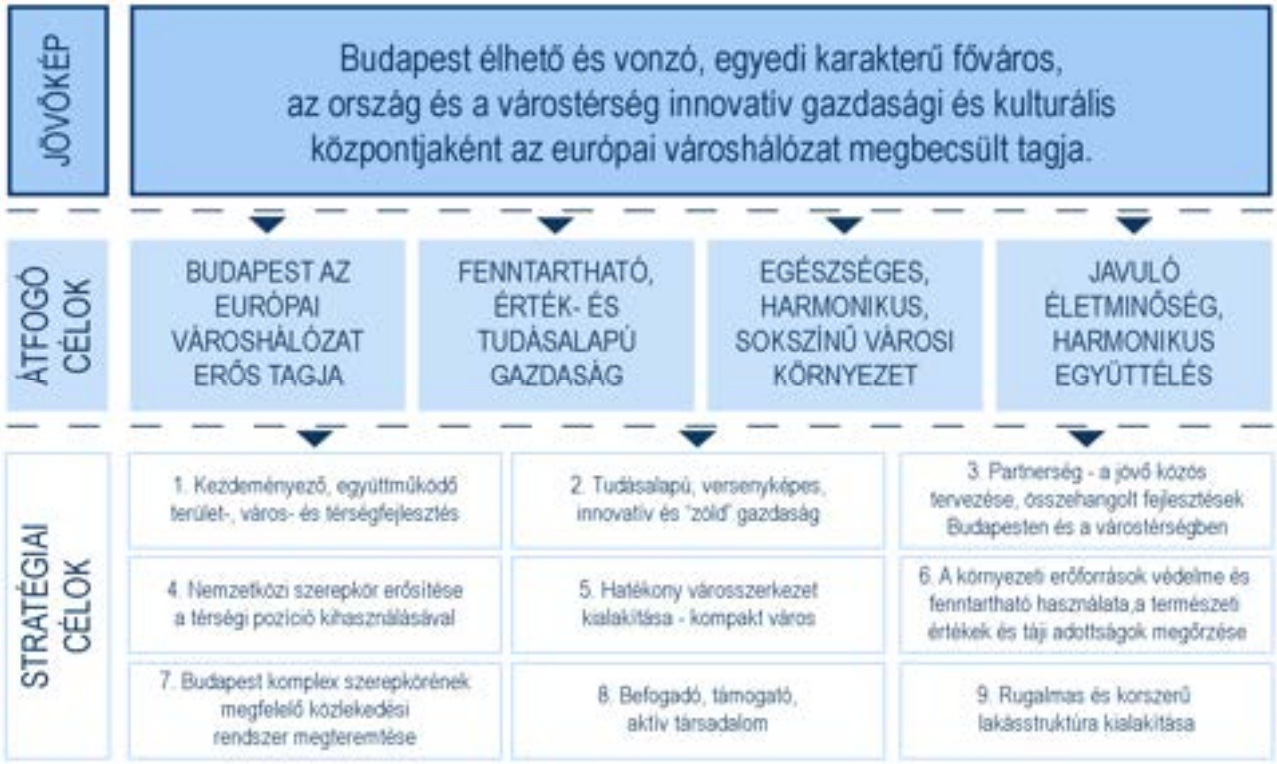
Tervszerű, koordinált térségfejlesztés, takarékos területhasználat, az épített és a környezeti értékek megóvása és fejlesztése

A megye területfejlesztési koncepciója és a BTFK szoros együttműködésben készült, így az összhang biztosított. A két terv számos azonos elemet tartalmaz a térségre vonatkozóan.

Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK)

A területfejlesztési koncepció megfogalmazza a térség 2030-ra elérni kívánt jövőképét, térstruktúráját, valamint a 2020-ra szóló átfogó és stratégiai célokban előirányzott célállapotot. A koncepció célrendszerében a fejlesztési alapelvek – egyben, mint horizontális célok – olyan szemléleti alapvetések, amelyeket a célrendszer minden egyes elemére vonatkozóan következetesen alkalmazni kell: az élhetőséget, a fenntarthatóságot, az esélyegyenlőséget.

Az átfogó célok Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoznak, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik. Az átfogó célok elérését kilenc stratégiai (specifikus) cél segíti.

3. ábra: A BTFK célrendszere
Forrás: BTFK

Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP)

A 2014-2020-as tervezés tekintetében a megyék[1] elsődlegesen a területi operatív programokhoz készíthetik el fejlesztési javaslataikat. A Közép-magyarországi régióban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) biztosíthatja részben a finanszírozás alapját. A Tftv. 5.§ n) pontja szerint a területfejlesztési program „a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv". A területfejlesztési program stratégiai, valamint operatív programrészből áll.

BTFK stratégiai céljai közül, várhatóan 6 célhoz rendelhető uniós társfinanszírozás

Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság
Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város
A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése
Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése
Befogadó, támogató, aktív társadalom
Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A stratégiai célok nem minden elemükben támogathatók, viszont egyes támogatási területeik összekapcsolhatók, ezért a tartalmukat a FŐTEP 5 prioritás-tengely alá rendezi.

Prioritástengely	**Intézkedések**
I. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld" Budapestért	1.1 Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat 1.4. Várostérségi együttműködés
II. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért	2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - a Dunával együtt élő város 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása 2.3. Differenciált központrendszer létrehozása 2.4. Értékvédelem – értékteremtés 2.5. A lakásállomány optimalizálása
III. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért	3.1 Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem 3.2 Zaj- és légszennyezés csökkentése 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 3.4 Korszerű vízgazdálkodás 3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem
IV. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában	4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése) 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése
V. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért	5.1. Befogadó és támogató társadalom 5.2.A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való

[1] "Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 15/A. § (1) bekezdése alapján a főváros területén – a kerületi önkormányzatok hatáskörébe tartozó fejlesztési feladatok kivételével – a megyei önkormányzat feladatait Budapest Főváros Önkormányzata látja el."

alkalmazkodás segítése
5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása
5.4. A kulturális kínálat bővítése

2.2. A fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Étv.) szerint a „településfejlesztés feladata a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása."

„A **településfejlesztési koncepció** hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

Az **integrált településfejlesztési stratégia** a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését."

Ferencváros területét a többszintű önkormányzati rendszer, valamint a fejlesztési tervek egymásra épülése (tervhierarchia és az időtávok különbözősége) miatt több fővárosi és kerületi településfejlesztési dokumentum is érinti. A hatályos fővárosi településfejlesztési dokumentumok a következők:

- Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció (továbbiakban: Budapest 2030),
- ITS Budapest stratégia 2020 (továbbiakban: BP ITS 2020).

A kerületi településfejlesztési döntéseket a 2.3. fejezet tárgyalja.

A főváros hatályos hosszú távú településfejlesztési koncepciója Budapest teljes közigazgatási területére tartalmazza a településfejlesztés irányát. A Budapest 2030 767/2013.(IV.24.) Főv. Kgy. határozattal került jóváhagyásra, előirányozza a 2030-ig elérendő hosszú távú célokat. Ezt követően a törvénynek megfelelően új középtávú program vált szükségessé. Ennek megfelelően került kidolgozásra a fővárosi új stratégiája, az BP ITS 2020, ami mára elfogadásra került a 923/2014. (VI.30.) Főv. Kgy. határozattal.

Budapest 2030

A városfejlesztési koncepció az Étv. szerint a Fővárosi Közgyűlés által elfogadott olyan várospolitikai dokumentum, amely Budapest jövőbeni kialakítására vonatkozik.

A meglévő értékekre építve a következő jövőképet fogalmazza meg a koncepció:

Budapest élhető és vonzó, egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.

A koncepció 4 átfogó célt határoz meg, amely Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoz, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik:

- Budapest az Európai városhálózat erős tagja;

- Érték- és tudáslapú, fenntartható gazdaság;
- Harmonikus, sokszínű városi környezet;
- Javuló életminőség, harmonikus együttélés.

A célok meghatározása a szemléleti alapvetések (élhetőség, fenntarthatóság, esélyegyenlőség) és az átfogó célok alapján történt. A kitűzött 17 cél és az átfogó célok viszonyát az alábbi táblázat mutatja be, egy-egy cél, ugyan eltérő mértékben, de egyszerre több átfogó célt is szolgál.

CÉLOK		ÉLHETŐSÉG, FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ERŐSÍTÉSE A NÉPESSÉGMEGTARTÁS ÉRDEKÉBEN			
		BUDAPEST AZ EURÓPAI VÁROS-HÁLÓZAT ERŐS TAGJA	ÉRTÉK- ÉS TUDÁSALAPÚ, FENN-TARTHATÓ GAZDASÁG	HARMONIKUS, SOKSZÍNŰ VÁROSI KÖRNYEZET	JAVULÓ ÉLETMINŐSÉG, HARMONIKUS EGYÜTTÉLÉS
1.	Kezdeményező városfejlesztés	■	■	▪	▪
2.	Partnerség – a jövő közös tervezése a térségben és országosan	■	■	▪	▪
3.	Egységes Budapest	▪	▪	■	■
4.	Budapest nemzetközi és európai szerepkörének erősítése	■	■	▪	▪
5.	Egészséges környezeti feltételek megteremtése	▪	▪	■	■
6.	Klímavédelem és hatékony energiafelhasználás	▪	■	▪	■
7.	Egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése	▪	▪	■	▪
8.	A Dunával együtt élő város	▪	▪	■	▪
9.	Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet - kompakt város	▪	■	■	▪
10.	A barnamezős területek a városfejlesztési célterületei	▪	■	■	▪
11.	Intelligens mobilitás	▪	■	■	▪
12.	Tudás-, készség- és zöldalapú gazdaságfejlesztés	▪	■	▪	▪
13.	Önfenntartó városgazdálkodási rendszer	▪	■	▪	▪
14.	A kulturális sokszínűség megőrzése és fejlesztése	▪	▪	▪	■
15.	Humán szolgáltatások optimalizálása	▪	▪	▪	■
16.	Igényekhez igazodó, rugalmas lakásstruktúra megteremtése	▪	▪	■	■
17.	Befogadó, támogató és aktív társadalom	▪	▪	▪	■

4. ábra: A Budapest 2030 célrendszere
Forrás: Budapest 2030

BP ITS 2020

Az ITS szerepe, hogy bemutassa azokat a konkrétabb ágazati és területi fejlesztési irányokat, projekteket, melyet Budapest Főváros Önkormányzata középtávon kíván megvalósítani a Budapest 2030 hosszú távú céljainak elérése érdekében.

Miközben a FŐTEP elsősorban a gazdaságfejlesztést helyezi fókuszba, a főváros integrált településfejlesztési stratégiája a Fővárosi Önkormányzat által előkészítendő, koordinálandó, megvalósítandó fejlesztéseket, projekteket helyezi a középpontba – természetesen összehangolva és illeszkedve a Főváros egész területére elfogadott, illetve párhuzamosan készülő területfejlesztési dokumentummal. A stratégia időtávja illeszkedik

az EU programozási ciklusához, tehát az a 2014 és 2023 (2020-at követően a projektek megvalósítására további 3 év áll rendelkezésre) között megvalósítani tervezett fejlesztéseket és fejlesztési irányokat foglalja magában.

A Budapest 2030-ban meghatározott átfogó célok elérését középtávon két specifikus cél szolgálja:

- Gazdasági teljesítmény növelése (gazdasági teljesítményét nemzetközi szinten erősítő budapesti várostérség);
- Életminőség feltételeinek javítása (minőségi nagyvárosi életfeltételek).

A specifikus célok elérését középtávon öt tematikus és egy kiemelt területi cél mentén kívánja Budapest Főváros Önkormányzata megvalósítani.

Tematikus célok

1. Kezdeményező, együttműködő városfejlesztés

A városfejlesztés kezdeményező, együttműködő jellegét erősítő intézmény- és eszközrendszer, valamint koordinációs mechanizmusok kialakítása.

2. Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet

A foglalkoztatást bővítő és a hozzáadott értéket előállító gazdasági szereplők működésének, együttműködésének, piacszerzésének támogatása.

3. Intelligens városműködés

A városi, várostérségi közszolgáltatások hatékonyságának javítása a kooperáció, valamint a környezettudatos és innovatív megoldások alkalmazásával.

4. Sokszínű, értékőrző, zöld nagyvárosi környezet

Élhetőbb, a társadalmi igényeknek megfelelő városi környezet feltételeinek kialakítása, a gazdasági prosperitást, társadalmi kohéziót és régión túlmutató szerepkört egyaránt szolgáló infrastruktúrák fejlesztésével.

5. Nyitott, szolidáris és aktív budapestiek (tematikus cél)

Az egyéni és közösségi öngondoskodás, felelősségvállalás, az esélyegyenlőség, valamint Budapest befogadó jellegének erősítése.

Területi cél

6. Dunával együtt élő város

A Duna, a Duna-partok és a dunai szigetek közösségi és gazdasági adottságainak integrált fejlesztése.

Az ITS-ben meghatározott célokkal kapcsolatosan olyan eszközök és konkrét projektszintű beavatkozások kerültek megfogalmazásra, amelyek Ferencváros fejlesztési szándékait közvetett vagy közvetlen módon pozitívan támogatják. A kerület helyzetéből adódóan számos tematikus cél közvetlenül is érinti. Ezek között kiemelkedik a közlekedési kapcsolatok fejlesztése és bővítése (beleértve az egyéni, a közösségi és az alternatív közlekedési módokat egyaránt) valamint a Duna, mint megkerülhetetlen városképi, idegenforgalmi, környezeti és közlekedési tényező.

Közvetett módon a szomszédos kerületek nevesített célterületei, mint a Népliget és Észak Csepel fejlesztése játszhat jelentős szerepet a kerület egyes területeinek fejlődésében.

➢ **1. tematikus cél: Kezdeményező, együttműködő városfejlesztés:**

1.3.	Városmárka kialakítása, városfejlesztési kommunikációt biztosító intézményi feltételek
1.4.	Turisztikai desztináció menedzsment tevékenységi kör megerősítése

➢ **2. tematikus cél: Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet:**

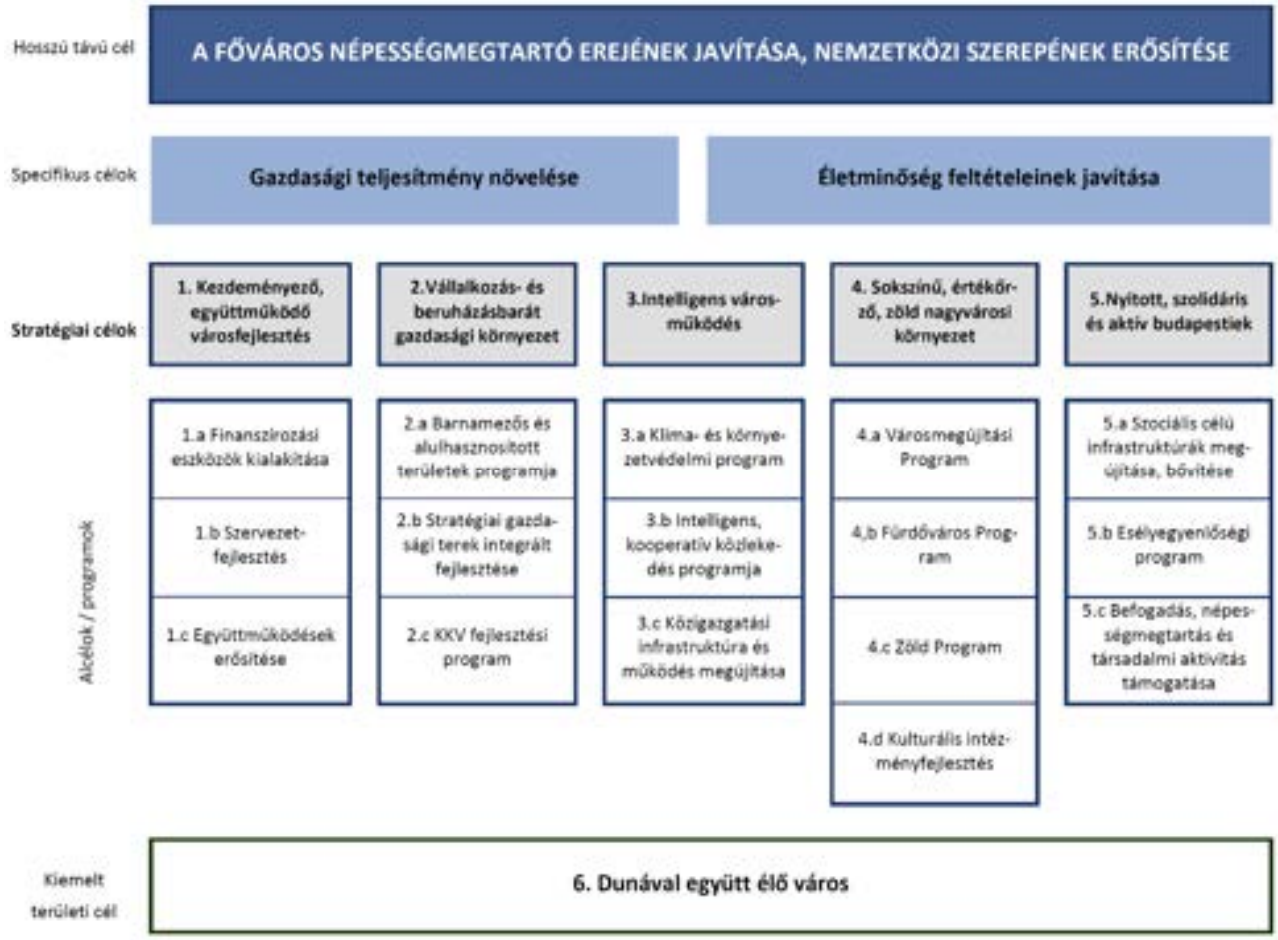
2.2.4	Dunai gazdasági program: kikötő fejlesztés és Duna-part gazdasági hasznosítása

➢ **3. tematikus cél:**	**Intelligens városműködés:**
3.1.10.	Árvízvédelmi rendszerek megerősítése
3.2.20.	Körvasút menti körút építése új nyomvonalon több szakaszban 3. szakasz – előkészítés
3.2.22	Körvasút menti körút építése új nyomvonalon több szakaszban 4. szakasz – előkészítés a Csepel-Albertfalvai híddal
3.2.24.	Petőfi híd felújítása – előkészítés
3.2.25.	Budapesti és regionális kerékpáros közlekedés fejlesztése és kerékpáros szolgáltatás- fejlesztés
3.2.27.	A Duna integrálása Budapest közlekedési rendszerébe (hajózás fejlesztése)

➢ **4. tematikus cél:**	**Sokszínű, értékőrző, zöld nagyvárosi környezet**
	4.a) Városmegújítási Program
4.1.6.	Integrált Dunapart stratégia
	4.c) Zöld Program
4.3.2.	Népliget integrált fejlesztése (közvetett kapcsolat)
4.3.7.	Észak-Csepel közpark kialakítása (közvetett kapcsolat)
4.3.8.	RSD integrált fejlesztése
4.3.9.	Budapest Térségi Zöld Terv
4.3.10.	Zöldterület fejlesztési keret

➢ **5. tematikus cél:**	**Nyitott, szolidáris és aktív budapestiek**
5.1.	Szociális célú infrastruktúra fejlesztése
5.2.	Antiszegregációs programokat támogató szolgáltatások
5.3.	Esélyegyenlőségi program
5.4.	Szemléletformáló és aktív életmódot támogató programok
5.5.	Színes Budapest

➢ **6. területi cél:**	**Dunával együtt élő város**
Turisztikai, szabadidős, zöld és közterületi rendszerek integrált fejlesztése a Duna mentén – megközelíthető, „végigjárható”, kikapcsolódást nyújtó Duna-partok	
Duna menti barnamezős és alulhasznosított területek hasznosítása	
A Duna és a Duna-partok közösségi és gazdasági hasznosítása érinti a Ráckevei-Soroksári ágat is.	

5. ábra: A Budapest 2020 célrendszere
Forrás: BP ITS 2020

Tematikus Fejlesztési Programok (TFP)

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény hatályos rendelkezései alapján a Fővárosi Önkormányzat feladata a Budapest területére eső fejlesztési elképzelések összehangolása; a fejlesztési tervezés koordinációja. E feladatkörből adódóan, egyben egy új tervműfajt létrehozva, zajlott le a Tematikus Fejlesztési Programok (TFP) tervezési folyamata a budapesti területi szereplők (elsősorban a kerületi önkormányzatok és a Fővárosi Önkormányzat) részvételével. Intenzív közös munka során, 2014 tavaszán kerültek lefektetésre a 2014-2020-as időszakra vonatkozó fejlesztési elképzelések három, majd 2014 őszétől egy, összvárosi koordinációt igénylő témakörben, a kapcsolódó gazdasági, civil és szakmai szervezetek bevonásával:

- Duna menti területek összehangolt fejlesztése *(Lásd 1. sz. Melléklet 3. pontja)*;
- Barnamezős területek fejlesztése *(Lásd 1. sz. Melléklet 2. pontja)*;
- Szociális városrehabilitációs programok *(Lásd 1. sz. Melléklet 4. pontja)*;
- Gazdaságélénkítés és munkahelyteremtés tematikus fejlesztési program.

A TFP-k kitűzött céljai:

- a hosszú távú fejlesztési együttműködés kialakítása a fővárosban;
- a fejlesztések közötti szinergiák lehetőségének megteremtése;
- a főváros területére érkező uniós fejlesztési források felhasználásának koordinálása;
- e témák vonatkozásában Integrált Területi Beruházás megvalósításának előkészítése.

2.3. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

Ferencváros Önkormányzata az elmúlt években számos olyan programot és koncepciót fogadott el, amely átfogóan vagy ágazati szinten támogatják a kerület jövőjének alakítását. Az Integrált Városfejlesztési Stratégiát, amely a legátfogóbban értékeli a kerület helyzetét és folyamatait 2009-ben több mint egy éves előkészítés és egyeztetést követően hagyott jóvá a testület a 210/ 2009 (XII.16.) számú határozattal.

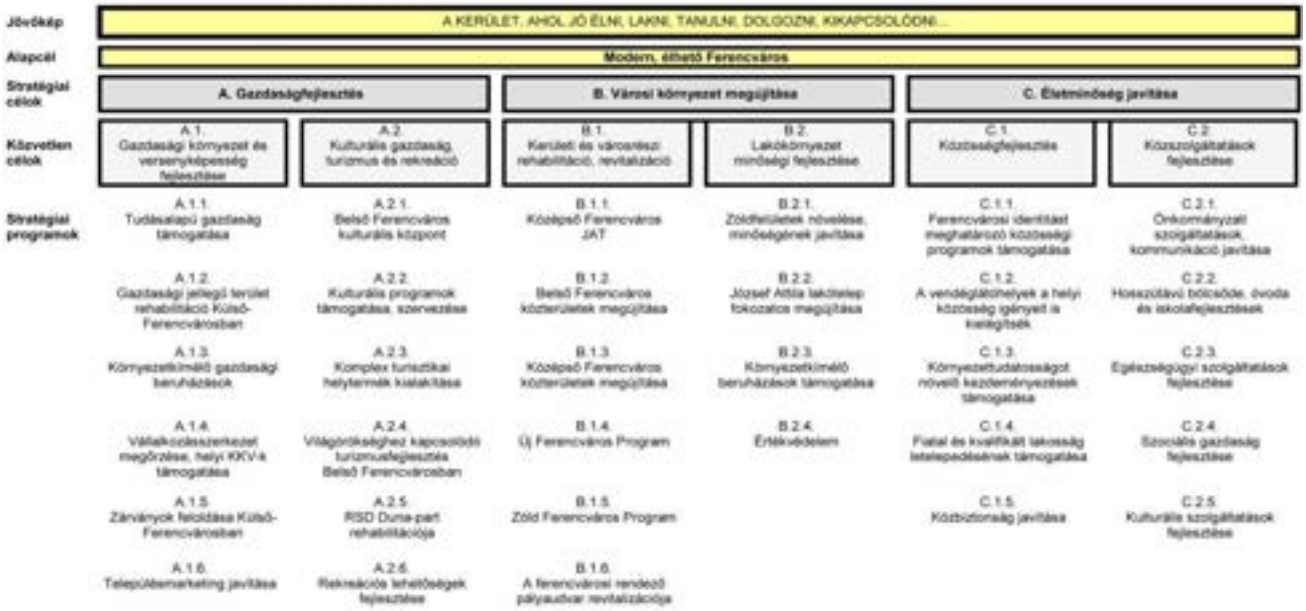
Emellett a következő koncepcionális dokumentumok kerültek elfogadásra a kerületben:

- Ferencvárosi Ifjúsági Koncepció, 2012-2015
- Helyi Esélyegyenlőségi Program, 2013-2018
- Idősügyi Koncepció, 2012-2014
- Szociális Városrehabilitáció Ferencvárosban – József Attila Terv I. Ütem Egészségügyi Terve
- Sportfejlesztési Koncepció 2014-2018

Ferencváros integrált városfejlesztési stratégiája (2009)

A 2009. december 16-án elfogadott IVS-t 2008 februárjától kezdődően több fórumon is (közmeghallgatás, kerületi tv, Ferencváros c. lap) rendszeresen és széles körben egyeztetésre került a lakossággal illetve a kerület gazdálkodó szervezeteivel. A dokumentum több szempontból is alapvető jelentőségű dokumentumnak tekinthető a városrészenkénti elemzések és a lefektetett célrendszer tekintetében. Amellett, hogy az akkor megfogalmazott célok közül számos mára már megvalósult, illetve a folyamatok a megvalósulás irányába mutatnak (pl. egyes közterületek fejlesztése, a szegregáció visszaszorításában elért eredmények), a kerületi IVS jelenleg is helytállónak és irányadónak tekinthető a jövő szempontjából.

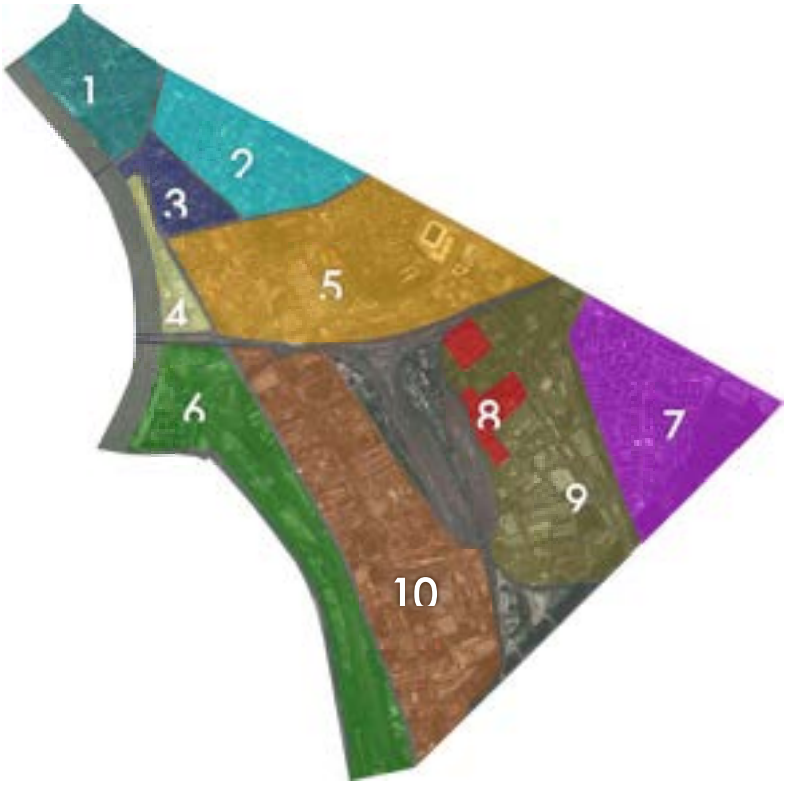
A 2020-ig tartó időszak városfejlesztési célrendszere

6. ábra: Városfejlesztési célok
Forrás: ITS, Ferencváros Önkormányzata 2009.

A stratégia hét fejleszteni kívánt akcióterületet jelöl ki a kerületben, ezen fejlesztési elképzelések megvalósítását a 2007-2013 közötti időszakra ütemezte.

Ferencváros akcióterületei

1. Belső-Ferencváros
2. Rehabilitációs terület
3. Malmok környéke
4. Millenniumi Városközpont
5. Vágóhíd utca térsége
6. Új Ferencváros
7. József Attila-lakótelep
8. MÁV, Aszódi telep, „Nyolcház”
9. Gyáli út környéke
10. Gubacsi út térsége

7. ábra: Ferencváros akcióterületek
Forrás: ITS, Ferencváros Önkormányzata 2009.

Az egyes akcióterületek által elérendő célok (kivonat a 2009-es IVS-ből):

1. *BELSŐ-FERENCVÁROS*
   - Budapest belvárosának kiterjesztése
   - Kulturális Negyed
   - Tudás- és turisztikai központ
2. *REHABILITÁCIÓS TERÜLET*
   - Befektetői partnerségen alapuló értékmegőrző városmegújítás
   - Kulturális, idegenforgalmi beruházások
3. *MALMOK KÖRNYÉKE*
   - Városmegújítás előkészítése
   - Befektetői lakásépítés ipari telephelyek helyén
4. *MILLENNIUMI VÁROSKÖZPONT*
   - Befektetői luxuslakások, irodaházak építése
   - Művészetek Palotája
   - Nemzeti Színház
5. *VÁGÓHÍD UTCA TÉRSÉGE*
   - Az átmeneti zóna integrálása a városi szövetbe a tradicionális értékek megőrzésével
     - Lágymányosi híd, Könyves Kálmán körút kiépítése
     - befektetői ingatlanfejlesztés ipari telephelyek helyén

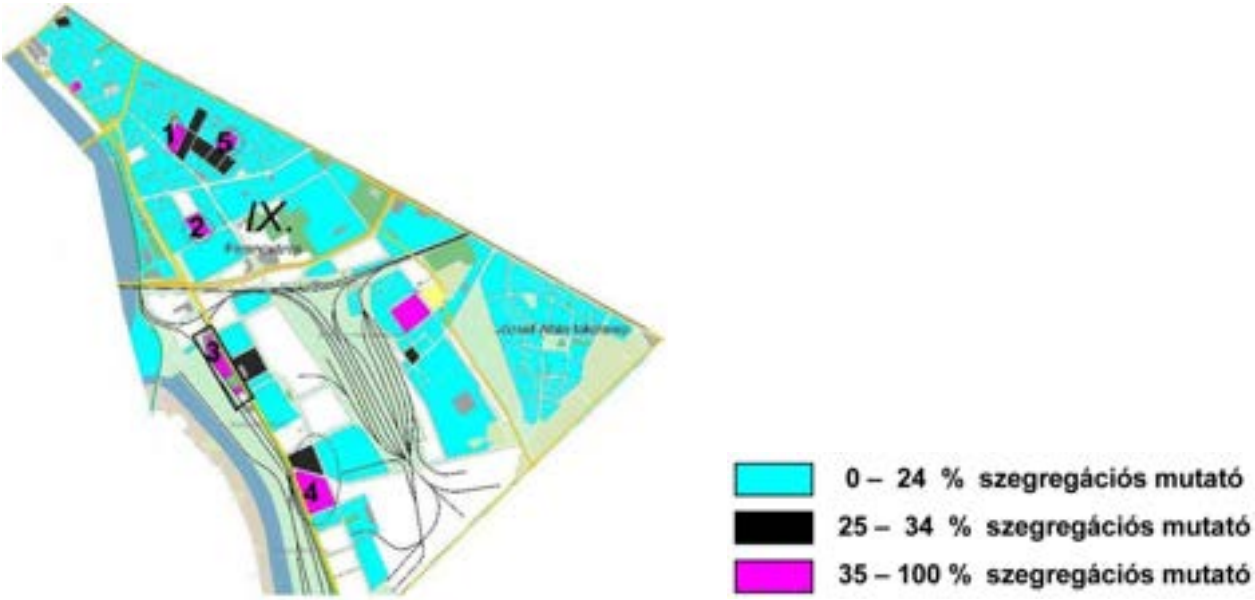
6. *ÚJ FERENCVÁROS*
   - A Kvassay út mentén intézményközpont irodaházakkal, szolgáltató és kereskedelmi létesítményekkel
   - Az RSD parton vizisport létesítmények, sétány, kerékpárút, zöldterületek
   - A Soroksári út felé emelkedő intenzitású lakóterületek
7. *JÓZSEF ATTILA-LAKÓTELEP*
   - A lakótelep jó pozíciójának megőrzése
   - Fokozatos megújítása a zöldterületeknek
   - A részönkormányzat működtetése
8. *MÁV, ASZÓDI TELEP, „NYOLCHÁZ"*
   - A hosszú távú fenntartás érdekében megtörtént a konszolidáció a kolónia típusú lakóterületeken
9. *GYÁLI ÚT KÖRNYÉKE*
   - Befektetői beruházásokkal mintaszerűen átalakult munkahelyi terület
10. *GUBACSI ÚT TÉRSÉGE*
    - Fokozatosan átalakuló barna mező
    - Dzsumbuj felszámolása

Anti-szegregációs Terv

Az IVS Anti-szegregációs Terv című fejezete kiemeli a városrehabilitáció jelentőségét. Eszerint:

„Az akció alapvető társadalmi célja, hogy a városrész valamennyi érintett lakójának életesélyeit, helyzetét jobbá tegye, integrálódásra alkalmas környezetbe helyezze. 16-17 éves gyakorlat bebizonyította, hogy a fizikai megújítással együtt a városrész társadalmi helyzete is megváltoztatható." (ITS, Ferencváros Önkormányzata 2009)

Emellett azonban a kerületben még számos olyan terület található, amelyben a KSH szerinti szegregációs mutató eléri a 100%-ot:

8. ábra: Szegregációs mutató
Forrás: ITS, Ferencváros Önkormányzata 2009.

Az IVS utolsó fejezetei részletezik a stratégia megvalósíthatóságának eszközeit, valamint a partnerség intézményét. Ezen belül a dokumentum kihangsúlyozza, milyen jelentős előrelépés volt a partnerség

szempontjából az IVS és a településrendezési eszközök készítése, amely során valódi párbeszéd alakult ki a kerület különböző társadalmi és gazdasági szereplőivel:

- a lakossággal, lakossági csoportokkal
- a befektetőkkel, az ingatlanfejlesztőkkel
- a kerületi ingatlantulajdonosokkal, gazdasági társaságokkal
- az állami intézményekkel, egyetemekkel
- az egyházakkal
- a fővárosi és a szomszédos kerületi önkormányzatokkal
- a civil és a kisebbségi szervezetekkel
- testvérvárosokkal.

Az IVS-ben megfogalmazott célkitűzések eddig megvalósult eredményei

Az IVS 2009-es elfogadása óta eltelt mintegy 6 év igazolta az IVS szakmai megalapozottságát; az általa megfogalmazott célok mentén haladva Ferencvárosban jelentős fejlesztések történtek. Ezek a fejlesztések nem csak megvalósultak, de nagyobb részt beváltották a hozzájuk fűzött reményeket, és alapvetően megváltoztatták a kerületnek a fővárosban betöltött szerepét. Ezek leglátványosabban a Duna parton illetve a rehabilitációs területeken igazolták, hogy a településfejlesztési döntések hosszú távú – több évtizedes, választási ciklusokon átívelő – következetes megtartása milyen komoly eredményeket tud elérni. Ennek megfelelően a jelen folyamat során megfogalmazandó fejlesztési célrendszer bátran támaszkodhat az előző IVS-ben lefektetett irányokra és – amennyiben szükséges – annak megerősítésére és folytatására.

Az alábbi táblázata az előzőekben bemutatott célok eddigi megvalósulását mutatja be.

Ferencváros akcióterületei

Akcióterület	Cél	Eredmény
11. *BELSŐ-FERENCVÁROS*	• Budapest belvárosának kiterjesztése • Kulturális Negyed • Tudás- és turisztikai központ	A Kiskörút forgalmának csökkentésével, az Kálvin tér rendezésével a körút két oldala jelentősen közelebb került egymáshoz, ami erősíti a ferencvárosi terület belvároshoz tartozását. A csarnok mögötti terület és a Corvinus egyetem tömbjeinek megújításával, a Bálna megnyitásával illetve a Ráday utcával a kulturális és idegenforgalmi jelentőségű területek mélyen benyúlnak Belső-Ferencvárosba. A 4-es metró állomásai a kapcsolódó terek „gyalogosbarátabb” kialakítása mellett ezen területek elérhetőségét tovább javította. További feladat a keresztirányú kapcsolatok kialakítása illetve a Duna part (Nehru part) erőteljesebb bevonása.
12. REHABILITÁCIÓS TERÜLET	• Befektetői partnerségen alapuló értékmegőrző városmegújítás • Kulturális, idegenforgalmi beruházások	A rehabilitáció újabb tömbök megújításával folytatódott a Thaly Kálmán utcától dél-keletre illetve a Balázs Béla utca mentén is. Ezzel párhuzamosan zajlik a közterületi megújítása és a helyi intézményhálózat bővítése (pl. új bölcsőde)
13. MALMOK KÖRNYÉKE	• Városmegújítás előkészítése	Kis léptékű fejlesztések elindultak a

	● Befektetői lakásépítés ipari telephelyek helyén	hasznosítható épületekben (Hungária Malom Udvar,) de a tömbök átfogó megújítási programjának kialakítása és annak megvalósítása még nem indult el.
14. MILLENNIUMI VÁROSKÖZPONT	● Befektetői luxuslakások, irodaházak építése	Megvalósult.
	● Művészetek Palotája	
	● Nemzeti Színház	
15. VÁGÓHÍD UTCA TÉRSÉGE	● Lágymányosi híd, Könyves Kálmán körút kiépítése	A körút, a híd és a hídfő térsége kiépült, a csatlakozó kerékpáros infrastruktúra és az 1-es villamos Budára történő átvezetésével az IVS-ben kitűzött céloknál bővebb programmal.
	● Az átmeneti zóna integrálása a városi szövetbe a tradicionális értékek megőrzésével	Az akcióterület átfogó, városrehabilitációs-jellegű fejlesztése nem történt meg. Ugyanakkor pontszerű, de jelentős fejlesztések valósultak meg, vagy vannak folyamatban. (GRUPAMA Aréna, Mester utca menti lakóterületi fejlesztések, szegregációs területek visszaszorítása)
	● Befektetői ingatlanfejlesztés ipari telephelyek helyén	
16.*ÚJ FERENCVÁROS*	● A Kvassay út mentén intézményközpont irodaházakkal, szolgáltató és kereskedelmi létesítményekkel	A terület hivatalosan is a Budapest 2024 Olimpiai játékok központi területének lett kijelölve az olimpiai játékok pályázati anyagában. Ennek megvalósítása várhatóan elindítják Budapest egyik legnagyobb potenciállal rendelkező fejlesztési területének beépítését.
	● Az RSD parton vizisport létesítmények, sétány, kerékpárút, zöldterületek	
	● A Soroksári út felé emelkedő intenzitású lakóterületek	
17. JÓZSEF ATTILA-LAKÓTELEP	● A lakótelep jó pozíciójának megőrzése	A lakótelep közterületeinek és intézményeinek megújítása folyamatos, a részönkormányzat működik.
	● Fokozatos megújítása a zöldterületeknek	
	● A részönkormányzat működtetése	
18. MÁV, ASZÓDI TELEP, „NYOLCHÁZ”	● A hosszú távú fenntartás érdekében megtörtént a konszolidáció a kolónia típusú lakóterületeken	
19. GYÁLI ÚT KÖRNYÉKE	● Befektetői beruházásokkal mintaszerűen átalakult munkahelyi terület	
20. GUBACSI ÚT TÉRSÉGE	● Fokozatosan átalakuló barna mező	
	● Dzsumbuj felszámolás	Megtörtént.

Anti-szegregációs Terv (részletesen lásd 5.1. pont)

Terület	Eredmény
1. SZ. SZEGREGÁTUM	A szegregátum területi értelemben jelentősen visszaszorult. A meglévő épületek önkormányzati lakásainak kiürítése megkezdődött.
2. SZ. SZEGREGÁTUM	Jelentős változás nem történt, a terület jelentős része mai is szegregátumnak tekintendő.
3. SZ. SZEGREGÁTUM	A Dzsumbuj felszámolása megtörtént, az északi tömböké megkezdődött.
4. SZ. SZEGREGÁTUM	Az eredeti három tömbből már csak a Viola – Tűzoltó – Thaly Kálmán utca – Vendel sétány közötti tömb tekinthető szegregátumnak.

Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

A kerület két Településrendezési szerződést kötött. Az egyiket 2010 júniusában a VITUKI és környezetének fejlesztése, a másikat 2013-ban egy Viola utcai ingatlan beépítése érdekében.

A Duna Passage szerződés

A szerződés keretében a fejlesztő cég részletes fejlesztési és építési programot nyújtott be az Önkormányzatnak a Duna folyam – Déli Összekötő Vasúti híd – Csepeli HÉV – Soroksári Duna ág által határolt területre. Mivel a program több helyen is eltér a jelenlegi hatályos tervektől, továbbá a terv megvalósulásához jelentős infrastrukturális és közlekedésfejlesztések szükségesek, a szerződésben a fejlesztő több ilyen jellegű beruházásra is elkötelezte magát. Ezek hat fő területet fednek le:

- Közúti közlekedés Átvállalt Közösségi Fejlesztése. (HÉV aluljáró szélesítése, feltáró út kiépítése, gyalogos passzázsok és felületek kialakítása, regionális kerékpárútnak a területet érintő szakaszának kiépítése)
- Tömegközlekedés Átvállalt Közösségi Fejlesztése. (új HÉV megálló kialakítása)
- Közművek Átvállalt Közösségi Fejlesztése. (a szükséges közművek kiépítése és a hálózati fejlesztések megvalósítása)
- Árvízvédelmi, környezetrendezési Átvállalt Közösségi Fejlesztése. (az érintett partszakaszok rendezése, több hektáros közpark kiépítése)
- Fatelepítéssel kapcsolatban Átvállalt Közösségi Fejlesztése. (fasorok telepítése)
- Bölcsődei és óvodai ellátás javítása (amennyiben a beruházás lakos és lakásszáma indokolja, a fenti egészségügyi intézmények megépítése)

A Viola utcai szerződés

A beruházó a Viola utcai tömb egyik ingatlanára többlakásos társasházat kíván építeni. Mivel a jelenleg hatályos településrendezési tervek az ingatlanra parkolóház építését javasolták, ezért a beruházó vállalta a vonatkozó településrendezési eszközök felülvizsgálata ellenében:

- a fejlesztendő ingatlannal határos önkormányzati terület közparkként való megtervezését és kialakítását
- településfejlesztési célú pénzbeli hozzájárulást.

2.4. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. törvény szerint a területrendezés feladata különösen „a környezeti adottságok feltárása és értékelése; a környezet terhelését, terhelhetőségét és a fejlesztési célokat figyelembe vevő területfelhasználásnak, az infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének, illetve elhelyezésének – az ágazati koncepciókkal összhangban történő – megállapítása, az országos és térségi, továbbá a területrendezéssel kapcsolatos településrendezési célok összehangolása.”

Budapestet – ennek megfelelően Ferencvárost is – érintő területrendezési tervek:

- az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT),
- a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervről szóló 2005. évi LXIV. törvény (BATrT).

Országos Területrendezési Terv – OTrT

9. ábra: OTrT Szerkezeti Tervlap kivonata
Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_tr_2013/

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2. sz. mellékletét képző „Ország Szerkezeti Terve” c. tervlapja alapján a IX. kerület szinte teljes egésze 1000 ha feletti települési térség területfelhasználási kategóriába sorolt. A kerület nyugati keskeny sávja vízgazdálkodási térségbe tartozik (Ráckevei / Soroksári-Duna/RSD). A kerületen két főút és egy országos törzshálózati vasúti pálya halad át.

A törvény további, Ferencvárost érintő mellékletei:

3/4. sz. melléklet – Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete: a kerület dél-keleti részén a Határ út menti erdősávban.

3/5. sz. melléklet – Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete: a kerület nyugati részén a Duna-parti területsávban.

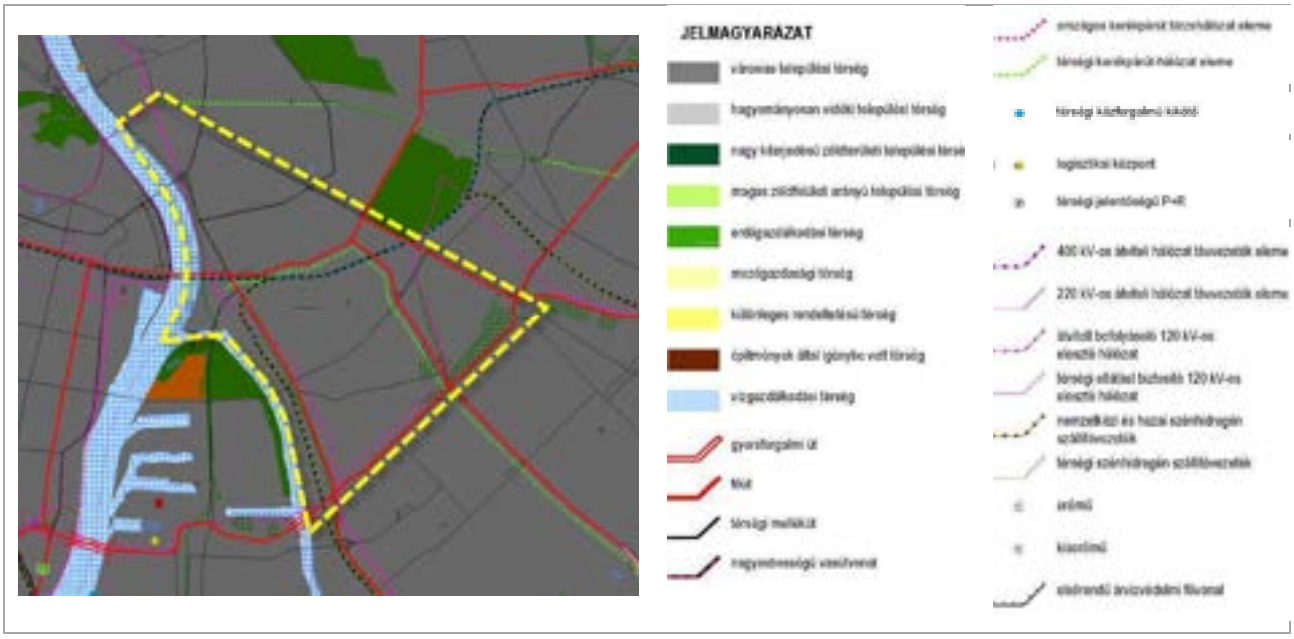
3/6. sz. melléklet - Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete: a kerület egésze

3/7. sz. melléklet - Országos vízminőség-védelmi terület övezete: a kerület egésze

3/8. sz. melléklet - Nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területének övezete: a fő Duna ág medre

3/9. sz. melléklete - Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete: a kerület egésze

Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv – (BATrT)

10. ábra: BATrT Szerkezeti Tervének kivonata
Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_bp_agglo/

Térségi Szerkezeti Terv területfelhasználási kategóriái Ferencvárost érintően:

- Városias települési térség
- Erdőgazdálkodási térség - a kerület dél-keleti részén található Határ út menti erdősáv
- Vízgazdálkodási térség - a Duna-parti sáv

BATrT. Szerkezeti Terve által megjelölt, Ferencvárost érintő további elemek:

- főút
- transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részenként működő országos törzshálózati vasútvonal
- főúton tervezett Duna-híd
- országos kerékpárút törzshálózat eleme
- térségi kerékpárút hálózat eleme

Kiemelt beruházásokra vonatkozó kormányhatározatok és rendeletek

TERVEZETT/FOLYAMATBAN LÉVŐ KIEMELT BERUHÁZÁSOK

rendelet/határozat	projekt megnevezése	érintett terület
150/2006. (VII. 21.) Korm. rendelet	budapesti központi szennyvíztisztító telep és kapcsolódó létesítményei projekt	átemelő: Budapest, IX. ker., Ferencváros (hrsz. 38040) folyó alatti átvezetés: Budapest, IX-XXI. ker. összes folyó alatti átvezetése

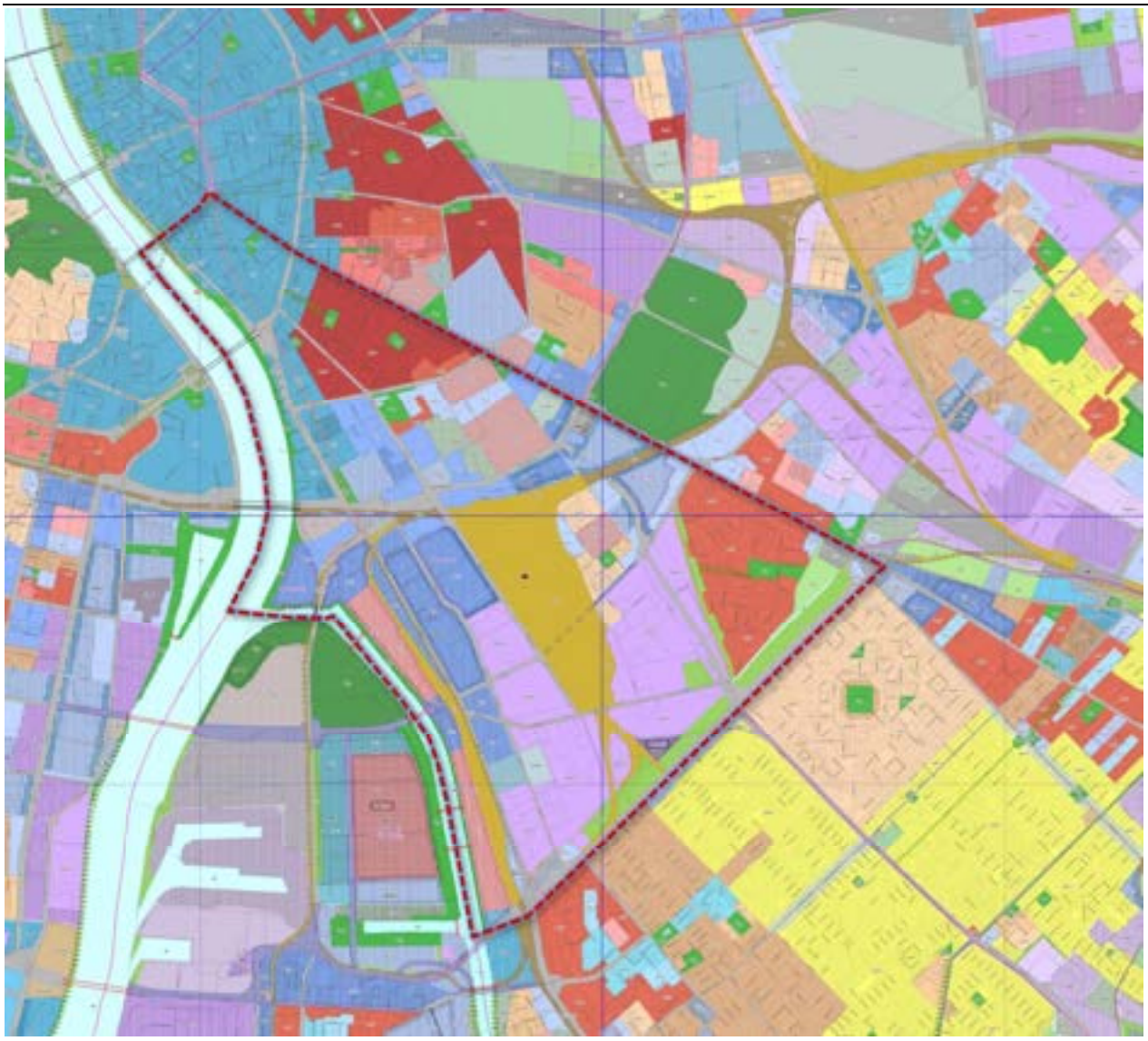
rendelet/határozat	projekt megnevezése	érintett terület
78/2009. (IV. 8.) Korm. rendelet	„Ráckevei (Soroksári) – Duna-ág (RSD) vízgazdálkodásának, vízminőségének javítása”	többfunkciójú vízleeresztő műtárgy: Kvassay zsilip, Budapest IX. és XXI. kerületek
345/2012. (XII. 6.) Korm. rendelet	egyes közlekedésfejlesztési projektek	3.9. A Budapest, 1-es villamosvonal rekonstrukciója és fejlesztése. (a villamosvonal bővítése a Fehérvári útig megvalósult)
		3.10. A Budapest, 3-as villamosvonal rekonstrukciója és fejlesztése.
		3.14. Budapest, M3-as metró rekonstrukciója és északi meghosszabbítása. (a rekonstrukció folyamatban van)
1871/2013. (XI. 22.) Korm. határozat	új budapesti konferencia-központ létesítése	

2.5. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek vonatkozó megállapításai

Ferencvárosnak az átmeneti zóna részeként nincs Budapesten kívüli szomszédos települése. Közigazgatási szempontból szomszédos a V, VIII, X, XIX., XX, és XXI. kerületekkel, amelyekre vonatkozóan a Fővárosi Közgyűlés 50/2015.(I.28.) Főv. Kgy. határozatával elfogadott Budapest főváros településszerkezeti terve (továbbiakban: TSZT 2015) hatályos.

„Budapest főváros kétszintű önkormányzata (a főváros önkormányzati rendszere) a fővárosi és a kerületi szintű önkormányzatokból áll.” (Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény) Minden fővárosi kerületben települési önkormányzat működik, melynek feladata a helyi településrendezési szabályok megalkotása a *FŐVÁROSI TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV* alapján.

A TSZT 2015 által meghatározott közlekedési infrastruktúra nem tartalmaz olyan elemeket, amelyek csak a szomszédos kerületek közigazgatási területét érintik, de hatásuk befolyásolja Ferencváros fejlődését. A IX. kerületet és egy vagy több szomszédos kerületét is érintő közlekedési elemeket *A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata* fejezet ismerteti.

11. ábra: TSZT 2015 kivonat

V. kerület - Belváros

Ferencváros északi részén, a Vámház körútnál csatlakozik a két kerület. A körút, mint az egykori városfal nyomvonala, jelenleg sokkal inkább összeköti a két kerület tömbjeit, mintsem elválasztja azokat. A Vásárcsarnok és a Corvinus Egyetem épületei indítják a jellegzetes budapesti belvárosi sétálóutcát (Váci utca) és az egyik legjobban kihasznált Dunai partszakaszt. (Belgrád rakpart).

Az úthálózat szervesen összekapcsolódik a Vámház körút mentén. Szerkezeti szintű fejlesztések közül egyedül az alsórakparttal kapcsolatos közúti kapacitás-visszafejlesztése (forgalomcsillapítás) lehet hatással a szomszédos belső kerületekre.

VIII. kerület - Józsefváros

A Belső-Józsefváros és Belső-Ferencváros területe korban, intenzitásban és a beépítés jellegében szinte homogénnek tekinthető. Az Üllői út belső szakaszára mindkét oldalról jelentős oktatási, kulturális és egészségügyi intézmények fűződnek felerősítve a két terület hasonlóságát. (A IX. kerület felől az Iparművészeti Múzeum, az Ádám Jenő Zeneiskola, a VIII. kerület oldaláról a Klinikák tömbje valamint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár.)

Az Üllői út külső szakaszának mindkét oldalán összefüggő városrehabilitációval érintett területek helyezkednek el.

A két kerület csatlakozása városszerkezeti szempontból azért is különleges, mert az Üllői út mentén nem alakult ki a többi jelentős sugárirányú úthoz hasonlóan olyan városszerkezetileg meghatározó funkció a két kerület határán, ami városközponti jellemzőket mutatna. Itt a IX. kerület még hagyományos zártsorú, zártudvaros Ln-1 kategóriájú lakóterülettel csatlakozik, miközben a VIII. kerületi oldalon ez a nagyvárosias zárt lakóterületi egység nem jött létre, így fejlesztés szempontjából más irányba halad a két terület. A lakóterületi meghatározottság már a Ludovikánál oldódik a VIII. kerületi oldalon, majd a Nagyvárad tértől kifelé mindét kerületet egy vegyesebb, intézményekkel tarkított lazább beépítés jellemzi. Az Üllői út szoros kapcsolatot alkot a határsávjában jellemző kiemelkedő egészségügyi létesítmények tekintetében.

XIX. és XX. kerület – Kispest és Pesterzsébet

A kerület déli részén, a Határ út mentén határos a két kerülettel. Mivel az elválasztó Határ út és környezetének a városszerkezetben elfoglalt helyét és a városi szövet jellegét tekintve azonos, ezért indokolt a két kerületet együtt tárgyalni: a IX. kerület hatalmas összefüggő iparterületeivel, és az azt határoló véderdővel, a XIX. és XI. kerület a zömében a múlt század elején épült alacsony intenzitású családi házas lakóterületeivel csatlakozik a kerülethatárt jelentő Határ úthoz.

A kerületek úthálózata nem kapcsolódik szervesen össze, azt csak a főúthálózati elemek biztosítják. A XIX. és a XX. kerületekre vonatkozóan – *A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata* fejezetben nevesített közlekedési elemeken kívül – a TSZT 2015-nek nincs Ferencváros fejlesztését befolyásoló eleme.

A Duna-parti területek esetében – ahol a IX. és XIX. kerületet összekapcsoló, jelentősebb fejlesztési terület található – nagyarányú ingatlanfejlesztés lehetséges, lakó- intézményi és rekreációs területek kialakításával. A Kvassay zsilippel szabályozott vízszintű Duna-ág parti területei árvízmentesek, így a víz és a város kapcsolata teljes értékűen létrehozható.

XI. kerület – Újbuda

A kerület a Duna fő ágán keresztül kapcsolódik a Ferencvároshoz, ebből következően funkcionális kapcsolatuk gyenge. Ferencvárossal a közlekedési kapcsolatokat három Duna-híd és egy metróvonal biztosítja.

A két kerület szemközti Duna-partja a hidakkal a kulturális és egyetemi épülettömbökkel kiemelkedő városképi jelentőséggel bírnak.

XXI. kerület – Csepel

A Ferencvárost és a Csepel szigetet elválasztó Ráckevei (Soroksári)–Duna ág (RSD) egyértelműen az elkövetkező évek legjelentősebb és – az RSD miatt – legkülönlegesebb lakásfejlesztési projektjévé válhat a fővárosnak. Ferencvárossal a közlekedési kapcsolatokat egy kis Duna-híd és egy HÉV vonal biztosítja.

2.6. A kerületre vonatkozó településrendezési tervi előzmények vizsgálata

A közelmúltban lezajlott jogszabályi változások a településrendezésben is változásokat okoztak. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 14/A. § (2) bekezdés határozza meg a **fővárosi településrendezési** új **eszközök**et. Ferencvárost érinti

- a fővárosi településszerkezeti terv – Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015),

- a fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ), valamint
- a fővárosi kerületi önkormányzat által a fővárosi településszerkezeti tervvel, a fővárosi rendezési szabályzattal összhangban a kerület területére megállapított kerületi építési szabályzat.

Az Étv. 2. § alapján a településszerkezeti terv „a településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását biztosító, a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését meghatározó terv".

A fővárosi rendezési szabályzat pedig „a fővárosban a településrendezés és az építés összehangolt rendjének biztosítása érdekében az országos településrendezési és építési követelményeknek, valamint a főváros településszerkezeti tervének megfelelően a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségét, meghatározott területek beépítési magasságát, a fővárosi infrastruktúra területbiztosítását megállapító fővárosi önkormányzati rendelet, amely telekalakítási és építésjogi szabályozási elemeket nem tartalmaz".

A kerületi építési szabályzat (KÉSZ) *a „fővárosi kerületben az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító önkormányzati rendelet"* és a fővárosi településszerkezeti terv és a fővárosi rendezési szabályzat alapján készül.

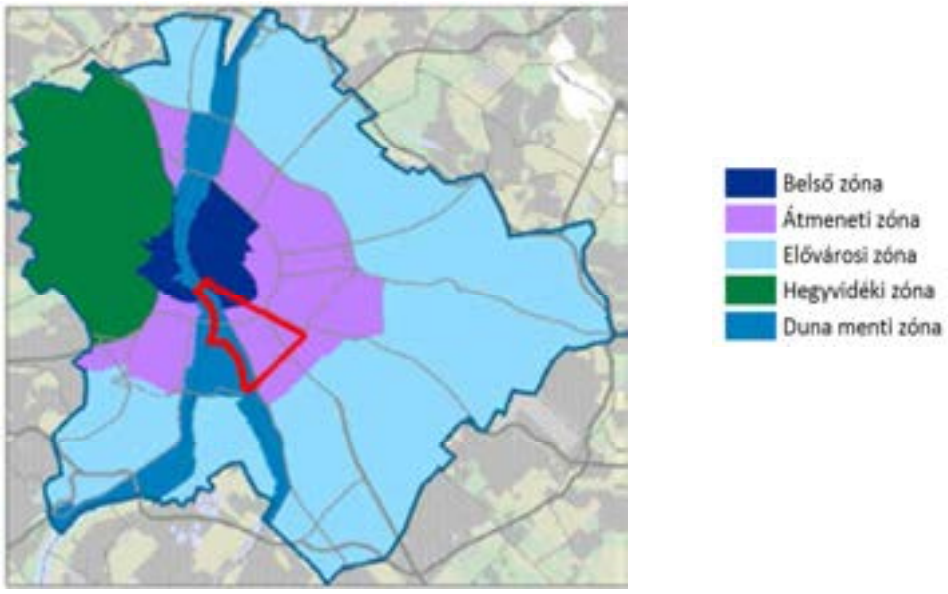
Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) és Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ)

Budapest új településszerkezeti terve (a rendezési szabályzattal együtt) a főváros teljes közigazgatási területére készült, 2015. január 28-án fogadta el a Fővárosi Közgyűlés. A településszerkezeti terv hosszú távra szóló terv, 10 évet meghaladó időtávlatra készült.

Budapest településszerkezeti tervének biztosítania kell a települést alkotó kerületek közös értékeinek megőrzését, a kerületi önkormányzatok érdekeinek összehangolását, a város egységes szemléletű, de területileg differenciált fejlesztését annak érdekében, hogy Budapest ne 23 kerület halmaza, hanem egy város legyen.

A TSZT által megfogalmazottakat általános, jellemzően szerkezeti típusú, és a területfelhasználással összefüggő témakörökben a TSZT leírása, az Étv. szerint meghatározandó paramétereket a Fővárosi rendezési szabályzat közvetíti a kerületi szabályozás felé a kerületi szintű előírások kidolgozásához.

A kerületnek a fővároson belül elfoglalt pozícióját mind beépítettségében mind funkcionalitásában átmenet határozza meg: az elővárosi zóna térstruktúrája és a belváros nagyvárosi beépítettsége és intézmény-ellátottsága között. A Ferencvárosban ezen felül erőteljesen megjelenik a pesti átmeneti zónát átölelő barnamező gyűrűje is. Mindezeket színesíti a Duna menti zóna, amelynek szélsőségei is megtalálhatók a kerületben: a déli összefüggő hatalmas barnamezős terület és a pesti Duna-part nagyon értékes ingatlanjai.

12. ábra: Ferencváros Budapest zónarendszerében
Forrás: TSZT 2015

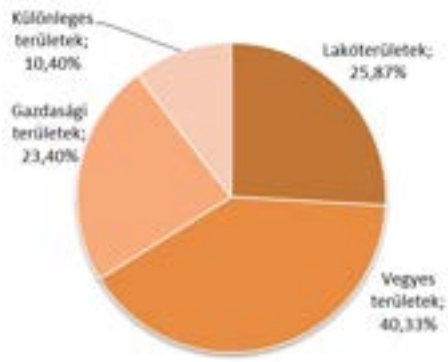
A TSZT 2015 Ferencváros területén meghatározta a (tervezett) területfelhasználási egységeket a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeken egyaránt.

A kerület (1.253,03 ha) 64,66%-a beépítésre szánt területfelhasználási egységbe sorolt, amelynek alig több, mint negyede lakóterület. Ez az arány elsősorban a nagy kiterjedésű MÁV és iparterületeknek köszönhető. A beépítésre nem szánt területek nagy részét a közlekedési területek (63%) teszik ki.

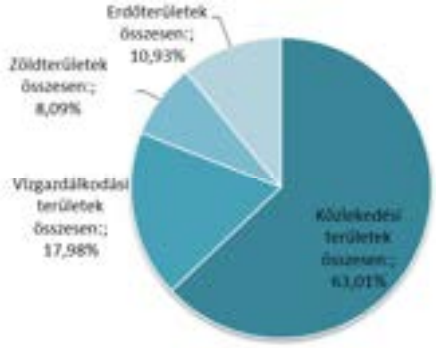
Területfelhasználási egység		**ha**	**Területfelhasználási egység**		**ha**
Lakó területfelhasználási egység			**Közlekedési Területek**		
Nagyvárosias, magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterület	Ln-1	62,12	Közúti közlekedési terület	KÖu	132,60
Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Ln-3	36,25	Kötöttpályás közlekedési terület	KÖk	146,43
Nagyvárosias telepszerű lakóterület	Ln-T	1,6	**Közlekedési területek összesen:**		**279,03**
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	5,22	**Vízgazdálkodási területek**		
Kisvárosias, telepszerű lakóterület	Lk-T	1,6	Folyóvizek medre és partja	Vf	79,61
Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület	Lke-1	13,1	**Vízgazdálkodási területek összesen:**		**79,61**
Lakóterületek összesen:		**209,63**	**Zöldterületek**		
Vegyes területfelhasználási egység			Közkert, közpark	Zkp	35,81
Városközpont intézménydomináns területe	Vt-VI	54,11	Városi park	Zvp	0,00
Városközpont lakódomináns területe	Vt-VL	34,26	**Zöldterületek összesen:**		**35,81**
Mellékközpont területe	Vt-M	1,9	**Erdőterületek**		
Intézményi, jellemzően zártsorú beépítésű terület	Vi-1	166,03	Védelmi erdő	Ev	40,52
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	70,47	Közjóléti erdő	Ek	7,87
Vegyes területek összesen:		**326,76**	Gazdasági erdő	Eg	0,00
Gazdasági területek területfelhasználási egység			**Erdőterületek összesen:**		**48,39**
Gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz-1	3,23	**Beépítésre nem szánt területek**		**442,84**

Területfelhasználási egység		ha	Területfelhasználási egység összesen:	ha
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2	186,34		
Gazdasági területek összesen:		**189,57**		
Különleges területek területfelhasználási egység				
Bevásárlóközpont területe	K-Ker	3,06		
Oktatási központok területe	K-Okt	4,70		
Egészségügyi terület (kórház, szanatórium, gyógyszálló, gyógyüdülő)	K-Eü	39,65		
Nagykiterjedésű sportolási célú terület	K-Sp	4,60		
Nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	11,03		
Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület	K-Hon	5,54		
Szennyvízkezelés területe	K-Sz	5,52		
Közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület	K-Közl	10,13		
Különleges területek összesen:		**84,23**		
Beépítésre szánt területek összesen:		**810,12**		

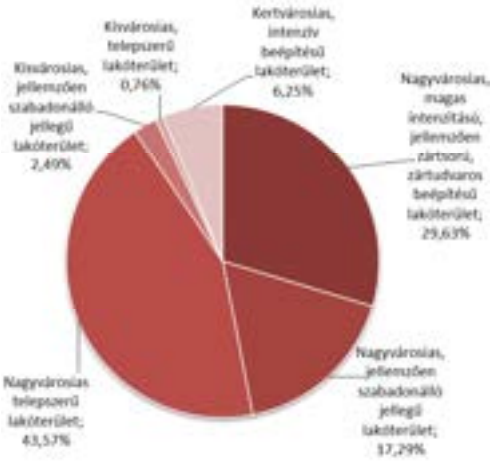
Beépítésre szánt területek megoszlása a terület nagysága alapján

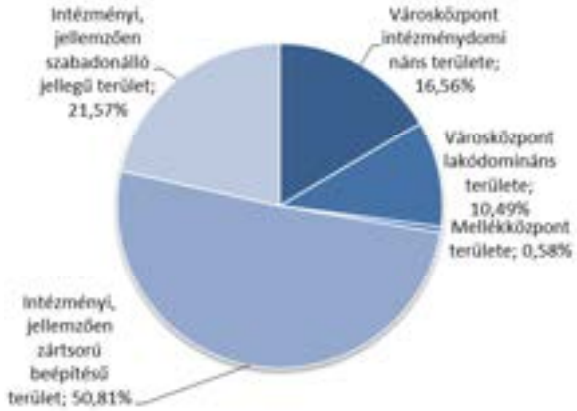
Beépítésre nem szánt területek megoszlása a terület nagysága alapján

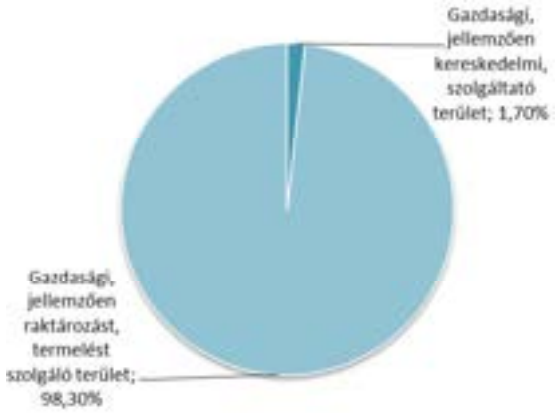
Lakó területfelhasználási egységek megoszlása a terület nagysága alapján

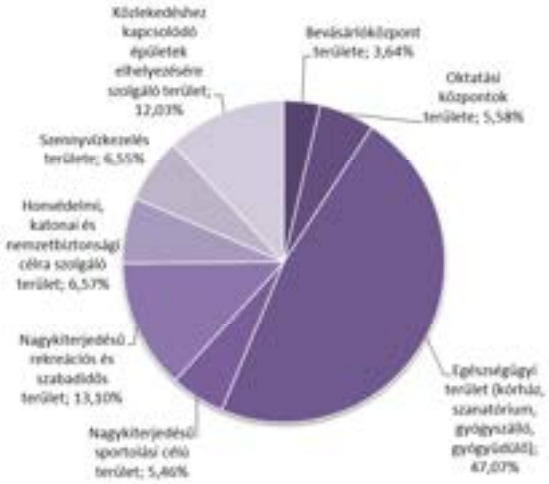
Vegyes területfelhasználási egységek megoszlása a terület nagysága alapján

Gazdasági területek területfelhasználási egységek megoszlása

Különleges beépítésre szánt területfelhasználási egységek megoszlása

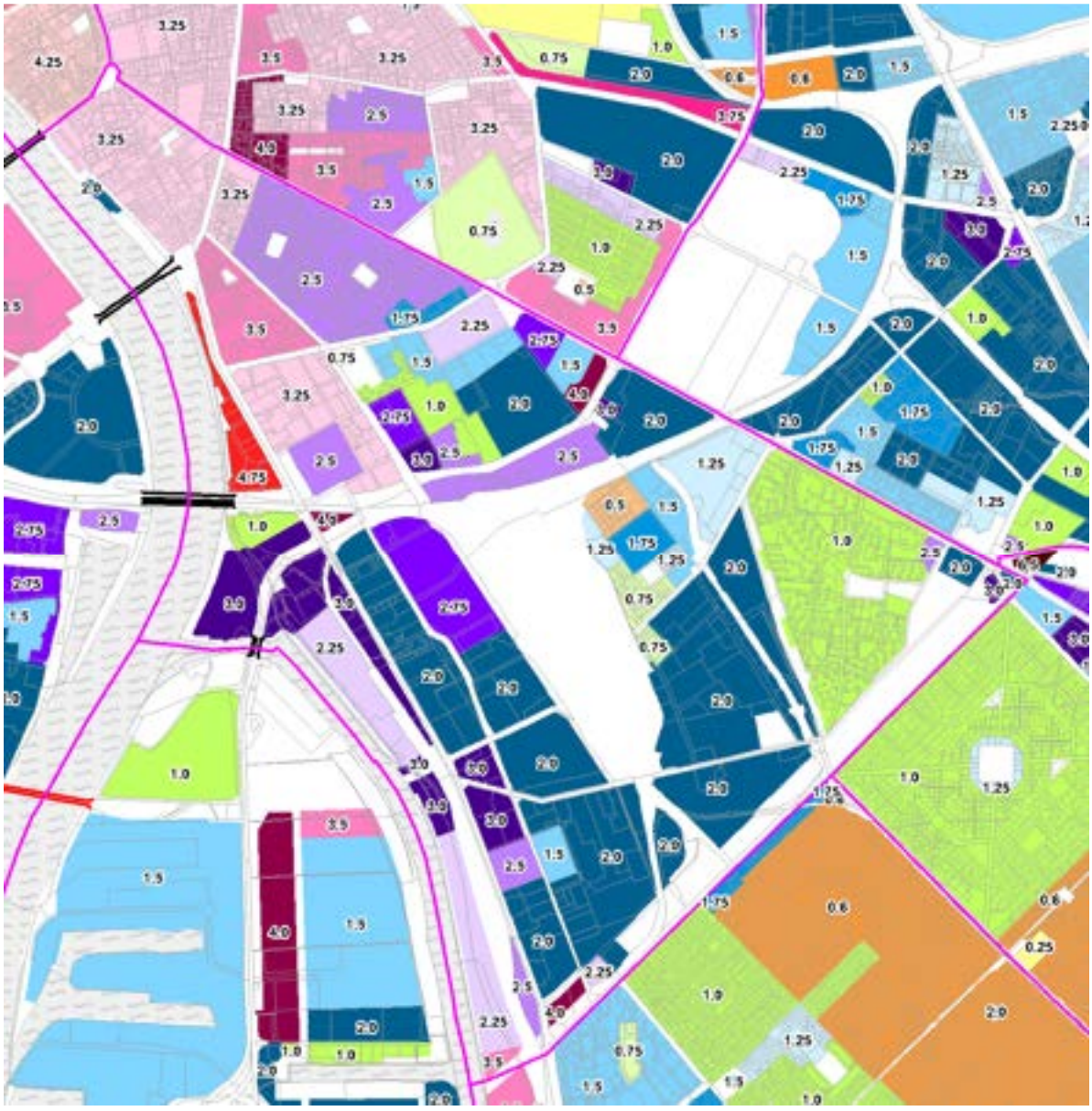

13. ábra: A területfelhasználási egységek a Ferencvárosban
Forrás: TSZT 2015

Az Étv. szerint az FRSZ egyik kiemelt feladata a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségének meghatározása. Az FRSZ szerint a beépítési sűrűség kétféle értékre tagolódik, hogy a területhasználat kiszolgálásához szükséges parkolási infrastruktúra épületen belüli biztosítása támogatott legyen. A bsá[2] jelű általános sűrűségi érték az általánosan elhelyezhető funkciók számára, a bsp jelű parkolási sűrűségi érték viszont kizárólag az épületen belüli parkolás céljára vehető igénybe.

Ferencváros területén a terv által meghatározott beépítési sűrűség a kerület 80%-án 2,0 m²/m² vagy afölötti. Egyedül a József Attila-lakótelep, ahol összefüggő nagyobb területen 1,0. A legmagasabb érték (4,75) a Milleniumi Kulturális negyed és a tőle északra húzódó Duna-parti fejlesztés területén van. Ennél némileg alacsonyabb, 3,5 - 3,25 a Belső-ferencvárosi tömbökben. A legnagyobb területű 2,0 sűrűségű területek a barnamezős ipari zónában találhatóak.

[2] A területfelhasználási kategória szerint általánosan elhelyezhető funkciók beépítési sűrűségének értéke.

14. ábra: Ferencvárosban a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének bsá értékei
Forrás: FRSZ 2. melléklet – részlet

A TSZT 2015 legnagyobb jelentőségű tervezett közúti eleme a Körvasút menti körút, amely két új Duna-hidat (Aquincumi és Albertfalvai / Gubacsi híd) is tartalmaz. Az új gyűrű irányú elem Dél-pesti szakasza a IX. kerület közigazgatási területére esik, megvalósulásakor a szomszédos kerületekben lévő Határ út a jelenlegi főúthálózati szerepkörét elveszti és szerviz útként működik tovább.

A meglévő HÉV vonalak összekötésével és a pesti belváros alatti átvezetésével jön létre az Észak-déli regionális gyorsvasút, megállója a Haller utcánál, a Boráros téren és a Kálvin térnél tervezett jelenleg. A gyorsvasúti vonal megvalósításához új P+R rendszerű parkolók létesítése is kapcsolódik.

A kerület, de egyben a főváros egyik legfontosabb alternatív közlekedési kapcsolatot biztosító hálózati eleme soroksári Duna-ág mentén tervezett az EuroVelo hálózat 6-os sz. nyomvonalának megvalósítása, lehetőség szerint felhasználva a jelenlegi kerékpárút szakaszokat. A terv az Üllői út mellett a Körvasút menti körúttal párhuzamosan tartalmaz még tervezett (célszerűen a Határ út vonalában vezetett) szerkezeti jelentőségű kerékpárutat és a csatlakozó kerékpárforgalmi létesítményeket.

Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat (KVSZ) és Szabályozási Tervek (SZT)

Ferencváros Önkormányzata a rendszerváltást követően a többi kerülethez képest eltérő utat választott. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. tv. 14.§(3) bekezdése ugyanis kimondja:

„A fővárosi kerületi önkormányzatnak – a fővárosi építési keretszabályzat keretein belül – a kerület egészére vonatkozóan kerületi építési szabályzatot kell megállapítania."

A IX. kerületi önkormányzat ezzel szemben alulról építkező, kisebb terület-egységekre készített szabályozási terveket. Ezt a gyakorlatot az építési törvény 2006. októberi módosítása tette – utólag – lehetővé. Ebben a módosításban az idézett bekezdés az alábbiakkal egészült ki:

„A fővárosi és a kerületi önkormányzat megállapodása esetén kisebb területfelhasználási egységre is megállapítható kerületi építési szabályzat."

Ezt a tervezési elvet követve a kerületnek - néhány kivételtől eltekintve - szinte a teljes területére elkészült a KSZT, amit az önkormányzat folyamatosan igyekszik naprakészen tartani. *(A hatályos Szabályozási Tervek listáját az 1. sz. Melléklet 5. pontja tartalmazza.)*

Az átnézeti rajz alapján a Nagyvásárteleptől Délre eső Gubacsi dűlő Duna-parti területe, a Ferencvárosi Pályaudvar és Rendező-Pályaudvar, valamint volt Illatos úti Vegyiművek melletti, a vasút és a Határ út közé eső területére még nem készült, és a 2014 júniusi állapot szerint folyamatban sincs SZT. Azonban jelenleg a Gubacsi dűlő és a Ferencvárosi Pályaudvar és Rendező-Pályaudvar területére a szabályozási terv készítésének előkészületei zajlanak. Amennyiben a MÁV terület szabályozási terve is elkészül, abban az esetben a kerület legproblémásabb barnamezős ingatlanjai is – legalábbis hatósági, településrendezés szempontból – fejleszthetővé vállnak.

15. ábra: Ferencváros hatályos szabályozási tervei

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Változatos és sokszínű városszövet párosul a funkcionális gazdagsággal. Rendkívül értékes épületállomány eszmei és turisztikai értéke A történeti Belső- és Középső-Ferencváros szervesen kapcsolódik a Belvároshoz . A Duna és a 'waterfront' területek markáns jelenléte és sokszínűsége Fővárosi és országos szinten kiemelkedő oktatási és kulturális intézmények. Sokrétű ágazati koncepció készült el, melyek tematikájukban jól kapcsolódnak az uniós célkitűzésekhez Úttörő jellegű városmegújítási programok tapasztalata (Ráday utca, rehabilitációs területek) A kerület városrehabilitációs területei a szomszédos VIII. kerület megújuló területeivel együtt Budapest legnagyobb összefüggő rehabilitációs zónáját alkotják. A kerület hatalmas fejlesztési potenciállal rendelkezik mind a lakásépítés, mind a gazdasági területek terén. Alulhasznosított, de elhelyezkedésük és épületállományuk tekintetében értékes területek (Malmok, Közvágóhíd, Nagyvásártelep) Barnamezők gazdasági potenciáljából eredő gazdasági erőt a kerület a saját hasznára tudja fordítani.	Barnamezős rehabilitációs modell hiánya A legjobb fejlesztési eredmények eléréséhez kerületek közötti illetve térségi együttműködés szükséges. Az alulhasznosított területeken a fejlesztés lassulása vagy elmaradása az épület és a környezeti állapotok további degradálódásához vezethet A sűrűn beépült belső területeken korlátozott a szabad zöldfelületek kialakítása Ipari területbe ékelődött szigetszerű lakóterületek A barnamezős területek és a Duna-part tulajdonosi szerkezete nem kedvez a rehabilitációs folyamatoknak A HÉV vonala fizikailag gátolja a közvetlen vízpartra jutást és annak összekapcsolását a mögöttes területekkel A rehabilitációs területek és nagyléptékű központi fejlesztések „kisugárzó" hatása viszonylag csekély A jelentős kulturális és idegenforgalmi adottságok nem kötődnek eléggé a Ferencvároshoz, mint „brand"-hez

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
A kerületek közötti közlekedési kapcsolatok erősítése A RSD környezeti vonzerejének regionális szinten összehangolt kiaknázása A DÉSZ egységes szabályozási rendszere lehetőséget nyújt összehangolt Duna-parti fejlesztések megvalósítására	A barnamezős területek megújulása nem várható külső források bevonása nélkül A rehabilitációs keretek csökkenése és finanszírozási hátterének megváltozása lelassíthatja a városmegújítást A közlekedési hálózat fejlesztésének elmaradása a feltáratlan területeken A tulajdonosi szándék és elképzelés hiánya lassíthatja a rozsdaövezetek megújítását

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A városrehabilitációs program folytatása
- Az értékes épületállomány megmentése és bevonása a hasznosításba a rehabilitációs területeken
- Krízisterületek megszüntetése
- Barnamezők hasznosítása
- Az RSD és a kapcsolódó területek hosszú távú hasznosítása a fenntarthatóság követelményeit prioritásként kezelve

3. Ferencváros társadalma

Demográfiai jellemzők / Képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség / Háztartások számának, összetételének változása / Népesség egészségi állapota / Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok, krízisterületek / Identitást erősítő tényezők / SWOT / Fejlesztési kihívások

3.1. A kerület demográfiai és társadalmi összetétele

Népességváltozás

A kerület lakónépessége a 2011. évi Népszámláláskor 61 553 fő volt. A kerület lakónépessége 1990 óta jelentősen csökkent, a kilencvenes évek során erőteljes népességvesztést szenvedett el a kerület, amely azonban a 2000-es évek alatt jelentősen mérséklődött; a korábbi évtized 20%-os népességcsökkenésével szemben csak 2%-kal lett kisebb a népesség az ezredfordulót követő évtizedben. Fővárosi összehasonlításban a kilencvenes években erőteljesebben csökkent a kerület népessége, míg az ezredforduló után a kerület kedvezőbb tendenciát mutatott mint a főváros egésze.

	1980	1990	2001	2011
Kerület lakónépessége (fő)	90 095	78 422	62 995	61 553
Százalékos változás az előző időponthoz képest [%]	-	87,0%	80,3%	97,7%
Budapest lakónépessége (fő)	2 059 226	2 016 681	1 777 921	1 729 040
Budapest lakónépességének százalékos változása az előző időponthoz képest	-	97,9%	88,2%	97,3%
Lakónépesség aránya Budapest lakosságához viszonyítva (%)	4,4%	3,9%	3,5%	3,6%

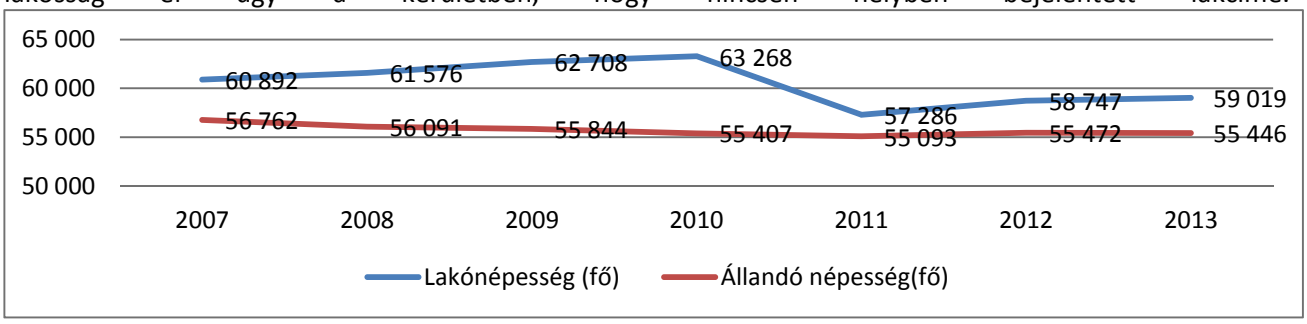
1. táblázat: Népszámláláskori lakónépesség alakulása Budapesten és a IX: kerületben (1990,2001,2011)
Forrás: KSH, Népszámlálások

A lakónépesség és az állandó népesség alakulása ellentétes irányú a 2007-2013 közötti időszakban. Az állandó népesség 2011-ig csökken, majd enyhe növekedés után stagnál. Ezzel szemben a lakónépesség az időszak folyamán alapvetően növekszik, annak ellenére, hogy 2010-2011 között egy meredek csökkenés látszik. Ez a visszaesés annak köszönhető, hogy a népességnyilvántartói adatokat korrigálták a népességszámlálás adataival. A korrekció azt mutatja meg, hogy viszonylag sokan, elsősorban a tartózkodási jelleggel a kerületben élők, nem jelentkeznek ki a népességnyilvántartóból, miután elköltöztek. A másik oldalon viszont a népszámláláskori lakónépesség[3] (61 553 fő) és a 2011. évi népességnyilvántartói lakónépesség (57 286 fő) közötti különbség arra enged következtetni, hogy a kerületben jelentős számú népesség él úgy, hogy nincsen bejelentett lakcíme a kerületben.

Az adatforrásokhoz kapcsolódó bizonytalanságok miatt nehéz mérleget vonni, mindenesetre az megállapítható, hogy a kerületben élők között jelentős arányt tesznek ki a tartózkodási, tehát nem állandó jelleggel itt élő lakosok (melyet a magánbérlakások magas aránya is alátámaszt), és hogy nagyobb számú

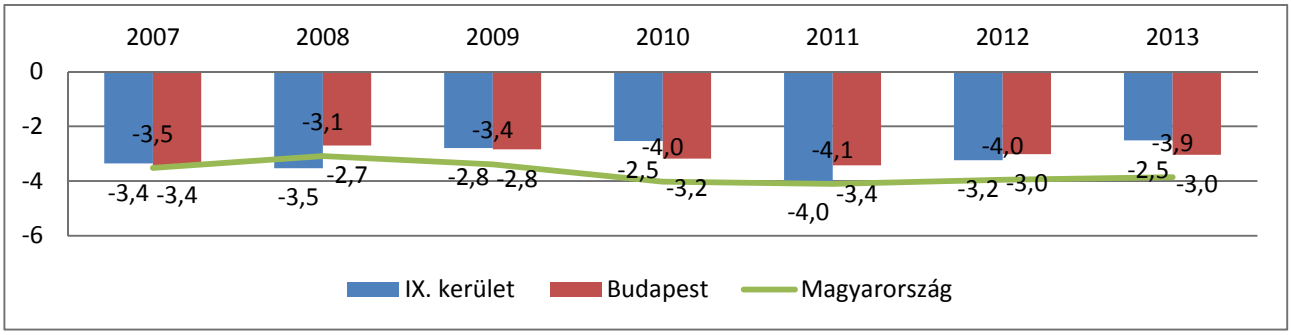
[3] Népszámláláskori lakónépességben a Népszámlálás által összeírt összes ott élőt tartalmazza, függetlenül attól, hogy be van-e jelentve a kerületben.

lakosság él úgy a kerületben, hogy nincsen helyben bejelentett lakcíme.

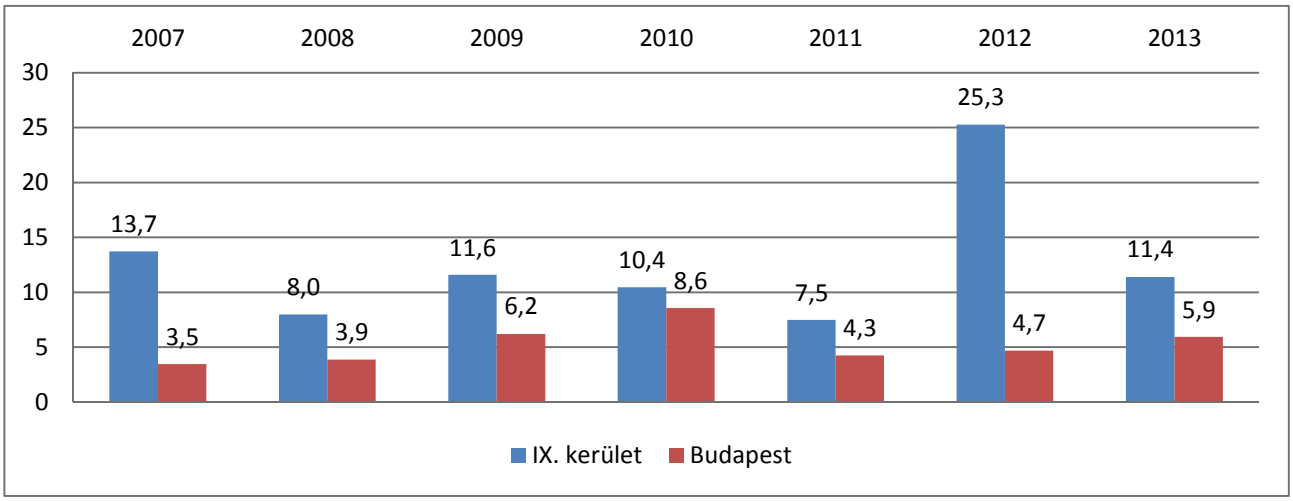
2. táblázat: IX. kerület lakó- és állandónépessége (2007-2013) Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

A természetes népszaporulat a vizsgált időszak alatt népességfogyást mutat, vagyis a halálozások száma végig meghaladta a születések számát. A teljes időszakot nézve a kerület természetes népességfogyása (-2,25) enyhén magasabb volt, mint a fővárosé (-2,14).

3. táblázat: IX. kerület természetes népességszaporulata a lakónépességhez viszonyítva, ezrelék (2007-2013)
Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

A vándorlási egyenleget tekintve már kedvezőbb képet kapunk, egyrészt az odavándorlások száma rendre felülmúlta az elvándorlásokat, másrészt a pozitív vándorlási egyenleg képes volt ellensúlyozni a születések alacsony számából fakadó népességfogyást. Az odavándorlások száma évi 2400 és 4200 fő között mozgott, míg éves szinten 1700-2600 fő hagyta el kerületet. Az adatok jól mutatják, hogy a kerület pozitív vándorlási egyenlege lényegesen kedvezőbb mint a főváros egészéé.

4. táblázat: A IX. kerület vándorlási egyenlege a lakónépességhez viszonyítva, ezrelék (2007-2013)
Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

A háztartások számát és típusát vizsgálva megállapítható, hogy 2001 és 2011 között több jelentős változás is történt. A háztartások száma több mint 10 százalékkal növekedett ezen időszak alatt. Az egyszemélyes

háztartások a vizsgált tíz éves időszak alatt egyharmadukkal növekedtek, a kerület háztartásainak összességében lévő arányuk így 42,7%-ról 50,6%-ra emelkedett, ami jóval magasabb, mint a fővárosi átlag. Ebből következően a családháztartások csupán az összes háztartásnak kevesebb mint felét (43,4%-ot) tesznek ki. A 15 éven aluli gyermekkel rendelkező háztartások száma 9 százalékkal csökkent ugyan ebben az időszakban, ennek eredményeként a háztartásoknak csak mintegy negyedében él gyermekkorú tag.

	IX. kerület		Budapest	
	2001	**2011**	**2001**	**2011**
Háztartások száma (db)	30 110	33 635	770 083	819 708
Egyszemélyes háztartások száma (db)	12 866	17 027	266 374	339 115
Egyszemélyes háztartások aránya az összes háztartáson belül (%)	42,7%	50,6%	34,6%	41,4%
Családháztartás száma* (db)	15 678	14 610	486 858	448 212
Családháztartások aránya az összes háztartáson belül (%)	52,1%	43,4%	63,2%	54,7%
Gyermekes családok száma (db)**	9 892	8 161	313 020	284 131
Gyermekes családok aránya az összes háztartáson belül (%)**	32,9%	24,3%	40,6%	34,7%

*A családháztartások tartalmazzák a több családból álló háztartásokat is, melyek aránya az összes családháztartáson elenyésző, a IX. kerületben kevesebb mint 2%, Budapesten pedig kevesebb mint 1 % 2011-ben.
** Minimális mértékben tartalmaz olyan családokat is, melyek egy háztartást alkotnak (több családos háztartások), ez azonban alatta marad az 1%-nak 2011-ben.

5. táblázat: Háztartások és egyes háztartásfajták számának és arányának alakulása (2001,2011)

forrás: KSH, Népszámlálások

Korösszetétel

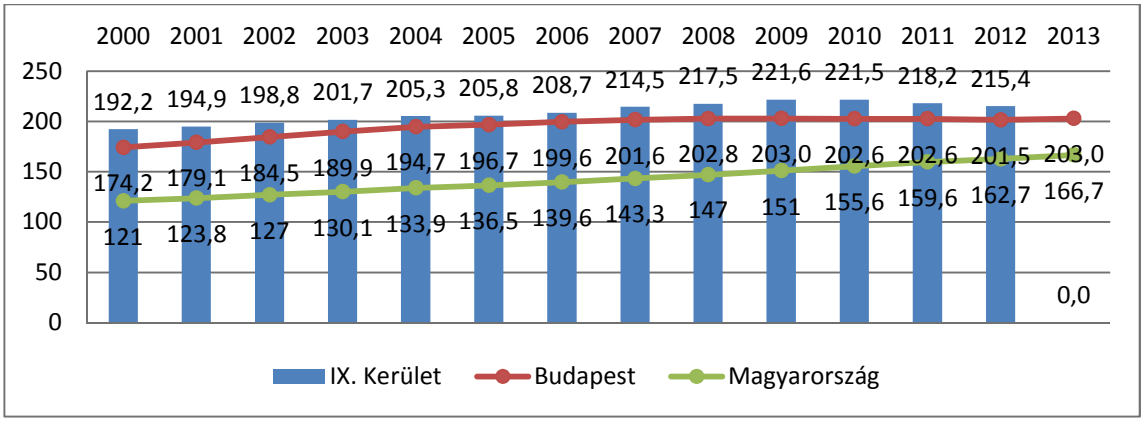
A kerületi korösszetételt összehasonlítva Budapest egészével jelentős különbségek adódnak, mind a változás mértékét mind irányát tekintve. A kerületben a két népszámlálás között a gyermekkorúak aránya jelentősen, 3 százalékkal csökkent, ezzel szemben a fővárosban csupán 0,6 százalék csökkenés következett be. Az időskorúak esetében kedvezőbb irányú változás jellemzi a kerületet, a 60 éves és idősebb népesség aránya csökkent a kerületben (25%-ról 22,1%-ra), míg a fővárosban növekedett.

A 15-59 éves korosztályban is megfigyelhető az ellentétes mozgás: míg Budapesten a tíz év alatt a korosztály aránya 2 százalékkal csökkent (64,2%-ról 62,5%-ra), addig a IX. kerületben 6 százalékkal emelkedett (62,6%-ról 68,5%-ra).

	IX. kerület		Budapest	
	2001	**2011**	**2001**	**2011**
0-14	12,4%	9,4%	12,8%	12,2%
15-59	62,6%	68,5%	64,2%	62,5%
60-x	25,0%	22,1%	23,0%	25,4%

6. táblázat: Lakónépesség kormegoszlása 2001 és 2011-ben

Bár az idősek aránya csökkent a kerület népességében, a lakosság elöregedése az erőteljesebben csökkenő gyerekszám miatt folytatódott az elmúlt másfél évtizedben. Az elöregedés mértéke a fővárosihoz és az országoséhoz képest is kedvezőtlenebb volt a kerületben. Ugyanakkor az adatokból az is látható, hogy 2010-től kezdve az öregedési index csökkenésnek indult a kerületben is, vagyis 100 gyerekkorúra valamivel kevesebb idős lakos jut.

16. ábra: Öregedési index a IX. kerületben, a fővárosban és országosan 2000-2013 között

Képzettség

A képzettségi szint tekintetében jelentős változás következett be, nemcsak a kerületen belül javultak a képzettségi mutatók, hanem a kerület fővároson belüli relatív helyzete is jelentősen javult. A 2001-ben a kerület a fő képzettség mutatók tekintetében a fővárosi átlagnál rosszabbul teljesített, ez azonban 2011-re megfordult és 2011-ben a kerület már kedvezőbb képzettségi mutatókkal bírt, mint a fővárosi átlag. A legszembetűnőbb változás a kerületben a főiskolai, egyetemi végzettségűek arányának megduplázódása, melynek eredményeként 2011-ben a 7-x éves népességnek harmada rendelkezett diplomával. További kedvező fejlemény, hogy az alacsonyan képzettek aránya is nagymértékben csökkent.

	IX. kerület		**Budapest**	
	2001	**2011**	**2001**	**2011**
Általános iskola 8. osztályát el nem végzettek	18,7%	6,2%	17,1%	7,7%
Általános iskola 8. osztályát elvégzettek	23,5%	16,3%	20,3%	17,0%
Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel rendelkezők	13,9%	9,9%	14,7%	11,6%
Érettségivel rendelkezők	26,6%	34,1%	28,8%	34,8%
Főiskolai, egyetemi végzettséggel rendelkezők	17,3%	33,5%	19,1%	28,9%
összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

7. táblázat: 7 éves és idősebb népesség megoszlása a legmagasabb iskolai végzettség szerint 2001-ben és 2011-ben.
Forrás: KSH, Népszámlálás

Foglalkoztatottság

A képzettségi szint javulásával a kerület gazdasági aktivitási adatai is pozitív irányban változtak, lényegesen nőtt a foglalkoztatottak aránya és csökkent az inaktív keresők, eltartottak aránya. Ennek eredményeként 2011-re a kerület a fővárosi értékekhez képest mindenütt kedvezőbb pozícióban volt, ami trendfordulást jelent, a 10 évvel azelőtti állapothoz képest. A kerületben a vizsgált időszak alatt 9 százalékkal nőtt a foglalkoztatottak aránya, 39,7 százalékról 48,7 százalékra, a fővárosi mutató is növekedett, de korántsem ilyen dinamikusan, mindössze csak 1 százalékkal, 47,6 százalékról 48,7 százalékra. A munkanélküliek aránya a lakónépességen belül viszont hasonló mértékben és szintre emelkedett a fővárosban és a kerületben egyaránt: a kerületben 5,4%, Budapesten pedig 5,2% a munkanélküliek aránya a Népszámlálás időpontjában. Mindez azt jelenti, hogy a gazdaságilag aktív népesség aránya (tehát akik a munkaerő-piacon jelen vannak) a kerületben 54,1 % volt 2011-ben, szemben a tíz évvel azelőtti, 42,8%-os aránnyal.

A munkanélküliségi rátát tekintve, a kerületben a 10% volt a munkanélküliek aránya a gazdaságilag aktív népességben, ami megegyezik a fővárosi szinttel.

A gazdaságilag inaktív népesség tekintetében az inaktív keresők arányában a főváros egészében kisméretű csökkenés figyelhető meg a tíz év alatt (23,3%-ról 20,2%-ra), míg a kerületben látványos csökkenésről beszélhetünk (33,8%-ról 24,4%-ra), az eltartottak esetében pedig 1-2 százalékos csökkenés figyelhető meg a kerületnél és a fővárosnál egyaránt.

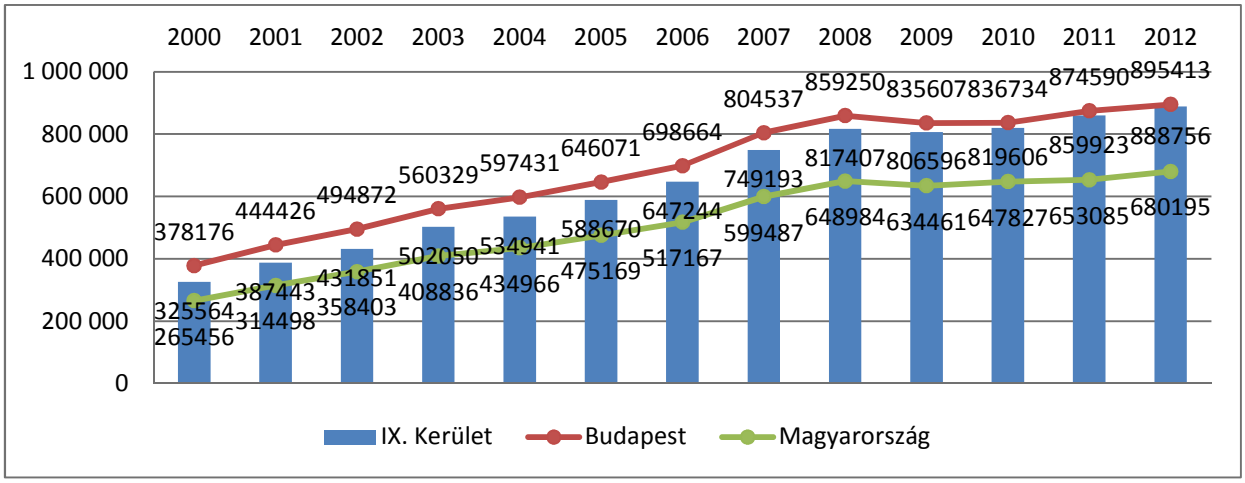
		IX. kerület		Budapest	
		2001	**2011**	**2001**	**2011**
Gazdaságilag aktív népesség	Foglalkoztatott	39,7%	48,7%	42,0%	45,0%
	Munkanélküli	3,1%	5,4%	2,8%	5,2%
Gazdaságilag inaktív népesség	Inaktív kereső	33,8%	24,4%	31,3%	27,4%
	Eltartott	23,4%	21,5%	23,9%	22,4%
Összesen		100%	100%	100%	100%

8. táblázat: Lakónépesség gazdasági aktivitás szerinti megoszlása (%), 2001 és 2011-ben.
Forrás: KSH, Népszámlálás

Jövedelmi viszonyok

Budapesten 2013-ban az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 228 941 Ft volt, ezzel szemben 233 272 Ft-ot bruttó keresetet vihettek haza a IX. kerületben élők. A kerület jövedelmi viszonyai tehát – legalábbis az alkalmazásban állók körében - valamivel a fővárosi átlag felett van, bár nem jelentősen. A IX. kerület átlagkeresete azonban a legjobb helyzetű XII. kerület átlagos keresetével szemben mintegy 100 000 Ft-tal marad alul.

Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem alakulását vizsgálva a 2000-2012 közötti időszakban, azt látjuk, hogy a kerület fokozatosan közelíti a budapesti átlagot. Az ábrából az is látszik, hogy a válság hatására a jövedelmek csökkentek a kerületben és a fővárosban is, de 2011-től kezdve újból növekedésnek indultak és 2012-ben meghaladták a válság előtti szintet (ebben a személyi jövedelem csökkentésének is szerepe volt).

17. ábra: Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem

Életminőség: lakásállomány, egészségi állapot

A 2001-es és a 2011-es népszámláláskor felvett adatokból kitűnik, hogy a lakásállomány növekedése mind a fővárosban, mind a kerületben jelentős. Budapest egészében a teljes lakásállomány 10,3 százalékkal, 84562

lakással növekedett. A fővárosi lakásállomány bővüléséhez a Ferencváros 6465 lakással járult hozzá, ez a növekmény 7,6 százaléka, ami kétszerese a kerület lakónépességének a fővárosi népességben való arányának. A kerületben a teljes lakásállomány növekedése 2001-hez képest 9,8 százalékos volt.

A kerületben a nem lakott lakások aránya lényegesen magasabb, mint a fővárosi átlag, és a vizsgált időszakban jelentősen növekedett. 2001-ben az állomány 11,4%-a nem volt lakott lakás, míg 2011-ben ez az arány megnőtt 18,6%-ra. A nem lakott lakásállomány egy részét egyéb célokra hasznosíthatják (pl. irodafunkció), illetve egy részük üresen állhat, de valószínűsíthető, hogy részben magán bérlakásként funkcionál, mely a Népszámlálás során nem került bevallásra.

	IX. kerület				Budapest			
	2001		2011		2001		2011	
Lakott	29 288	88,6%	32 171	81,4%	747 186	91,1%	787 057	87,0%
Nem lakott	3 754	11,4%	7 336	18,6%	73 380	8,9%	118 071	13,0%
Összesen	33 042		39 507		820 566		905 128	

9. táblázat: Lakott és nem lakott lakások száma, aránya a kerületben és Budapesten, 2001 és 2011
Forrás: KSH Népszámlálás

A lakásállomány minőségében is jelentős változások álltak be tíz év alatt: a főváros egészében 62%-ról 71%-ra, a IX. kerületben pedig másfélszeresére, 39%-ról 61%-ra nőtt az összkomfortos lakások száma. Igazán kedvező tendencia, hogy a komfort nélküli és a szükséglakások száma egyaránt a harmadára csökkent mind Budapesten, mind a Ferencvárosban.

Az adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a kerület lakott lakásállományának minősége gyorsuló ütemben zárkózott fel a két népszámlálás közötti évtizedben.

	IX. kerület		Budapest	
	2001	2011	2001	2011
Összkomfortos lakások száma	39,5%	60,1%	61,9%	71,8%
Komfortos lakások száma	43,5%	34,4%	29,1%	24,9%
Félkomfortos lakások száma	8,0%	2,6%	3,5%	1,6%
Komfort nélküli lakások száma	6,0%	2,2%	2,5%	1,1%
Szükség- és egyéb lakások száma	3,0%	0,7%	3,0%	0,7%
Összesen (db)	29 288	32 171	736 788	787 337

10. táblázat: Lakott lakások megoszlása komfortfokozat szerint (%), 2001 és 2011-ben
Forrás: KSH, Népszámlálás

A kerületi lakott lakásállomány használati jogcím szerinti megoszlása jelentősen eltér a főváros egészétől. Egyrészt jóval, mintegy 10%-kal alacsonyabb a sajáttulajdonú lakások (tehát a magánszemély által tulajdonolt és lakott) aránya, és ebből következően magasabb a bérleti szektor aránya, mind az önkormányzati, mind pedig a magánbérleti szektor tekintetében. Az önkormányzati bérlakások száma és aránya több mint felére csökkent a két Népszámlálás közötti időszakban (23%-ról 10,2%-ra), ez drasztikus változás. A magánbérleti szektor viszont majd duplájára növekedett, 4,8%-ról 9,5%-ra, megközelítve ezzel az önkormányzati szektor nagyságát.

	IX. kerület				Budapest			
	2001		2011		2001		2011	
Önkormányzati bérlakás	6 761	23,1%	3 270	10,2%	63 074	8,6%	39 251	5,0%
Sajáttulajdonú	20 116	68,7%	24 435	76,0%	628 711	85,3%	674 874	85,7%

Magánbérlet	1 415	4,8%	3 067	9,5%	30 008	4,1%	47 173	6,0%
Egyéb bérleti	426	1,5%	484	1,5%	8 708	1,2%	9 552	1,2%
Egyéb	570	1,9%	915	2,8%	6 287	0,9%	16 484	2,1%
Összesen	29 288		32 171		736 788		787 334	

11. táblázat: Lakásállomány használati jogcím szerinti megoszlása a aránya a kerületben és Budapesten, 2001 és2011.
Forrás: KSH Népszámlálás

A lakosság egészségügyi helyzetére viszonylag korlátozottan érhetők el információk kerületi bontásban[4]. A születéskori várható élettartam tekintetében a IX. kerület a férfiak esetében a 7. legkedvezőtlenebb, a nők esetében pedig a 8. legkedvezőtlenebb helyen áll a kerületek rangsorában a 2008-2012-es időszak adatai alapján. Ez a férfiaknál 72,3 évet, a nőknél 78,2 évet jelent (legrosszabb kerületi adatok 70,4 és 77,3 év, míg a legjobb kerületi adatok 78 és 82,7 év). A korai halálozási okok vizsgálatánál a kerület helyzete változó. Az összes korai (25-64 éves kor közötti) halálozási okot nézve a férfiak esetében a legrosszabb helyzetű kerületek körében helyezkedik el, míg a nők esetében, a kerület helyzete közepesen rossznak tekinthető, bár rosszabb, mint a fővárosi átlag. (A területi összehasonlításhoz a standardizált halálozási hányados mutató használatos.) (Ádány - Szentes, 2012)

Nemzetiségi összetétel, felekezeti hovatartozás

A kerület lakosságának nemzetiségi hovatartozását tekintve 2001-ben a megkérdezettek 97,06 százaléka jelölt meg valamely nemzetiséget vagy etnikai kisebbséget, 2011-ben 91,3%. Mivel 2011-ben a megkérdezettek közel ötöde nem kívánt válaszolni, vagy nem válaszolt az adatsorok összehasonlítása kétséges. Kijelenthető, hogy az egyéb, nem hazai nemzetiség aránya látványosan megugrott, 1,74%-ról 4,5%-ra, az eredeti érték 258%-ára emelkedett.

A Népszámláláskor felvett cigány (roma) nemzetiségi adatokkal kapcsolatban konszenzus van arról, hogy a cigány (roma) népesség valós számánál alacsonyabb értékeket mutat. A növekedés azonban megállapítható, tíz év alatt közel negyedével nőtt a magukat cigányoknak vallók száma, 1293 főre. Egyes becslések[5] szerint a kerületben élő cigány/ roma népesség száma 7.800 ezer fő.

	2001	**2011**
magyar	93,05%	80,70%
bolgár	0,09%	0,20%
cigány (roma)	1,70%	2,10%
görög	-	0,30%
horvát	-	0,20%
lengyel	-	0,20%
német	-	1,80%
örmény	-	0,10%
román	-	0,60%
ruszin	-	0,00%

[4] A kerület lakosságának egészségügyi állapotára vonatkozó adatok „Budapest Népegészségügy” című kiadványból származik. Szerkesztette: Ádány Róza és Szentes Tamás.Medicina Könyvkiadó Zrt. 2014.

[5] Balla Ágnes: Roma-koncepció létrehozása és megvalósulása Ferencvárosban, Polgári Szemle 2009. október – 5. évfolyam, 5. szám http://epa.oszk.hu/00800/00890/00042/EPA00890_Polgari_Szemle_356.html

	2001	2011
szerb	-	0,20%
szlovák	-	0,20%
szlovén	-	0,00%
ukrán	-	0,20%
afrikai	0,02%	-
arab	0,10%	-
görög	0,36%	-
egyéb, nem hazai nemzetiség	1,74%	4,5%
nem kívánt válaszolni, nincs válasz	-	18,2%

12. táblázat: Nemzetiségek megoszlása a kerületben
Forrás: KSH, Népszámlálás

A vallási közösségek között a legnagyobb csoport a római katolikusoké (28,2%), a második, a vallási közösséghez nem tartozók csoportja, arányuk 20,7%. Őket a reformátusok (8,6%), az ateisták (3,3%) és az egyéb keresztény felekezetűek csoportja (2,9%) követi.

Fontos megjegyezni, hogy a megkérdezettek egyharmada nem válaszolt a felekezeti hovatartozásra vonatkozó kérdésre.

Felekezet	Fő	%
Római Katolikus	17349	28,2%
Református	5295	8,6%
Evangélikus	893	1,5%
Egyéb keresztény	1 798	2,9%
Izraelita	231	0,4%
Buddhista	220	0,4%
Iszlám	157	0,3%
Más vallási közösség	273	0,4%
Vallási közösséghez nem tartozik	12750	20,7%
Ateista	2046	3,3%
Nem válaszolt	20519	33,3%

13. táblázat. Lakónépesség megoszlása vallási felekezethez tartozás szerint, 2011
Forrás: KSH, Népszámlálás

Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A kerület négy, jól elkülöníthető városrészből áll, ezek: Belső-Ferencváros, József Attila-lakótelep, Középső-Ferencváros és Külső-Ferencváros. Közülük a legnagyobb a Középső-Ferencváros, ahol a kerület lakosságának (61 533 fő) több mint a fele lakik (33 226 fő). Két városrész közel azonos lakosságszámú, mind a Belső-Ferencvárosban, mind a József Attila-lakótelepen 12 ezer körüli lakos él. A legkisebb kerületrész a Külső-Ferencváros a maga 3 542 fős lakosságával.

A lakásállomány minőségét tekintve élesek a különbségek az egyes városrészek között. Egyértelműen megállapítható, hogy a két szélsőértéket a József Attila-lakótelep és a Külső-Ferencváros képviseli. Előbbi

esetében a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül mindössze 1,6% (ez a mutató a kerületben 5,5%), míg utóbbi esetében ez az érték 13,7%. Hasonlóan polarizált az egyszobás lakások aránya is: a József Attila-lakótelepen mindössze 15,4%, a Külső-Ferencvárosban azonban meghaladja a 40 százalékot is, míg a kerületi arány 26,9 százalék.

A korosztályi összetételt tekintve a Külső-Ferencvárosban a legmagasabb a 0-14 éves korúak aránya, 30%-kal meghaladja a kerületi arányt, amely 9,4 százalék. Ennél 25 százalékkal alacsonyabb a belső-ferencvárosi arány, míg a másik két kerületrészben a kerületi arányhoz hasonló. Nem véletlen, hogy éppen a Belső-Ferencvárosban magasabb 3 százalékponttal a kerületi átlagnál (22,1%) a 60 évesek és ennél idősebbek aránya, ennél csak a József Attila-lakótelepen magasabb, 31,1%. A másik két városrészben 15-20 százalékkal alacsonyabb az idősek aránya, mint a kerület egészében.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a kerületben 8,6%, ennél két és félszer magasabb értéket kapunk a Külső-Ferencvárosban. Belső-Ferencváros mutatói hasonlóak a kerületéhez, azonban a fennmaradó két másik városrészben 30 százalékkal alacsonyabb értékeket találunk. A felsőfokú végzettségűek (25 évesek vagy annál idősebbek) arányában a legalacsonyabb értéket Külső-Ferencváros szállítja 13,3 százalékkal, ez a kerületi átlag közel harmada. A József Attila-lakótelepen a kerületi mutatónál ez az érték néhány százalékkal alacsonyabb, míg a másik két kerületrésznél ugyanennyivel magasabb.

A munkaerő-piaci mutatók tekintetében is erős törések mutatkoznak a kerület városrészei között. Külső-Ferencváros a foglalkoztatottak nélküli háztartások arányát kivéve a legrosszabb mutatókkal rendelkezik. A munkanélküliségi ráta és a tartós munkanélküliek arányának tekintetében másfélszeres értékkel rendelkezik, mint a kerület egésze.

Mutató megnevezése	IX. kerület összesen	Belső-Ferencváros	József Attila-lakótelep	Középső-Ferencváros	Külső-Ferencváros
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	32,4	36,6	26,3	31,9	40,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	64,5	60,7	68,7	65,5	56,2
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	35,1	35,6	41,2	32,5	36,2
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	10,0	9,0	8,8	10,1	15,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	5,9	5,7	5,0	6,0	9,1

14. táblázat: Fontosabb munkaerő-piaci mutatók az egyes városrészekben (%), 2011-ben
Forrás: KSH, Népszámlálás

Mivel az adatok városrészekre vonatkoznak, az egyes városrészeken belüli különbségeket nem mutatják meg. A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján készített szegregációs térkép (lásd az Antiszegregációs Terv helyzetelemzése) jól mutatja, hogy a Középső-Ferencvároson belül is jelentős területi különbségek vannak. A társadalmilag és fizikailag is leromlott részek részben a rehabilitációs területet érintik (Gát utca, Viola utca, Drégely utca), részben pedig a városrész külsőbb részeit (pl. Vaskapu utca).

4. Ferencváros humán infrastruktúrája

Egészségügy / Gondozás / Oktatás / Kultúra / Sport / Lakáshelyzet / SWOT / Fejlesztési kihívások

Ferencváros humán infrastruktúrájának részletes listáit az 1. sz. Melléklet alábbi pontjai tartalmazzák:

Oktatási intézményeinek:	6. és 7. pont
Aktív civil és egyházi szervezetek:	8. pont
Kedvezményes bérleti díjú szervezetek:	9. pont
Példák Ferencváros 2014. évi rendezvényeiből:	10. pont

4.1. Humán közszolgáltatások

Ferencváros Önkormányzata szakmai koncepciókban -(ifjúsági, idősügyi, sport, szolgáltatástervezési, drogellenes, esélyegyenlőségi) határozta meg az önkormányzati humán területek céljait, feladatait. A kitűzött szakmai feladatok megvalósítását, koordinációját a Polgármesteri Hivatal Humánszolgáltatási Irodáján 6 szakképzett referens (egészségügyi, idősügyi, ifjúsági- drogprevenciós, esélyegyenlőségi, sport és civil-egyházügyi) látja el. A kerületi szakmai szervezetek, intézmények és a tanuló ifjúság hatékonyabb együttműködése érdekében létrehozta és működteti a Szociálpolitikai-, az Egyházi-, az Oktatási és Ifjúsági Kerekasztalokat, az Idősügyi Tanácsot, a Kábítószerügyi Egyeztető Fórumot (prevenciós, kezelés-ellátás, bűnmegelőzési-közbiztonsági munkacsoportok), a Helyi Esélyegyenlőségi Fórumot (gyermekek, nők, idősek, fogyatékossággal élők, romák, mélyszegénységben élők esélyegyenlőségével foglalkozó munkacsoportok) a Ferencvárosi Gyermek és Ifjúsági Önkormányzatot.

Szociális ágazat

Ferencváros Önkormányzatának Képviselő-testülete 249/2012.(VI.07.) számú határozatában fogadta el az Ifjúsági Koncepciót (2012-2015).

A koncepcióban kitűzött célok és feladatok az alábbi területeken valósultak meg:

Ifjúsági munka, ifjúságsegítés, kultúra

2012. évben alakult meg a Ferencvárosi Gyermek és Ifjúsági Önkormányzat (FEGYIÖK) valamennyi kerületi köznevelési intézmény részvételével. Létrejötte és működése nagyobb rálátást nyújtott a kerületben tanuló gyermekekre, lehetőséget biztosított az információ jobb áramlására, a kerület iskoláiba járó tanulók erőteljesebb érdekérvényesítésére, a közösségi élet formálására. Létrejöttével a diákok aktívan részt vesznek Ferencváros életében (kéthetente megjelenő „Utódok” című saját készítésű műsor a 9.tv-ben, részvétel a kerületi kulturális és sport eseményeken, ifjúsági fesztivál, kábítószer ellenes rendezvény szervezése, ifjúsági honlap szerkesztése, sportprogramok, jótékonysági rendezvények szervezése, generációk közötti kapcsolat kialakítását célzó idősügyi programokba való bekapcsolódás, internet-használati tanfolyamon személyes segítség nyújtása az idős embereknek, számítógép- és mobilhasználati tanácsadás, helytörténeti vetélkedőn, versfesztiválon, Idősek és a Zene világnapján való részvétel.

Az Oktatási és Ifjúsági Kerekasztal létrehozása és működtetése biztosítja a megváltozott köznevelési környezetben a kerületben található összes iskola és az önkormányzat folyamatos szakmai együttműködését.

Tanulás és környezete: pályaválasztási börze, pályaválasztási tanácsadás.

Egészségtudatos magatartás

AIDS Ellenes Világnap alakalmából rendezvény szervezése, Kábítószerügyi Egyeztető Fórum működtetése, a kerületi drogellenes stratégia elkészítése, melynek alapjául szolgált a 7., 8. és 10. osztályosok körében végzett a kábítószer-, alkoholfogyasztás, dohányzás és életmódbeli szokásaikat vizsgáló reprezentatív szociológiai kutatás, drogprevenciós előadások, foglalkozások szervezése.

Bölcsődei ellátás

A bölcsődei ellátást a Ferencvárosi Egyesített Bölcsődei Intézmény végzi, melynek öt telephelye van. A fővárosi viszonylatban kedvező helyzetet több, 2014-ben megvalósított intézkedés eredményezte, melynek során a férőhely kapacitás 290 főről 328 főre bővült. A 194/2014. (VI.05.) számú Kt. határozat a Varázskert IX/1. Bölcsőde vonatkozásában a működési engedélyben meghatározottakhoz igazodva 40 férőhelyről (4m²/fő) 50 (3m2/fő) férőhelyre történt bővítést hagyott jóvá. Az intézmény 2014. szeptember 1-től kezdte meg működését 50 férőhellyel. Európai uniós forrásból valósult meg a Dési Huber utca 9. szám alatti Manólak IX/14. Bölcsőde 28 fővel történő bővítése. 2014. március 1-től kapta meg az intézmény a működési engedélyt, és kezdte meg működését emelt férőhellyel. A Dési Huber utca 9. szám alatt működő Platán Idősek Klubja a bölcsőde fejlesztésével párhuzamosan költözött új telephelyére a Toronyház u. 11. szám alá.

Ferencvárosi Egyesített Bölcsődei Intézmények	Cím	Férőhely	Beírt létszám
Aprók Háza IX/4. Bölcsőde	1092 Budapest, Ráday u. 46.	100	96
Fehérholló IX/6. Bölcsőde	1097 Budapest, Fehérholló u. 2-4.	60	58
Pöttyös IX/10. Bölcsőde	1098 Budapest, Pöttyös u. 8/a.	42	40
Manólak IX/14. Bölcsőde	1098 Budapest, Dési Huber u. 9.	76	73
Varázskert IX/1. Bölcsőde	1096 Budapest, Thaly K. u. 17.	50	34
Összesen		328	301

15. táblázat: Bölcsődei férőhely adatok a 2014/2015. nevelési évre felvettek szerint (2014. november 3-ai állapot)
Forrás: Ferencvárosi Önkormányzat

Szociális ellátások szolgáltatások intézményrendszere

A szociális feladatok ellátását a Polgármesteri Hivatalon belül a Humánszolgáltatási Iroda látja el.Az ügyintézés megkönnyítése érdekében a központi irodán kívül (Lenhossék utca), három helyen adhatják le kérelmeiket a lakosok: Belső-Ferencvárosban, a József Attila-lakótelepen és az Aszódi-Gyáli úti lakótelepen. A kitűzött szakmai feladatok megvalósítását, koordinációját a Polgármesteri Hivatal Humánszolgáltatási Irodáján 6 szakképzett referens (egészségügyi, idősügyi, ifjúsági- drogprevenciós, esélyegyenlőségi, sport és civil-egyházügyi) látja el.

A Ferencvárosi Szociális és Gyermekjóléti Intézmények Igazgatósága felelős a szociális szolgáltatások ellátásának jelentős részéért. Az intézmény 2011 végén jött létre az addigi Ferencvárosi Gondozó Szolgálat, valamint Ferencvárosi Egyesített Családsegítő Központ és Intézményei összeolvadásával. Az intézmény két fő szervezeti egysége a Családtámogató és Gyermekjóléti Központból - mely a családsegítő szolgáltatásért és a gyermekjóléti ellátásért felelős -, valamint a Szociális és Szolgáltató Központból áll. Az utóbbi biztosítja a házi segítségnyújtást, a nappali és idős ellátásokat. Az Igazgatóságon belül, külön szervezeti egységként működik a József Attila Terv, szociális városrehabilitációs program akcióterületén a Családmentori Iroda.

Családsegítés

A családsegítés az önkormányzatok kötelezően ellátandó feladatai közé tartozik, célja, hogy a családok, illetve az egyének szociális és mentálhigiénés problémáik megoldásához megfelelő segítséget kapjanak. A következő táblázat a családsegítő szolgáltatások főbb paramétereit tartalmazza 2010 és 2014 között. Mint látható, a szolgáltatást igénybevevők száma 2010-től csökkenő tendenciát mutat, kivéve 2013-ban, amikor egy nagyobb ugrás figyelhető meg. A megkeresések számában ellentétes folyamatok figyelhetők meg, ezek 2010-től emelkednek, majd 2014-ben visszaesnek. Az új ügyfelek száma 2010-hez képes 2014-ben 40 százalékkal esett vissza.

Családsegítés	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Éves forgalom (fő)	1503	1466	1417	1478	1341
Megkeresések száma:	8563	9168	11885	12266	11264
Új ügyfelek száma (fő):	530	432	463	373	320

16. táblázat: A családsegítés szolgáltatás idősoros adatai, 2010 – 2014
Forrás: Ferencvárosi Önkormányzat

Gyermekjóléti szolgálat

A gyermekjóléti szolgálat tevékenysége a családi kapcsolatok fenntartását segíti, továbbá megelőzi a gyámhatósági munkát. Ez az elsősorban a megelőzésre fókuszáló ellátási forma szorosan kapcsolódik a családsegítő szolgáltatáshoz, azonban a gyermekek sajátos igényeire tekintettel speciális feladatokat is ellát.

A kerületi gyermekjóléti szolgáltatások idősoros adatait vizsgálva látható, hogy az alapellátást igénybevevők száma hullámzó, akárcsak a szolgáltatással élő családok száma. A gyermekjóléti tanácsadáson résztvevő gyermekek a 2011-től létező szolgáltatást 2014-ben a legnagyobb számban vették igénybe.
A kerületben utcai szociális munka is folyik az „Alul-járó" Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda munkatársai által. Éves megkereséseik száma évek óta négyezer körül alakul. Ifjúságvédelem terén még fontos szerepet tölt be a Közért Ifjúsági és Tanácsadó Iroda (Közért Egyesület). Mindkét iroda alacsonyküszöbű mentálhigiénés (tanácsadások, ifjúságsegítés, ifjúsági információk, közösségi programok) szolgáltatást nyújt a fiatalok számára.

Gyermekjóléti alapellátás	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Gyermekek száma	818	851	699	778	793
Családok száma	473	499	441	590	532
Gyermekjóléti tanácsadás	2010	2011	2012	2013	2014
Gyermekek száma	*	353	228	152	435
Családok száma	*	281	159	117	269

* Ebben az évben még nem volt ilyen szolgáltatás

17. táblázat: A gyermekjóléti szolgáltatások idősoros adatai, 2010 – 2014
Forrás: Ferencvárosi Önkormányzat

A kerületben található Gyermekek Átmeneti Otthona (1097 Budapest, Fehérholló u. 2-4.) is. Ezen intézményben az elhelyezett gyermekek száma 2010. és 2014. között 52 és 68 fő között ingadozott.

Idősellátás

Ferencváros nem szociális kérdésként tekint az idős emberekre, hanem büszke tudásukra, élettapasztalatukra, eredményeikre; segíti őket abban, hogy teljes életet élhessenek, fontosnak tartja, hogy a fiatalabb generációk is megismerkedjenek az idősebbek értékeivel. Ennek szellemében fogadta el a Képviselő-testület a 250/2012. (VI.07.) számú határozatával ”A teljesség felé” elnevezésű Idősügyi koncepcióját. Erőfeszítéseinek eredményességét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy Ferencváros 2013-ban elnyerte az Idősbarát Önkormányzat Díjat.

A koncepció legfőbb célkitűzése egy olyan társadalmi szemléletváltás elfogadtatása és érvényre juttatása Ferencvárosban, mely szerint az idősödésről és idősekről való gondoskodásban a korábbi veszteségekre történő összpontosítás – deficitmodell – helyett a meglévő képességek megőrzése, szunnyadó készségek előhívása – fejlődésmodell – kerül a gondolkodás és cselekvés középpontjába.

A koncepció a megvalósítás legfontosabb feladataként határozta meg az eddiginél szélesebb körű együttműködésen alapuló, hatékonyabb, lokalizáltabb, többszereplős (önkormányzat, és intézményei, civil szervezetek, egyházak, informális csoportok stb.), de egy kommunikációs csatornájú rendszer kialakítását és működtetését.

A programcél specifikus célokon keresztül valósult meg, melyek a következők: önsegítés, önkéntesség, élethosszig tartó tanulás, generációk közötti együttműködés.

A középtávú, három évre szóló idősügyi koncepció a koncepcióban található ütemezés szerint valósult meg. A ferencvárosi 60 év feletti lakosoknak szóló programokat összegyűjtve, egységes arculattal ellátva, rendszeres időközönként megjelenő (vagy a helyi Ferencváros című újság mellékleteként megjelenő vagy postai úton eljuttatott) idősügyi programnaptár készítésével, plakátokkal, szórólapokkal népszerűsítették. Továbbá a Ferencváros újságban külön oldalon szerepelnek az idősügyi programok, az időseket érintő kérdések, valamint a 9.tv-ben kéthetente új tartalommal jelentkezik „A teljesség felé” elnevezésű műsor.

A kerületben található állami és önkormányzati intézményeket, civil szervezeteket, vállalkozásokat sikerült bevonni és elkötelezetté tenni a programok megvalósításban. Az együttműködés intézményesített kerete az Idősügyi Tanács, mely évente legalább két alkalommal ülésezik, értékeli az előző félévben megvalósult programokat, valamint meghatározza a következő időszak legfontosabb célkitűzéseit. Ez az együttműködés az alacsony költségvetés és a hatékonyság biztosítéka is. Az Idősügyi Tanács munkáját, a programok megvalósítását és népszerűsítését kortárs önkéntesek segítik.

Önkormányzatok közötti együttműködési megállapodás keretében Ferencváros országos szinten is aktív résztvevője és formálója az idősek életminőségét javítani szándékozó kezdeményezéseknek.

A teljesség felé” Idősügyi koncepció keretében 2014 októberében elvégzett közvélemény-kutatás nagyfokú elégedettségről számol be az idősügyi programokkal kapcsolatban. A Társadalomkutató Intézet által végzett kutatás elsősorban arra a kérdésre kereste a választ, hogy a 2012-ben, az idősügyi koncepcióban meghatározott feladatok, célok (önsegítés, önkéntesség, élethosszig tartó tanulás, generációk közötti kapcsolat) megvalósultak-e, az idős lakosság valódi igényeit elégítik-e ki, hozzájárultak-e életminőségük javításához. A Tárki szakemberei kiemelkedően sikeresnek tartották Ferencváros Önkormányzatának kezdeményezését, hiszen a meghirdetett programok valamelyikéről (legalább egyről) a kérdezettek túlnyomó többsége (78%-a!) hallott már, és egyharmadnyian részt is vettek valamelyik eseményen, két év alatt sikerült azt elérni, hogy minden ötödik ember ismeri az idősügyi programokat. Az idősek véleménye több tekintetben is javult: a kerület által nyújtott lehetőségekkel, a kerület állapotával, illetve az élet különböző dolgaival (közvetlen környezetével, családi életével, családon kívüli kapcsolataival, egész életével) elégedettebbek, mint a 2012-ben, az idősügyi programok beindításakor elvégzett kutatás során. Azok, akik részt is vettek valamilyen idősügyi programon, nagyobb elégedettséget mutattak, mint azok, akik nem vettek részt. Az Önkormányzat által létrehozott idősügyi koncepció ezt a tendenciát tudja erősíteni és kiszélesíteni: minél több ember számára válnak elérhetővé a programjai, annál számottevőbben nőhet az élet egyéb területein is a 60 év felettiek elégedettsége.

2014-ben az idősügyi koncepció keretében 320 rendezvény valósult meg, a megfordulások száma 9080 volt, 22 rendezvénytípus valósult meg 19 együttműködő partner bevonásával 17 különböző helyszínen. Az önkéntesek száma eléri 30–at.

Heti programok: angol nyelvtanfolyam (heti 3x), német társalgási klub (heti 1x), számítástechnika tanfolyam (heti 3x), számítástechnikai tanácsadás (heti 3x), gyógytorna (heti 2x), vízitorna (heti 2x), kétheti programok: Szenior Akadémia (félévente 7x), természetjárás, havi: nordic walking festőklub, helytörténeti séta, „Szó és ember", filmklub, orvosi előadások (cukorbetegség havi 1x, mozgásszervi betegségek 2 havonta, légzőszervi betegségek 3havonta), macska- és állatbarátok klubja, félévente ismétlődő: egészségnap, kamarazenekari koncert, színházi előadás, nárciszfutás, illetve –ültetés, helytörténeti vetélkedő. „A teljesség felé" programok nagyobb eseményein folyamatosan jelen vannak, segítenek a középiskolás önkéntesek (elsősorban közösségi munka keretében), internet-, számítógép- és mobiltelefon-használatban nyújtanak segítséget az idősebb embereknek, az önkormányzat közös helytörténeti vetélkedőt szervez időseknek, fiataloknak.

A nappali ellátásban részesülő idősek száma 2010 és 2012 között 200 és 221 fő között ingadozott, majd ettől kezdve jelentősen emelkedni kezdett: 2013-ban 250 főre, míg 2014-ben 279 főre.

Az elsősorban időseket érintő házi segítségnyújtásban ellátottak száma 2010. és 2014. között 220 fő körül stagnált. Az Időskorúak Gondozóházában az ellátottak száma 2010-től 2014-ig 20 és 30 fő között ingadozott, ebben az időszakban az átlagos létszám 11-12 fő volt.

A szociális étkeztetés igénybevevők korosztályi összetételéről ugyan nincsenek adatok, de a tapasztalatok szerint magas arányban érinti az időseket. Az ellátottak száma az elmúlt 5 évben 441 és 490 fő között volt.

Egyéb szociális szolgáltatások

A szociális szolgáltatások terén még számos kötelező illetve önként vállalt ellátást működtet az önkormányzat saját intézményein, illetve civil és egyházi szervezeteken keresztül: pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek, fogyatékkal élők és hajléktalanok nappali ellátását célzó szolgáltatások, közösségi ellátás alacsonyküszöbű ellátás, családok átmeneti otthona, gyermekek átmeneti otthona, támogató szolgáltatás, házi segítségnyújtás kisgyermekes családoknál. Az önkormányzat 2003 óta működtet roma mentori hálózatot is, jelenleg a József Attila Terv szociális városrehabilitációs program keretében. Szintén ezen programon belül hozták létre a Munkaerőpiaci Szolgáltató Irodát.

A LÉLEK Program - „Ferencvárosi Lakhatási, Életviteli, Lelki-segítségnyújtási, Egzisztencia-teremtési Közösségi Program"- a hajléktalan emberek lakhatási komplex reintegrációját szolgálja, melyhez jelentős minisztériumi támogatás társul. A program keretében a felkészített hajléktalan emberek számára az önkormányzat biztosít bérlakást 6 hónapra. A programot az önkormányzat több civil és fővárosi szervezettel együttműködve valósítja meg.

A Ferencvárosi „deák" Közalapítványt az önkormányzat hozta létre azzal a céllal, hogy a szociálisan rászorult, tehetséges gyermekeket és fiatalokat segítse. 2012-ben évi 11 millió forintot biztosított a Közalapítvány számára.

A szociális intézményrendszer megújítása érdekében is több beruházás történt, részben pályázati, részben önkormányzati forrásból. Így például a közösségi pszichiátriai ellátás, három idősek klubja, és a gyermekek átmeneti otthona újult meg.

Szociális segélyezési rendszer

Az elmúlt évek alatt a szociális ellátórendszer folyamatos átalakuláson ment keresztül. Első körben a 2012. évben a jegyző hatásköréből a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményével kapcsolatos ügyek, a 2013. évben az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság megállapítása, az ápolási díj, az alanyi és normatív közgyógyellátás, a hadigondozotti pénzellátással, a menekültekkel, valamint az időskorúak járadékával kapcsolatos ügyek a járási hivatalok hatáskörébe került át.

2015. március 1-jével átalakult a szociális támogatási rendszer, az állam és az önkormányzat segélyezéssel kapcsolatos feladatai éles elválasztásra kerültek. Módosult a szociális törvény alapján kötelezően biztosítandó ellátások köre, valamint bővült az önkormányzatok mozgástere az általuk nyújtott, önként vállalt ellátások, támogatások tekintetében.
A változtatások következtében több segélyezési forma megszűnt, így a lakásfenntartási támogatás, az adósságkezelési szolgáltatás, a méltányossági közgyógyellátás. 2015. március 1. napjától a járási hivatalok feladatkörébe kerültek a foglalkoztatást helyettesítő támogatással kapcsolatos ügyek, valamint a rendszeres szociális segély is, aminek az új neve az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás.
A szociális törvény szerint az önkormányzatoknak nem kell kötelezően biztosítani a lakásfenntartási támogatást, az adósságkezelési szolgáltatást, a méltányossági közgyógyellátást. Az új szabályozás szerint az önkormányzat kötelezettsége abban áll, hogy a települési támogatásról rendeletet alkosson, azonban annak eldöntése, hogy e támogatás keretében milyen célokra, mely feltételek teljesülése esetén, milyen összegű támogatást nyújt, teljes mértékben az önkormányzat mérlegelési jogkörébe tartozik.

A Szociális törvény szerint a települési támogatás keretében biztosítandó juttatások köre kiterjedhet különösen:

- a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez;
- a 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozójának az ápolását, gondozását végző személy részére;
- a gyógyszer-kiadások viseléséhez;
- a lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére.

A képviselő-testületnek a törvény által szabott egyetlen kötelezettség az, hogy a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére rendkívüli települési támogatást kell nyújtania.

Az új rendelet megalkotása során az önkormányzat célul tűzte ki, hogy a jelenleg hatályos rendelet alapján ellátásban részesülők köre és az ellátások tartalma lehetőleg megmaradjon, és a jelenleg ellátásra jogosultak számára minimalizálja az önkormányzati ellátások rendszerében történő változást.
A Képviselő-testület a szociális ellátásokat és támogatásokat szabályozó rendeletében önkormányzati segély néven eddig is szabályozta a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére alkalmanként nyújtható támogatást. Az önkormányzati segély elnevezés magában foglalta a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást, valamint az átmeneti és temetési segélyként nyújtott támogatást is. Ez a támogatási forma a továbbiakban is megmaradt a régi szabályokkal, csak a neve változott rendkívüli települési támogatásra.
A felmerülő igényeknek megfelelően az Önkormányzat által önként vállalt feladatok köre folyamatosan bővül. A Képviselő-testület a már meglévő támogatások mellett a települési támogatás keretein belül a gyógyszerkiadás viseléséhez és a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez is segítséget nyújt a Ferencvárosban élők részére.
Új támogatási formaként bevezetésre került a Ferencvárosi közgyógytámogatás, aminek a jogosultsági feltételei nagyban megegyeznek a már megszűnt, méltányosságból adható közgyógyellátás jogosultsági feltételeivel. A közgyógytámogatás egy év időtartamra kerül megállapításra a közgyógyellátásra kiadható gyógyszerek kiváltásának támogatására.

Szintén új, havi rendszerességgel nyújtható támogatásként került bevezetésre a Ferencvárosi jövedelempótló rendszeres támogatás annak az aktív korú személynek, aki a Ferencváros közigazgatási területén állandó bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik, és ott életvitelszerűen él.
2015. március 01. napjától kezdődően egy év időtartamra, havi rendszerességgel nyújtható új támogatási forma a Ferencvárosi közüzemi díj és közös költség támogatás a Ferencvárosban bejelentett lakcímmel rendelkező és életvitelszerűen a kerületben élő személyek részére, az általuk lakott lakás költségeinek viseléséhez.

Az önkormányzat által már korábban bevezetett támogatási forma a Ferencvárosi fűtéstámogatás, ami a fűtési szezon időtartama alatt, azaz október, november, december, valamint ezt követő január, február, március hónapokra vehető igénybe.

2014. decemberben megújult támogatási forma, a Ferencvárosi lakbértámogatás, ami egy év időtartamra állapítható meg az állandó bejelentett lakóhellyel rendelkező Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata tulajdonában álló lakás bérlőjének.

Ferencvárosi adósságkezelési szolgáltatásban részesülhet az a Ferencváros közigazgatási területén bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező és életvitelszerűen Budapest IX. kerületben élő személy, aki önhibáján kívül az általa lakott lakásra a lakhatással kapcsolatos kiadásaival összefüggő adósságot halmozott fel.

A Ferencvárosban élő időskorúak részére a 2013. évben bevezetésre került gyógyszertámogatás jövedelem alapján évente két alkalommal, továbbá a kérelmező jövedelmétől függetlenül évente egy alkalommal adható. A Ferencvárosi gyógyszertámogatás összege személyenként 5.000,- forint.

A karácsonyi támogatás hosszú évek óta idényjellegű, év végi támogatás a kerületben állandó bejelentett lakóhellyel rendelkező személyek, illetve családok számára.
A Ferencvárosi karácsonyi támogatásra jogosultak köre: a rendszeres nyugellátásban, illetve rendszeres nyugdíjszerű ellátásban részesülők, a tartósan, vagy súlyosan beteg gyermeket nevelők, valamint a 3 vagy annál több gyermeket nevelő családok, az időskorúak járadékában részesülők, és az egészségkárosodásukra tekintettel a jövedelempótló rendszeres támogatásban részesülők.

A Ferencvárosi élelmiszertámogatás a kerületben állandó bejelentett lakóhellyel rendelkező, a tárgyévben a 70. életévüket betöltött személyek, illetve a négy- vagy többgyermekes családok számára nyújtható év eleji, idényjellegű támogatás, ami első ízben 2014. évben került bevezetésre Erzsébet utalvány formájában egységesen 3.000,-Ft összegben. A 2015. évben a támogatás összege egységesen 5.000,-Ft-ra emelkedett, és pénzbeli ellátás formájában került utalásra a jogosultak részére.

Az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a gyermeket vállaló családokra, fontosnak tartja a gyermekek életkezdésének támogatását, valamint a későbbiek folyamán az oktatásukhoz kapcsolódó kiadások támogatását.

A születési és életkezdési támogatás 2013. évtől kezdődően Start számlára történő utalással, valamint igény szerint készpénzben is segítséget nyújt a gyermeket vállaló családok számára. A Ferencvárosi születési és életkezdési támogatás összege egységesen 40.000,-Ft.

Az önkormányzat a betegségek megelőzése érdekében a legfeljebb 3. életévüket betöltő, Budapest IX. kerületi lakóhellyel rendelkező gyermek háziorvosának igazolása alapján a legalább kettő éve Budapest IX. kerületi lakóhellyel rendelkező törvényes képviselő kérelmére részére a kullancs terjesztette agyvelőgyulladás, járványos agyhártyagyulladás, rotavírus okozta hasmenés és bárányhimlő megbetegedései ellen védőoltásokat biztosíthat a Ferencvárosban.
A HPV elleni védőoltás 4 komponensű védőoltás ami, a 13., a 14., a 15., a 16., a 17. és a 18. életévüket betöltött gyermekek részére a törvényes képviselő kérelme alapján biztosítható a Ferencvárosban.

A gyermek iskoláztatásával kapcsolatos költsége viseléséhez az önkormányzat a 2014. évben bevezette az iskolakezdési támogatást. A Ferencvárosi iskolakezdési támogatás összege egységesen 3.000,-Ft.

Az önkormányzat által működtetett, valamint a nem kerületi működtetésű, állami, egyházi és alapítványi fenntartású köznevelési intézmények (óvoda, általános iskola) Budapest IX. kerületi állandó bejelentett

lakóhellyel rendelkező szociálisan rászoruló családok nappali tagozatos gyermekei, tanulói részére az étkezésük biztosításához kérelemre gyermekétkeztetési kedvezményt nyújthat a Ferencvárosban.
Az önkormányzat a kerületben legalább egy éve állandó bejelentett lakóhellyel rendelkező tanulók részére az érettségi letételéig a „B" típusú jogosítvány megszerzéséhez 50.000,- forint/fő összegben támogatást nyújt.

A Ferencvárosi oktatási támogatás keretein belül az önkormányzat az 1-8. osztályban a szükséges taneszköz-csomagot biztosítja, valamint, a 4-12. osztályban az állami támogatáson felül, a szükséges tankönyvek megvásárlásához kiegészítő támogatást nyújt.

Az önkormányzat a rendszeres iskolába járás könnyítése érdekében évek óta BKV közlekedési általános tanulóbérletet biztosít a Ferencvárosban, a Budapest IX. kerületben állandó bejelentett lakóhellyel rendelkező gyermekek számára, akik Budapest IX. kerület Kén utca 3. szám alatti lakóépületben, a Gyermekek Átmenti Otthonában laknak, valamint a Gyermekjóléti Központ javaslata alapján a Családok Átmeneti Otthonában kerület elhelyezésre.

Az önkormányzat mindig figyelmet fordított az esélyegyenlőségre, így a mozgáskorlátozott személyek lakásának akadálymentesítésére is. A 2013. év óta az önkormányzat szociális támogatásokat szabályozó rendelete tartalmazza a Ferencvárosi mozgáskorlátozottak lakásának akadálymentesítési támogatása feltételeit. A nyújtható támogatás 500.000,-Ft/év/fő.

Az önkormányzat a kultúra széles körű terjesztése érdekében a Ferencvárosi nyugdíjasok és gyermekgondozási segélyben részesülők részére ingyenes könyvtárhasználatot biztosít.

A 2014. évben az önkormányzat bevezette a lakhatást segítő támogatást. A Ferencvárosi lakhatást segítő támogatás a lakhatáshoz kapcsolódó rendkívüli élethelyzetre tekintettel évente egyszeri, legfeljebb 100.000 forint összegű támogatást biztosít Budapest Főváros IX. kerületben állandó bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező személy részére.

Az Önkormányzat az elmúlt évek során és jelenleg is a felmerülő igények figyelembe vételével igen széles körben támogatja a Ferencvárosban élő lakosokat. A bevezetett támogatások során nagy figyelmet fordít az újszülött gyermekekre, a gyermekeket nevelő családokra, az idős korosztályra, a nehéz helyzetben élőkre és a fentiek szerint ennek megfelelően alakította ki a támogatási rendszerét is.

Oktatási ágazat

Óvodák

Az Oktatási Hivatal által összeállított Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv (2013-2018.) a KIR-STAT 2012-es adatai alapján megállapítja, hogy Budapest Főváros IX. kerület tankerületében 10 köznevelési intézmény 12 feladatellátási helyen biztosítja az óvodáskorú gyermekek nevelését. Ezek mindegyike állami/önkormányzati fenntartású intézmény. Az ellátásban részesülő óvodáskorú gyermekek száma 1432 fő. A KLIK által fenntartott, valamint az Önkormányzat által működtetett Ferencvárosi Komplex Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben 92 férőhelyen 54 fő gyermek ellátása történik gyógypedagógiai csoportokban. Az önkormányzati fenntartású óvodákban 1378 fő gyermek részesül óvodai nevelésben, 64 csoportban. A kerület intézményeiben az egy csoportra jutó átlaglétszám 21,53 fő volt. Az intézményekben a számított létszámot emeli, hogy 26 fő sajátos nevelési igényű gyermeket nevelnek integráltan, ami az összlétszám 1,89%-a volt az adott nevelési évben. Ez magasabb a fővárosi átlagnál. A hátrányos helyzetű gyermekek aránya 13,69% (196 fő), a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 48 fő, aránya 3,35% volt, ezen

adatok mindegyike magasabb az adott év fővárosi átlagánál. A más településről bejáró gyermekek száma 41 fő, mely az összlétszám alig 2,86%-a volt.

A köznevelési-fejlesztési terv rögzíti, hogy a kerület tankerületben élő óvodáskorú gyermekek száma meghaladja az óvodai férőhelyek számát. Azonban miután 2014. 09. 01-től kezdődően valamennyi 3. életévét betöltött gyermek óvodai elhelyezését biztosítani szükséges, az óvodáskorúak ellátása beavatkozást igényel. A 2012-es adatok a kerületi óvodáskorú gyerekek teljes körű ellátását mutatja: az önkormányzat által fenntartott óvodák 1507 férőhelyen 1378 fő gyermek elhelyezését biztosították. A férőhely-kihasználtság 90,36%-os volt. A KLIK által működtetetett Ferencvárosi Komplex Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben 92 férőhelyen 54 fő gyermek ellátása történik gyógypedagógiai csoportokban. Az intézmény férőhely kihasználtsága 58,7%. Tankerületi szinten a férőhelyek kihasználtsága 88,56% volt.

Az Oktatási Hivatal elemzése megállapította, hogy a kerületben az óvodai ellátásra jogosultak 28,6%-a (150 fő) nem volt a rendszerben. A demográfiai mutatók viszonylag állandó gyermeklétszámot jeleznek.

A Ferencvárosi Polgármesteri Hivatal Humánszolgáltatási Irodájának adatközlése szerint 2014. szeptember 1-től 64 óvodai csoport számot engedélyezett a fenntartó, ez kettővel több, mint az előző évben. Az adatok azt mutatják, hogy két óvoda kivételével a beíratott gyermekek száma nem éri el az adott óvoda férőhelyeinek számát, az intézmények átlagos kihasználtsága 91,3%-os. (Az óvodák listáját és kapacitás kihasználtságát az 1. sz. Melléklet 6. pontja tartalmazza.)
Az Oktatási Hivatal a demográfiai adatok és a kerületi kapacitások vizsgálata alapján azt a következetést vonta le, hogy a tankerületben középtávon a meglévő fenntartói struktúra nem fogja biztosítani az óvodai feladatellátást. A felvázolt bizonytalansági tényezők alapján az óvodaköteles korosztály létszámadatait – az eddigi gyakorlat szerint - évente felül kell vizsgálni. *(Óvodai férőhely adatok a 2014/2015. nevelési évre felvettek szerint lásd 1. sz. Melléklet 6. pont)*

Általános és középiskolai oktatás

Az Oktatási Hivatal 11 helyen működtet általános és középiskolát, 9 helyen szakközép- és szakiskolát, 4 alapítványi, 1 magán, 2 egyházi középiskolát (kiscsoportos oktatás) és 1 helyen nevelési tanácsadót.

Az általános iskolás korú tanulók létszáma a KIR-STAT 2012-es adatai szerint összesen a 2825 gyermek volt, akik 167 osztályban tanultak. A legtöbb tanuló az első évfolyamon (423 gyermek, 14,97%) tanult, legkevesebb tanuló pedig a negyedik évfolyamon volt tálalható (334 gyermek, 11,82%). A más településről, vagy Budapest más kerületéről bejáró tanulók száma 186 fő volt, ez a kerület összes általános iskolás tanulóinak 6,58%-a.

Az intézmények átlag osztálylétszáma alacsony, 16,92 fő, ez részben a speciális feladatú iskoláknak köszönhető. Az iskolák férőhely kapacitás kihasználtsága átlagosan 75%-os, négy iskola kihasználtsága igen alacsony (legalacsonyabb) 53%.

A kerület általános iskoláiban integráltan oktatott gyermeklétszám 100 fő volt, az összlétszám 3,53%-a. Hátrányos helyzetű tanulói létszám 168 fő 5,94%, halmozottan hátrányos helyzetű tanuló 201 fő 7,11%. A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya három, a KLIK által fenntartott iskolában magas, azokban, ahol a kerületben legalacsonyabb a kapacitás kihasználtság: József Attila Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Telepy Károly Testnevelés Szakosított Általános Iskola és Gimnázium, Molnár Ferenc Általános Iskola.

A kerületben a középfokú nevelés-oktatásban 19 köznevelési intézmény, 3449 tanuló (a fővarosban tanuló gimnazisták 6,14%-a) vesz részt. 2013. január 1 napjától a kerületi önkormányzat 4 gimnáziumot, a Fővárosi Önkormányzat 8, a KLIK által fenntartott szakközép- és szakképző iskolát működtet, 2 intézmény egyházi, 1 állami, 3 alapítványi, 1 magán fenntartású. (Az általános iskolák listáját a melléklet 7. pontja tartalmazza)

Ferencvárosi Pedagógiai szakszolgálat

A Fővárosi Pedagógia Szakszolgálat IX. kerületi tagintézménye a IX. kerületben lakó, és a IX. kerület köznevelési intézményeibe járó gyermekek, tanulók és családjaik, valamint a kerület pedagógiai intézményeinek ellátására fenntartott, ingyenesen igénybe vehető szakszolgálati intézmény.

A Nevelési Tanácsadó fő tevékenysége a különböző pszichés vagy képességbeli problémákkal küzdő gyerekek terápiás, fejlesztő megsegítése, családjaik, pedagógusaik támogatása. Mivel az intézmény sokrétű működése keresztezési pontot képez az oktatás, a szociális gondoskodás és az egészségügy között, fontos, hogy az iskolákkal, óvodákkal éppúgy hatékony kapcsolatokat építsen ki, mint a gyermekjóléti központtal, vagy a gyermek háziorvosi és védőnői hálózattal.

Egészségügyi ágazat

Ferencvárosban biztosított az egészségügyi alapellátás. A kerületben 30 felnőtt háziorvosi körzet, 10 gyermekorvosi körzet, 14 felnőtt fogorvosi körzet, 6 gyermek fogorvosi körzet, 15 területi védőnői körzet, 12 iskola egészségügyi körzet került meghatározásra.

Felnőtt háziorvosi alapellátás

A gyógyító-megelőző alapellátás keretében a háziorvos feladatkörébe tartozik különösen az egészséges lakosság részére nyújtott tanácsadás és szűrés, a beteg vizsgálata, gyógykezelése, egészségi állapotának ellenőrzése, orvosi rehabilitációja, illetve szükség esetén szakorvosi vagy fekvőbeteg-gyógyintézeti vizsgálatra, gyógykezelésre való utalása.

A felnőtt háziorvosi ellátást 30 felnőtt háziorvos látja el egészségügyi szolgáltatóként az önkormányzattal kötött feladat-ellátási szerződés keretében, jelenleg 2015 elején egy körzet betöltetlen, az ellátás azonban itt is biztosított. Az ellátás 8 háziorvosi rendelőben történik.

Háziorvosi rendelők találhatóak a Közraktár u. 24., a Lónyay u. 19., a Ferenc tér 1., az Üllői út 65-67., a Drégely u. 19., a Gyáli út 17-19., a Börzsöny u. 19., és a Dési H. u. 20. sz. alatt.

Gyermek háziorvosi alapellátás

A csecsemők és gyermekek gyógyító-megelőző alapellátásába tartozik a tanácsadás, az újszülöttek, a veszélyeztetett csecsemők és gyermekek szükség szerinti preventív látogatása, ezen túlmenően intézeten kívüli szülés esetén az újszülöttnek a szülés megtörténtétől számított 4-7 napon belül történő meglátogatása, a gyermekintézményekbe történő felvétel előtti orvosi vizsgálat, gyermekápolás címén a jogosult keresőképtelen állományba vétele, a gyermekről ötéves életkorában a külön jogszabály szerinti „fejlődési szint megítéléséhez az iskolai felkészítés elősegítésére” megnevezésű orvosi adatlap kiállítása.

Gyermekorvosi rendelők találhatóak a Lónyay u. 46., a Vaskapu u. 23-29. és a Csengettyű u. 23. sz. alatt.

A gyermekorvosi ellátást 10 háziorvos látja el egészségügyi szolgáltatóként önkormányzattal kötött feladat-ellátási szerződés keretében, betöltetlen körzet nincs. Az ellátás 4 gyermekorvosi rendelőben 20 fős szakszemélyzettel működve történik. A gyermekorvosi körzetek működtetését 2011. évben 5 év határozott időtartamra kötött feladat-ellátási szerződés alapján a gyermekorvosok egészségügyi szolgáltatókként látják el. Az iskolai egészségügyi ellátást 5 iskolaorvos és 11 védőnő látja el.

Felnőtt fogorvosi ellátás

Az ellátás keretében a 19 év feletti lakosság részére a fog- és szájbetegek alapellátás körébe tartozó vizsgálat, kezelés és gondozás, a fogászati szűrővizsgálatok végzése, a góckutatás, a terhesek fogászati gondozása, és a sürgősségi ellátás történik.

Fogorvosi rendelők találhatóak a Pipa u. 4. sz., a Mester u. 45. és a Gyáli út 17-19. sz. alatt.

A kerületben 14 felnőtt fogorvosi körzet került meghatározásra. A fogorvosi körzetek működtetését 2012. évben 5 év határozott időtartamra kötött feladat-ellátási szerződés alapján a felnőtt fogorvosok egészségügyi szolgáltatókként látják el.

Gyermek fogászati és iskolafogászati ellátás valamint fogszabályzás

A 0-18 év közötti lakosság a fog- és szájbetegek alapellátás körébe tartozó vizsgálata, kezelése és gondozása, a fogászati szűrővizsgálatok végzése, a góckutatás, a terhesek fogászati gondozása, és a sürgősségi ellátás és a fogszabályozás történik az ellátás keretében.

A kerületben négy gyermekfogászati körzet került meghatározásra. A rendelők a Bakáts tér 12., a Mester u. 19. és a Csengettyű u. 23. sz. alatt találhatóak. Külön iskolafogászati rendelés a Csengettyű u. 23., és fogszabályzó rendelés a Börzsöny u. 19. sz. alatti rendelőben vehető igénybe.

Iskola egészségügyi ellátás

Az iskola egészségügyi ellátás a tanulók egészségi állapotának vizsgálata, követése, alkalmassági vizsgálatok elvégzése, közegészségügyi és járványügyi feladatok, részvétel a nevelési-oktatási intézmény egészségnevelő tevékenységében. A tevékenység iskolaorvos és védőnő együttes szolgáltatásából áll, amelyet fogorvos és fogászati asszisztens közreműködésével végeznek.

Szerteágazó feladatukat jelenleg 4 főállású iskolaorvos, 2 részállású iskolaorvos, illetve 10 főállású iskolavédőnő látja el, a 13 kerületi intézményben.

A területi védőnői ellátást 11 fő védőnő látja el, ebből 3 körzet 2015-ben betöltetlen, azonban az ellátás helyettesítéssel biztosított.

A kerületben 24 órás felnőtt ügyeleti szolgálat működik, a gyermekorvosi ügyelet hétköznap, 20.00-08.00 között, hétvégén, ünnep és munkaszüneti napokon 24 órán keresztül biztosított.

Járó beteg szakellátás

A járóbeteg-szakellátást, mint önként vállalt feladatot az Önkormányzat 1993 óta biztosítja. A járóbeteg-ellátás központja a IX. Mester u. 45. szám alatti Szakorvosi Rendelő. A kerületben további három helyszínen is működtet kihelyezett szakrendeléseket, a Börzsöny u. 19., Ifjúmunkás u. 25., Czuczor u. 1. telephelyeken.

A járóbeteg szakellátás keretében az alábbi szakellátások vehetők igénybe:

Járóbeteg-ellátás telephelye	Járóbeteg-ellátás típusa
1095 Budapest, Mester u. 45.	angiológia, belgyógyászat, bőrgyógyászat, diabetológia, fizikoterápia, foglalkozás-egészségügy, fül-orr-gégészet, gasztroenterológia, gyógytorna, ideggyógyászat, kardiológia, klinikai szakpszichológia, mammográfia, masszázs, mentálhigiéné, ortopédia, oszteodenzitometria laboratórium, proktológia, reumatológia, röntgen, ultrahang, sebészet, szemészet, szülészet-nőgyógyászat, urológia, egynapos sebészet, házi ápolás, otthoni szakápolás,
1093 Budapest, Czuczor u. 1.	reumatológia, fizikoterápia
1098 Budapest, Börzsöny u. 19.	szemészet, fül-orr gégészet
1098 Budapest, Ifjúmunkás u. 25.	reumatológia, fizikoterápia, ideggyógyászat, memória ambulancia, mentálhigiéné, masszázs, gyógytorna, diabetológia

18. táblázat: Kerületi járóbeteg szakellátás telephelyei és feladatkörei

A fekvőbeteg, kórházi szakellátás állami tulajdonú fekvőbeteg intézményekben folyik a kerületben, ezek:

- Egyesített Szent István és Szent László Kórház és Rendelőintézet, Nagyvárad tér 1.
- Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet, Haller u. 29.
- Semmelweis Egyetem II. sz. Gyerekklinika,, Tűzoltó u. 7-9.
- Az önkormányzat jelentős egészségvédelmi kezdeményezésekkel rendelkezik, ezek körébe tartozik az oltások támogatása főként gyermekek számára, a térítésmentes szűrővizsgálatok a leggyakoribb betegségcsoportok megelőzésére, családi sport és egészségnapok a kerület lakossága számára, illetve óvodások számára egészségnap szervezése. Szintén ide sorolható rehabilitációs úszás a testi és szellemi fogyatékkal élőknek és az idős korosztály részére vizi- és gyógytorna biztosítása. A mozgáskorlátozottak lakásának akadálymentesítését is támogatja az önkormányzat.

Egészségügyi alap és járó beteg ellátáson túl Ferencváros Önkormányzatának prevenciós feladatai

A Képviselő-testület 303/2014.(XII.18.) sz. határozatával, a „Szociális városrehabilitáció Ferencvárosban, József Attila terv I. ütem” elnevezésű, KMOP-5.1.1/B-12-k-2012-0003 számú kiemelt projekt keretén belül Egészségügyi Terv-et fogadott el. Az Egészségügyi Terv végrehajtása során előadások kerülnek megtartásra a betegség megelőzésről, az egészség megőrzésről, szív-és érrendszeri betegségekről, daganatos betegségekről, emésztőszervi megbetegedésekről, ezen túlmenően 200-220 fő egészségügyi állapotának felmérésére került sor.

- Lakossági és intézményi szűrőprogramok szervezése
- 2011. évtől évente térítésmentes HPV elleni négykomponensű védőoltást igényelhetnek a 13 éves kerületi gyermekek törvényes képviselői. Méltányossági alapon ezen oltássorozatot jelenleg 18 éves korig kérhetik. Az oltásokra az Önkormányzat évente 6.000.000 Ft-ot biztosított. 2011. évben 109 fő, 2012. évben 77 fő, 2013. évben 106 fő, 2014. évben 114 fő részesült oltásban. A kérelmezők kérelmeinek ügyintézése, az oltás szervezése végrehajtásra került.
- 2012. évtől évente, a testi és szellemi fogyatékkal élő kerületi lakosok részére rehabilitációs úszás biztosítása, heti 5 órában, a Lobogó utcai tanuszodában. Az úszási lehetőséget a tanítási szünet időtartamát kivéve, egész évben vehetik igénybe. Évente átlagosan 30 fő él ezen lehetőséggel.
- 2011. évtől évente a kerületi óvodások részére, átlagosan 1800 fő, szájápolási és helyes fogmosási előadások kerülnek megszervezésre.
- 2011. évtől, évente Családi Sport-és Egészségnap megrendezése május hónapban a Ferencvárosi Művelődési Központban. A rendezvényen átlagosan 1000-1500 fő vesz részt. A rendezvényen egészségi állapot felmérése, étkezési tanácsok, alternatív és természetgyógyászat, kerületi egyesületek bemutatkozása, játékos családi sportvetélkedők, illetve tánc és sport bemutatók várják a lakosságot.
- 2013. évtől a kerületi lakosság részére térítésmentes egészségügyi szűrővizsgálatok és felvilágosító előadások kerülnek megszervezése (melanóma, szív-és érrendszeri, szemészeti, csontsűrűségi, prosztata), betegségcsoportonként egy szakorvosi előadás és három alkalommal szűrővizsgálat. 2014. évtől ezen szűrési lehetőség kibővült az osteoporosis vizsgálattal is. Az egyes szűrővizsgálatokon 50-60 fő vesz részt.
- 2014. évtől a kullancs terjesztette agyvelőgyulladás, járványos agyhártyagyulladás, rotavírus okozta hasmenés és bárányhimlő megbetegedési veszély elhárítása céljából önkéntesen beadható védőoltásokat térítésmentesen kerülnek biztosításra 3 éves életkorig. 2014. évben a védőoltások 554 fő részére, 16.152.000 Ft. összegben kerültek biztosításra.

Helyi kulturális, közösségi és sport intézmények és szolgáltatásai, azok kapacitásai

Sport

Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata kiemelt figyelmet fordít a kerületben élő és tanuló gyermekekre, az általános- és középiskolás diákok és pályakezdő fiatalok helyzetére, általános lehetőségeik, életkörülményeik fejlesztésére. Ferencváros Önkormányzata az oktató,- és nevelőmunka, a kultúra, a szabadidő és a rekreáció egyik alapvető eszközének tekintette és tekinti a sportot, az egészséges és rendszeres testmozgást.

Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata a mindenkori éves költségvetése függvényében törekszik a sport anyagi támogatását biztosítani, a kerületben működő sportlétesítmények számát, minőségét fejleszteni.

A kerületi lakossági szabadidős sportolás

A terület fontos szereplői a kerületi bejegyzéssel működő sportszervezetek, hiszen ezek a szervezetek rendszeresen szerveznek különböző programokat, eseményeket, amelyek meghatározzák kerületünk szabadidős sportolását.

A lakosság egészséges életmódra való nevelése, az egészségtudatos magatartás, a rekreáció és a sportra, sportolásra való rászoktatás a IX. kerületi Önkormányzat fontos, kiemelt feladata.

Ferencváros Önkormányzata igyekszik megteremteni az ingyenes sportolási lehetőségeket a kerületben. A kerületi időskorú lakosoknak lehetőségük van például térítésmentes gyógytornára, természetjárásra, vízi tornára és Nordic Walking edzésre. Ezeken felül a lakosság minden korosztálya számára a IX. kerületi Önkormányzat közterületi műfüves futballpályákat, szabadtéri kondicionáló eszközöket, valamint egyéb közterületen megtalálható sportpályákat kínál térítésmentes használatra.

Kiemelten fontos törekvése az Önkormányzatnak az időskorúak valamint a családok sportolási lehetőségeinek folyamatos biztosítása. Ezért „A teljesség felé” Idősügyi koncepció programjai is tartalmaznak sport jellegű eseményeket, rendezvényeket. A fenti cél érdekében az Önkormányzat már több éve támogatja az ingyenes rehabilitációs gyógyúszást a Weöres Sándor Általános Iskola és Gimnázium tanuszodában.

Versenysport és utánpótlás-nevelés

Ferencváros a sportolói révén is ismert az országban és az országhatáron túl is.

A versenysport támogatása nem önkormányzati feladat, de az utánpótlás nevelés tevékenységében az Önkormányzat aktív szerepet vállal. A IX. kerületi Önkormányzat a kerületi Sport Alap révén, évi 20 millió Ft összeggel támogatja az utánpótlás nevelést. Ennek célja, hogy minél több gyermek kerüljön be az egyesületi sportéletbe

Önkormányzati fenntartású sportlétesítmények

A Vendel utcai Tornacsarnok 1991-ben épült, majd rövid ideig tartó felújítás után 2012-ben nyílt meg ismét. Az intézményt két évtizedig a Ferencvárosi Szabadidős Sportegyesület üzemeltette. A létesítményt jelenleg a Ferencvárosi Intézmény Üzemeltetési Központ üzemelteti, amely a hét valamennyi napján 8.00 és 22.00 óra között tart nyitva.

A Lobogó Tanuszoda a József Attila-lakótelepen a Weöres Sándor Iskola területén található. Az 1997-ben épült létesítmény fő feladata a kerületi gyerekek úszásoktatása, gyógy- és fejlesztő úszásuk biztosítása. Az uszodát meghatározott feltételek mellett a lakosság is igénybe veheti. A 2001-ben átadott 264

négyzetméteres jégfelülettel rendelkező Lobogó Jégcsarnokot a tanuszodához hasonlóan a Ferencvárosi Intézmény Üzemeltetési Központ üzemelteti. Hétköznapokon 8.00 órától 17.00 óráig a kerületi óvodások és iskolások használják a létesítményt, ezt követően jégkorongedzések folynak a fedett csarnokban, amely évi 10 hónapot üzemel. A fedett sportlétesítmény hétvégenként nyitva áll a lakosság számára is.

Molnár Ferenc Általános Iskola Tanuszodája elsősorban a kerületi gyerekek úszásoktatását támogatja.

Önkormányzati tulajdonú sportlétesítmények

Sportlétesítmény neve	Sportlétesítmény címe
Vendel utcai Tornacsarnok	1096 Budapest, Vendel u. 14-16.
Weöres Sándor Általános Iskola és Gimnázium Jégcsarnoka és Tanuszodája	1098 Budapest, Lobogó u. 1. (tanuszoda) és Toronyház u. 21. - Lobogó u. 7. (jégcsarnok)
Molnár Ferenc Általános Iskola Tanuszodája	1095 Budapest, Mester u. 19.

19. táblázat: Önkormányzati tulajdonú sportlétesítmények

Kultúra, helyi közösségek támogatása

A Ferencvárosi Önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a civil és egyházi szervezetek támogatására, a velük való együttműködésre, mivel a szervezetek tevékenységük során a lakosság számára fontos a szociális, kulturális és közösségi szolgáltatásokat nyújtanak, melyek fontos kiegészítői az önkormányzati és állami ellátásoknak.

Ferencváros a 2014. évi költségvetési rendeletében a következő tételeket különített el kulturális-, sport- és helyi közösségek támogatására:

- 18,5 millió forintos keretösszeget, annak érdekében, hogy a Ferencvárosban megvalósuló kulturális tevékenységet támogassa;
- 6 millió forintos keretösszeget egyházi jogi személyek és egyházi szervezetek karitatív tevékenységének támogatására;
- 5 millió forintos keretösszeget a civil szervezetek tevékenységének támogatására;
- 3 milliós forintos keretösszeget szabadidősport tevékenységének támogatására;
- Az önkormányzat ezen kívül kedvezményes bérleti díjú helyiségeket biztosít a számára kiemelten fontos, közérdekű tevékenységet biztosító szervezeteknek, így például az Esély Közösségi Egyesületnek, mely a Biztos Kezdet Gyerekház programot valósítja meg. Kézenfogva Összefogás a Fogyatékosokért Alapítvány, Kék Pont Drogkonzultációs Központ és Drogambulancia Alapítvány, Új Út Szociális Egyesület (mely a LÉLEK programban is közreműködik), Magyar Vöröskereszt Fővárosi Szervezete stb. (A kerületben különösen aktív civil és egyházi szervezetek, illetve a kedvezményes bérleti díjjal támogatott szervezetek listáját a melléklet 9. pontja tartalmazza.)
- A társadalmi feladatokban jelentős szerepet vállaló egyházakkal való szorosabb együttműködés kialakítása érdekében 2012. évtől Egyházi Kerekasztalt működtet az önkormányzat. Az esélyegyenlőségi referens feladatkörébe tartozik a Nemzetiségi Önkormányzatokkal való egyeztetés, szorosabb együtt dolgozás segítése is. Az önkormányzat évi 6 millió forinttal támogatja a Nemzetiségi Önkormányzatokat.

Önkormányzati fenntartású kulturális intézmények

Az önkormányzat számos helyi rendezvényt szervez, illetve támogatja különféle kulturális és sport rendezvényeket. (Példákat Ferencváros 2014. évi rendezvényeiből a melléklet 10. pontja tartalmazza.)

A kerület önkormányzati fenntartású kulturális intézménye a Ferencvárosi Művelődési Központ és Intézményei, melynek telephelyein 2014-ben 92396 látogató fordult meg. Az alkotó művelődési közösségek tagjainak száma: 409, klubok, szakkörök résztvevőinek száma pedig 1100. A művelődési központ saját képzéseire 172 fő iratkozott be. A telephelyeken megtartott kiállításokon, rendezvényeken és műsorokon 2014-ben 10400 fő vett részt.

Ferencvárosi Művelődési Központ és Intézményei 1096 Budapest, Haller u. 27.

Telephely neve	Telephely címe
Pinceszínház	1093 Budapest, Török Pál u. 3.
Dési Huber István Művelődési Ház	1098 Budapest, Toronyház u. 17/b
József Attila-lakótelepi Közösségi Ház	1098 Budapest, Toronyház u. 3/b.
Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény	1092 Budapest, Ráday u. 18.
Ferencvárosi Pincegaléria	1095 Budapest, Mester u. 5.
József Attila Emlékhely	1095 Budapest, Gát u. 3.

20. táblázat: Ferencvárosi Művelődési központ és Intézményei

Ferencvárosi Művelődési Központ

A Ferencvárosi Művelődési Központ, mint közművelődési intézmény Ferencváros kulturális életének meghatározó pontja. Több mint 25 éve szervez, rendez programokat, terjeszti a kultúrát a kerületben, fiataloknak, időseknek. Az alaptevékenységen kívül a kerület nagyrendezvényeit is szervezi, a közművelődési feladatok mellett helységek bérbeadásával foglalkozik. A saját szervezésű heti, napi rendszerességgel tartott tanfolyamok mellett helyet ad a civil kezdeményezéseknek, támogatja a kerületi művészeket, helyet ad kiállításainak. Helyet biztosít a kerületi iskolák produkcióinak, valamint a kerületi nemzetiségek bemutatkozásainak. Alkalmi programok sorozatát szervezi, táncházakat, börzéket, művészeti klubokat, irodalmi esteket szervez.

A Ferencvárosi Művelődési Központot a IX. kerületi Tanács V. B. hozta létre a IX. ker. Tanács V. B. Művelődési Intézmények és a József Attila Úttörőház (mely 1963-tól a Főváros legnagyobb és legmodernebb gyermekintézménye volt torna- és színház- teremmel, szabadtéri sportpályával, csillagvizsgálóval, rádió-, fotó- és modellező- szakköri helyiségekkel) összevonásával.

Dési Huber István Művelődési Ház

A Dési Huber István Művelődési Ház 1966-ban nyitotta meg először kapuit a József Attila lakótelepen. Működése 1989-ig megszakításmentes volt. A rendszerváltozás évében a kerület kulturális intézményrendszerében történt átalakulások miatt a művelődési ház bezárt, így 11 évig közművelődési intézmény nélkül maradt a lakótelep. 2000. április 11-én a Költészet Napján egy mind esztétikailag, mind tartalmilag megújult "Désit" vehettek birtokba a látogatók. A művelődési ház, mint a Ferencvárosi Művelődési Központ és Intézményei tagintézménye folytatta működését.

József Attila-lakótelepi Közösségi Ház

A Közösségi Ház a felújítási munkák elkészülte után 2002. március 1-jén nyitotta meg újra kapuit. Céljának tűzte ki, hogy nevéhez méltón a József Attila-lakótelep közösségi szerveződéseinek megfelelő befogadó helye legyen a lehetőségekhez mérten (ami két terembe és heti hét nap napi huszonnégy órájába belefér). Szerves egészet alkotva a Dési Huber István Művelődési Házzal, mint annak „része" áll a lakótelepen élők szolgálatára.

Vásárok befogadásával igyekszik a telepen lakóknak olcsó vásárlási lehetőséget nyújtani (cipőtől a ruházaton keresztül a vegyi dolgokig), önszervező csoportoknak és egyházaknak biztosít helyet rendszeres találkozásokra és klubfoglalkozásokra (beszélgetések, társastánc, sakk, kártya, asztalitenisz, Őszirózsa

nyugdíjas klub). A koreloszlást figyelembe véve igyekszik szórakozási lehetőséget biztosítani az itt élőknek zenés, táncos rendezvényekkel.

A környező oktatási intézmények (óvodától a középiskoláig) számára színházi, báb és zenés előadásokat kerülnek itt megrendezésre, valamint kiváló helyszíne lehet konferenciáknak, gyűléseknek és lakossági fórumoknak is.

Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény

A Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény 1998 novemberében nyerte el működési engedélyét, s kezdhette meg a szakmai munkát, a fővárosi közkönyvtárakban, levéltárakban, múzeumokban folytatandó kutatást, a gyűjteményi anyag újrafeldolgozását és kutathatóvá tételét, valamint mint azt a mai napig is fő céljának véli, szorosabb kapcsolatot alakított ki a kerületi általános- és középiskolákkal. A Gyűjtemény jelenleg egy nagyjából 13 ezer fényképet magába foglaló fotótárat, egy több mint ezerötszáz kötetet tartalmazó könyvtári, 5000 darabos kisnyomtatványi és plakátrészleget kezel, ezt a gyűjteményi anyagot egészíti ki az a mintegy 300 tárgy - elsősorban múlt századi és századfordulós használati eszközök - melyet az elmúlt évtizedek során sikerült begyűjteni.

A ferencvárosi Helytörténeti Egyesülettel immár 13 éve közösen szervezett vetélkedőkön minden általános és középiskolás korosztály képviselteti magát, a tavasz félévben hetente rendeztek múzeumpedagógiai foglalkozásokat, havonta vetélkedőket. 2001 óta minden évben a Gyűjtemény munkatársai a ferencvárosi tömb-rehabilitáció során átalakításra vagy bontásra kerülő épületeiben fotódokumentációs és terepmunkát végeznek. A begyűjtött tárgyi emlékanyagot a gyűjteményben további feldolgozó munkának vetik alá (tisztítás, regisztrálás, leltározás, leíró kartonozás).

József Attila Emlékszoba

1964-ben a IX. kerületi Tanács alapította, egy földszinti szoba-konyhából álló lakásból, 33 nm-en. József Attila valójában az emlékszoba fölötti, I. emeleti lakásban született 1905. április 11-én, de a jobb megközelíthetőség okán, valamint, mivel az eredeti lakásban akkor még laktak, a földszinten nyitották meg az emlékszobát. Az avató beszédet mondó Kassák Lajos javaslatára József Attila születésnapja ettől az évtől kezdődően lett a Költészet Napja Magyarországon.

2001-ben megüresedett az emlékszoba melletti másfél szobás lakás. A Ferencvárosi Önkormányzat felújíttatta, a működtető Ferencvárosi Művelődési Központ pedig a Petőfi Irodalmi Múzeum irodalom-történészének H. Bagó Ilonának és látványtervező-grafikusának, Kemény Gyulának a szakmai irányítása mellett a duplájára növelt emlékszobát, immár József Attila Emlékhelyként 2002. április 11.-én újranyitotta. 2013-ban ideiglenesen bezárt az emlékhely, mert megkezdődött a Gát utca 3. épületének teljes körű felújítása. A költő szülőházában az önkormányzat az eddiginél nagyobb területet biztosított az emlékhely számára, illetve megteremtette a lehetőségét annak is, hogy egy, a 21. századi muzeológiai elvárásoknak megfelelő oktatási célú, kulturális turizmusra is méltán számot tartó élménykiállítás várja az érdeklődőket. Az Emlékszoba 2015. április 11-én megújult kiállítással nyitott meg újra.

9. TV

Ferencváros televíziója 2013. március 1-je óta része a Ferencvárosi Művelődési Központ szervezeti egységének, de már több mint 15 éve működik a házban. 19 műsorából 11 saját gyártásban készül, folyamatosan megújuló, korszerűsödő stúdiótechnika váltja az elöregedett eszközparkot. 2013 őszétől digitálisan is lehet fogni az adást, a korábbi analóg technika mellett. Az egyre bővülő műsorstruktúrában helyet kapnak a kerület közéletének hírei, beszámolók sporteseményekről, egyházi eseményekről, időseknek szóló magazinműsort láthatnak a nézők, jeles személyiségekkel készült interjúkat, illetve civil szervezet bemutatkozását. A 9. TV adása elérhető a Youtube-on és a Facebook-on is.

Pinceszínház

A házat 1875-ben építették. A Kosztolányi Művelődési Ház létrehozásakor színházi előadások létrehozására alkalmassá tették a pincét, mely 1966-ig az Astra Marionett Stúdió Színháza volt, majd ebben az évben kapta meg jelenleg is használatos nevét. A helyet több mint 50 éve a Benkó Dixieland saját klubjává alakította, mely azóta is ott működik minden szerdán. 207-től 2012-ig a színház művészeti koncepciója a kevés szereplős, vagy egyszemélyes darabok műsorra tűzése volt, majd 2012-től a nagyobb szereplőgárdát mozgató darabok felé történt változás, válogatva a kortárs magyar és külföldi drámairodalomból.

Szinte mindenki megfelelően kritikus szemmel tekint a tagintézmények jelenlegi műszaki és infrastrukturális állapotára, melynek fontos szerepe van az intézmény jelen-mindennapi működésében és a jövő terveivel kapcsolatban egyaránt. A szakmai munkatársak beszámolóit és a szóban történt értékeléseket is átjárja a jelenben felmerülő problémák kiküszöbölésének fontossága. A jövő évek tervei egyrészt ezek megoldásának esetlegességei, másrészt pedig a konkrét elvárások megtestesülései. Fontos a műszaki fejlesztés, infrastrukturális szinten tartás és megfelelő műszaki személyzet folyamatos jelenléte. Az épület már nem mindig képes megfelelő szinten kiszolgálni a rendezvényeket, ennek hosszú távon és rövidtávon egyaránt meg kell oldódnia.

5. Esélyegyenlőség biztosítása

Mélyszegénységben élők és veszélyeztettek / Hátrányos helyzetű, intézményi nevelésből kikerülő fiatalok / Roma népesség / Nők / Idős és idősödő városlakók / Fogyatékos, tartósan egészségkárosodott emberek / SWOT / Fejlesztési kihívások / Célcsoport alapú beavatkozási irányok

Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzat a 377/2011.(XII.07.) számú határozatával fogadta el a jelenleg hatályos kerületi Esélyegyenlőségi programját, vállalva, hogy az abban foglaltakat összehangolja alapdokumentumaival, a megjelölt stratégiákkal, fejlesztési tervekkel, koncepciókkal, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetésével.

A kerület esélyegyenlőség politikája öt területre fókuszál: a fogyatékkal élőkre, a gyermekekre, az idősekre, a nőkre, illetve a mélyszegénységben élőkre és a romákra.

A fogyatékkal élők számára a következő intézkedések tervezi a kerület: akadálymentesítési program; a kommunikáció színterének bővítése és elérhetővé tétele, az információhoz és eszközökhöz való hozzáférés támogatása; a fogyatékkal élők foglalkoztatásának segítése.

A gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása érdekében a kerület Roma-magyar Diák Kulturális Fesztivált rendezett, a „Kultúrával és Sporttal az összefogásért” programsorozatban sportrendezvények megszervezésére és roma pasztorizációs események megtartására került sor, a „Gyermekeink fokozottabb védelme” programelem keretében konfliktuskezelő és bűnmegelőzési interaktív előadásokat terveznek tartani. Mindemellett a szülők számára tartott, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményről szóló tájékoztatásokat is beemelték az intézkedések közé annak érdekében, hogy minél többen értesüljenek a kedvezményekkel járó további támogatásokról.

A nők esélyegyenlőségét célzó intézkedések közül a „Roma-nem roma nők akadémiája” több alkalommal is megrendezésre került, esetenként 25-30 fős közönség előtt. A kerületi tervek között szerepel a „Nő az esély” program megvalósítása, melynek célja, hogy a nők a munkavállalással kapcsolatos információhoz a lehető legszélesebb körben hozzáférhessenek.

A romák számára szervezett programokra 2003-tól különít el forrást a kerület költségvetése, a „pántlikázott” források elnevezése Roma koncepció[6], ennek összege 2014-ben 13 millió forint volt[7]. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlőségét javító munkaerő-piaci intézkedése a kerületnek a „Hogy mi is hasznosak lehessünk!” program. Ennek célja, hogy a célcsoport tagjai minél nagyobb arányban jussanak munkához az elsődleges munkaerő-piacon. E cél elérése érdekében a kerületben élő, halmozottan hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű, társadalmi beilleszkedési problémákkal küzdő, elsősorban roma családok tagjai számára indította el az önkormányzat a Lehetőségek Iskoláját – mint non-formális felnőttoktatási programot – önkéntes oktatók bevonásával. A képzés ingyenes, a Polgármesteri Hivatal IX. ker. Lenhossék u. 24-28, szám alatti Családmentori Iroda közösségi termében működik. A Roma Koncepció keretéből a tanárok által összeállított tankönyveket és munkafüzeteket, valamint írószereket biztosították.

A célcsoport számára szervezett egészségügyi program neve: „Éljünk egészségesebben”. A program keretében általános- és szakorvosi szűrésekre került sor, 2014-ben 250 fő bevonásával.

A programelem része volt felvilágosító, tájékoztató beszélgetések szervezése a várandós állapotban lévő fiatal roma anyák részére.

Az esélyegyenlőséget támogató kezdeményezések közül ki kell emelni az Esély Közösségi Egyesület civil szervezetet, mely egy Biztos Kezdet Gyerekházat és egy tanodát is működtet a kerületben.

[6] http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=356

[7] http://www.ferencvaros.hu/bizhon/HUB/140423/24/sz_202_14.pdf

5.1. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 10. melléklete meghatározza a település szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeinek lehatárolásához és térképi ábrázolásához szükséges adatokat.

A területek lehatárolása a szegregációs mutató alapján történik, ez pedig a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül. A mutató úgy kerül kiszámításra, hogy a település területén belül olyan területileg egybefüggő tömbök kerülnek kiválasztásra, amelyekre egyenként jellemző, hogy a szegregációs mutató határértékének megfelelnek. A tömb népszámlálási célra létrehozott, általában közterületek és/vagy természetes és mesterséges tereptárgyak (pl. vasútvonal, autópálya nyomvonala, vízfolyás partja), valamint rácshálós térinformatikai megoldás eredményeképpen kialakított, településen belüli kisterületi egység.

Mivel Budapest IX. kerülete a kormányrendelet szerint a „Fővárosi kerület I. csoport”-ba tartozik, a következő szegregációs mutatók érvényesek rá:

Szegregált terület, amelynél a szegregációs mutató értéke:	**Szegregációval veszélyeztetett terület**, amelynél a szegregációs mutató értéke:
nagyobb egyenlő, mint 20%	nagyobb egyenlő, mint 15%, de kisebb, mint 20%

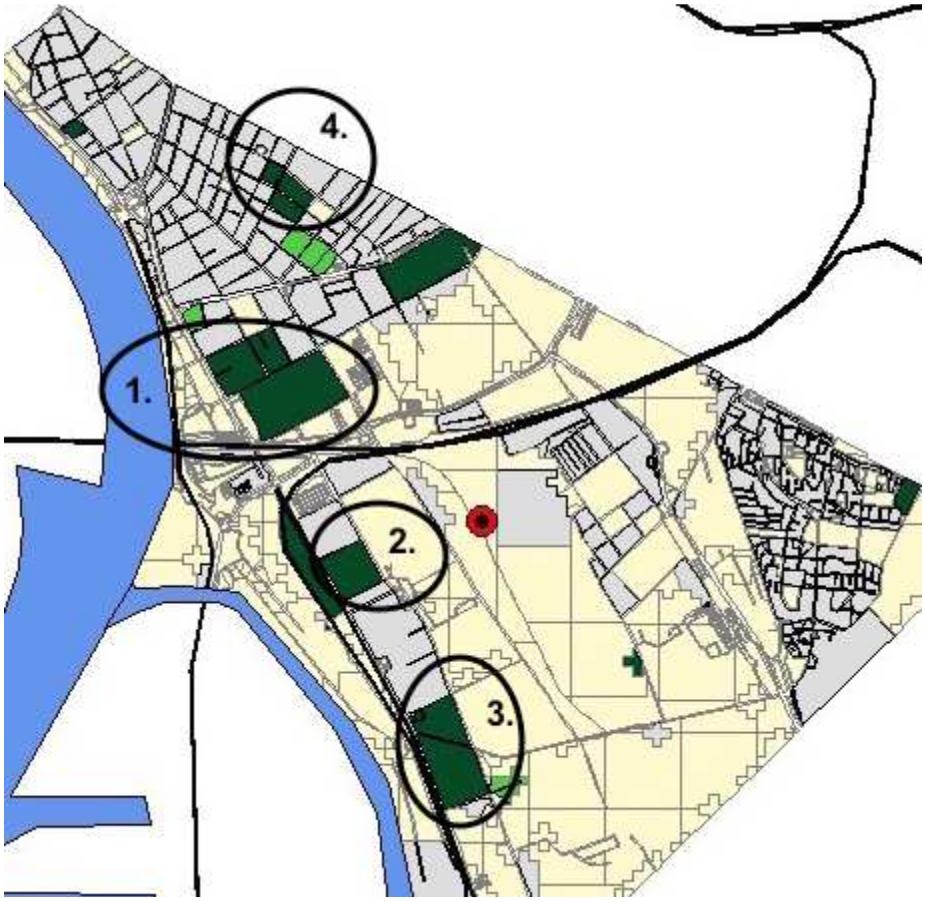
Szegregátumnak, illetve szegregációval veszélyeztetett területnek továbbá azok az egybefüggő területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt.

Az alábbi elemzések a 2011-es népszámlálás adataiból indulnak ki, melyek aktualizálásra kerültek a helyi intézményrendszer szakembereivel folytatott interjúk és az általuk szolgáltatott adatok alapján.

Mutató megnevezése	**IX. kerület összesen***	**1. sz.** **Vaskapu u.**	**2. sz.** **Földváry u.**	**3. sz.** **Kén utca, Illatos út**	**4. sz.** **Viola, Vendel u.**	**5. sz.** **Gát u.**
Lakónépesség száma	61553	349	428	204	718	1349
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	9,4	14,6	20,1	17,6	15,5	14,3
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	68,5	72,2	68,2	61,3	69,5	70,5
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	22,1	13,2	11,7	21,1	15,0	15,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	8,6	38,9	41,8	56,0	29,1	27,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	38,9	11,7	5,9	1,4	21,8	17,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	32,4	53,6	52,7	62,4	45,1	40,2
Szegregációs mutató	5,1	28,6	27,4	38,4	21,6	16,9
Lakásállomány (db)	39507	216	210	279	477	769
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	6,2	43,5	43,3	74,6	35,2	29,5
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	26,9	67,3	65,7	74,7	52,1	64,1

21. táblázat Az egyes szegregátumok társadalmi mutatói és lakásminőséggel kapcsolatos jellemzői

A 2011. évi népszámlálási adatai alapján Budapest IX. kerületében négy városszövetbe ágyazott szegregátum (bekarikázott sötétzöld) és egy szegregációval veszélyeztetett terület található (világos zöld):

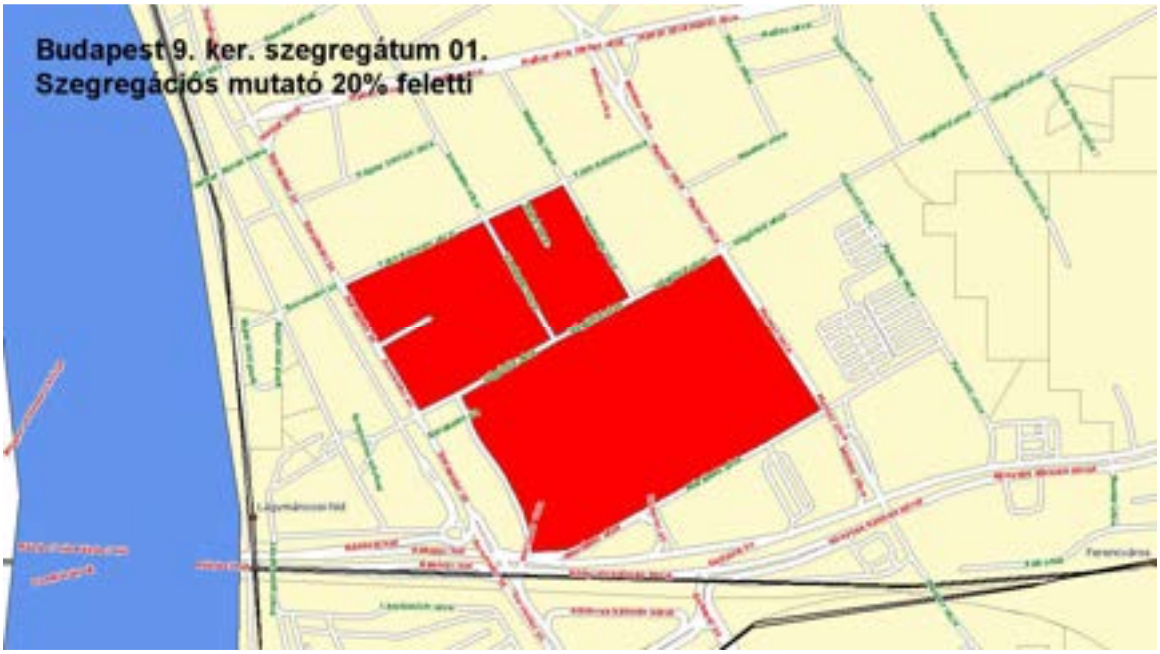

18. ábra: A 2011-es népszámlálási adatok alapján előállított szegregációs mutató által lehatárolt szegregátumok és veszélyeztetett területek.
Forrás: KSH által készített kartogram.

1. sz. Szegregátum

Tóth K. u. - Nádasdy u. - Vágóhíd u. - Mester u. - Máriássy u. - Soroksári út - Vágóhíd u. - Soroksári út által lehatárolt három tömb

A terület a Középső-Ferencváros külső részén található, a Soroksári út mentén, szegregációs indexe 28,6% volt 2011-ben.

19. ábra: Vaskapu utcai szegregátum kartogramja
Forrás: KSH

A szegregált területen 2011-ben 349 ember lakott, akik körében másfélszeres a 0-14 éves korúak aránya (14,6%), mint a kerület egészében, ugyanakkor a 60 évesek vagy idősebbek aránya (13,2%) alig több mint a fele a ferencvárosi mutatónak. A terület 216 lakásának több mint 40%-a alacsony komfortfokozatú, mely a kerületi átlagnak hétszerese. Az egyszobás lakások aránya több mint kétharmad, negyven százalékkal magasabb, mint Ferencváros egészében.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a területen lakó aktív korúakon (15-59 évesek) belül 38,9% a 25 éves vagy annál idősebbek körében, 11,7% rendelkezik felsőfokú végzettséggel. A munkanélküliségi ráta két és félszerese a kerületi mutatónak, 25,8%, a tartós munkanélküliek aránya pedig háromszorosa, 16,6%.

Jelenlegi állapot

A déli tömb (Vágóhíd utca 1-5. – Mester utca 81-83. – Máriássy utca 2-8. – Soroksári út 58.) gyakorlatilag ipari terület, illetve bebontott üres telkekből áll, egyedül a Mester utca mentén van egy nagyobb új építésű lakóház, mely a középosztálybeli lakosokat céloz. Ez tehát nem tekinthető szegregátumnak.

A Vágóhíd utca – Soroksári út – Tóth K. – Vaskapu utcák tömbjében a Vaskapu utca 47. és 49. szám alatti ingatlanok leromlott, önkormányzati tulajdonú lakóépületek, nagyon rossz lakásokkal, alacsony státuszú családokkal. A két épület kiürítése megkezdődött, felszámolásra kerülnek. A tömbben a Soroksári úton találhatók még két társasház (Soroksári út 46. és 56.), összesen 58 db lakással. Ebben a két épületben nincsen önkormányzati lakás, lakó összetételük nem ismert. A tömbben még egy önkormányzati épület található, a Vágóhíd utca 10., összesen 28 db lakással, melyből 25 db lakott. A tömb jelenlegi állapotában szegregátumnak tekinthető, szükséges a Soroksári úti és Vágóhíd utcai lakóépületek alaposabb vizsgálata.

A Vaskapu - Tóth K. – Mester – Vágóhíd utcák által határolt tömbben, szintén jelentős ipari és nem lakófunkció található. A Vaskapu utcai részen a 32, 34 szám alatti önkormányzati lakóépületek tekinthetők társadalmi összetételében problémásnak. A két épületben együtt 42 db lakás van, 39 db lakott. Ezen a két épületen kívül, többnyire kislakásszámú földszintes lakóépület található. Szegregátumnak tekinthető a Vaskapu utcai része.

2. sz. Szegregátum

Földváry u. - Gubacsi út - Hentes u. - Soroksári út tömbje

A Külső-Ferencvárosban, szintén a Soroksári út ipari területébe ékelődve elhelyezkedő terület lakónépessége 428 fő volt 2011-ben, a lakások száma 210 darab, melyeknek 43 százaléka alacsony komfortú, ez közel nyolcszorosa a kerületi mutatónak. A területen található épületek címei: Soroksári út 84-96., Földváry utca 1-9., Gubacsi út 21-33., Hentes utca 2-12. Az itt található lakások kétharmada egyszobás.

20. ábra: Földváry utcai szegregátum kartogramja
Forrás: KSH.

A szegregátum korösszetétele jelentősen eltér a kerület egészétől. A 0-14 évesek aránya 20,1 százalék, több mint kétszerese a kerületének, míg az idősebbek aránya a kerületi átlag fele, 11,7. Az iskolázottsági mutatók is lényegesen rosszabbak a kerületi számoknál: a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 41,8%, míg a felsőfokúak aránya elenyésző. A lakosság munkaerő-piaci helyzete is nagyon kedvezőtlen, több, mint az aktívkorúak felének nincsen rendszeres munkajövedelme, a munkanélküliségi ráta 26%, akiknek többsége tartósan munkanélküli.

Jelenlegi állapot

A 2011-es népszámlálás óta jelentősebb beavatkozás nem történt a területen, a Földváry utcai része szegregátumnak tekinthető jelenleg is, a tömb többi része iparterület, illetve üres telek, két kisebb, családi házszerű lakóingatlan van még rajta a Hentes utca felőli részen.

3. sz. Szegregátum

Kén u. - Gubacsi út - Timót u. - Soroksári út

Szintén a Külső-Ferencvárosban helyezkedik el a 3. szegregátum, melynek déli tömbjében az elhíresült Dzsumbuj épület együttese volt található, míg az északi tömbben, a Kén utcában az ún. Kis-Dzsumbuj. Minden mutató tekintetében a kerület legrosszabb helyzetű szegregátuma volt 2011-ben. A két tömbben összesen 279 lakás volt, alacsony komfortfokozatú volt a lakásoknak mintegy háromnegyede.

21. ábra: Kén utcai szegregátum kartogramja
Forrás: KSH

A gyerekkorú népesség jelentősen magasabb arányú, majd kétszerese a kerületi átlagnak, az idősek aránya viszont közel azonos, mint a kerület egészében. Valamennyi kerületi szegregátum közül ennek a területnek a legrosszabbak az iskolázottsági és munkaerő-piaci mutatói. A legfeljebb általános iskolát végzettek aránya az aktív korúakon belül 56%, ez közel hétszerese a kerületi mutatónak, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya mindössze 1,4 százalék.

Jelenlegi állapot

A déli tömbben (Illatos út - Gubacsi út - Timót utca - Soroksári út) állt az ipari területbe ékelődött szegregátum, a Dzsumbuj, melynek utolsó épületét 2011 óta már elbontották, így lakóépület nem maradt a tömbben. Nem tekinthető szegregátumnak.

Az északi tömbben (Kén utca – Gubacsi út – Illatos út – Soroksári út) áll az ún. Kis-Dzsumbuj két önkormányzati tulajdonú lakóépülete (Kén utca 3.). Az I. számú épületben összesen 46 db lakás van, ebből 21 db lakás lakott, a IV. számú épületben 47 db lakás van, ebből 20 db lakott. Így ez a tömb, bár csökkent lakossággal, de még szegregátumnak tekinthető. A szegregátum felszámolás alatt áll.

4. sz. Szegregátum

Viola u. - Tűzoltó u. - Lenhossék u. – Balázs Béla u. - Thaly K. u. - Vendel sétány

A 21,6%-os szegregációs mutatóval rendelkező terület a Középső-Ferencváros belső részén, az Üllői úthoz közel található, sűrűn lakott területen, a több mint két évtizede folyó városrehabilitáció területén. A terület lakosságszám 718 fő volt 2011-ben, lakott lakásállománya pedig 477 darab, melynek egyharmada alacsony komfortú. A lakások több mint fele egyszobás.

22. ábra: Viola utcai szegregátum kartogramja
Forrás: KSH

A területen a 0-14 évesek aránya jelentősen magasabb, az idősek aránya viszont alacsonyabb, mint a kerületi átlag. A 15-59 évesek aránya majdnem megegyezik. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező aktív korúak aránya háromszorosa a kerületi mutatónak, 29,1%. A felsőfokúak aránya viszont valamennyi szegregátum közül itt a legmagasabb, 21,8 százalék, ami szintén utal a terület vegyesebb társadalmi összetételére. A munkaerő-piaci mutatók bizonyos tekintetben jobbak, mint a többi szegregátumban, pl. a gazdaságilag aktív népesség aránya a lakónépességen belül), de a munkanélkülisége ráta (19,5%) majdnem a duplája a kerületi átlagnak.

Jelen állapot

A Tűzoltó – Lenhossék – Vendel – Thaly K. utcai tömbben a lakófunkció két kisebb épület kivételével megszűnt, a leromlott lakóházak (Lenhossék Vendel utca sarka) 2011 óta bontásra kerültek. A megmaradt egy lakóépület nem leromlott. Ebben a tömbben helyezkedik el a tornacsarnok és a SOTE új épülete is. Nem tekinthető szegregátumnak.

Vendel - Lenhossék –Balázs Béla – Thaly K. utcai tömbben főként oktatási épületek találhatók, illetve a Kormányhivatal kerületi épülete. Lakóépület a Balázs Béla utcában található 3 db, ebből egy jó állapotú társasház, a másik nagyobb önkormányzati utcai lakóépület (Balázs B, u. 14) azóta felújításra került és lakosságcsere történt. A mellette lévő kisebb épületben Balázs Béla 16 magántulajdonban van, melyet a tulajdonos nem kíván értékesíteni az önkormányzat számára. A bekövetkezett változások miatt a tömb nem tekinthető szegregátumnak.

Viola – Tűzoltó – Thaly K. utcák – Vendel sétány által határolt tömb jelenleg vegyes összetételű. A Vendel sétány részén új építésű lakások, a Thaly Kálmán utcai részén részben felújított lakóépületek vannak. Kritikus pontját a Tűzoltó utca 33 a-b-c. és a Viola utca 37 a-b-c. (több udvaros) lakóépületek jelentik, melyek teljes egészében önkormányzati tulajdonban vannak és felújításra vannak kijelölve. A Viola utca 37 b. és c. épületében összesen 112 db lakás van, melyekből 90 db lakott. A Viola utca 37 a fővárosi támogatással teljes körű felújítása megtörtént, jelenleg a használatba vételi engedélyezés folyik. A korábbi 37 lakás helyett 23 db került kialakításra. A tűzoltó utca 33 a. b. és c. lakóépületekben összesen 123 db lakás van, 111 db lakott lakás. A tervezett felújítás után a lakásszám 99 db fog csökkenni. Mivel eddig a tömbben kismértékű változás történt csak 2011-hez képest, továbbra is szegregátumnak tekinthető.

Szegregációval veszélyeztetett terület

Lenhossék u. - Balázs B. u. - Telepy u. - Haller u. - Gát u.

A terület szintén a Középső-Ferencváros belső részén, a rehabilitációs övezetben fekszik. Szegregációs mutatója 16,9%. A lakónépesség száma 1349 fő, a lakásállomány 769 darab volt 2011-ben. A lakások harmada alacsony komfortfokozatú, az egyszobás lakások aránya közel kétharmados.

23. ábra: Gát utcai veszélyeztetett terület kartogramja
Forrás: KSH

Az itt élők körében másfélszeres a 0-14 éves korúak aránya (14,3%), mint a kerület egészében, ugyanakkor a 60 évesek vagy idősebbek aránya (15,2%) csak 70 százaléka a ferencvárosi mutatónak.

A terület vegyes társadalmi összetételét tükrözi, hogy itt is jelentősen magasabb az alacsony iskolai végzettségűek aránya, de a felsőfokú végzettségűeknek viszonylag magas az aránya, bár jelentősen a kerületi átlag alatt marad. A foglalkoztatottsági mutatók megközelítik a kerületi átlagot, a munkanélküliségi ráta viszont majdnem kétszerese annak.

Jelen állapot

A területen folyik a József Attila Terv szociális város rehabilitációs projekt. Ennek keretében 2 lakóépület teljes felújítása megtörtént[8] (Gát utca 3. és 5.), melyek a Gát - Márton – Balázs Béla – Lenhossék utcák tömbjében helyezkednek el. A tömbben a felújítandó házak mellett több, szintén rossz minőségű lakóépület is van, különösen a Gát utcai részen. Ezzel szemben a Balázs Béla utcai fronton nagyobb volumenű új lakásépítést történt, és a Márton utcában több üres ingatlan is van.

Az előzőtől délre eső tömbben, a Gát utcában és a Balázs Béla utcában vannak a rossz minőségű lakóépületek, míg a keresztutcákban bontások és üres telkek találhatók inkább. A harmadik tömb, mely szintén délre esik az előzőekhez képest, összetételében igen vegyes: a Gát utcai rész leromlott épülete után a Telepy utcában kisebb lakótelepi beékelődés van. A három tömböt tehát, bár vegyes jellegű, de mivel nagy számban élnek a területen alacsony státuszú emberek, indokolt veszélyeztetett területnek nyilvánítani.

[8] http://jozsefattilaterv.hu/befejezodott-az-elso-ket-haz-felujitasa-jozsef-attila-terv-jat-elso-utemeben/#more-449

Az alábbi tábla az egyes szegregátumokban az önkormányzati lakások számát, azokban az üres lakások és a jogcímnélküli bérlők számát, illetve a megjelölt szegregátum területén 2008 óta történt és folyamatban lévő bontásokat és építéseket mutatja be. Az önkormányzati lakások száma aránya, mindegyik területen magas. A felszámolás alatt lévő szegregátumokban (Vaskapu utca, Kén utca) magas az üres önkormányzati lakások száma, aránya, ezen belül a Kén utcában a jogcímnélküli bérlők aránya is, a benn lakó háztartások majd fele jogcímnélküli. A többi szegregátumban, veszélyeztetett területen a jogcímnélküliek aránya 5-10%. A szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeken összesen 83 bérlői háztartás nem rendelkezik jogcímmel, az ő lakhatásuk biztonsága különösen veszélyeztetett. Két területen folyik önkormányzati lakóépületek felújítása (Viola utca, Gát utca), itt az üres önkormányzati lakások elsősorban ezeket az épületeket érintik.

Szegregátumok neve	Lakásszám 2011 NSZ alapján	Önk. lakások száma 2015-ben	Önk. lakások aránya	Üres önk. lakások száma	Jogcímnélküli önk. bérlők száma	Jogcím nélküliek aránya önk. lakott lakásokon belül	Bontott lakások száma (bontási eng. alapján) 2008-2015 között	épített lakások száma (használatba vételi eng. alapján) 2008-2015 között
Sz 1 Vaskapu u.	216	160	n.a.	57	8	8%	n.a.(a rendelkezésre álló információk szerint nem volt bontás)	építés a szegregátumnak nem számító tömbben volt/van: összesen 963 lakás
Sz 2 Földváry u.	210	201	100%	11	19	10%	n.a.	nem történt lakásépítés
Sz 3 Kén utca és Dzsumbuj	279	93	100%	52	19	46%	n.a. (Illatos út 1-5, Dzsumbuj meglévő adatok alapján 186 lakást bontottak)	nem történt lakásépítés
Sz 4 Viola Vendel u.	477	252	n.a.	32	12	5%	n.a. (Bontás: Tűzoltó 49-53, Vendel u. 20. 20b. Lenhossék u. 30, 32)	építés a szegregátumnak nem számító tömbben volt/van: Tűzoltó 49-53 ép. Eng. Van kiadva (Tűzoltó 57. irodaház, Tűzoltó u. 37. SOTE épület) Balázs Béla u. 14 felújítva Felújítás: Viola u 37.c. (önk. lakóház)
Sz 5 Gát u. (veszélyeztetett)	769	390	n.a.	56	25	7%	n.a.	Márton u. 10, 36 lakás; Márton u. 12, 40 lakás; Telepy u. 2/d-e. apartmanszálló

Rövidítések: n.a. – nincs adat; önk – önkormányzati. Megjegyzés: bontásokra nem történt adatszolgáltatás, a táblázatban szereplő információk interjúkból, bejárásból származnak.

A segélyezési adatokat bemutató táblából látható, hogy a szegregátumokban és a veszélyeztetett területeken is lényegesen magasabb a segélyezési arány, mint a kerületi átlag. Három szegregátumban (Vaskapu utca, Kén utca, Földváry utca) a legmagasabb a segélyezési arány, míg a Viola utcában és a veszélyeztetett területnek számító Gát utcában alacsonyabb. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény aránya kiemelkedően magas, ezt követően pedig a lakásfenntartási támogatásé. A munkanélküli támogatásban való részesedés a három legrosszabb helyzetű szegregátumban lényegesebben magasabb, mint a Viola és a Gát utcai leromlott tömbökben. Ugyanakkor a segélyezési adatokat összevetve a népszámlálás rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktívkorúak adatával (40-60% közötti értékek), látszik, hogy az érintettek kevesebb, mint fele van benne a rendszerben (bár a közmunkaprogramban részvevőkről nem történt adatszolgáltatás).

Az azonosított szegregátumok neve	Lakott lakások*	LFT** száma	RSZS száma	FHT száma	RGYK száma	LFT** aránya	RSZS aránya	FHT aránya	RGYK aránya
Sz 1 Vaskapu utca	159	30	11	18	43	19%	7%	11%	27%
Sz 2 Földváry utca	199	24	20	27	43	12%	10%	14%	22%
Sz 3 Kén utca és Dzsumbuj	41	4	4	7	16	10%	10%	17%	39%
Sz 4 Viola Vendel u.	372	72	11	16	34	19%	3%	4%	9%
Sz 5 Gát utca (veszélyeztetett)	713	65	25	38	87	9%	4%	5%	12%
Kerület	*32.171*	*1.181*	*349*	*683*	*1.112*	*4%*	*1%*	*2%*	*3%*

*Lakott lakások száma: becsült adat, a 2001-es népszámlálási adat van korrigálva az üres önkormányzati lakások számával és a bontott lakások becsült számával.
LFT** száma a 2014. évi adat, a normatív lakásfenntartási támogatást tartalmazza.
Rövidítések: LFT – lakásfenntartási támogatás, RSZS-rendszeres szociális segély, FHT-foglalkoztatást helyettesítő támogatás, RGYK-rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény.

24. ábra Segélyezettek száma és aránya a lakott lakásokra vetítve
Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás (segélyek száma) alapján

Az óvodákban a hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek száma két óvodában jelentősen magasabb a kerületi átlagnál, a Kerekerdő és a Csudafa óvodákban. Mindkét óvoda a Középső-Ferencváros külső részén a Vágóhíd utcánál helyezkedik el, melynek közelében több szegregátum és veszélyeztetett terület található. A HH és HHH gyerekek aránya az átlagnak a másfél-kétszerese, 8-14 % között mozog, ami azonban nem jelent szegregált intézményt (a HH és HHH gyerekek csoportok közötti megoszlásáról nincs információ). A HH gyerekek száma és aránya még a belső-ferencvárosi (Erkel utca) Kicsi Bocs óvodában jelentősebb.

Óvoda	Székhely	Férőhely	Beírt létszám	Kapacitás-kihasználtság	HH (fő)	HH (%)	HHH	HHH (%)
Epres	Bp.1098 Epreserdő u. 10.	100	95	95%	3	3%	2	2%
Kicsi Bocs	Bp.1092 Erkel u. 10.	142	142	100%	19	13%	2	1%
Ugrifüles	Bp.1091 Hurok u. 9.	88	88	100%	3	3%	0	0%
Méhecske	Bp.1091 Ifjúmunkás u. 30.	100	95	95%	3	3%	3	3%
Liliom	Bp.1094 Liliom u. 15.	150	150	100%	3	2%	3	2%
Napfény	Bp.1098 Napfény u. 4.	83	83	100%	0	0%	0	0%
Csudafa	Bp.1097 Óbester u. 9.	239	199	83%	24	12%	19	10%
Csicsergő	Bp.1096 Thaly Kálmán u. 38.	200	200	100%	8	4%	9	5%
Kerekerdő	Bp.1097 Vágóhíd u. 35-37.	405	332	82%	48	14%	28	8%
Összesen:		1507	1384	92%	111	8%	66	5%

Megjegyzés: Beírt létszám és a kapacitáskihasználtság 2013. október 1-i adat, HH és HHH adatok 2012. október 1-i adat, éppen ezért a táblázatban megadott HH és HHH arányok csak jelzésértékűek az eltérő időpontok miatt.

25. ábra: IX. kerület óvodáiban a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek száma, aránya.
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás.

A 2012-es KIR adatok alapján a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya két iskolában volt jelentősen magasabb a kerületi átlagnál: a József Attila Általános Iskolában és a Telepy Károly Általános Iskolában. A József Attila Általános Iskola a Mester utca külső részén található, beiskolázási körzete is, ennek megfelelően a Középső-Ferencváros külső része és a Külső-Ferencváros utcáit tartalmazza, melyek között több szegregátum is szerepel (Földváry utca, Kén utca, Vaskapu utca külső része stb). A Telepy Károly Általános Iskola a Középső-Ferencváros rehabilitációs területének a Haller utcához közel eső részén helyezkedik el, melyből következően beiskolázási körzetébe tartozó utcák társadalmi összetétel szempontjából vegyesnek mondható, egyes utcákban a hátrányos helyzetű lakosság aránya magas, máshol viszont kedvezőbb a társadalmi összetétel. A hátrányos helyzetű tanulók magas aránya még a Molnár Ferenc Általános Iskolában magas, mely szintén a Középső-Ferencvárosban van, a Mester utca belső részén. A beiskolázási körzetről itt is megállapítható, hogy vegyes összetételű, a körzetbe tartoznak olyan utcák is, ahol kifejezetten magas a hátrányos helyzetűek aránya, például a Gát utca. Az érintett iskolák magas HH és HHH tanuló arányában valószínűleg szerepet játszik a szabadiskola választás okozta spontán szegregációs folyamatok, mely szerint a jobb társadalmi háttérrel rendelkező családok nem a körzeti iskolába íratják be gyerekeiket. Arról, hogy az egyes körzetekből ténylegesen hova járnak a gyerekek iskolába nincs információ.

A hátrányos helyzetű gyermekek aránya magas még a speciális feladatú iskolákban, ezeknek nincsen beiskolázási körzete.

Intézmény	tanulók száma (fő)	Integráltan oktatott tanulók (fő)	Integráltan oktatott tanulók (%)	HH (fő)	HH (%)	HHH (fő)	HHH (%)	Bejáró tanulók (fő)
József Attila Ált Isk és Alapfokú Művészetokt. Int.	159	24	15,90	96	60,38	40	25,16	0
Telepy Károly Testnevelés Szakosított Ált Isk és Gimn	298	17	5,70	131	43,96	70	23,49	8
Molnár Ferenc Ált. Isk.	356	22	6,18	121	33,99	31	8,71	6
Ált. Isk., EGYMI, Diákotthon és Gyermekotthon	93	0	0,00	28	30,11	6	6,45	9
Ferencvárosi Komplex Óvoda, Ált. Isk. és EGYMI	52	0	0,00	15	28,85	3	5,77	29
Ferencvárosi Komplex Óvoda, Ált. Isk. és EGYMI	21	0	0,00	2	9,52	1	4,76	10
Szent-Györgyi Albert Ált. Isk. és Gimn.	266	8	3,01	42	15,79	5	1,88	18
Kosztolányi Dezső Ált. Isk.	357	4	1,12	41	11,48	6	1,68	12
Bakáts Téri Ének-Zenei Ált. Isk.	366	5	1,37	49	13,39	3	0,82	18
Weöres Sándor Ált. Isk. és Gimn.	370	12	3,24	36	9,73	2	0,54	27
Kőrösi Csoma Sándor Kéttannyelvű Ált. Isk.	368	6	1,63	9	2,45	0	0,00	0
Szegényeket és Rászorultakat Segítő Közhasznú Alapítvány Oktatási Közp. (időközben megszűnt)	12	0	0,00	0	0,00	0	0,00	5
Patrona Hungarie Ált. Isk., Gimn., Diákotthon és Alapfokú Művészetoktatási Int. (új neve: Patrona Hungariae Katolikus Iskolaközpont)	275	2	0,73	13	4,73	0	0,00	44
Összesen:	2993	100	3,3%	583	19,5%	167	5,6%	186

Rövidítések: Ált. Isk-Általános Iskola, Gimn. – Gimnázium, EGYMI - Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, HH - Hátrányos helyzetű tanulók, HHH - Halmozottan hátrányos helyzetű tanulók

22. táblázat: IX. kerületben lévő általános iskolák integráltan oktatott, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulószám adatai
Forrás: Oktatási Hivatal, 2012

SWOT

ERŐSSÉGEK	**GYENGESÉGEK**
Lakónépesség csökkenése megállt hosszabb távon pozitív vándorlási egyenleg, mely ellensúlyozza csökkenő születésszámot javuló társadalmi összetétel magasan képzettek aránya nő, fővárosinál kedvezőbb arány aktívkorúak aránya magas foglalkoztatottak aránya jelentősen növekedett lakhatási szegregáció csökkent (telepek felszámolása) városrehabilitációnak és új építéseknek növekvő és javuló minőségű lakásállomány, magán bérlakások viszonylag magas aránya hozzájárulhat a pozitív vándorlási egyenleghez szociális, egészségügyi, oktatási szolgáltatások folyamatos fejlesztése hátrányos helyzetűek integrációját szolgáló szolgáltatások humánszolgáltatások terén jelentős együttműködés a civilszektorral középfokú és felsőfokú oktatás, illetve a kulturális szolgáltatások terén jelentős kapacitások vannak, melyek növelik a kerület presztízsét	háztartásszerkezet kedvezőtlen irányba változik: egyszemélyes háztartások növekvő és magas aránya (50%) csökkenő gyerekszám új lakásépítések nem ösztönzik kellőképpen a fiatal családosok beköltözését egyes városrészekre idősödő lakosság jellemző (József Attila-lakótelep, Belső-Ferencváros) alacsonyan képzett, rossz munkaerőpiaci pozíciójú lakosság aránya egyes városrészekben kedvezőtlenebb (főként Külső-Ferencváros, de Középső-Ferencváros egyes részein is) lakhatási szegregáció csökkenő mértékben, de jelen van a kerületben a hátrányos helyzetű családok helyzetének javítása nagy kihívást jelent, magas a nem lakott lakások aránya a népszámlálási adatok szerint
LEHETŐSÉGEK	**VESZÉLYEK**
gyermekes családok tudatos vonzása a kerületbe (városmarketing, szolgáltatás, lakókörnyezet fejlesztés) fiatal aktívkorúak magas aránya hozzájárul a kerület fiatalos imázsához, fizetőképes keresletet biztosít helyi szolgáltató szektor fejlődéséhez rehabilitáció folytatásával a lakhatási szegregáció további felszámolása hátrányos helyzetűek felzárkózását célzó szolgáltatások fejlesztése uniós források felhasználásával helyi civil, egyházi lakossági szervezetek támogatása növeli a helyi közösségi aktivitást, hozzájárul a helyi identitás tudat erősödéséhez kulturális szolgáltatások hálózatosodásának segítése hozzájárulhat a kulturális és közösségi élet intenzitásának növekedéséhez, kerület imázsának javításához	gyerekszám további csökkenése, tartózkodási jelleggel, rövidebb ideig itt lakó népesség túlzott arányú növekedése a helyi identitástudat csökkenését eredményezheti Nem lakott lakások magas aránya csökkentheti a kerület népességvonzó képességét szociális bérlakásállomány túlzott csökkenése veszélyeztetheti az alacsonyabb státuszúak lakhatási lehetőségeit városmarketing hiányában a kerület nem tudja kellőképpen kihasználni a meglévő közösségi és kulturális szolgáltatásokból fakadó előnyöket, lehetőségeket

Fejlesztési kihívások

Kerület fiatalítása, gyermekes családok vonzása a kerületbe
Hátrányos helyzetű csoportok helyzetének és lehetőségeinek javítása
Hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek javítása, társadalmi integrációjuk segítése
Lakóhelyi szegregáció, társadalmi egyenlőtlenségek térbeli vetületének oldása
Szociális lakhatási lehetőségek (önkormányzati bérlakás állomány) biztosítása hosszabb távon
Növekvő számú egyedülálló, illetve idősek izolációjának megakadályozása
Helyi közösségek erősítése, aktivizálása, helyi identitás tudat növelése

6. Ferencváros gazdasága

Budapest gazdasági súlya, szerepköre / Gazdasági ágazatok, jellemzőik / A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai / A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők / Ingatlanpiaci viszonyok / SWOT / Fejlesztési kihívások

6.1. A kerület gazdasági súlya, szerepköre

Ferencváros, Budapest gazdasági szempontból egyik meghatározó kerületeként jelentékeny hatást fejt ki a főváros helyzetére és szerepére az európai településrendszerben, a nemzetközi városversenyben és a várostérségi gazdaságban. Budapest a Közép-magyarországi Régió központjaként Kelet-Közép-Európa egyik vezető városa és gazdasági-kulturális központja. Ebből a szempontból Béccsel, Prágával és Varsóval áll versenyben. Köszönhetően az elmúlt évek gyors felzárkózásának, kiterjedtebb vonzáskörzetének fejlettségi szintje is meghaladja ma már az Európai Unió átlagát:

Helyezés	Ország	Régió	GDP/fő az EU-27 átlag százalékában (2010)
1.	Szlovákia	Bratislavský kraj	176
2.	Csehország	Praha	172
3.	Románia	Bucureşti - Ilfov	111
4.	**Magyarország**	**Közép-Magyarország**	**107**
5.	Lengyelország	Mazowieckie	102
6.	Szlovénia	Zahodna Slovenija	100

23. táblázat: A Közép-Magyarországi Régió gazdasági fejlettsége Kelet-Közép-Európai összehasonlításban, 2010 (GDP/fő).
Forrás: Eurostat Regional Yearbook, 2013

A 2013-ban mintegy 55.400 fő állandó lakosú IX. kerület budapesti városszöveten belüli központi elhelyezkedése révén hét másik kerülettel érintkezik – részben a Dunán keresztül –, és fontos kerülethatárokon átnyúló kapcsolatokat tart fenn. Elsősorban a szomszéd kerületekkel és a fővárosi önkormányzattal, de szélesebb területi hatókörben is, főként a közlekedés, az infrastruktúra, az ipar, a kereskedelem, a turizmus és a városi szolgáltatások, a társadalom, az oktatás, az egészségügy és a kultúra területén. A közel két évszázados múltra visszatekintő és ma is kiemelkedő ipari, közlekedési és kereskedelmi szerepkörei mellett a kulturális, az oktatási és a turisztikai potenciálja is számottevő a kerületnek. Ezt az elmúlt évtizedek beavatkozásai alapozták, de azon belül is az elmúlt évek egyedi fejlesztései erősítették meg (pl. Bálna, MÜPA, Nemzeti Színház, fesztiválok, szórakoztató negyed, szállodafejlesztések, 4-es metró állomásainak térrendezései, nagy területű tömb- és közterület rehabilitáció). Országos, sőt nemzetközi vonzerővel rendelkező hasonló funkciók telepítése továbbra is várható a Millenniumi városnegyedben, mint például a tervezett 4-5 ezer főt befogadó 21. századi konferenciaközpont, mely révén Budapest Európa (3.) és a világ (5.) élmezőnyébe kerülne konferenciahelyszín és turizmus terén. Ugyanakkor ezek a fejlesztések részben pontszerűek voltak, ezért környezeteik funkcionális átszervezésében további kiaknázásra váró lehetőségek rejlenek, hogy ezek a megújított és újonnan felvállalt szerepkörök megerősödjenek, és – friss marketinggel – fővárosi, országos

ill. nemzetközi szinten is egyértelművé váljanak (pl. turisztikai szuprastruktúra fejlesztése, kultúrához kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások, rekreációs és sportolásra alkalmas területek).

Ferencváros kiemelkedő gazdasági szerepét a fővároson belül az 1870-es évektől izmosodó élelmiszer, vas-, gép- és vegyiparának, a jóval később kibontakozó építőiparának, valamint az ezekhez kapcsolódó kereskedelem fellendülésének köszönheti. Ennek során sorra épültek a malmok, raktárak, vágóhidak, gyártelepek és pályaudvarok a Duna-parton és környezetében. Később a szocialista iparosítás is ide koncentrálta, sokszor káros környezeti hatásokkal járó nagyipari fejlesztéseit. Ma ez a terület szegmentáltan megújuló egybefüggő barnamezős övezetként funkcionál a Könyves K. körút, az Üllői út, az Epreserdő utca, a Határ út és a Duna közé ékelődve.

26. ábra: Barnamezők Budapesten, 2014.
Forrás: Barnamező területek fejlesztése – TFP. BFÖ, 2014.

A termeléscsökkenéssel a környezetszennyezés megszűnt, amihez a szabályozás és annak érvényre juttatása is hozzájárult. Mintaértékű átalakulás a Gyáli út környékén történt az elmúlt két évtizedben, míg a Gubacsi út környezetében a privatizáció során elaprózottá vált tulajdonosi szerkezet lassítja a gazdasági megújulást. Akárcsak a Külső-ferencvárosi Duna-parton, ahol a hiányzó infrastruktúra is gátló tényező az egykori VITUKI fejlesztési területen. Az önkormányzat tulajdonában lévő területek aránya elenyésző a jelentős kiterjedésű ipari besorolású barnamezőn, így katalizátor szerepet nem tud betölteni e gazdasági területek fejlesztése, átalakítása terén. Ugyanakkor a jelentősebb magántőke is visszariad, mivel nem egyszerűen tud egybefüggő nagy területet megszerezni, hasznosítani a céljai megvalósításához. Így a barnamezős területek megújítására szolgáló bevett rehabilitációs megoldások nehezen alkalmazhatók.

A barnamezők megújítására 2020-ig a főváros külön stratégiával rendelkezik, így gazdaságfejlesztés területén közülük a Kvassay mező megújítása várhatóan előtérbe kerül (az indikatív projektlistában 4,1 mrd Ft-tal tervezve). Ugyanakkor e területek problémás viszonyainak rendezését (tulajdonviszonyok, használat, kármentesítés) és az új használathoz kapcsolódó infrastrukturális és funkcionális beruházásaikat önkormányzati eszközökkel is szorgalmazni szükséges, a magántőke-bevonás elsőbbségének biztosítása, segítése mellett. Kijelölt ipari park, vállalkozási övezet, vállalkozói inkubátor, zöldmezős ipari terület nincs a kerületben (üzleti szolgáltatások megosztásával inkubátorszerűen működik a Zöld Pont Iroda a Gubacsi úton, ill. betelepedési kedvezményeket nyújt a közgazdasági politechnikum poliháza a Balázs Béla utcában),

amely szintén támogatja az ipari barnamezős rehabilitációt. Életképes kerületi modelljét azonban ugyanúgy ki kell találni vagy a jó gyakorlatát adaptálni szükséges a helyi viszonyokhoz, mint ahogy az a lakóterületi rehabilitáció kapcsán történt és sikerre vezetett.

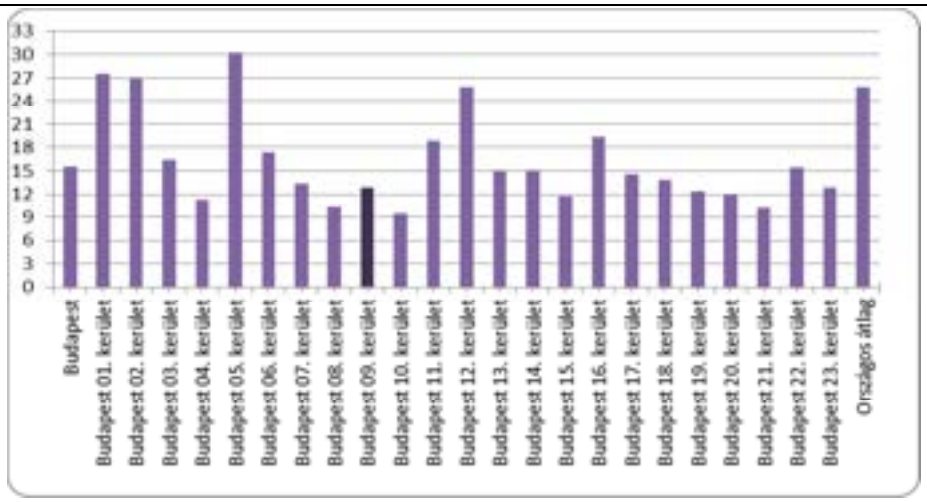
A leromlott, nagy kiterjedésű, összességében a kerület cca. 12%-ára kiterjedő vasúti területek (ebből 10% a rendező pályaudvar) újrahasznosítása elhúzódó feladatként permanensen jelen van. Akárcsak a Budapesti Vegyiművek egykori Kén utcai és Illatos úti telephelyei esetében (ahol a kármentesítés szempontjai szintén további kötöttséget jelentenek, amely a reális hasznosítás további halasztásában is testet ölt). A funkcióját vesztett pályaudvar vegyes funkciójú intenzív hasznosításával új kerületi központ jöhet létre hosszabb távon. A Ráckevei (Soroksári) Duna mentén az ipari és a vegyes, lakóterületi megújulás használati igénye ütközik, melyből hosszú távon várhatóan az utóbbi fog nyertesen kijönni a terület adottságaihoz jobban illeszkedő városias beépítés terjedésével (irodák, lakások, kereskedelmi, kulturális és rekreációs területek – Nagyvásártelep, Alsó-Bikarét, Timót utca és környéke, Gubacsi dűlő).

A vállalkozási tevékenységhez kapcsolódó legfontosabb mutatók eredményei kerületi összevetésben ma is egyértelműen alátámasztják Ferencváros gazdaságkoncentráló erejét, kisugárzó gazdasági szerepkörét:

Megnevezés	Külföldi tőke aránya (%), 2012	Értékesítés nettó árbevétele átlagosan (ezer Ft), 2012	Befektetett eszközök átlag értéke (ezer Ft), 2012	Ezer lakosra jutó társasági adózó, 2012	Export értékesítés a nettó árbevétel arányában (%), 2012	Jegyzett tőke átlaga (ezer Ft), 2012
Budapest	61,28	86674,67	169673,9	15,58	23,39	27060,98
Budapest 01. kerület	48,33	119913,2	242112,6	27,49	7,13	23843,3
Budapest 02. kerület	65,13	40836,33	289393,1	26,86	17,23	22484,54
Budapest 03. kerület	11,39	72951,82	63663,3	16,42	17,77	19843,71
Budapest 04. kerület	35,42	146430,2	159564,5	11,23	77,92	4749,002
Budapest 05. kerület	74,98	266035,9	1059388	30,16	11,66	118306,1
Budapest 06. kerület	47,21	96348,59	92053,08	17,41	14,33	14699,52
Budapest 07. kerület	88,22	50585,72	463100	13,36	13,24	182617,1
Budapest 08. kerület	23,96	92208,42	124300,4	10,30	11,92	21861,22
Budapest 09. kerület	**79,07**	**158 036,5**	**208 391,1**	**12,81**	**19,13**	**34 855,22**
Budapest 10. kerület	45,74	73943,13	62754,48	9,41	39,51	9916,891
Budapest 11. kerület	33,89	188730,5	129855,6	18,84	24,65	25469,71
Budapest 12. kerület	33,11	71173,16	41314,49	25,80	13,94	7278,302
Budapest 13. kerület	44,21	125152,5	233150,7	14,97	21,64	47328,79
Budapest 14. kerület	56,43	35761,98	213710,6	15,04	14,77	9421,238
Budapest 15. kerület	24,12	23891,03	11295,2	11,80	9,71	2328,123
Budapest 16. kerület	11,64	14705,23	3830,28	19,32	11,05	1105,172
Budapest 17. kerület	37,50	21466,24	7647,16	14,61	19,59	1356,537
Budapest 18. kerület	42,73	44846,67	47755,79	13,80	56,92	5810,424
Budapest 19. kerület	18,84	21708,78	10106,83	12,35	6,70	3259,88
Budapest 20. kerület	15,82	13835,98	5282,99	11,97	13,22	2016,741
Budapest 21. kerület	34,18	37335,78	17485,65	10,18	23,77	5370,872
Budapest 22. kerület	48,39	36032,72	11340,84	15,42	17,03	2386,235
Budapest 23. kerület	55,79	126285,5	51038,67	12,91	37,06	10539,89
Országos átlag	54,6	151455	101470	25,8	38,8	25883

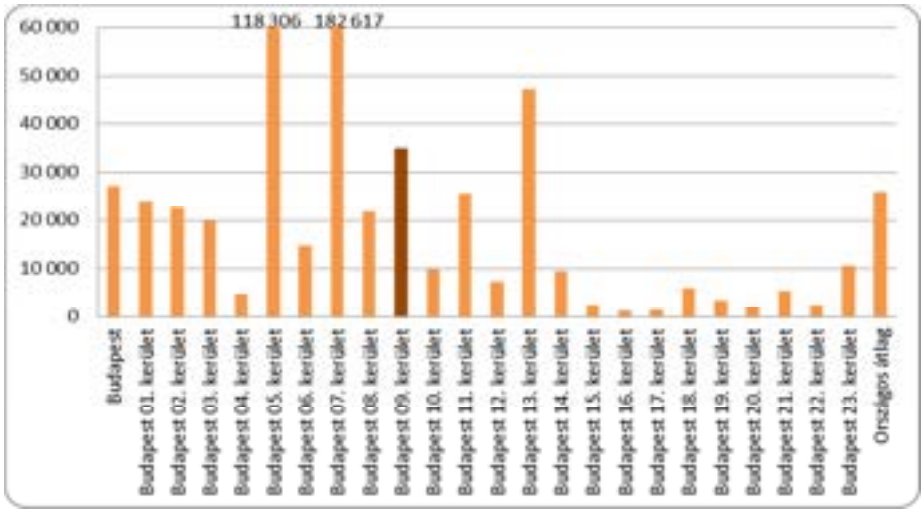
24. táblázat: A budapesti székhelyű vállalkozások néhány fontosabb arányosított adata, 2012.
Forrás: NAV

A gazdaságstatisztikai adatok Ferencvárost Budapest egyik dinamikus gazdasági központjaként láttatják. A vállalkozássűrűség ugyan az átlagosnál alacsonyabb, amit a lakosságarányos társasági adózók mérsékelt száma jelez, de ez egyúttal azt is mutatja, hogy nem a sok kicsi, kevéssé tőkeerős mikro-vállalkozás, egyéni vállalkozó és egyéni, családi cég terepe, hanem a jelentősebb vállalkozások elsődleges telephelye a kerület.

27. ábra: Ezer lakosra jutó társasági adózók száma kerületenként, 2012 (db).
Forrás: KSH T-STAR

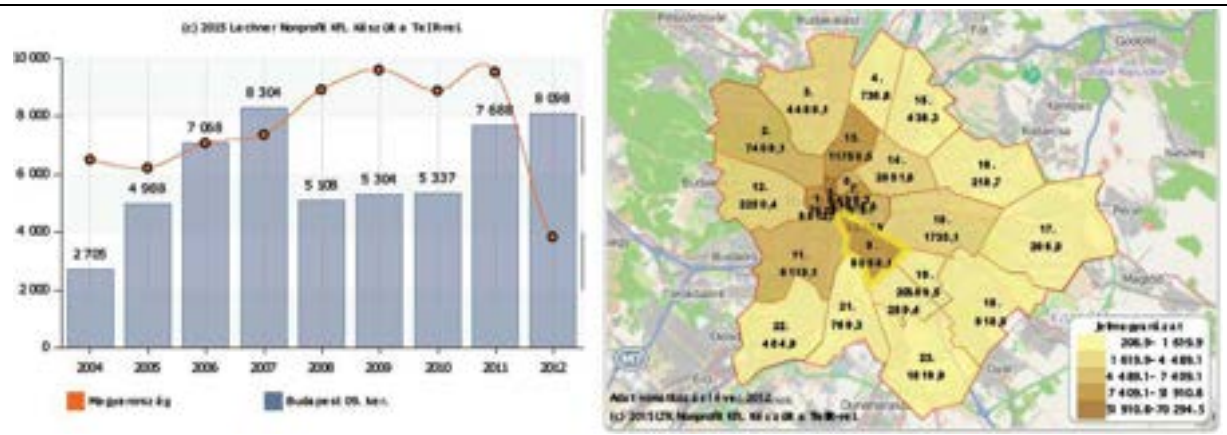
A vállalkozói erőt alátámasztja, hogy kiemelkedően nagy a vállalkozások átlagos jegyzett tőkéje. Azaz a vállalkozások között a bővebb, egyúttal feltételezhetően stabilabb pénzügyi alapokkal rendelkező tőkeerősebb, vélhetően nagyobb vállalkozások jelenléte átlag feletti (4. hely a kerületek között). Az egy lakosra jutó jegyzett tőke 2012-ben meghaladta a 8 millió Ft-ot, amely 2008-10 között jelentős mértékben visszaesett a válság hatására. De mára elérte ismét a válság előtti szintet, és szintén kedvező az értéke a kerületek között (4. hely). A mintegy 9340 regisztrált társas vállalkozás közül 138 több mint 50 főt foglalkoztatott 2013-ban. A 158 több mint 500 főt foglalkoztató fővárosi nagyvállalatból 23-nak a székhelye található a kerületben (ennél több csak a XIII. kerületben van: 26 vállalkozásé).

28. ábra: A vállalkozások átlagos jegyzett tőkéje kerületenként, 2012 (ezer Ft).
Forrás: KSH T-STAR

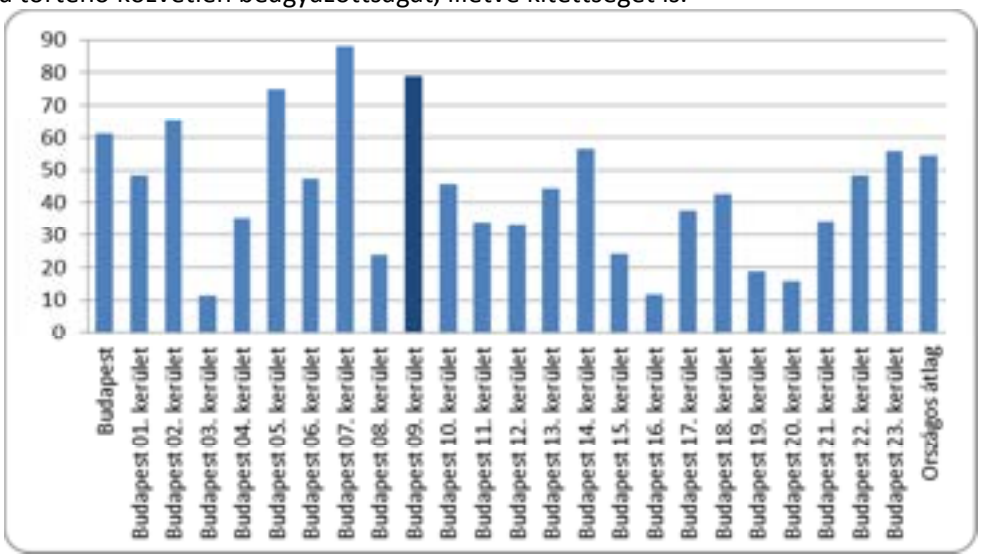
A kerületben közel 200 vállalkozás rendelkezik olyan teleppel, amelyen bejelentés vagy engedélyköteles ipari tevékenységet folytat, zömük Külső-Ferencvárosban található. Részben közülük kerülnek ki a kerület legnagyobb foglalkoztatói. (Ezek felsorolását az 1. sz. Melléklet 11. pontja tartalmazza).

További jelentős foglalkoztatók (egyenként 100 főhöz közel vagy afelett): Ferencvárosi Művelődési Központ és intézményei; állami intézmények, egészségügyi, művelődési és egyéb intézmények, kutatóhelyek, egyetemek, Volánbusz Zrt., MÁV Zrt. leányvállalatai, Magyar Posta Zrt., fővárosi intézmények és cégek. Egyházi intézmények, egyes bankok, egyes kiskereskedelmi láncok. (Ezek részletesebb felsorolását az 1. sz. Melléklet 12. pontja tartalmazza)

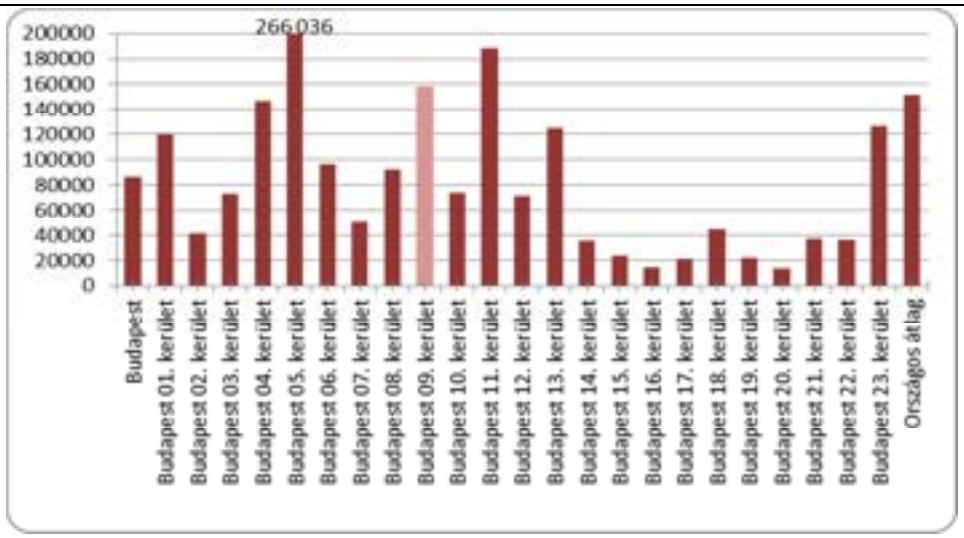
29. ábra: Egy lakosra jutó jegyzett nagysága kerületenként (2012) és változása, 2004-2012 (eFt).
Forrás: KSH T-STAR

A jegyzett tőkén belül a külföldi tőke jelenléte kimagasló (közel 80% átlagosan; 2. hely a kerületek között), amely a vállalkozások nemzetközi irányultságára és a külhoni gazdasági kapcsolatok fontosságára, a világpiacra való nyitottságra, valamint az import-export tevékenységek jelentőségére utal. Egyúttal megadja a kerület gazdaságának nemzetközi karakterét, valamint jelzi a világpiaci, főként az európai piaci folyamatokba történő közvetlen beágyazottságát, illetve kitettségét is.

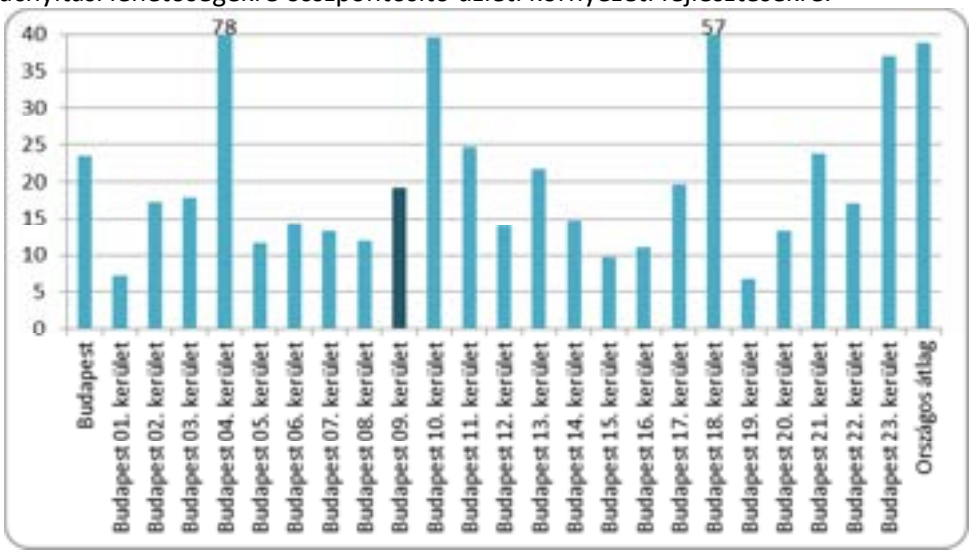
30. ábra: A külföldi tőke aránya a vállalkozások átlagos jegyzett tőkéjén belül kerületenként, 2012 (%).
Forrás: KSH T-STAR

A IX. kerületi vállalkozások magas szintű termék- és szolgáltatás forgalmazását, valamint a kereskedelmi és az egyéb típusú értékesítés jelentőségét, a nagyobb volumenű forgalmat mutatja a vállalkozások értékesítésből származó bevételének kiemelkedő nagyságrendje. Átlaga a harmadik legnagyobb a kerületek között, és eléri a 160 millió forintos szintet. A legtöbb kerület vállalkozásainak forgalma ennek a felét-harmadát sem éri el, a fővárosi átlag is csupán ennek a fele.

31. ábra: A vállalkozások értékesítésből származó nettó árbevétele kerületenként, 2012 (ezer Ft)
Forrás: KSH T-STAR

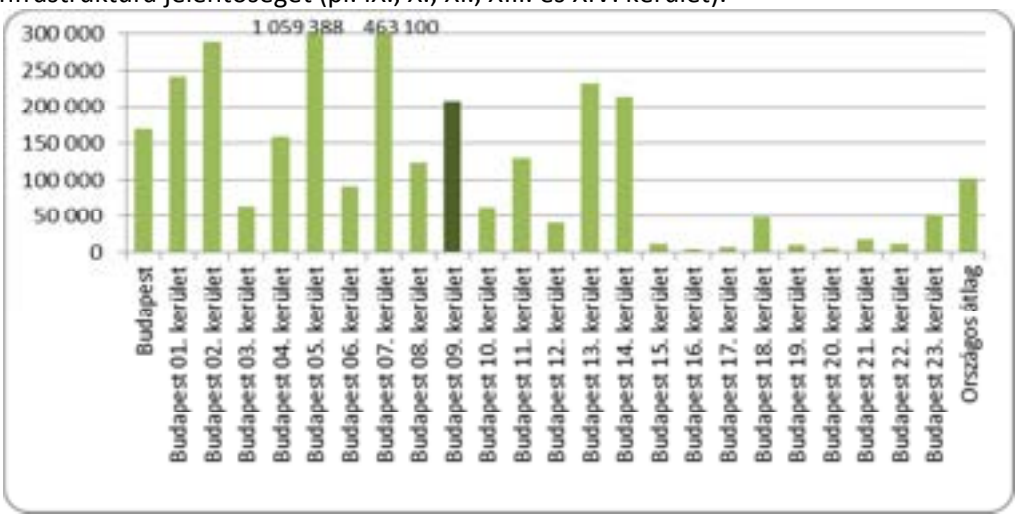
A fentiekhez kapcsolódva az értékesítésen belül az exportból származó átlagos nettó árbevétel aránya köthető a ferencvárosi vállalkozások külpiaci nyitottságához és a külföldi vállalkozói tőke kimagasló helyi jelenlétéhez egyaránt. Az értékesítésen belül az export-orientáltság átlag körüli: a fővárosi átlagot azonban néhány kerület betelepedett, szinte kizárólagosan külföldi piacokra szállító külföldi tulajdonú nagyvállalkozásainak közel százszázalékos exportaránya emeli meg (IV., XVIII., X. és XXIII.). Ennek figyelembe vételével Ferencváros vállalkozásainak export-orientáltsága már közel sem nevezhető kedvezőtlennek, ugyanakkor a helyi gazdaságélénkítés egyik kiemelt területeként célszerű tekinteni a további külpiacnyitási lehetőségekre összpontosító üzleti környezeti fejlesztésekre.

32. ábra: A vállalkozások exportértékesítésből származó átlagos nettó árbevételének aránya az értékesítés átlagos nettó árbevételéből kerületenként (%, 2012).
Forrás: KSH T-STAR

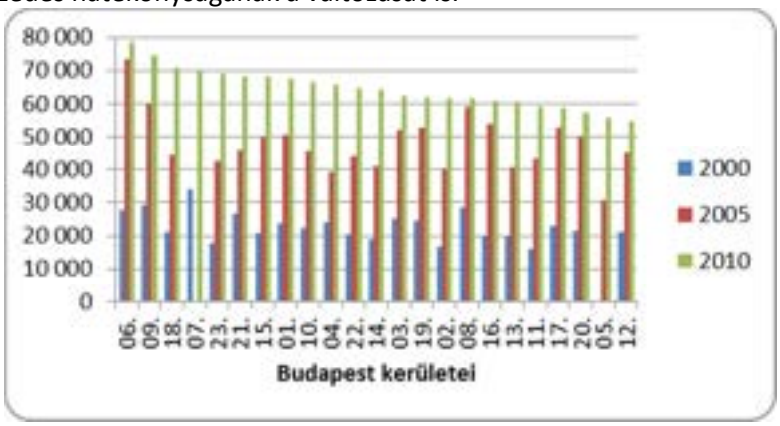
A vállalkozások befektetett eszközeinek átlagos értéke jelentős szóródást mutat a főváros kerületeiben. Ez összefügg a termeléshez kapcsolódó telephelyi infrastruktúra-szükséglettel és ennek helyi lehetőségeivel, valamint a befektetett eszközökön belül a pénzügyi eszközök arányával. Az előbbiekhez szükséges adottságok több kerületben szűkösen állnak rendelkezésre, míg utóbbiak egyedi koncentráltságokkal és eltérésekkel jellemezhetők. Ugyanakkor az irodai kapacitásokat és a pénzügyi szolgáltatásokat együttesen összpontosító területeken magasabb az arányuk (belső kerületek). Mindezek tükröződnek a szélsőségesen

eltérő kerületi adatokban, és jelzik a külső kerületekben, valamint a belső kerületek átmeneti zónáiban a telephelyi infrastruktúra jelentőségét (pl. IX., X., XI., XIII. és XIV. kerület).

33. ábra: A működő vállalkozások befektetett eszközeinek átlagos nagysága kerületenként (ezer Ft, 2012).
Forrás: KSH T-STAR

A kedvező vállalkozási adatok egyfajta eredőjeként is felfogható, hogy Ferencvárosban a második legnagyobb a helyi iparűzési adóból származó lakosságarányos bevétel a kerületek között. Az iparűzési adóból származó bevétel dinamikusan emelkedett 2009-ig (4 milliárd 145 millió Ft), ami abszolút értéken azóta ugyan folyamatosan csökken (2013-ra 3,5 mrd Ft alá), de a lakosság számára vetítve mégis jobban nőtt a kerületben, mint a szomszédos belső kerületekben (kivéve a VI. kerületet). Ez azonban a lakosság fogyásának eltérő kerületi arányával mutat szorosabb összefüggést, valamint jelzi a vállalkozások bevételének és a beszedés hatékonyságának a változását is.

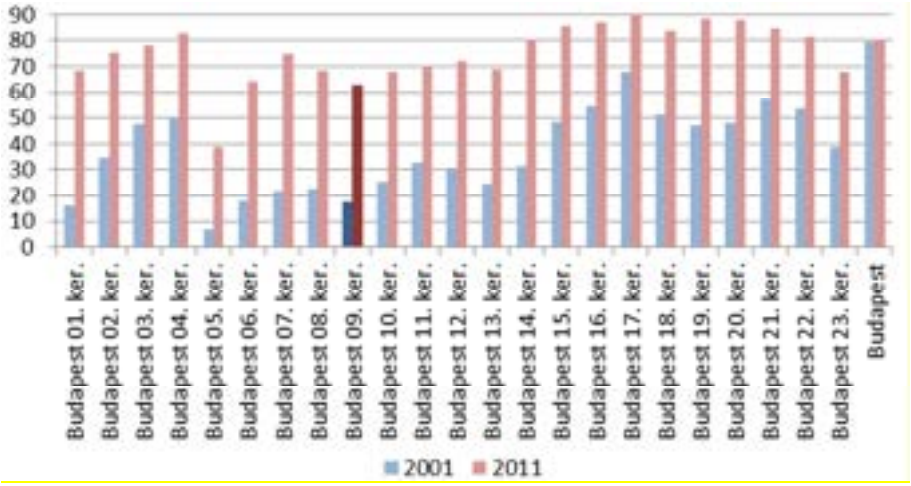
34. ábra: Az egy főre jutó helyi iparűzési adó változása kerületenként, 2000-2010 (Ft).
Forrás: KSH T-STAR

Helyi iparűzési adóból az elmúlt években rendre 3 milliárd forintot meghaladó nagyságrendű bevétel folyt be a közös kasszába Ferencváros területéről (2014-ben 3 milliárd 572 millió Ft bevétel). Ebből a főváros és a kerületek közti forrásmegosztási törvény alapján csak egy töredékrész jut vissza, amely ráadásul tovább fog csökkeni az elkövetkező években a fővárost megillető és helyben maradó rész egymáshoz viszonyított arányának ütemezett módosítása miatt. Ettől függetlenül az önkormányzati saját bevételekből célszerű az eddigieknél nagyobb arányt célzott programokon keresztül a gazdasági környezet élénkítésére fordítani. Annak érdekében, hogy a helyi gazdaság működéséből származó bevételek és multiplikátorok hosszabb távon is stabilan támogassák az önkormányzat önként vállalt feladatait és életminőség-javító kiadásait.

Ferencváros Budapest egyik kiemelkedő foglalkoztatási központja, a helyben, a kerületben dolgozók száma alapján az 5. helyet foglalja el a fővárosi kerületek között. Előbbi mutató a 2001-11. közötti időszak vonatkozásában 16,6%-os növekedést mutat, látható, hogy Ferencváros munkahely kínálata jelentősen

növekedett. A helyben lakó, azonos kerületben dolgozó munkavállalók számában még jelentősebb javulás figyelhető meg a 2001-11. közötti időszakban, számuk több mint 27%-kal növekedett. Mindemellett továbbra is megfigyelhető, hogy a helyben lakó, más kerületben dolgozók száma, illetve a más kerületből bejáró munkavállalók száma jelentősen meghaladja a helyben lakó és azonos kerületben dolgozó munkavállalók számát, ami a helyi munkaerőpiac rugalmasságára utal. Szintén jelentős a más településről bejáró munkavállalók száma, mely az összes ferencvárosi munkavállaló 27,76%-át adja.(A foglalkoztatás főbb mutatói részletezetten az 1. sz. Melléklet 13., 14. pontja tartalmazza.)

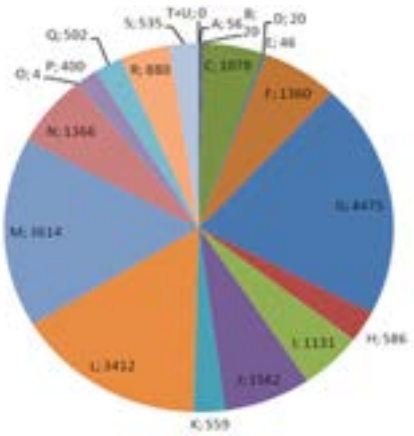
A foglalkoztatottak száma a helyben lévő munkahelyek arányában a foglalkoztatási kapacitást adja meg. Ahogyan azt az előzőekben említettük, a ferencvárosi munkaerőpiac nagyfokú rugalmasságot mutat a többi fővárosi kerület munkaerőpiaca vonatkozásában, jelentős a helyben lakó és más kerületben dolgozó, illetve a más kerületből bejáró munkavállalók száma egyaránt. Mindemellett a foglalkoztatási kapacitás vonatkozásában az elfogadott Európai uniós módszertan sem kezeli ingázásként a kerülethatáron átnyúló, de a Főváros területén megvalósuló foglalkoztatást. Előbbiek figyelembevételével a Ferencváros foglalkoztatási kapacitása 63%-os értéket mutat, ami elmarad a fővárosi kerületek 75%-os átlagától.

35. ábra: Foglakoztatási kapacitás, 2001, 2011 (%).
Forrás: KSH T-STAR

6.2. Ferencváros főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Ferencvárosban a mintegy 21.600 regisztrált vállalkozás legnagyobb része azokban a gazdasági ágazatokban tevékenykedett 2013-ban, ahol a leginkább elterjedt forma az egyéni vállalkozási keretek közt zajló feladatellátás. Tipikusan ilyenek a kereskedelem és gépjárműjavítás (20,7%), a szakmai, műszaki és tudományos tevékenység (16,7%), valamint az ingatlanügyletek (15,8%) nemzetgazdasági ágak. Ezek együtt a vállalkozások több mint felét koncentrálják. Számottevő továbbá az infokommunikáció, az építőipar és a szolgáltatásokat támogató illetve adminisztratív jellegű kiegészítő tevékenységek, a szálláshely-nyújtás és a vendéglátás, valamint a feldolgozóipar jelenléte a kerületben a vállalkozások fő profilját illetően.

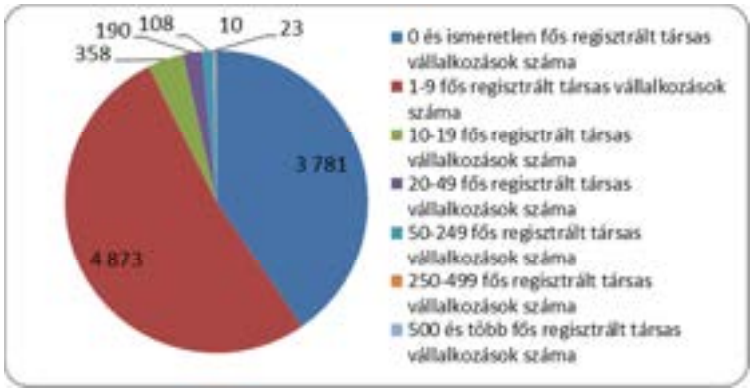

36. ábra: A regisztrált vállalkozások nemzetgazd. ágak szerinti megoszlása, 2013 (%).
Forrás: KSH TSTAR

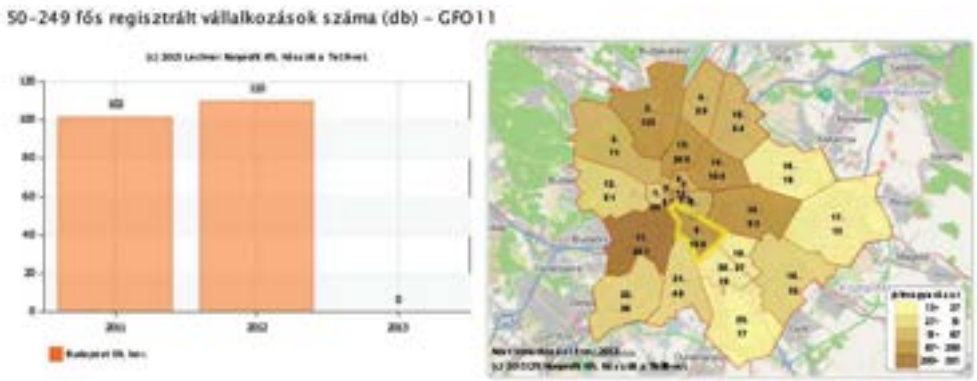
Jelmagyarázat:

A - Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
B - Bányászat, kőfejtés
C - Feldolgozóipar
D - Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás
E - Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése
hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés
F - Építőipar
G - Kereskedelem, gépjárműjavítás
H - Szállítás, raktározás
I - Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
J - Információ, kommunikáció
K - Pénzügyi, biztosítási tevékenység
L - Ingatlanügyletek
M - Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
N - Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
O - Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás
P - Oktatás
Q - Humán-egészségügyi, szociális ellátás
R - Művészet, szórakoztatás, szabadidő
S - Egyéb szolgáltatás
T+U - Egyéb tevékenységek

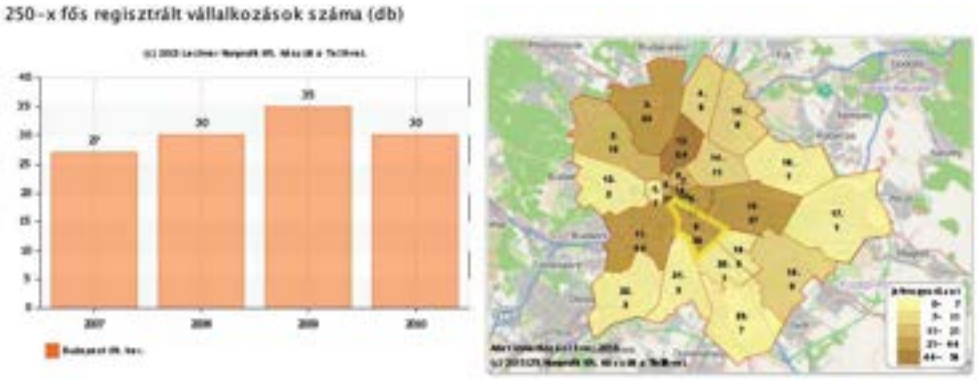
Az alkalmazottak létszáma szerint a regisztrált vállalkozások közül arányaiban többen vannak jelen a kis-, a közepes és a nagyvállalkozások a IX. kerületben, mint más kerületekben és az országban. Ez főként a feldolgozó-, az élelmiszer- és az építőipar, valamint az IKT szektor és a kereskedelem kiemelkedő szerepének köszönhető, amely területeken nagyobb foglalkoztatók is működnek a városrészben. Közülük kerülnek ki a legnagyobb adózók a kerületben, mint a Vodafone, a UPC, az Ericsson, az OBI, a Linde, a Metro, a Tesco, a Nestlé, a Baumax (bezárt) vagy a Praktiker. De a legnagyobb bevételt elérő cégek is ezekhez a nemzetgazdasági ágakhoz kötődnek: a felsoroltakon kívül ide tarozik pl. a Lapker, az LG, a JTI és a Zwack.

37. ábra: A regisztrált társas vállalkozások létszám-kategória szerinti megoszlása, 2012 (%).
Forrás: KSH T-STAR

38. ábra: Az 50-249 fős regisztrált vállalkozások száma kerületenként, 2007-2010 (db).
Forrás: KSH T-STAR

39. ábra: A 250-x fős regisztrált vállalkozások száma kerületenként, 2007-2010 (db).
Forrás: KSH T-STAR

6.3. A gazdasági szervezetek beruházásai, fejlesztési elképzelései

Ferencváros gazdasági szervezeti kiemelkedő beruházási aktivitással rendelkeznek, valamint élen járnak az európai uniós és a hazai pályázati támogatások, fejlesztési források felhasználásában. Az önkormányzat is példamutatóan aktív ezen a téren. A fővárosi városrehabilitációs keret közel kétharmadát például a IX. kerület hívta le az elmúlt 15 évben, elsősorban Középső-Ferencváros lakóépületeinek és közterületeinek megújításához felhasználva az együttesen mintegy 15 milliárd Ft-hoz közeli támogatási összeget.

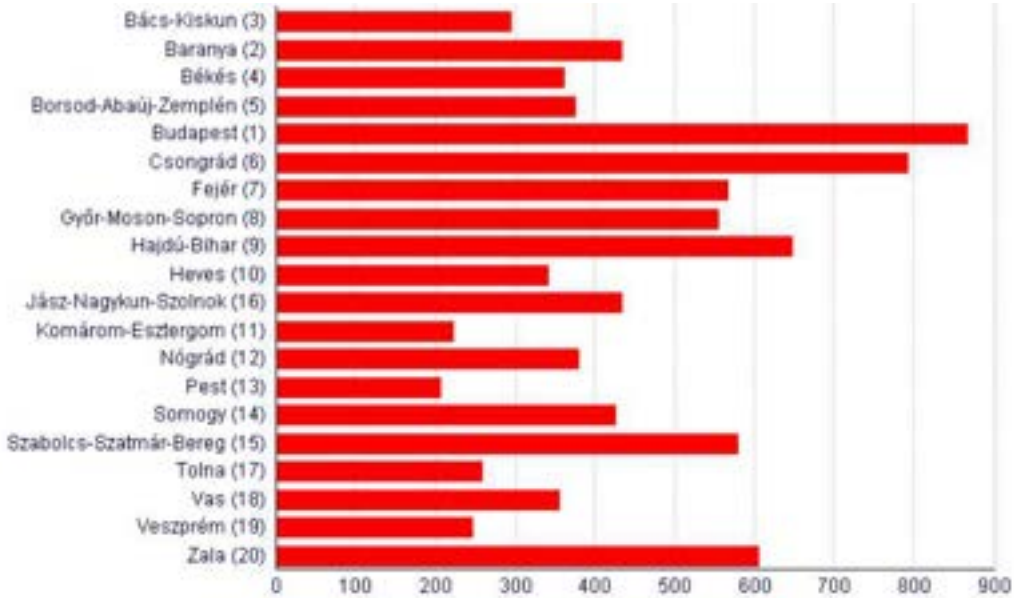
Az önkormányzat közterületen végzett beruházások, épület-felújításoki, társasház-felújítási támogatások, felsorolását az 1. sz. Melléklet 16. pontja tartalmazza

A IX. kerület piaci gazdasági szereplőinek és a civil szervezeteinek a forrásabszorpciós képessége is magasan átlag feletti. Az Európai Unió előcsatlakozási alapjaiból, a strukturális és kohéziós alapokból az első és második nemzeti fejlesztési tervek, majd a Széchenyi-tervek, továbbá az egyéb európai és hazai forrásokra épülő pályázaton keresztül 5000 milliárd Ft-ot meghaladó támogatás érkezett a fővárosba 2004 óta. Csak a Nemzeti Fejlesztési Terv, az Új Magyarország Fejlesztési terv és az Új Széchenyi Terv több mint 41.585 fővárosi projektet támogatott 2004-2013 között, mintegy 3060 milliárd Ft támogatást odaítélve. Mindez a szükséges (10-50%) önrészekkel kiegészítve jelentős mértékben támogatta a gazdasági szerkezetváltást és az életminőség javítását Budapesten és a IX. kerületben egyaránt.

40. ábra: Ferencváros legjelentősebb támogatott projekthelyszíneinek és projekttípusainak térképe, 2015.
Forrás: Miniszterelnökség

A támogatások főbb adatai a főváros szervezeteinél stabilan megjelenő nagymérvű fejlesztési igényekre utalnak, hiszen 2014 végéig átlagosan mintegy 1.925.000 Ft pályázati támogatás jutott minden egyes állandó fővárosi lakosra. Az elmúlt 10-12 évben mindvégig kiemelkedő forrásabszorpciós képesség volt jellemző a fővárosra megyei és országos összehasonlításban. Ez egyúttal fejlesztések elhalasztására és halmozódására is utal a szűkös támogatási keretek következtében: a gazdaságban felhalmozódó igényekre jellemző, hogy 6-7-szeres is volt a túligénylés a legutóbbi vállalkozásfejlesztési kiírások során, amely a Közép-Magyországi Régióra vonatkozó csökkenő támogatási intenzitások (20-30%) mellett is megmaradt a fővárosban és a IX. kerületben egyaránt.

41. ábra: Az egy főre jutó támogatás 2002-2010 közötti átlagösszege megyénként minden támogatási rendszer és támogatott csoport alapján (eFt).
Forrás: TEIR

A tematikusan szelektált legnagyobb összegű Európai uniós támogatásból megvalósuló ferencvárosi foglalkoztatási, vállalkozásfejlesztési, tudományos és innovációs, egészségipari, zöldgazdaság-fejlesztési, oktatás-képzési és egyéb kapcsolódású beruházásokat az 1. sz. Melléklet 17. pontja foglalja össze (a részben a kerületben is megvalósult eddigi közlekedésfejlesztések közvetlenül nem a kerülethez kötődtek).

Az önkormányzati további fejlesztési elképzelések – valamint a vállalkozó és a civil szférának a partnerségi folyamat során szondázott igényei – megvalósításához ugyanakkor az eddigieknél is jelentősebb mérvű támogatások megszerzésére lesz szükség az elkövetkező években, nagyobbrészt várhatóan a Széchenyi 2020 operatív programjai keretében. Ezek az elképzelések vázlatosan a következők az önkormányzat oldaláról:

6.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Ferencváros versenyképességi helyzete kedvező a fővároson belül és az országban egyaránt, ugyanis az ehhez hozzájáruló tényezők mindegyikében erős pozíciókkal rendelkezik a kapcsolódó összehasonlítások szerint. A piacok elérhetőségét segíti például közeli fekvése az európai központokhoz, illetve megfelelő színvonalú csatlakozása a nemzetközi törzshálózatokhoz. Közúton, vasúton, levegőben és vízen egyaránt könnyen és gyorsan elérhető, megfelelő, de leromlott állapotban lévő alapinfrastruktúrával rendelkezik az áruforgalom és az utazás modern igényeinek kielégítéséhez. A gyorsforgalmi hálózatokhoz távolság szerint közel van (10-15 km), elérhetőségüket a nagyvárosi közlekedés minden irányból elkerülhetetlen zsúfoltsága azonban időben már megtöri.

42. ábra: Az európai törzshálózati folyosók
Forrás: http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/corridors/maps_en.htm

A különféle közlekedéstípusok modális kapcsolatai elméletileg kiépíthetők a Duna-parton (kikötő és vasúti rendező) és a teherpályaudvaron a főbb közlekedési csomópontok mellett egyaránt (ahol javíthatók, pl. a HÉV kapcsán), ugyanakkor az igény erre ma már csak részben megalapozott. Egykori bázisai évtizedek óta alulhasznosítottak, elhanyagoltak (kikötő, vasúti infrastruktúra, iparvágányok), de potenciálisan fejleszthetők (pl. fővárosi kikötőfejlesztés). A Duna-part megközelíthetőségét és feltárást, kapcsolatainak és új élettereinek kiépítését a vasúti területek jelenléte mellett a HÉV zárt pályája is akadályozza, melyek oldása közép és hosszabb távon kiemelten fontos feladat (lakó-, intézményi és kereskedelmi-szolgáltatási területek alakíthatók ki közte sétányokkal, kerékpárosbarát utcahálózat, fasorok zöldterületekkel, a part és a védművek rendezésével, rekreációs, sport és turisztikai célú vízhasználattal).

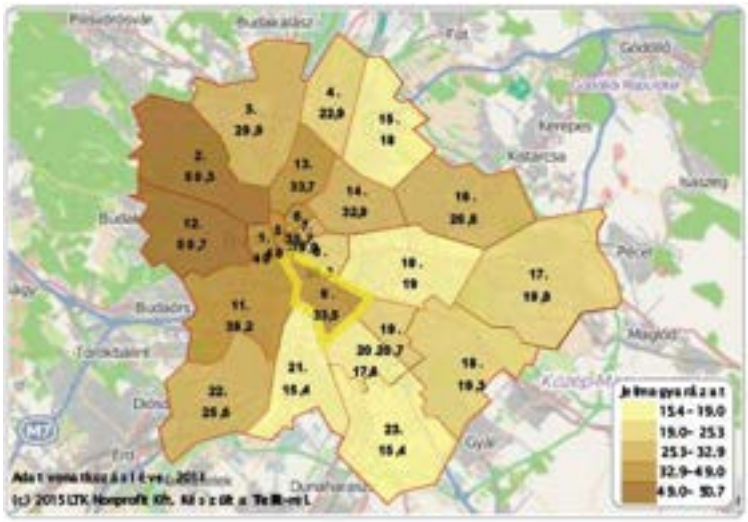
A legnagyobb gondot azonban a terület elaprózott tulajdoni viszonyai és az ebből fakadó problémák, rendezetlenség (a területen minimális az önkormányzati tulajdon), a válság hatásaival összefüggő magánbefektetői nehézségek, fejlesztői kivárás okozza a Ráckevei- (Soroksári-) Duna-ág mentén. Az egyedi értéket jelentő Duna-part vonatkozásában a magántulajdon jelenléte, amelyek a fejlesztési elképzelések megvalósítása kapcsán – társulva egy egységes fővárosi fellépés, ill. kisajátítások elmaradásával –, évek óta akadályozzák a terület elérhetőségének javítását, bekapcsolását a megújulási folyamatokba.

A IX. kerületben található az egyik fővárosi és országos hatókörű távolsági autóbusz-pályaudvar, amely modern és könnyen megközelíthető a Könyves Kálmán körút és az Üllői út irányából egyaránt. A közösségiközlekedés a kerületben széles bázissal rendelkezik, jól funkcionál, lezajlott, folyamatban lévő és tervezett fejlesztései tovább javítják a belső és a távolabbi területekkel való összeköttetéseket (pl. 4-es metró, 1-as és 3-as villamos vonalának meghosszabbítása, vasúthálózat és kötöttpályás hálózat összekapcsolása). Ez a lakosság mobilitási, munkavállalási, különféle célú mindennapos ingázási és kikapcsolódási lehetőségeinek növelése szempontjából kifejezetten előnyös.

A kerület fővárosi sugárútjai (Üllői és Soroksári út) a repülőtérrel, Pest déli kerületeivel és az agglomerációs településekkel teremtenek közvetlen kapcsolatot. Gyűrű irányban a körutak (Vámház krt., Ferenc krt., Haller u., Könyves K. krt., Határ út) és a vasút (kelet-nyugati fővonal) választják el egymástól az egyes belső városrészeket, és a Haller u. kivételével átkelési lehetőségben folytatódnak a Dunán. A távlati tervek között szerepel egy közvetlen csepeli összeköttetés megteremtése is a Duna-ág alatt, új körúti feltárással a Határ út mentén.

A kerület utcahálózata a váltakozó beépítés jellegzetességei, a közrezárt tömbök méretei és a területfelhasználási zónák szerint eltérő jellegűek. Az utcák a történeti városrészekben szűkek a korabeli szabályozás miatt, a lakótelepeken tervezettek, az átmenti zónában ritkábbak, ahol nem mindenhol tárják fel megfelelően a belső tömböket. A belső utak sok esetben leromlottak (pl. Haller u. környéke, Vágóhíd u., Mester u.), és egyes összeköttetéseik, forgalomcsillapítási megoldásaik, fásításaik stb. is hiányosak vagy hiányoznak. A rezgés, a por- és zajterhelés káros hatásai több közlekedési szakaszon is magas szinten jelentkeznek (pl. Könyves K. körút, vasúti fővonal mente, Határ út).

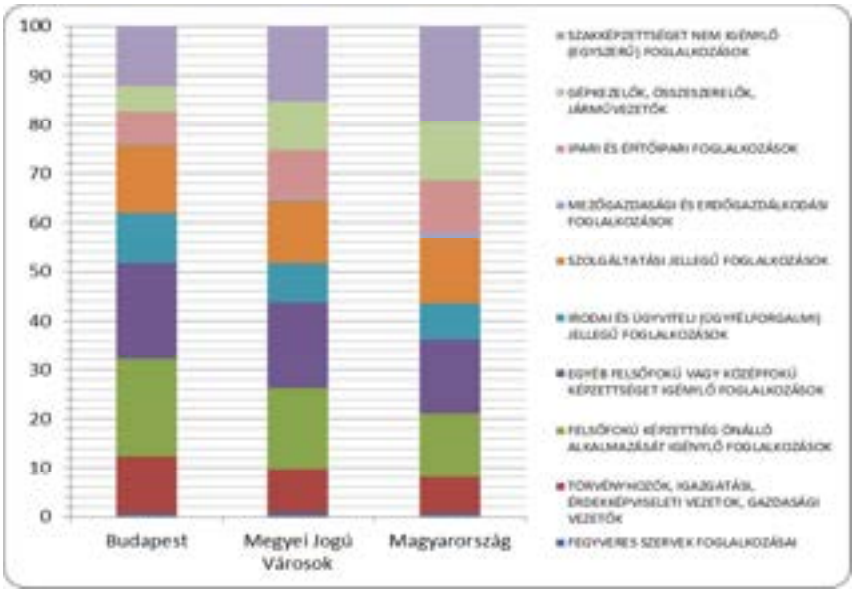
Az elérhetőség lehetőségei mellett szintén a versenyképességet támogatja, hogy 1990 óta dinamikusan, a fővárosi és az országos átlagot meghaladóan emelkedett a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők száma a kerületben. A felsőfokú végzettségűek aránya 15%-ról elérte 2001-re a 21,3%-ot, majd 2011-re a 38,9%-ot a 25 éves és annál idősebb népesség körében. Eközben a csupán 8 általánossal rendelkező 7 évesnél idősebbek aránya 23,5%-ról 16,3%-ra mérséklődött. Érettségivel a 18 évesnél idősebbek 72,4%-a rendelkezett 2011-ben. Mindez alapvetően az iskolázottsági szint általános emelkedésével, kisebb részt azonban a magasabb végzettséggel rendelkezők irányába mutató kerületi lakosságcserével áll összefüggésben. Az ez irányú változás hozzájárult Ferencváros gazdasági teljesítményének javulásához, a foglalkoztatottság növeléséhez és ezzel minden szektor versenyképességének javulásához.

43. ábra: A felsőfokú végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebb lakosság arányában Budapest kerületeiben. 2011.
Forrás: KSH TEIR

A pozitív folyamatot a lakosság foglalkoztatási rétegződése és annak időbeli átalakulása is jól példázza. E szerint a fővárosban és kerületeiben a szakképzettséget nem igénylő, egyszerű foglalkozások, a gépkezelők, összeszerelők, járművezetők és az ipari, építőipari és agrárfoglalkozásúak aránya alacsonyabb, mint a nagyvárosokban és az országban, amely egy fokozatos és mérsékelt visszaszorulásnak az eredménye az

elmúlt évekből. Szemben az átlagosan magasabb végzettséget és gyakorta speciális képességeket is követelő munkahelyekkel, ahol a törvényhozókat, az igazgatási, az érdekképviseleti és a gazdasági vezetőket, az egyéb felső- vagy középfokú képzettséget igénylő vagy a szolgáltatási jellegű foglalkozásúakat alkalmazzák, amely állások aránya a főváros kerületeiben 5-8 százalékponttal is magasabb, mint bárhol máshol az országban.

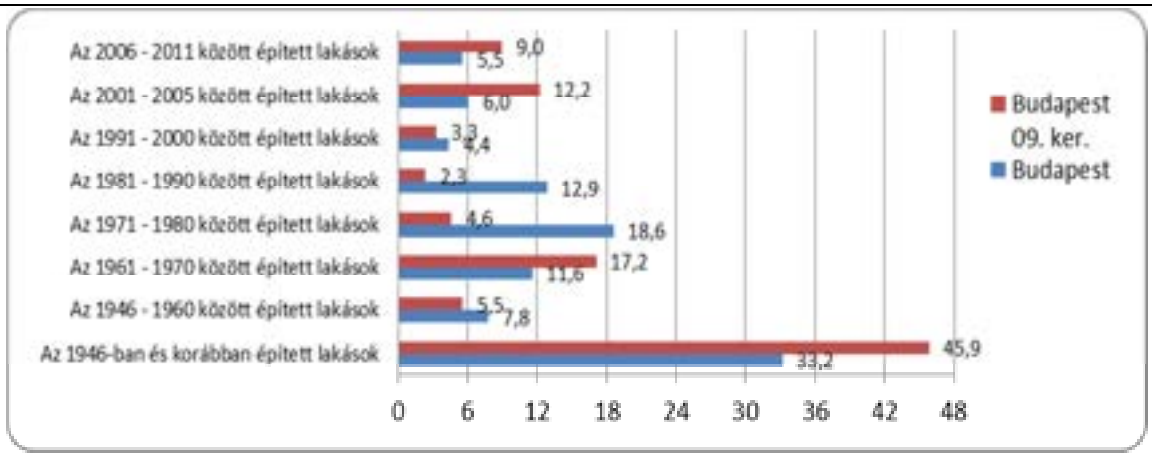
44. ábra: Foglalkozási rétegződés, 2011.
Forrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság

A versenyképesség további fontos eleme a magas szintű kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység, mely szempontból Ferencváros helyzete szintén kedvező az országban és a fővárosban egyaránt. Több egyetem, kutatóintézet, múzeum és kihelyezett oktatási és kutatási helyszíne, tudományos iskolák, önálló kutatóhelyek, vizsgálati laborok és számos vállalkozói K+F részleg, innovatív műhely is megtalálható a kerületben. Közülük a teljesség igénye nélkül kiemelhetők: ÁNTSZ Országos Tisztiorvosi Hivatal, Országos Egészségfejlesztési Intézet, Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet, Országos Környezetegészségügyi Intézet, Országos Epidemológiai Központ, Országos Kémiai Biztonsági Intézet. SOTE, ELTE, BCE, KRGE, Liszt és TAN Kapuja felsőoktatási intézmények kutatóhelyei, múzeumok, gyűjtemények (Iparművészeti, Ludwig, Holokauszt, Ráday) muzeológusai és kutatói, kórházak és klinikák laborjai (Egyesített Szt. István és Szt. László Kórház, Merényi Kórház, Országos Kardiológiai Intézet, SOTE Gyerekklinika), vállalkozói K+F központok (Vodafone, UPC, LG, Ericsson, JTI, Nestlé, Zwack).

Mivel a felsőoktatás, az országos kutatóintézetek központjai és a legnagyobb vállalkozói K+F+I bázisok Budapest központúak, ezzel szoros összefüggésben a szabadalmi bejelentések abszolút száma, de lakosságarányos értéke is itt az egyik legmagasabb az országban: tízezer lakosra 2009-ben 338, 2010-ben 284, 2011-ben 250, 2012-ben 290 és 2013-ban 234 jutott, melyhez becslések szerint Ferencváros hozzájárulása éves szinten átlagosan 5-8% közötti.

6.5. Ingatlanpiaci viszonyok

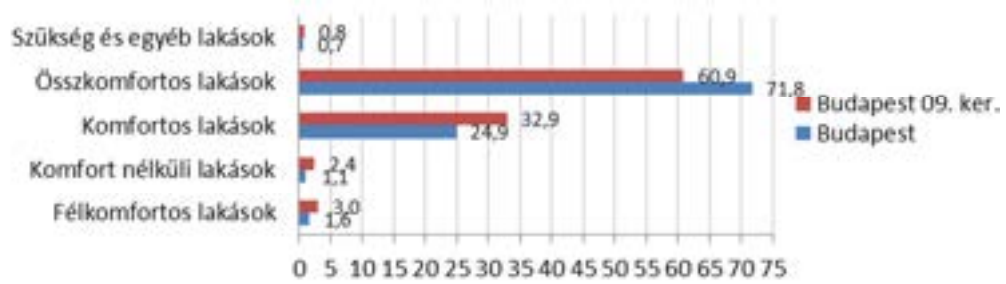
Ferencváros 32.171 lakásból álló lakott lakásállományának (2011) jellemzői közül kiemelhető, hogy az építés korát tekintve a szélsőséges értékeket képviselő épületek vannak benne jelen kimagasló arányokkal. Főként az 1946 előtt (Belső-Ferencváros), valamint a 2000 óta újonnan épített lakások (Középső-Ferencváros tömbrehabilitáció) aránya haladja meg a fővárosi átlagot, amely mellett még az 1960-as évtized állománya jelentős (József Attila-lakótelep). Az 1970-90 között zajló lakásépítési hullámok zömében elkerülték a kerületet.

45. ábra: Budapest és Ferencváros lakásállományának megoszlása építési időszak szerint, 2011.
Forrás: KSH Népszámlálás

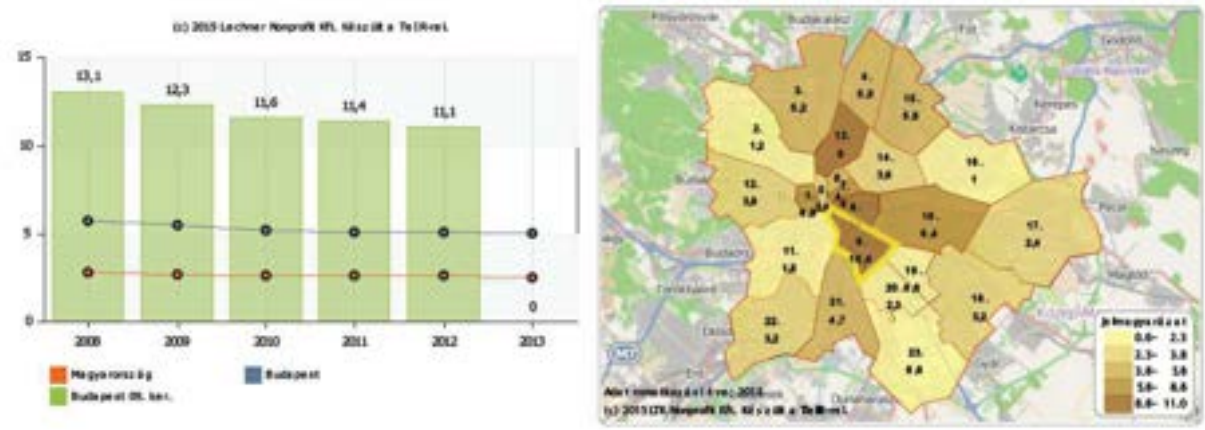
A két oldalról is táplálkozó állandósult népességfogyástól nem függetlenül, folyamatosan nő a nem lakott lakások állománya, amely 2015 elején 7500-ra tehető a mintegy 39.500 elemből álló lakásállományon belül. Mindezt a lakáskiadások a hivatalosan nem érzékelhető, ugyanakkor feltételezhetően magas aránya árnyalja.

Részben a lakások korából és a beépítés jellegéből következik, hogy a IX. kerületi lakások átlagos komfortfokozata ma sem éri el a fővárosi átlagot, mivel főként a II. világháború előtt épült épületek és a bérházak nem kapcsolódnak a távfűtési rendszerhez vagy nincs megoldva az egyedi központi fűtésük (egyedi fűtési módok működnek kályhával vagy gázfűtéssel). A komfort nélküli és félkomfortos lakások aránya a lakásállományon belül pedig mintegy kétszerese a budapesti átlagnak, és ebből a szempontból – a rehabilitációs folyamat kiemelkedő eredményei ellenére – még mindig a második legkedvezőtlenebb helyzetű kerület a VIII. kerület után. Önmagában jelzi a rehabilitáció fontosságát, eddigi eredményeit, de egyúttal a hátralévő kihívásokat is, hogy 1990-ben az akkori 19,5 ezer lakásból 2.517 volt komfort nélküli, amely szám megfeleződött 2011-re (1261), de a telepfelszámolások – pl. a Dzsumbuj 2009-ben kezdődött és 2014-ben befejeződött 3 épülettömbjének elbontása – miatt jelentős mértékben (több mint 250 lakással) tovább csökkent (ugyanakkor a lakások száma a kétszeresére nőtt).

46. ábra: Budapest és Ferencváros lakásállományának komfortfokozat szerinti megoszlása, 2011.
Forrás: KSH Népszámlálás

A kerületi lakásállományra jellemző további kiemelt népszámlálási adatok szerint fürdőszobával a lakásállomány 107%-a rendelkezik (összességében több fürdőszoba, mint lakás), a lakások 95,4%-a magánszemélyek, 13%-a az önkormányzat, a fennmaradó pedig más intézmény, szervezet (rész)tulajdonában van (100%-ot meghaladó érték a közös résztulajdonlások miatt). Az önkormányzati tulajdonú lakások zöme bérleményként funkcionál: az országos átlagot ötszörösen, de a fővárosit is kétszeresen meghaladja az arányuk a teljes állományon belül, amiből a kerületnek jelentős – közel évi egymilliárdos – bevételei származnak.

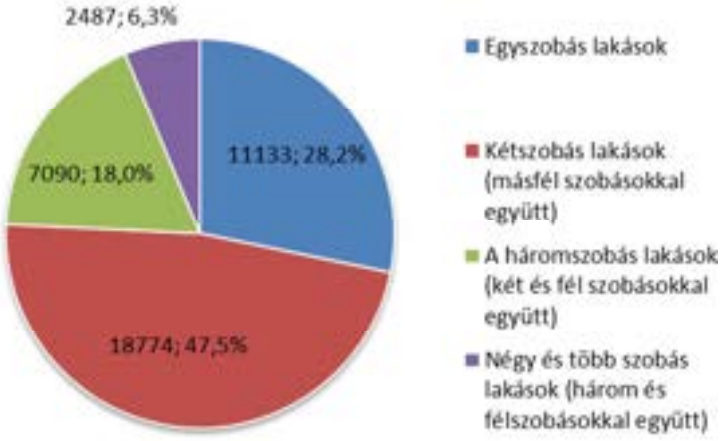
47. ábra: Az önkormányzat által fenntartott lakásbérlemények arány a teljes lakásállományon belül, 2008-2013.
Forrás: KSH TEIR

A lakásállomány nagyobb része 4-10, valamint 11 és annál több lakásból álló társasházakban koncentrálódik, melyekből együttesen közel 1500 található a kerületben. A négy és többszobás lakások aránya az állomány 6,8%-ára volt 2011-ben, amely kevesebb, mint a fele a fővárosi és az ötöde a megyei átlagnak, és tovább csökkent:

	Budapest	IX. kerület
Lakott lakások száma, 2011 (db)	787057	32171
Lakott üdülők száma, 2011 (db)	277	0
Nem lakott lakások száma, 2011 (db)	118071	7336
Fürdőszobával rendelkező lakások száma, 2011 (db)	971741	42479
Magánszemélyek tulajdonában lévő lakások száma, 2011 (db)	838233	37714
Önkormányzati tulajdonban lévő lakások száma, 2011 (db)	45226	5104
11- és több lakásos lakóházak száma, 2011 (db)	22124	1358
4-10 lakásos lakóházak száma, 2011 (db)	17750	123
Négy- és többszobás lakások száma, 2011 (db)	136858	2708

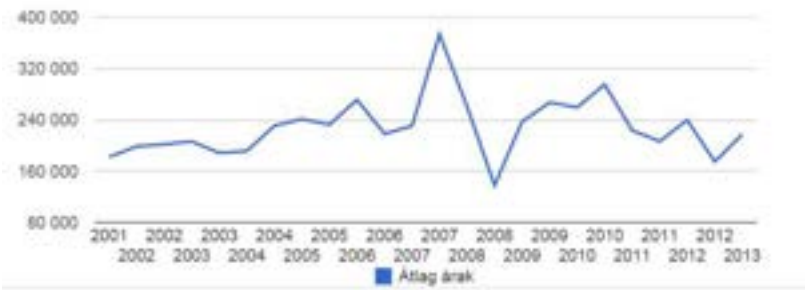
25. táblázat: Budapest és Ferencváros lakásállományának egyes kiemelt jellemzői, 2011.
Forrás: KSH Népszámlálás

A lakásállomány megújulása az elmúlt két évtized szisztematikus tömbrehabilitációs beavatkozásai révén dinamikusnak mondható annak ellenére is, hogy a lakásépítési célra rendelkezésre álló és felszabadítható területek volta erősen korlátos. Az ingatlanfejlesztési érdekek és erőfeszítések térnyerése hatására azonban rendszerváltozás óta az állomány 25%-a megújult a lakásmegszűntetések és az új lakásépítések eredőjeként. Ebbe ugyan nem tartoznak bele a lakásfelújítások és a korszerűsítések, de ezek további százalékpontokat jelentenek egy másfajta megközelítésben, és jelentős mértékben járultak hozzá az állomány átlagos állapotának, színvonalának javulásához és értékének növeléséhez. Mindezek mellett is az újonnan épített és használatba adott lakások száma szélsőségesen eltér egyik évről a másikra, és alapvetően a csoportos lakásépítési projektek befejeződéseit követi (az elmúlt években 2010-ben pl. 442, 2011-ben 252, 2012-ben 1, 2013-ban 100 volt az épített lakások száma). 2013-ban az állomány 28%-a egyszobás, 48%-a kétszobás, 18%-a háromszobás és 6%-a négy és több szobás volt.

48. ábra: A lakásállomány megoszlása a szobák száma szerint, 2013.
Forrás: KSH T-STAR

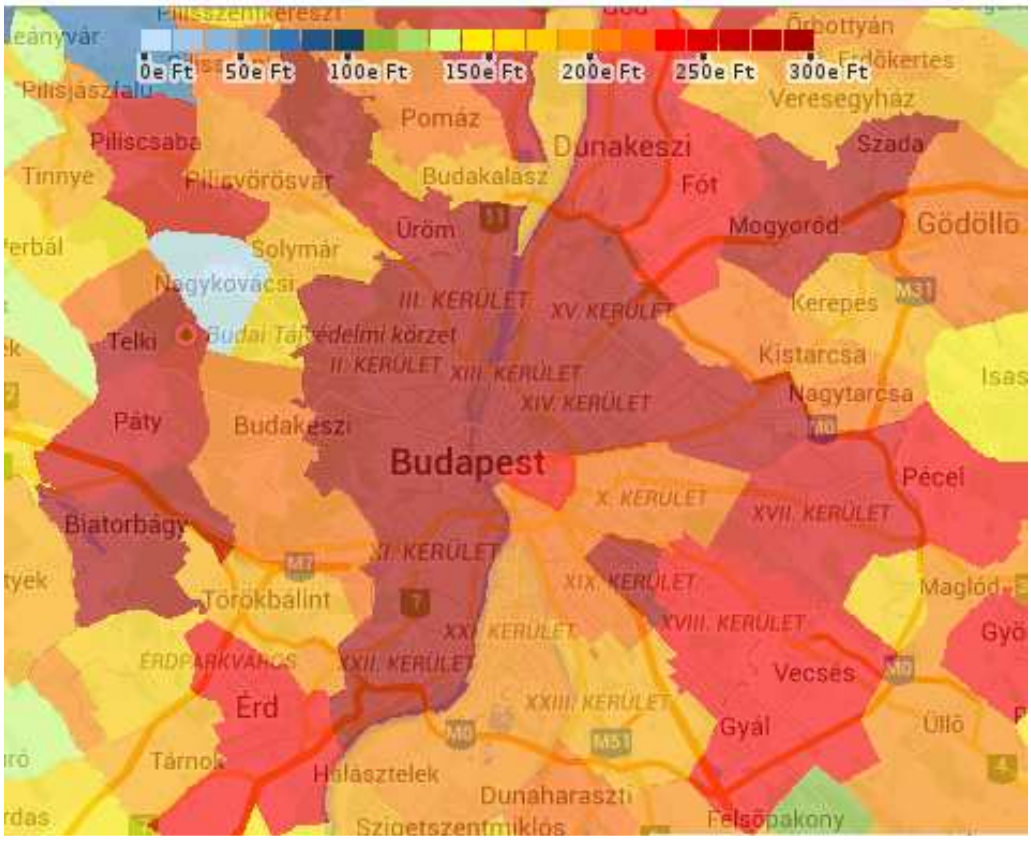
Ferencváros ingatlanpiaca keresleti jellegű, ugyanakkor a kínálat is mindig bőséges, de az előbbiből adódóan az utóbbi gyorsan változó. A kínált ingatlanok átlagos négyzetméterára a gazdasági válság kezdetét követően 2009-re óriásit zuhant (70%-ot meghaladóan), majd 2010-ig átmenetileg javult a helyzet, amit ismét mélyrepülés követett. 2012 óta egy lassú emelkedés, élénkülés jellemző, de ma még mindig mintegy 35-40%-al alulmúlja az átlagos ingatlanár a 2007. évi kiugró szintet (a kiugrás nélkül a megelőző évek átlagának 90-95%-án áll) a kerületben.

49. ábra: Az átlagos ingatlanár alakulása Ferencvárosban, 2001-2013.
Forrás: www.ingatlennet.hu

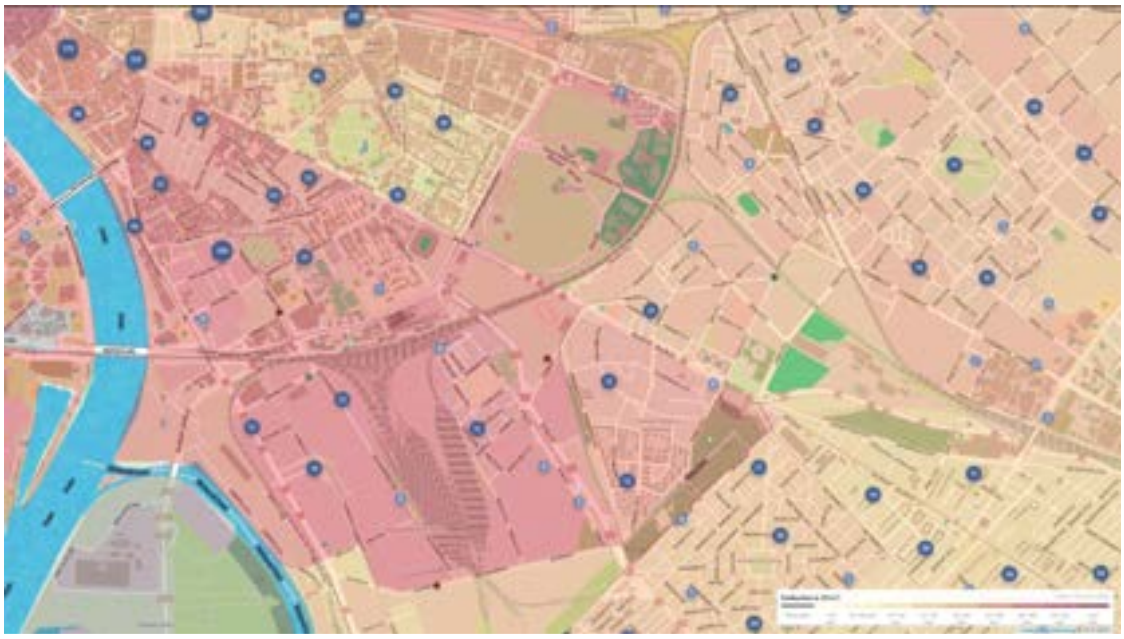
A 2015 elején jellemző 217 ezer Ft-os átlagos kínálati négyzetméterár ugyanakkor továbbra is jóval meghaladja az országos, a megyei és az agglomerációs értéket, viszont jócskán alulmúlja a 338 ezer Ft-os fővárosi átlagot (23. ábra). Az ingatlanárak kerületi átlagtól való eltérése mindkét irányba igen jelentős mérvű volt korábban is, és ma is meghaladja felfelé a hatszorost, míg lefelé az átlagérték 40%-án is lehet vásárolni. Ezek mennyiségi, minőségi, időbeli és területi szempontból is heterogén kínálatra, valamint a lakókörnyezetek lakótömbökön belül is jelentős mérvű változatosságára vallanak.

Ferencvárosban az ingatlanokon belül a lakások átlagos értékesítési ára 2014-2015-ben 268 ezer Ft volt négyzetméterenként, amely jelentős eltérést mutat kerületrészenként: a rehabilitációs területen ez az érték a legmagasabb, közelíti a 300 ezer Ft-ot (átlagosan 291 eFt). A Belső-Ferencvárosban 257 ezer Ft, a Külső-Ferencvárosban 262 ezer Ft, ezen belül a József Attila-lakótelepen 223 ezer Ft és a legalacsonyabb a Gubacsi-dűlő körzetében 175 ezer Ft (a felszámolások után kisebb mértékben, de ma is jelenlévő belső szegregált tömbök környékén akár 100 ezer Ft alatt is). Az értékesítési árak alapján a leginkább frekventált részek a kerületben a Ráday u. és a Duna között találhatók a belső városrészben, a Mester utca és a Balázs Béla utca központi szakaszai körzetében, az egykori malmok környékén a Millenniumi Városközpont közelében a Középső-Ferencvárosban, a Könyves K. körúton túl pedig a külső Mester utca és a Soroksári út szűk körzeteiben. A Ráday utca tágabb térségének „kinyitása” a Duna felé – a kapcsolódó Lónyay és Közraktár utcai területekkel, közte az átalakuló Bakáts térrel és a megújult Csarnok térrel – Belső-Ferencváros Duna-parti területének további jelentősebb felértékelődését jelzi előre.

50. ábra: Az átlagos négyzetméterenkénti ingatlanárak területi különbségei Budapesten és környékén, 2015.
Forrás: www.ingatlennet.hu

Ingatlanpiaci szempontból a legkevésbé felkapott területek a Viola, Thaly K., Mester, Haller és Vendel utcák közötti tömbök a történeti városrészben, a Vágóhíd utca alsó szakasza és a Soroksári út mentén a Koppány és Timót utca közötti rész, továbbá az Aszódi és Füleki utca körzete az átmeneti és a külső zónában. A legnagyobb ingatlanforgalmazó cégek együttes adatbázisa szerint 2015 elején több mint 750 lakásingatlant kínáltak értékesítésre.

51. ábra: Az eladásra kínált lakásingatlanok területi megoszlása a IX. kerületben, 2015.
Forrás: www.otthonterkep.hu

7. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

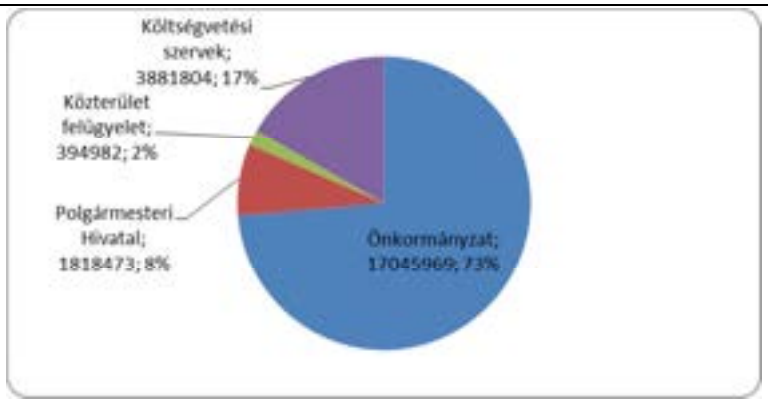
Költségvetés, gazdasági program / Az önkormányzat településfejlesztési ás helyi gazdaságfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere / Vagyongazdálkodás / Lakásgazdálkodás / Energiagazdálkodás / SWOT / Fejlesztési kihívások

7.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, lakás- és helyiséggazdálkodás

Budapest Főváros IX. kerület Ferencváros Önkormányzata és költségvetési szervei 2010 óta minden évben több százmilliós nagyságrendű negatív költségvetési egyenleggel gazdálkodnak, amin belül azonban a működési egyenleg évről évre egymilliárd forint körüli pozitívummal zár, míg a felhalmozási egyenleg áthúzódó folytonos deficitjét részben belső finanszírozási bevételekkel, részben kedvezményes fejlesztési hitelekkel hidalták át. Az állam az önkormányzati adósságkonszolidáció révén az adósság egy részét, összességében közel 4,5 mrd Ft tartozást vett át 2012-ben, mely révén illetve az ehhez kapcsolódó átalakult finanszírozási rend eredményeként 2013-ban már mintegy 847 millió Ft többlet maradt a helyi büdzsében. A főként a felújításokhoz kapcsolódó jelenleg is fennálló adósságállomány azonban 2015-ben is meghaladja 3,3 mrd Ft-ot, amely várhatóan évről évre a további felújításokhoz és beruházásokhoz kapcsolódóan kisebb kötött összegekkel emelkedik, ugyanakkor a társasházak támogatási visszatérítéseivel és a törlesztéssel ennél ütemesebben csökken, melyek együttes eredőjeként tervezhetően mérséklődik mind a tőketartozás, mind a jelenlegi – és a következő években egyaránt – évi mintegy 50 millió Ft-ra rúgó kamatfizetési kötelezettség tekintetében.

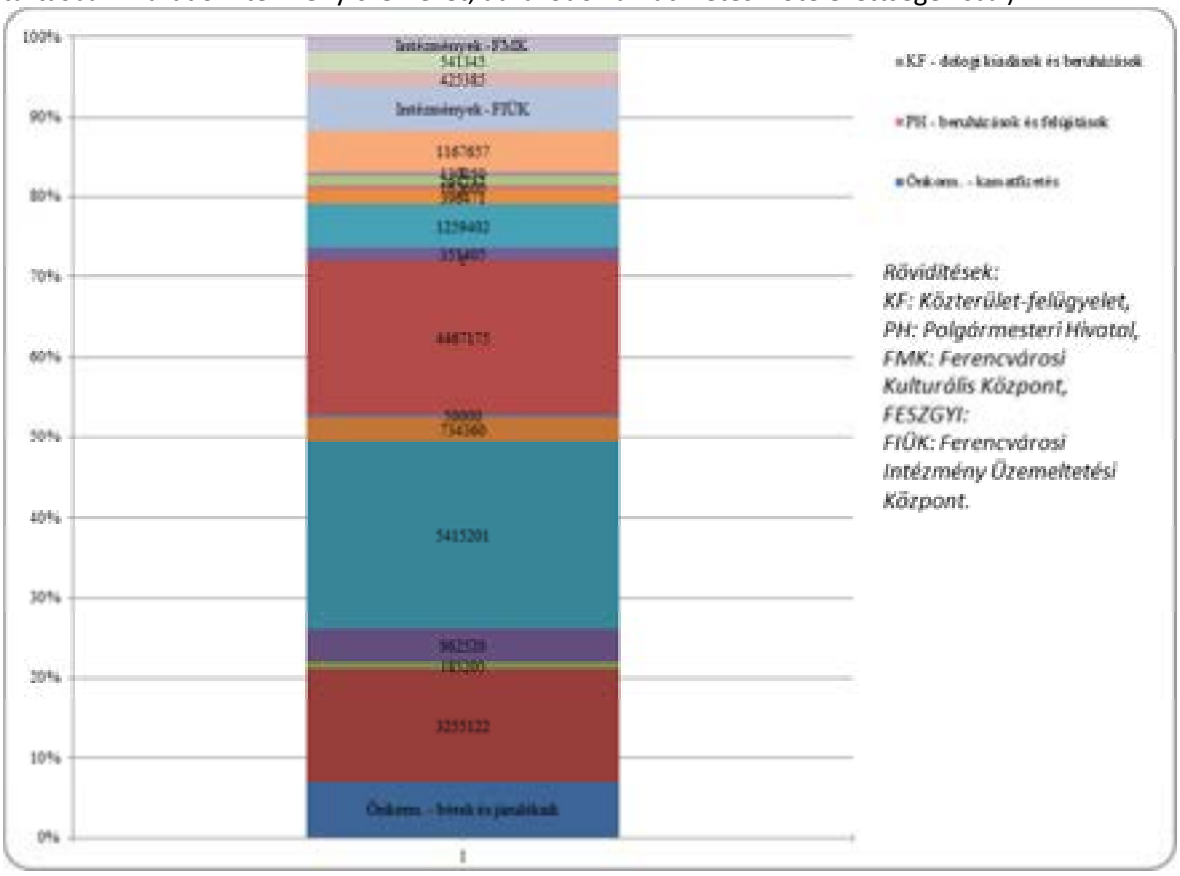
Hasonló nagyságrendű, mérsékeltebb pozitív költségvetési szaldó várható a 2014-es zárszámadás májusi elfogadásakor is, mivel az erre az évre vonatkozó költségvetési rendelet szerinti tervezett működési egyenleg meghaladta a másfél milliárd Ft-ot. Amely a korábbiaknál szintén kedvezőbb tervezett finanszírozási bevételekkel, közte a megvalósulását támogató adósságot keletkeztető ügyletek (külső eladósodás) jogszabályi korlátozásával (Gst.), valamint a kétmilliárd Ft-ot meghaladó halmozott pénzmaradvány jelentékenyebb felhasználásának szükségével, kiegyenlítik a tervezett negatív felhalmozási egyenleget, és várhatóan ismételten százmilliós nagyságrendű pozitívumba fordítják a költségvetési egyenleget.

Az önkormányzat költségvetése négy előirányzat-csoportra tagolódott 2014-ben: helyi önkormányzat, polgármesteri hivatal, közterület-felügyelet és költségvetési szervek egyenként és együttesen is azonos nagyságú tervezett bevételi és kiadási, illetve minden esetben működési és felhalmozási költségvetési oldalakkal.

52. ábra: Ferencváros önkormányzati költségvetése előirányzat-csoportonként (Ft, %), 2014.
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, 2014. évi költségvetési rendelet

A 2014-ben mintegy 23,1 milliárd forintból gazdálkodó helyi központi költségvetésből az önkormányzati alrendszer a legnagyobb (17 mrd Ft), amely bevételi oldalon tartalmazza a működési célú támogatásokat az államháztartáson belülről (az összes bevétel 8,6%-a). A közhatalmi bevételeket (vagyoni típusú és termékek, szolgáltatások adói ill. egyéb díjak: 42,2%), a működési bevételeket és átvett pénzeszközöket (16,3%), valamint a felhalmozási célú támogatásokat az államháztartáson belülről (pl. pályázatok és önerők, 24%), az ilyen irányú átvett pénzeszközöket és helyi bevételeket (5,6%). Kiadási oldalon a belső szerkezetet az önkormányzati alrendszer tekintetében elsődlegesen a kötelező és az önként vállalt feladatok, támogatások határozzák meg, míg a többi előirányzat-csoport esetében jelentősebbek az előbbi kötöttségek illetve a mindenkori örökség adottságai és kötelezettségei (pl. üdülő-fenntartás, saját fenntartásban maradó intézmény-szerkezet, áthúzódó kamatfizetési kötelezettségek stb.).

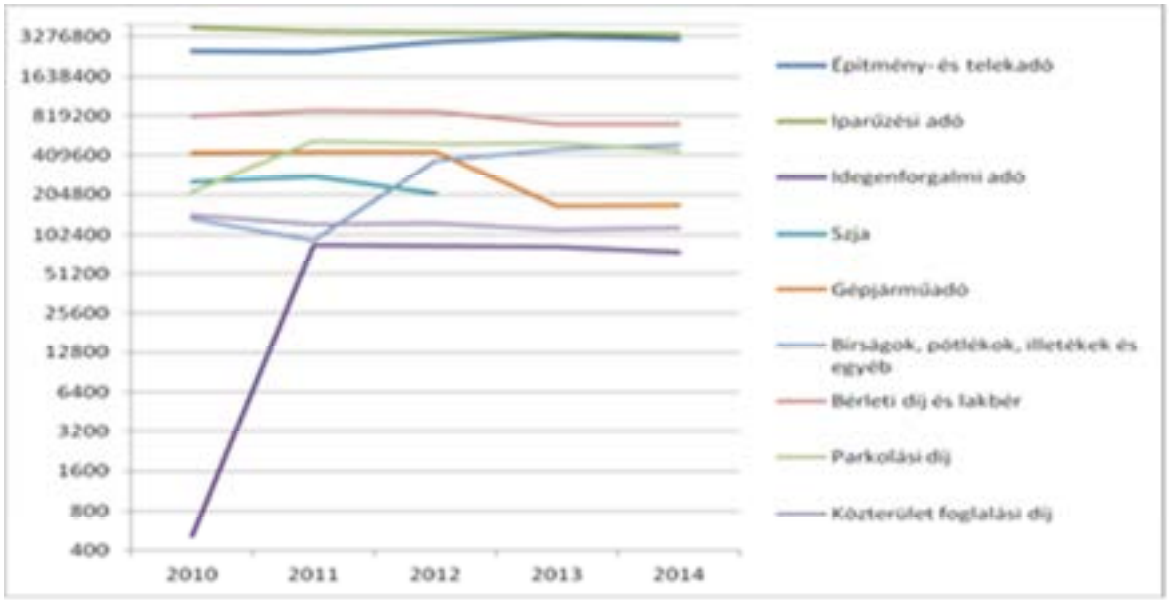

53. ábra: Ferencváros önkormányzata és intézményei költségvetésének kiadási szerkezete (Ft, %), 2014.
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, 2014. évi költségvetési rendelet

Ferencvárosban magasabb arányt képviselnek más önkormányzatokkal összevetésben az önkormányzati költség terhére történő épület-felújítások, a szervezeti támogatások, a bérköltségek (nem intézményi oldal) és az egyéb működési célú kiadások, szemben a beruházásokkal, fejlesztésekkel és a pénzbeli ellátásokkal. Ez a jellemzőnél magasabb arányú és összegszerűségében is kiemelkedő átcsoportosítását jelenti a bevételeknek az életminőség javítása szempontjából fontos területekre (pl. kultúra, sport, közterület és épület-felújítás, rendezvények, szociális foglalkoztatás, K+F+I, turizmus). Az önkormányzat költségvetési kiadásai és támogatásai, ill. a részben költségvetési bevételből és zömében saját forrásból finanszírozott önként vállalt feladatellátásainak széles köre is ezt támasztja alá. (A feladatok felsorolását az 1. sz. Melléklet 18. pontja tartalmazza)

Az állami szerepvállalás kiterjedésével párhuzamosan (pl. a korábbi 16 iskola fenntartása) az önkormányzat ma is számos intézményt és rendszert tart fenn főként egészségügyi, szociális, sport és közművelődési területen (pl. egyesített bölcsődék, óvodák és ezek üzemeltetési központjai, művelődési központ, egyesített szociális intézmény, szakrendelő központ stb.). Az ezekhez kötődő és a további kötelező feladatellátásokhoz állami támogatásokat használ fel különféle normatív jogcímek szerint. Ezek, és az intézmények saját működéséből származó, illetve a feladatellátáshoz kapcsolódó helyben maradó bevételek a működéssel kapcsolatos kiadások kisebb részét fedezik. Az államháztartás alrendszereiből származó bevételek a kötelező feladatellátás negyedrészét teszik ki, arányuk csak egyes összevont intézményi feladatok esetében éri el az 50-75%-os szintet. A permanens állami alulfinanszírozás egyúttal hatalmas összegű saját bevételből származó önkormányzati forrástömeg rendelkezésre bocsátását jelenti az állami és önkormányzati közös közfeladatok megfelelő mennyiségi és színvonalas minőségi ellátása érdekében. (A feladatok felsorolását az 1. sz. Melléklet 19. pontja tartalmazza)

A ferencvárosi önkormányzat 11 milliárd Ft-ot meghaladó saját bevételei több oldalról tevődnek össze. Legnagyobb részét a helyi adók és díjak, bírságok (7,4 mrd Ft), valamint az intézményi működési bevételek, azaz a nyújtott szolgáltatások igénybevételi díjai teszik ki (2,7 mrd Ft). Az adónemek közül több forrás szerepe is sokat változott az elmúlt években. A megszűnő SZJA és a csökkenő gépjárműadó bevételek átadását például sikeresen helyettesítette az idegenforgalmi adó és a különféle bírságok, illetékek, pótlékok kiterjedő rendszerének bevétele. Az önkormányzat számára speciális – a vidéki, főként kisebb települési önkormányzatoknál nem számottevő –, egyúttal fontos saját bevételi forrást jelentenek a lakás- és helyiség bérleti díjakból, a lakbérekből, a helyiség megszerzési díjakból, a parkolásból (2014-ben 5250 fizető parkolóhely), a bírságokból, a közterület foglalásból és a vállalkozási tevékenységből származó bevételek, melyek együttes éves nagyságrendje meghaladja az 1,6 milliárd Ft-ot. Az ezekkel kapcsolatos hátralékok ugyanakkor tetemes hiányzó bevételt is jelentenek (együttesen jóval az egymilliárdos összeghatár felett).

54. ábra: Az önkormányzat fontosabb saját bevételeinek alakulása, 2010-14 (eFt, logaritmikus skála).
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás. 2010-2013. évi zárszámadás, 2014. évi költségvetési rendelet

Fentiek alapján kiemelkedő szerepe van az önkormányzati vagyongazdálkodásnak a bevételek alakulásában, melynek helyben maradó bevételei meghaladják a kerületben jelen lévő vállalkozások működéséből származókat. Ehhez mérten a gazdaság- és turizmusfejlesztés szerepe és lehetőségei is némiképp alárendeltek, két évtizede a tömb-rehabilitációs beavatkozások, valamint az ingatlanfejlesztések vannak homloktérben, amelyre egyúttal közvetlen befolyással is bír az önkormányzat, és a sikeres eredmények alapján továbbra is ez az egyik fő gazdaságfejlesztési prioritás. Ugyanakkor hasonló nagyságrendekben történő folytatása a kapcsolódó szociális vonatkozások esetenkénti nem kellő hangsúlya, elmaradása (területi és társadalmi integráció), valamint a rohamosan csökkenő kerületi és fővárosi állandó népességszám szempontjából átgondolást igényel, figyelemmel a társasházzá alakítást követő lakáselidegenítésből vagy lakbérből származó bevételek mérséklődésére is. Az önkormányzati tulajdonú bérlemények számának drasztikus csökkenésével a folyamat további 8-12 évig tartó lecsengésével lehet számolni egy fokozatosan lassuló ütem mellett. Az 1990-es évek eleji 32 ezerről mára 5500-ra fogyott az önkormányzati bérlemények száma (köztük 71 értékesíthető lakótömbbel), amellett, hogy jelenleg a fővárosban a IX. kerületben lehet a legkedvezőbb ár-érték arányban ingatlant bérelni vagy elidegeníteni. Ez azt is jelenti, hogy az ingatlanok és albérletek gyorsan elkelnek (főként a József Attila-lakótelepen, ahol még várólisták is jellemzők), piacaik gyorsan változnak. (Az városrehabilitáció főbb adatait az 1. sz. Melléklet 20. és 21. pontja tartalmazza)

Vagyongazdálkodási szempontból a 2015-ben mintegy 230 milliárd Ft nettó jelenértéken nyilvántartott önkormányzati és intézményi vagyonnal való felelős gazdálkodás továbbra is komoly kihívásként jelentkezik. A vagyonelemek 95,4%-a ingatlanokban és kapcsolódó vagyoni értékű jogokban testesül meg, zömük a forgalomképtelen törzsvagyon részét képezi (ezek 153 ha 4112 m^2 alapterületen főként utak és parkok). Ugyanakkor korlátozottan forgalomképes egy 22,3 milliárd Ft értékű törzsvagyon-rész: köznevelési és szociális intézmények épületei, polgármesteri hivatal, rendeletben meghatározott egyes bontandó, felújítandó épületek, ill. támogatásból már felújított, jelzáloggal terhelt lakóépületek. Mintegy 26,5 milliárd Ft-nyi értéket tesz ki az üzleti ingatlanvagyon, amely lakás- és helyiségvagyont, üres ingatlant, földterületeket és saját gazdasági társaságban lévő tulajdont jelent (FEV IX. Zrt., FESZ Kft., FESZOFE Kft., Ferencvárosi Parkolási Kft., B.Ö.P. Kft. – 100%; Centrum Kft. – 3,45%; BÖSZ – 4,34%; FEV IX. Zrt.-n keresztül további üzletrészek vállalkozásokban). Az önkormányzat tulajdonában mintegy 4200 lakás és 840 nem lakás céljára szolgáló helyiség van (a 3. legnagyobb bérlakás állomány a kerületek között).

A további tárgyi eszközökben megtestesülő vagyonelemek (gépek, berendezések és felszerelések – 372,3 mFt; járművek – 30,1 mFt; beruházások, felújítások – 1,6 mrd Ft), valamint az immateriális javak (65,7 mFt) a mindennapi működés szempontjából bírnak jelentőséggel. A befektetett pénzügyi eszközök értéke eléri a 2,2 milliárd Ft-ot, amelyből 586,5 millió Ft a forgalomképtelen törzsvagyonban tartós részesedésként van nyilvántartva, 102,5 millió Ft a tartósan kihelyezett kölcsön értéke, és mintegy 1,5 milliárd Ft a hosszú lejáratú követeléseké. Az üzemeltetésre és kezelésre átadott, a koncesszióba és vagyonkezelésbe adott, illetve a vagyonkezelésbe vett befektetett eszközök értéke 2,6 mrd Ft körül alakul. A forgóeszközök mintegy 3,5 milliárd Ft-ot tesznek ki, amelyből 1,5 milliárd Ft a követelések és 1,9 milliárd Ft a pénzeszközök értéke (a többit a 1,5 mFt-nyi készletek és az egyéb aktív pénzügyi elszámolások teszik ki).

Az önkormányzat többször módosított vagyongazdálkodási szabályai (2012), hosszú távú vagyongazdálkodási terve (2013) és helyiséggazdálkodási koncepciója (2006) a forgalomképtelen törzsvagyon esetében a közép- és hosszú távú célok között szerepelteti a Belső-Ferencváros frekventált területeinek – különösen a Csarnok- és a Bakáts-tér vonzáskörzetének –, valamint a rehabilitációs terület útfelületeinek a díszburkolattal való ellátását, valamint a biztonságos közlekedési feltételeinek javítását. A Belső- és Középső-Ferencváros parkjai megújultak, középtávon felújítandóak az Aszódi és a József Attila-lakótelep közparkjai. A célkitűzések között fontos szerepet kap a megújult épületek között elhelyezkedő zöldfelületek biztosítása a rehabilitációs területen.

A korlátozottan forgalomképes vagyonelemek között a szociális ellátórendszer épületei, valamint az óvodák és bölcsődék bővítése, éves tervszerű felújításuk és újak kialakítása is tervezett. Az intézményi épületek energiatakarékos felújítása, a nyílászárók cseréje, a hőszigetelés és az elavult fűtési rendszerek cseréje fontos feladat. Az önkormányzat kiemelten kezeli a városrehabilitáció folytatását, a közterületek, az

épületek és a lakásállomány folyamatos megújítását. Elsődleges céllal – az élhető környezet kialakítása mellett – a szükség-, komfort nélküli és félkomfortos lakások megszűntetését, a komfortfokozat és a komfortos lakások számának növelését, területük bővítését. A kerület értékeinek (az évszázados épületek homlokzatainak) megőrzése és a korszerűsítés összhangjának megteremtése is hangsúlyos szempont.

Jelenleg is több lakóépület felújítása zajlik a kerületben saját, fővárosi és a JAT I. üteme keretében Európai uniós forrásból a József Attila-lakótelepen. A folyamat a Középső- és Külső-Ferencvárosban lévő 87 leromlott állapotú épület bontásával, felújításával folytatódik. A korábban felújított vagy az üresen álló lakásokban kapnak helyet a rossz műszaki állapot miatt szanálandó épületek bérlői (az üres lakások pályáztatás révén történő bérleti hasznosítása is jellemző). Így az önkormányzati lakásban lakók életkörülményei javulnak, az önkormányzat karbantartási, fenntartási költségei pedig jelentősen csökkennek a felújítások révén (a lakbérbevételek pedig kiegyensúlyozódnak középtávon). Az amortizálódott épületek bontását folytatni szükséges az Illatos úti és a Kén utcai telepek felszámolásával, valamint egyes Külső-ferencvárosi épületek bontásával, ugyanakkor a szociális szempontok előtérbe helyezésével (szociális városrehabilitáció). Az avult műszaki állapotú épületekre elidegenítési tilalmat tart fenn az önkormányzat több szempontra is figyelemmel (pl. kerületfejlesztés, műszaki állapot, komfortfokozat), míg a tilalommal nem terhelt üres bérleményeket pályázati úton vagy árverésen értékesíti. A társasházak számára továbbá minden évben pályázati lehetőséget biztosít mintegy 150 mFt keretösszegben a legégetőbb felújítási munkák elvégzéséhez.

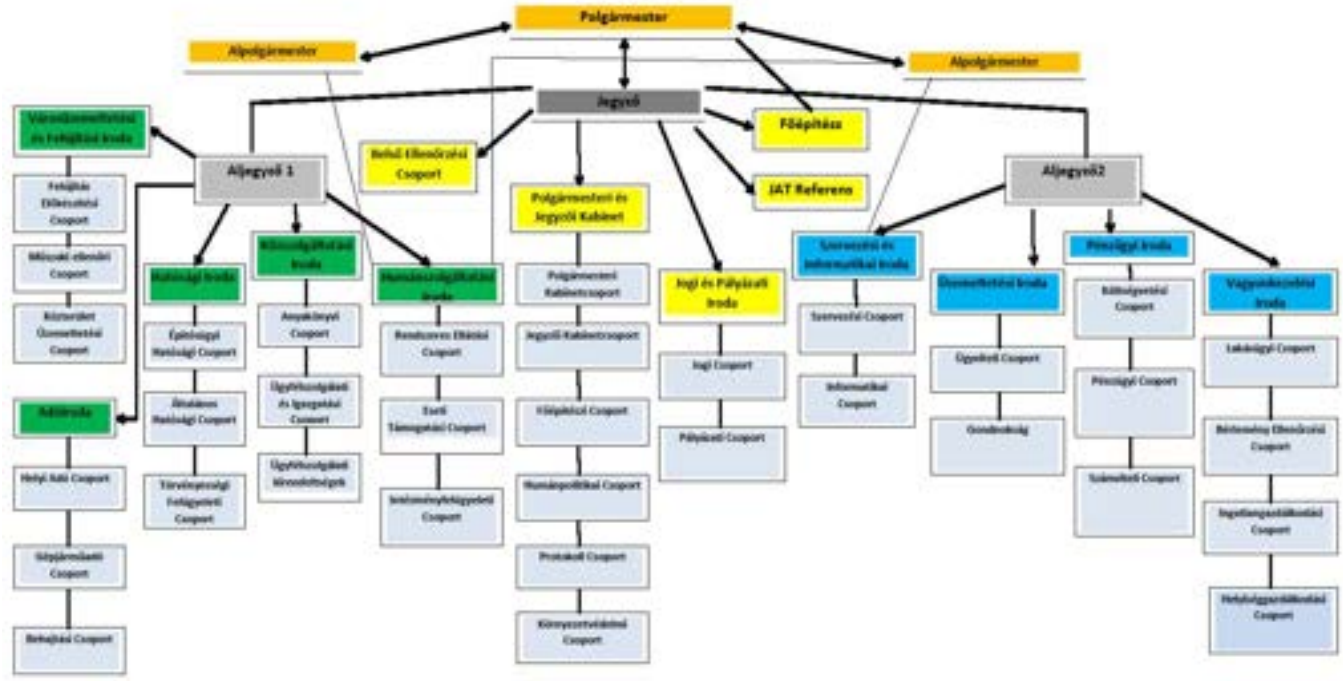
A nem lakás célú helyiségvagyon kapcsán a 2008-ban indult gazdasági válság elhúzódó ingatlanpiaci következményei a bérleti szerződések nagyobb számú megszűnését, az üres helyiségek számának emelkedését hozta. Az önkormányzat a bérleti díjak korrigálását, társasházaknál az újrahasznosításra alkalmatlan helyiségek ill. a pincék esetében az eladást, az önkormányzati tulajdonú épületeknél az állományból való törlést preferálja. Továbbá szorgalmazza a Középső- és Külső-ferencvárosi kisszámú önkormányzati üres építési telek eladását, de ebből jelentős bevétellel nem számol. A végrehajtás alatti, valamint a hátralékos bérlők szerződéskötési lehetősége szabályozott a díjhátralék megfizetése, valamint részletfizetési megállapodás kötése esetén. A helyiség megszerzési díjak csökkentésére volt szükség 2012-ben más kerületek gyakorlatához igazodva.

A vagyongazdálkodásból minden hasznosítási oldalról támogatott, a piaci folyamatokkal történő rendszeres szinkronizálás esetén mérsékelt bevétel-növekedés prognosztizálható közép- és hosszútávon, mivel a rehabilitáció eredményei az önkormányzati vagyon értékét megőrzik. A megújult környezet vállalkozásvonzó, munkahelyteremtő hatása, a lakhatási körülmények javulásából fakadó bevételnövekmény és a hasznosíthatóvá váló ingatlanok újratermelik a forrásokat, melyekből tovább javítható az önkormányzati feladatok színvonala, bővíthető az önként vállalt feladatok köre. Felelős vagyongazdálkodással az önkormányzati vagyon megfelelő infrastrukturális feltételeket teremt a feladatellátáshoz, az ésszerű hasznosítás hosszú távon biztosít bevételi forrásokat a kötelezettségek és jogok megfelelő érvényesítése mellett, és lehetőséget ad a stratégiai célok megvalósítására is.

7.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

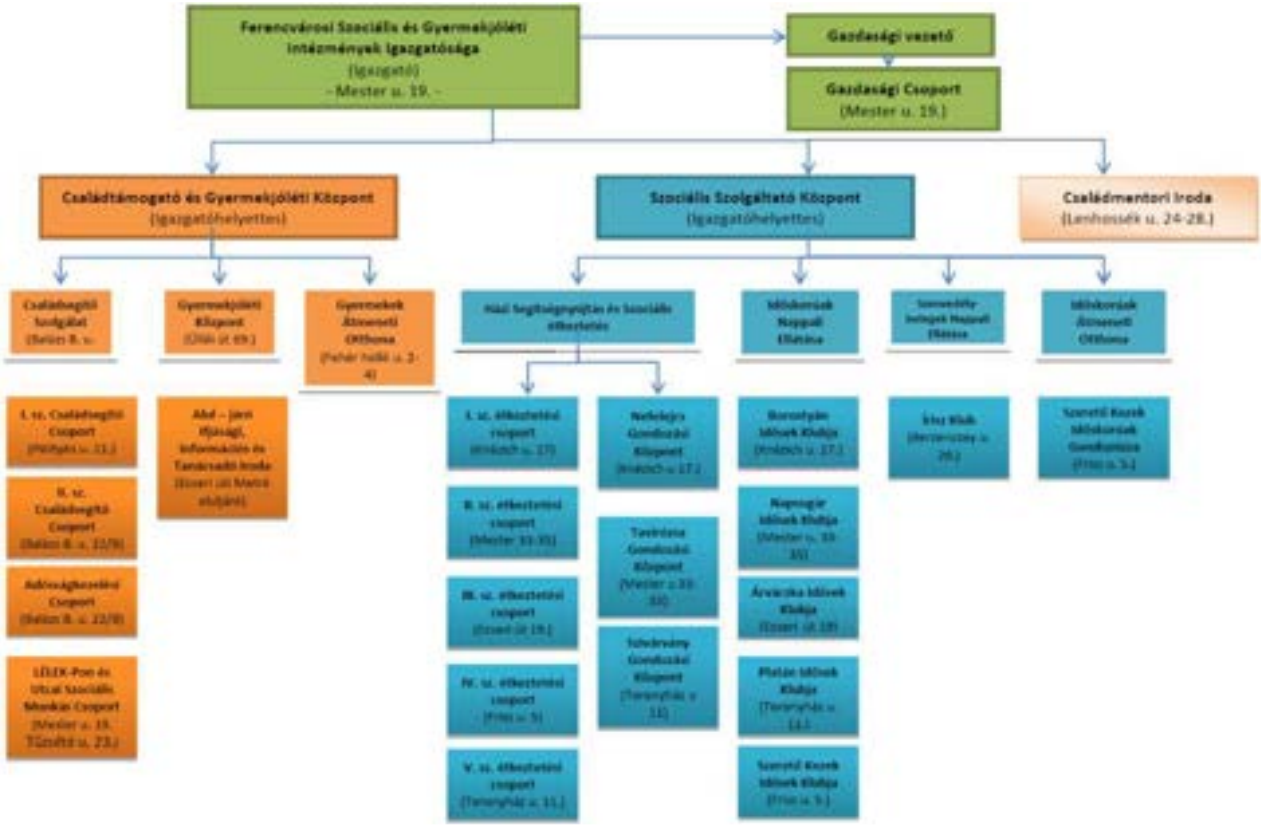
IX. kerület önkormányzata a városfejlesztéshez kapcsolódó feladatok legmagasabb szintű helyi koordinációját a 8 tagból álló Városfejlesztési, Városgazdálkodási és Környezetvédelmi Bizottságon keresztül látja el, amely havonta átlagosan 2 alkalommal ülésezik. Legfontosabb feladata előkészíteni a tematikáihoz kapcsolódó képviselő-testületi döntéseket, szervezni és ellenőrizni a döntések végrehajtását, valamint a testülettől átruházott hatáskörökben eljárni. A József Attila Városrészi Önkormányzat egyes lokális fejlesztési ügyekben (pl. közterületi és társasház-felújítás) teljes hatáskörben és saját forráskeret terhére jár el (a kerületben továbbá 11 nemzetiségi önkormányzatot is életre hívtak). Az önkormányzat

polgármesteri hivatalában a településfejlesztési tevékenységek zömét a Vagyonkezelési, Városüzemeltetési és Felújítási Iroda fogja össze egyes szakterületi csoportjain keresztül, a polgármesteri és jegyzői kabinet (pl. főépítészi, környezetvédelmi, humánpolitikai), valamint egyes irodák egyes csoportjai (pályázati; ipari, kereskedelmi és környezetvédelmi) szerepe és együttműködése jelentős ebből a szempontból. *(A Ferencváros által elnyert jelentősebb támogatások illetve az Önkormányzat által végzett beruházások részleteihez lásd az 1. sz. Melléklet 18-21. pontja)*

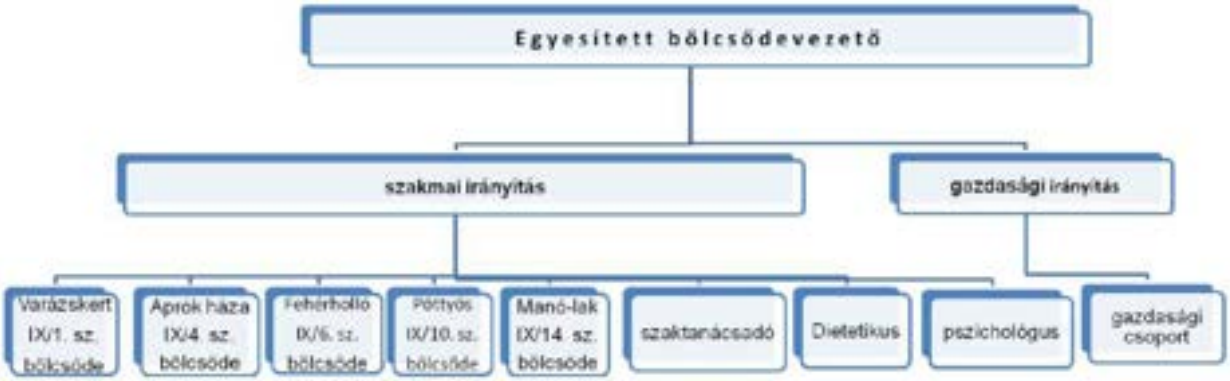
55. ábra: Ferencváros polgármesteri hivatalának felépítése, 2015.
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

Az államigazgatási, a kötelező önkormányzati feladatok ellátásához kapcsolódó és részben az önként vállalt feladatokat is segítő intézményrendszer széleskörű és központosított működésű Ferencvárosban. 2011-től a Ferencvárosi Szociális és Gyermekjóléti Intézmények Igazgatósága (FESZGYI) fogja össze a 9 szervezeti egységben működő Családtámogató és Gyermekjóléti Központot (családsegítő szolgálat, családsegítő központok, utcai szociális munkás csoport, gyermekjólét központ, adósságkezelő csoport, ifjúsági iroda, lelki segélyszolgálat), valamint a 10 intézményből álló Szociális Szolgáltató Központot (idősek ellátása, rászorulók ellátása, szenvedélybetegek ellátása). Együttes költségvetésük az összevonást követően mintegy 50 millió Ft-tal évi 500 millió Ft-ra csökkent az elmúlt években. A városrész élen jár a hajléktalanoknak nyújtott ellátások, szállás- és munkalehetőség biztosítása terén a fővárosban (5 szállóval, köztük egy 350 főt befogadóval, utcai segítés, kríziskezelés, szociális ellátás, étkeztetés, rendszeres munkalehetőség biztosítása, foglalkoztatási mintaprojektek).

56. ábra: Ferencvárosi Szociális és Gyermekjóléti Intézmények Igazgatósága szervezeti ábrája, 2015.
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, szolgáltatástervezési koncepció felülvizsgálata

A 2014. október 1-jei statisztikai adatok alapján a kerületben 9 óvoda 64 óvodai csoporttal, 1507 férőhellyel a gyógypedagógiai neveléssel együtt), átlagosan évi 90%-os kihasználtsággal, közel 1,2 milliárd forintos költségvetéssel. A Ferencvárosi Egyesített Bölcsődei Intézmények (FEBI) központja 5 bölcsődet üzemeltet 328 férőhellyel, az elmúlt években enyhen emelkedő, ma már 300 millió Ft-ot meghaladó költségvetéssel.

57. ábra: a Ferencvárosi Egyesített Bölcsődei Intézmények szervezeti felépítése, 2015.
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, szolgáltatástervezési koncepció felülvizsgálata

A Ferencvárosi Intézmény Üzemeltetési Központ (FIÜK) üzemelteti az Önkormányzat 11 köznevelési intézményét, 4 sportlétesítményét, 2 ifjúsági táborát (Balatonlellén és Kincsesbányán), valamint 2015. április 1. napjától 9 óvodáját. Helyileg a IX. kerületben lévő, de nem kerületi fenntartásban további 19 alap- és középfokú köznevelési intézmény található, melyek fővárosi, állami, alapítványi, egyházi és egyéb szervezeti kezelésben működnek. Az intézmények száma és kapacitása a 2000-es évek vége óta jellemző racionalizálások során folyamatosan a mérséklődő kerületi igényekhez igazodott (2006-ban például még 41

köznevelési intézmény működött a mai 27-vel szemben). A lakosságszámhoz viszonyított diákszámok alapján Ferencváros igazi iskolakerületnek tekinthető, az iskolákba felerészt más kerületek tanulói járnak.

58. ábra: Képek Ferencváros köznevelési intézményeiről, 2015.
Forrás: FIÜK

Ferencvárosban az egészségügy területén 3-3 részben egymást átfedő helyszínen, rendelőkben vehető igénybe gyermek háziorvosi és védőnői ellátás ill. gyermekfogászat. Egyesített Szt. István és Szt. László Kórház, Merényi Gusztáv Kórház, Jahn Ferenc utcai rehabilitációs centrum, tüdőszűrő állomás, SOTE II. sz. Gyerekklinika üzemel a kerületben. Egészségügyi ellátást és gyógyításhoz kapcsolódó feladatokat számos egyéb szervezet fenntartásában lévő intézményben, helyszínen nyújtanak, végeznek a kerületben (pl. OTH és intézményei, gyógyszertárak, magánrendelők stb.). Az egészségügyi ellátás helyszíneit a 4. fejezet tartalmazza.

A közművelődéssel kapcsolatos feladatellátást központosítva a Ferencvárosi Művelődési Központ illetve annak intézményei szervezik. Az egyes helyszínekhez kapcsolódva a további közösségek működnek: művészeti csoportok (pl. női és férfi karok, Garabonciás, színi iskola, mozgásstúdió, Rembrandt kör stb.), klubok (pl. Benkó Dixieland, tánckedvelők, állatbarát, kortalan hölgyek, bridzs, stb.), civil szervezetek (pl. mozgássérültek, gyöngyfűzők, volt hadifoglyok, elvált apák stb.). Továbbá táncházak (höcögő, délszláv) és a szabadidősport területén (pl. jóga, zumba, szív és menő-manó torna, kempo, gyermek fitness stb.). Nem a fenti helyszínekhez kapcsolódva, ugyanakkor széles körben számos további közösség és civil aktivitás van jelen a kerületben, melyek támogatására minden évben jelentős pénzbeli és természetbeni erőforrást fordít az önkormányzat közvetlenül (> 120 mFt) és pályázati kiírásokon keresztül (18,5 mFt).

A kerületben jelen lévő egyéb szervezetek fenntartásában működő művelődési és művészeti intézmények jelentősége és területi hatóköre szintén meghaladja az önkormányzatiakét, hiszen számos országos, regionális és fővárosi vonzerővel rendelkező meghatározó állami és fővárosi intézmény is megtalálható (pl. MÜPA, Nemzeti Színház, Bálna, Iparművészeti, Ludwig, Holokauszt és egyéb múzeumok, Ráday és egyéb galériák, gyűjtemények, Szabó Ervin fiókkönyvtár és egyéb, pl. zenei és filmes országos archívumok, Trafó Kortárs Művészetek Háza, Geothe Intézet, Concerto Budapest, egyházi intézmények stb.). Az elmúlt évek fejlesztéseinek hatására Ferencváros ma már a főváros egyik legvonzóbb helyszíne kulturális szempontból. Ehhez a több éves múlttal rendelkező és az újonnan bevezetett, jelentős területi vonzerőt kifejtő, a kulturális paletta teljességét felölelő nívós kiállítások, rendezvények, programsorozatok, események is hozzájárulnak.

A sportolási lehetőségek terén is széles a választék mind az önkormányzati tulajdonú (Vendel utcai tornacsarnok, 2 tanuszoda – Weöres Sándor Ált. Isk. és Gimn., Molnár Ferenc Ált. Isk.), jégcsarnok, 4 oktatási intézményhez épített műfüves sportpálya, szabadtéri sportpályák – Kerekerdő park, Haller park, Markusovszky park, József Attila-lakótelep - Nyúldomb, Aszódi lakótelep, Zombori utca), mind a nem önkormányzati tulajdonú sportlétesítményekben (FTC Groupama Aréna és sportlétesítményei, Ferencvárosi Vasutas Sportkör sportlétesítményei, SIKETEK SC sportcsarnoka, Vituki sporttelep). Az önkormányzat a sportfejlesztési koncepciója alapján (2013) egyrészt teljesíti a testnevelésre és a sportra vonatkozó jogszabályokban előírt kötelezettségeit (helyi sportkoncepció meghatározása és megvalósítása, sporttal foglalkozó helyi szervezetekkel való együttműködés, a tulajdonában álló sportlétesítmények fenntartása,

működtetése, az iskolai sporttevékenység feltételeinek megteremtése). Másrészt anyagi lehetőségei függvényében további sportfeladatok megvalósítását is támogatja az óvodai nevelés, a diáksport, a szabadidősport, az utánpótlás nevelés, a létesítményfejlesztés, az eredmények elismerése és a sport népszerűsítése területén.

7.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység, gazdasági program

Az önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységét a 2011-2014 közötti gazdasági programja jól reprezentálja, amely a megelőző időszak helyzetelemzésére és helyzetértékelésére épülve fektette le az alapelveket és határozta meg a prioritásokat a várható kiadások és bevételek függvényében, elsődlegesen az önkormányzati tevékenységekre és a költségvetési egyensúlyra összpontosítva. A keretprogram számos ágazati, gazdasági és városfejlesztési koncepcióra, stratégiára, programra és szabályzatra (pl. vagyongazdálkodási, helységgazdálkodási, lakóház-felújítási, kerületrész szabályozási, szolgáltatástervezési, városfejlesztési, rehabilitációs fejlesztési, középtávú fejlesztési, egészségügyi, ifjúsági, idősügyi, közbiztonsági, környezetvédelmi, kulturális, esélyegyenlőségi, köznevelési, oktatáspolitikai, sportfejlesztési stb.), valamint az ezekre a területekre vonatkozó rendeletekre és határozatokra épült.

Fentiek alapján a kerület kiemelt gazdaságfejlesztési alapelve az önkormányzati vagyon megtartása a városrehabilitáció folytatásával, amely a közterületi, a tömbrehabilitációs és a panel-felújítási programok továbbvitelét jelenti egy sikeres pályázati tevékenységre építve. A többi alapelv az önkormányzati gazdálkodás stabilitását, a bevételi és a kiadási oldalak egyensúlyának megtartását irányozza elő, valamint társadalmi szolidaritással és fenntartással, üzemeltetéssel kapcsolatos. A prioritások tovább szűkülnek az önkormányzati szintű stratégiai menedzsment rendszer bevezetésére, a polgármesteri hivatal racionalizálása és működési, ügyintézési folyamatai és helyszínei széttagoltságának megszűntetésére, a gazdasági társaságok egységes irányítása és a vagyongazdálkodás megújítása, az intézményi szolgáltatók összevonása, a beszerzések központosítása, az egységes pénzügyi-informatikai, cafatéria, bérezési, arculati, média és kontrolling rendszerek bevezetése irányába.

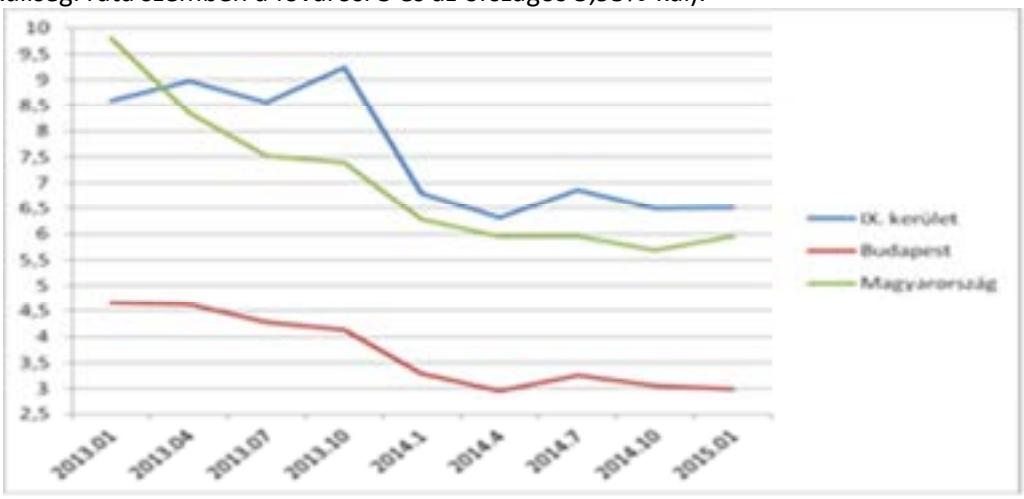
A programban gazdaságfejlesztés terén a kerületrészek városfejlesztési elképzelései, rehabilitációs beavatkozási céljai jelennek meg, amihez szociálpolitikai és egészségügyi fejlesztési célok is kapcsolódnak. Foglalkoztatáspolitika terén az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok kapacitáskihasználásának javítása fogalmazódik meg és a házfelügyeleti rendszer visszaállításának munkahelyteremtő hozadéka. Az adópolitika részéről a helyi adók inflációkövető emelése, a beszedés hatékonyságnak fenntartása és a hátralékok csökkentése jelenik meg. Vagyongazdálkodás terén a bevételek növelését fogalmazza meg a program az értékesítések akár nyomott áron történő növelésével és a nem lakás célú bérleti díjak felülvizsgálatával. Továbbá a lakáshelyzet javítását szabályozott lakáscserékkel, az adósságkezelési program kiterjesztését, a nyilvántartási rendszer fejlesztését és a tematikus gazdasági társaságok egybeolvasztását, mint új vagyongazdálkodási modell bevezetését. A program kiterjed az oktatás- és az ifjúságpolitika, a sport és a kultúra szakterületein is az önkormányzati célkitűzésekre.

A programban felsoroltak zöme 2014-ig ugyan megvalósult, ugyanakkor közöttük érdemleges és a kerületben működő gazdasági szervezetekre, ipari és kereskedelmi területekre valós hatást kifejtő gazdaságfejlesztési elképzelések és megfogalmazott tevékenységek nem voltak, kivéve a vagyongazdálkodással összefüggésben a rehabilitáció folytatásán, valamint a bérleti díjak és a helyi adóbevételek felülvizsgálatán.

7.4. Foglalkoztatáspolitika, jövedelmi helyzet

Foglalkoztatási szempontból Ferencváros helyzete kedvező és kedvezőtlen elemeket egyaránt tartalmaz. Viszonylag jó helyzetben van az országban és a fővároson belül egyaránt abból a szempontból, hogy a területén több a munkahely és ez által a foglalkoztatott, mint az aktív korú állandó lakos, így helyben élő dolgozói nagyobb része tud akár a lakókörzetéhez közel fekvő munkahelyen munkát vállalni. Ugyanakkor a munkavállalási céllal történő kerületbe költözés is számottevő, amely az állandónál 4 ezer fővel magasabb jelenlévő lakosságszámot (2013-ban 59.019 fő), ennek következtében arányaiban több helyben maradó (pl. helyi szolgáltatások, kiskereskedelem, vendéglátás) és önkormányzati bevételt jelent (pl. lakbér, helyi adók). *(A kerület jelentősebb foglalkoztatóinak valamint a foglalkoztatás főbb mutatóinak részleteit lásd az 1. sz. Melléklet 14-17.pontjaiban)*

A regisztrált munkanélküliek számának és arányának változása az elmúlt 25 évben ugyanakkor kedvezőtlenebbül alakult Ferencvárosban, mint átlagosan az országban. Minden kerület, az agglomerációs települések, a nagyvárosok és a kisebb gazdasági központok és térségeik is jobb helyzetben vannak foglalkoztatási és munkaerő-piaci szempontból. Ráadásul a magas munkanélküliség tartósan fennáll, a válság előtti kedvezőbb foglalkoztatási szintek és az elmúlt évek javuló tendenciái mellett is (a 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya az álláskeresőkön belül az évezred eleji 30%-ossal szemben 50% feletti az elmúlt években). Éven belül pedig nyaranta a helyzet mindig kedvezőtlenebb a nyári idénymunkára és a turizmusra jellemzővel ellentétes szezonalitás, a hóval kapcsolatos téli eltakarítási munkák miatt. 2015 januárjában 2567 fő volt nyilvántartva álláskeresőként – amely 2000 és 2008 között 570-970 fő között változott – a mintegy 39.400 munkavállalási korú kerületi lakó közül (6,5%-os munkanélküliségi ráta szemben a fővárosi 3 és az országos 5,95%-kal).

59. ábra: A munkanélküliségi ráta változása, 2013-2015.
Forrás: ÁFSZ

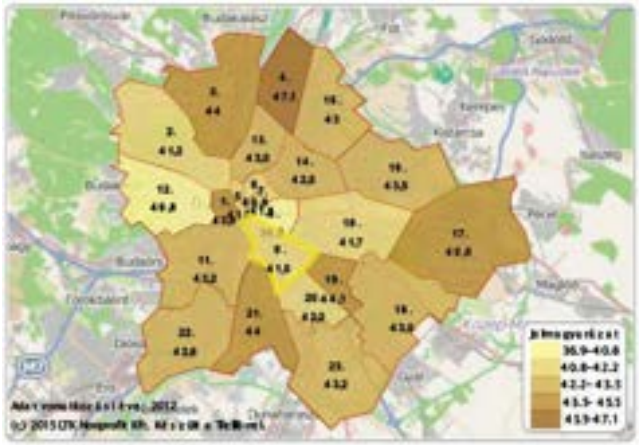
Fenti foglalkoztatási, gazdasági adatok társadalmi szempontból a szerényebb jövedelmű lakossági csoportok magasabb kerületi jelenlétére, a munkaerőpiac torzultságára, a jelentősebb számú alkalmi munkaerő és a szociális problémák széles körére, ezek tartósságára és esetleges területi koncentráltságára, valamint a közfoglalkoztatás növekvő jelentőségére és jövedelempótló szerepének fontosságára utalnak a kerületben (26. táblázat). Utóbbi, és a szociális ellátórendszer kapacitásai és színvonala szempontjából az önkormányzat nyújtotta lehetőségek meghatározók, ugyanakkor ezek korlátozottak is, és jelentős terheket rónak rá a működtetés szempontjából, amely a gazdaságból és vagyongazdálkodásból származó többletbevételek nagyobb részét felemészti.

Év	Közfoglalkoztatásban résztvevők száma	Közfoglalkoztatásban résztvevők aránya a település aktív korú lakosságához képest (%)
2011	105	0,3

Év	Közfoglalkoztatásban résztvevők száma	Közfoglalkoztatásban résztvevők aránya a település aktív korú lakosságához képest (%)
2012	356	0,9
2013	864	2,2
2014	1415	3,6

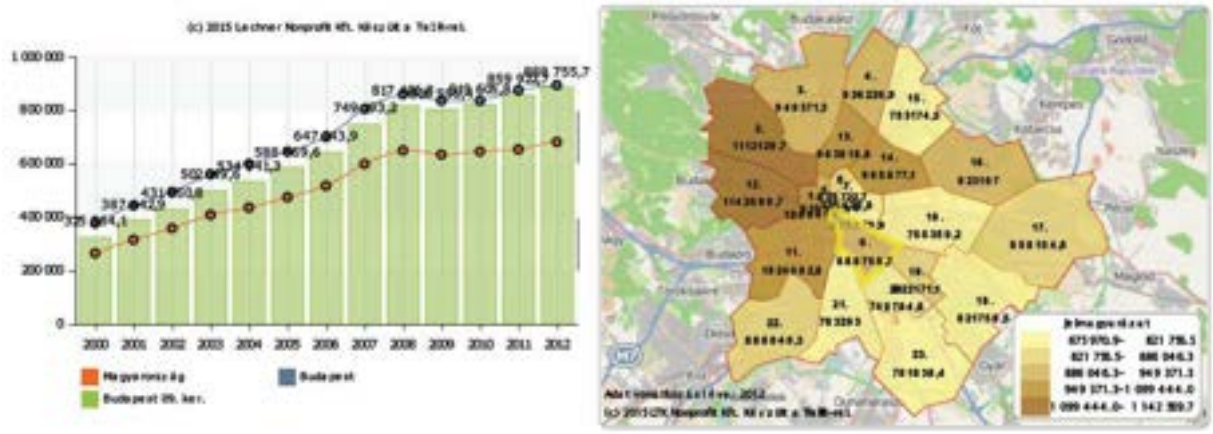
26. táblázat: A közfoglalkoztatásban résztvevők száma és aktív korúakra vetített aránya, 2011-2014.
Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program

A foglalkoztatáshoz kapcsolódó munkajövedelmek mellett az átlagos jövedelmi és vagyoni helyzetet jól jellemzi az adófizetők száma, az átlagos belföldi jövedelem és tartós fogyasztási cikkek, pl. a személygépkocsik átlagos számának alakulása. Az adófizetők tekintetében kedvezőtlen a helyzet Ferencvárosban a többi kerülettel szemben, mivel 2012-ben minden 100 lakosból 41,5 számított adófizetőnek. Tehát magas az adót nem fizetők aránya, amely csak részben magyarázható a némileg eltérő korszerkezettel, sokkal inkább a bevallott jövedelemmel nem rendelkezők átlagon felüli arányának köszönhető, amelynek számos összetevője van (pl. bejelentett munkahely hiánya, segélyekből és egyéb járandóságokból élők, passzív foglalkoztatottak, szürke- és feketegazdaság, adóelkerülés stb.).

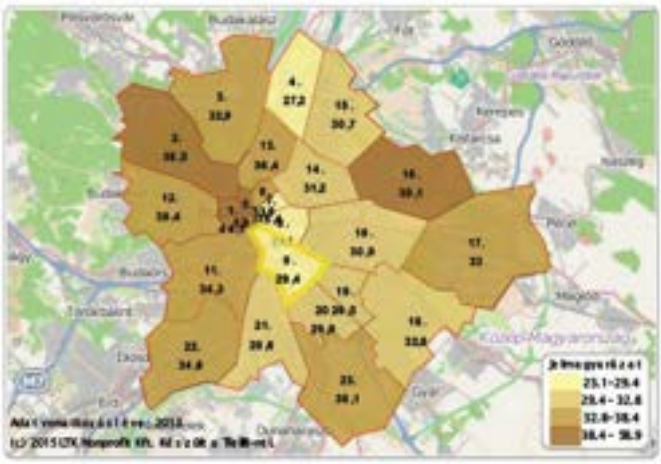
60. ábra: A 100 lakosra jutó adófizetők számának alakulása Budapest kerületeiben, 2000-2012.
Forrás: KSH TEIR

Egy IX. kerületi lakosra átlagosan mintegy 890.000 Ft nettó belföldi jövedelem jutott 2012-ben, amely megháromszorozódott 2000 óta. Ezáltal a kerületben lakók ma már a fővárosi átlagjövedelem környékén, de több mint 30%-kal az országos átlagjövedelem felett keresnek. Ez azzal a folyamattal áll szoros összefüggésben, hogy egyre több felsőfokú végzettségű és jobban kereső lakos költözik a kerület megújult részeibe, mert itt talál megfelelő állást és miliőt magának, mivel a tőkeerős és stabil hátterű vállalkozások arányaiban egyre több magasabb kvalifikációt igénylő és fizetéssel járó pozíciót kínálnak alapvetően a szolgáltatási szektorban. Továbbá az átalakuló lakókörnyezetek is egyre jobban kielégítik a magasabb életminőséghez kapcsolódó elvárásokat.

61. ábra: Az 1 lakosra jutó nettó belföldi jövedelem változása Budapest kerületeiben, 2000-2012.
Forrás: KSH TEIR

A jelzett folyamat inkább az elmúlt 3-4 év tendenciája alapján tapintható ki (üzleti célú épület-rehabilitáció előbbre lépése), amely tartóssága esetén a helyi lakosság egyelőre szűk, de egyre inkább bővülő körének a vagyonosodáshoz is hozzájárul. Így ez ma még nem mérhető igazán a tartós fogyasztási cikkek, mint pl. a gépjárművek tulajdonlásán, mert ebből a szempontból még a legkedvezőtlenebbek között van a kerületi átlag 100 lakosonként 29,4 személygépkocsival. A tartós fogyasztási cikkek és gazdasági javak gyarapodását továbbá egyéb tényezők is befolyásolják (pl. közbiztonság, lakótér nagysága, életminőség egyéb elemei, üzleti környezet stb.).

62. ábra: Az 100 lakosra jutó személygépkocsik száma Budapest kerületeiben, 2013.
Forrás: KSH TEIR

7.5. Intézményfenntartás, településüzemeltetés, energiagazdálkodás

Az elmúlt 2-3 év sok változást hozott a helyi illetve területi hatókörű közfeladatokat ellátó helyben lévő intézmények tulajdonlásával, fenntartásával és üzemeltetésével kapcsolatos jogok szétválasztása terén. A folyamat során megmaradó kötelező közfeladatok ellátását és az ehhez kapcsolódó intézményrendszer fenntartását és üzemeltetését az önkormányzat végzi mintegy 2000 fős együttes intézményi létszámmal. A városüzemeltetési és városfejlesztési feladatok ugyanakkor további jelentős erőforrásokat és szervezést kívánnak meg. E fenntartási, működtetési és fejlesztési jellegű feladatok zömét az önkormányzat

közvetlenül vagy – a FEV IX. Zrt.-n keresztül – közvetve a saját tulajdonában lévő gazdasági társaságokba kiszervezve old meg.

Közülük a Ferencvárosi Szociális Foglalkoztató és Ellátó Kiemelten Közhasznú Nkft. (FESZOFE Kft.) 2008 óta parkgondozási feladatokat lát el, továbbá csomagolástechnikai, nyomdaipari és varrodai munkákat vállal köz- és szociális foglalkoztatási keretek között (pl. hajléktalanok, fogyatékkal élők, mintaprojektek: pl. brikettálás).

A Ferencvárosi Intézmény Üzemeltetési Központ 2013. január 1-jétől gondoskodik az Alapító működtetési kötelezettségi körébe tartozó oktatási, nevelési funkciót ellátó köznevelési intézmények működtetési feladatainak ellátásáról, valamint az elsősorban ezekben az intézményekben tanuló gyermekek táborozását, üdültetését szolgáló táborok üzemeltetéséről. Előbbiek körében ellátja a működtetésre/üzemeltetésre rendelkezésére bocsátott ingó és ingatlan vagyon rendeltetésszerű használatának biztosításával kapcsolatos feladatokat. Az ingatlanokat rendeltetésének megfelelő, hatályos köznevelési, tűzvédelmi, munkavédelmi és egészségügyi előírások szerint üzemelteti, karbantartja, gondoskodik az ingatlanok vagyonvédelméről és állagának megóvásáról. Ellát minden olyan feladatot, amely ahhoz szükséges, hogy az ingatlanban oktatási, nevelési funkciót ellátó köznevelési intézmények feladataikat megfelelő színvonalon és biztonságosan végezhessék el. Biztosítja az intézményi étkeztetést az oktatási funkciót ellátó köznevelési Karbantartja a tábor üzemeltetéséhez szükséges műszaki berendezéseket, egyéb eszközöket, felszereléseket. Biztosítja az intézményi étkezést a táborozó gyermekek számára.

A FEV IX. Ferencvárosi Vagyonkezelő és Városfejlesztő Zrt. története és tevékenysége is egyedi: alapvetően ingatlangazdálkodással (4200 lakás és 810 helység bérleményüzemeltetése), városrehabilitációs projektek irányításával és közbeszerzésekkel foglalkozik. Jogelődje 1992-ben Magyarországon elsőként alakult meg egy olyan vegyes gazdasági társasági formában (SEM), francia minta alapján, melynek a tulajdonosai kezdetben a kerületi önkormányzat (51%), az OTP (24,5%) és a francia CDC (24,5%) voltak (a tulajdonosok és a tulajdoni arányok többször változtak). Legfőbb feladata pedig városrehabilitációs akciók indítása és irányítása lett. Ezeket az önkormányzat megbízásából és költségére kezdte el a döntésével kijelölt akcióterületen belül (Ferenc krt. – Üllői út – Haller utca – Mester utca által határolt terület): közterületek feljavítása, forgalomcsillapított övezetek kialakítása, parkolási lehetőségek biztosítása, zöldterületek kiépítése. Az itteni üres, ill. bontással üressé tehető telkeket értékesítette a SEM IX. Zrt. jogelőd, az ebből befolyó bevételeket a városrendezési munkák költségeire fordította. 2010-ben az önkormányzat kivásárlással megszerezte a részvények teljes körét, majd feltőkésítette a társaságot, központosított feladatellátást (közbeszerzések átadása, vagyonkezelő és bérleményüzemeltető cégek beolvasztása feladatátadással), egyúttal erősebb tulajdonosi kontrollt alakított ki, és 2012-ben nevet is változtatott, mivel a feladatbővülés révén a kerület lakosságához közelebb került a szervezet.

A Ferencvárosi Egészségügyi Szolgáltató Kiemelten Közhasznú Nonprofit kft. (FESZ Kft.) a betegellátás intézményeit és szolgáltatásait üzemelteti a kerületben (gyermek és felnőtt háziorvosi, fogászati rendelés, ügyeleti ellátás, védőnői szolgálat, egynapos sebészet és 25 szakrendelés). A Ferencvárosi Parkolási Kft. a fizető parkolókat, a Ferencvárosi Bérleményüzemeltető Kft. – a FEV IX. Zrt. 100%-os tulajdonában – a bérleményeket, és társasházi közös képviselői feladatokat lát el, míg a Ráday-Lónyay Ingatlanhasznosító Kft. egy ingatlanfejlesztésre létrejött projekttársaság (kisebbségi közvetett önkormányzati tulajdon a FEV IX. Zrt.-n keresztül). A Ferencváros Kártya Kft. (felerészben a FEV IX. Zrt. közvetett tulajdonában) az önkormányzat által 2009-ben bevezetett és minden kerületi lakosnak ingyenesen elérhetővé tett, alapvetően a helyi, de akár a máshol történő vásárlásokból is – hűségpontokból kuponokra váltva – kedvezményekre jogosító Ferencváros Kártyát és szolgáltatási rendszert működteti.

A kerület közműhálózata teljes körű (áram, víz, csatorna, gáz), azt a főváros tartja fenn, ugyanakkor felújításuk a mintegy százéves korra való tekintettel időszerű és folyamatos, amelyet a rehabilitációs beavatkozások is támogatnak. Az infrastruktúrákhoz való hozzáférést biztosítók szerepe fontos településüzemeltetési dimenzió: a fenntartást és a működtetést fővárosi hatókörű üzemeltető cégek végzik (ELMŰ, Fővárosi Vízművek, FCSM, FŐGÁZ), melyek esetenként helyi telepekkel (pl. az FCSM felújított nyomótelepe a Lágymányosi hídnál), illetve helyi kirendeltségekkel, ügyfélszolgálatokkal is rendelkeznek. A telefon, az internet és a televízió szolgáltatás terén egyenként több szolgáltató párhuzamos és alternatív

szolgáltatásai is elérhetők minden szegmensben. A közlekedés főhálózatát és a tömegközlekedést szintén a főváros cégei illetve a MÁV tartja fenn és szervezi.

A közterületek felügyeletét 2002 óta a Ferencvárosi Közterület-felügylet az önkormányzat költségvetési szerveként (gyakorlatilag a polgármesteri hivatal belső szervezeti egységeként), de önálló intézményként látja el eleinte 10, de a feladatok 2011-ben elkezdődő bővítése óta folyamatosan növekvő, ma már mintegy 65 fővel. Elsődleges feladata a közterületek rendjének fenntartása, tisztaságának védelme az önkormányzat tulajdonában és kezelésében lévő közterületeken, ami kibővült a térfigyelő kamerarendszerek – amelyek 2015 elején 71 ponton vannak kint – üzemeltetésében való részvétellel (a IX. kerületi rendőrkapitánysággal közösen), kerékbilincseléssel és gépjármű elszállítással, valamint az önkormányzati parkok és vagyon őrzésével. A felügyelők munkarendje eltér a hivatalétól, mivel mindinkább előtérbe kerül a 12-24 órás szolgálatellátás. A létszámemelésből fakadóan nagyobb közterületi jelenlétet tud biztosítani, így a lakosság szubjektív biztonságérzete is sokat javult az elmúlt 3-4 évben. Ehhez társul, hogy a felügyelet külön egységgel és gépjárművel részt vesz a hajléktalanokat segítő szervezetek munkájában és a 24 órás járőrszolgálatban.

Energiagazdálkodás terén az önkormányzat elsődleges célja az energiafelhasználás csökkentésével az energiahatékonyság növelése, amelyet több eszközzel is támogat. Egyrészt az önkormányzat rehabilitációs célú beavatkozásai során a lakások energiahatékonyságának javítása érdekében mindig sor kerül az épületek hőszigetelésre, fűtéskorszerűsítésre, gépészeti rekonstrukciójára és szellőzési rendszer kialakítására. Másrészt zömében már lezajlott, de tovább törekszik a tulajdonában lévő intézmények energiatakarékos felújítására, a nyílászárók cseréjére, a külső hőszigetelésre és az elavult fűtési rendszerek kiváltására. Az elmúlt években számos energiahatékonyságot javító beruházást végzett el részben költségvetési forrásból ütemezett módon, részben pályázati támogatások igénybevételével megoldva (2013-ban pl. 7 lakóház, a FEBI épület és a manó-lak bölcsőde, 3 óvoda, 6 iskola és a FESZGYI épület, valamint a pinceszínház jelentősebb értékben történő felújítása, amelyek közt találhatók energiahatékonyságot javító intézkedések is.

TÁMOP-3.1.3-10/1 Ferencváros a korszerű természettudományos oktatásért
KMOP-2009-4.5.2. Szociális alapszolgáltatások infrastrukturális fejlesztése
Belső-Ferencváros Kulturális negyed KMOP-5.2.2
KMOP-4.5.2.11. Manó-Lak Bölcsőde felújítása, kapacitásnövelése
KEOP-2012-5.5.0/C Épületenergetikai fejlesztések
KMOP-5.1.1/B-12-K-201-0003 Szociális városrehabilitáció Ferencvárosban JAT I. ütem
7/2011. (III. 9.) BM rendelet Iskolai utánpótlás és utánpótlás sport infrastruktúra-fejlesztése, felújítása: „IX. kerület Vendel utcai Tornacsarnok felújítása”
27/2013. (IV.18.) Főv. Kgy. Rendelet által meghirdetett Fővárosi Városrehabilitációs Keret 2013. évi pályázata. Nyertes pályázatok: 1.) Nehru-projekt, 2.) Boldogasszony Iskolanővérek Kolostori Kávéház kialakítása

27. táblázat: Az elmúlt évek legfontosabb támogatásból megvalósult energetikai, illetve energetikai elemet is tartalmazó önkormányzati projektjei, 2015.
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

A tervezett energetikai projektek között ki kell emelni a József Attila Terv keretében a lakótelepi rehabilitáció és a panel-program folytatását (JAT II. ütem, 10 milliárd Ft-al tervezve), a tömbrehabilitáció kiterjesztését a kijelölt akcióterületen belül (Balázs B. u., Viola u., Márton u. és Ferenc tér egyes épületei), valamint az energetikai fejlesztésekből eddig kimarad önkormányzati intézmények felújítását. *(Ferencváros önkormányzatának gazdálkodásának, településfejlesztési és intézményrendszerének részleteit lásd az 1. sz. Melléklet 18-21. pontját)*

SWOT

ERŐSSÉGEK	**GYENGESÉGEK**

Nemzetközi cégek regionális központjainak helyszíne (infókommunikáció, elektronika, vegyipar, kiskereskedelem, tanácsadás)

Vállalkozói tőke koncentrált jelenléte

Kimagasló K+F+I potenciál

Kimagasló foglalkoztatási potenciál

Kvalifikált munkaerő aránya növekszik

Egyedi nemzetközi és országos turisztikai vonzerők

Fejlett kulturális gazdaság

Nagy volumenű önkormányzati saját bevételek

Nemzetközileg is elismert városrehabilitációs eredmények

Gazdaságilag is kamatoztatható egyedi imázs

Dinamikus ingatlanpiac

Kiterjedt szociális gazdaság

Tőkevonzó képesség fokozása

K+F+I meglévő kapacitásainak jobb kihasználása

Vállalkozási övezetek, inkubátorházak kialakítása

Értékalapú, egységes és fenntartható vagyongazdálkodási szemlélet megerősödése

Duna-parti fejlesztési potenciál jobb kihasználása (rekreáció)

Ferencváros brand használatának kiterjesztése a gazdaságra

Ipari beruházások alacsony aránya

Duális gazdasági szerkezet

Kisvállalkozói szektor alacsony jövedelemtermelő képessége

Hiányzó fejlesztési források a KKV szektorban

Üzleti inkubátorok, vállalkozó övezetek hiánya

Fejletlen turisztikai vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás

Kihasználatlan turisztikai potenciál

Pontszerű kulturális szolgáltatások

Barnamezős rehabilitációs modell hiánya

Működő tőke más kerületeket részesít előnyben

Képzett munkaerő magas arányának mérséklődése

Kármenetesítés elhúzódása

Duna-parti fejlesztési potenciál az érdekütközések miatt kiaknázatlan marad

LEHETŐSÉGEK	**VESZÉLYEK**
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatások fejlesztése	Beruházási ráta visszaesése
Jelentős számú és nagyméretű alulhasznosított ipari és kereskedelmi ingatlanok	Gazdasági és ingatlanpiaci válság elhúzódása, hitelválság miatt az ingatlanfejlesztések stagnálása
Új pénzügyi konstrukció kialakítása a barnamezős területek hasznosítása érdekében	
EU támogatások nagyobb arányú igénybevétele a gazdaság élénkítésében	
Üzleti ingatlanfejlesztés, tulajdoni szerkezet átalakítása	
Gazdasági transzfer szerep élénkülése	

Fejlesztési kihívások

- Eltérő fővárosi és kerületi fejlesztési elképzelések összhangjának megtalálása
- Ésszerű terület-felhasználást akadályozó tényezők lebontása, városszerkezet hatékonyságának javítása
- Eltérő terület-felhasználási érdekek kiegyensúlyozása
- Értékelvű ingatlanfejlesztés (természeti és épített örökség érdekei kontra városfejlesztés)
- Szennyezett területek kármentesítése, rehabilitációja, funkcióváltása

- Magántőke bevonás elsőbbségére épülő barnamezős rehabilitációs modell bevezetése és sikerre vitele
- Külső-Ferencváros gazdaságának modernizálása, versenyképességének növelése és zöldítése
- Duna-part közeli területek funkcióváltása
- Turizmus szuprastruktúrájának Duna-parti fejlesztésével, valamint a Ráday negyed és a vízpart összenyitásával színvonalas szórakoztató negyed („vízparti vízparty”) kialakítása
- Zöldfelületi rendszer fejlesztése a történeti városrészekben
- Korszerű és rugalmas ingatlanstruktúra kialakítása
- Városrehabilitáció gyorsítása a szociális városrehabilitáció és a revitalizáció kiterjesztésével
- Hosszú távú önfenntartó kerületgazdálkodás

8. Táji, természeti adottságok és zöldfelületi rendszer

8.1. Természeti adottságok, tájhasználat, tájszerkezet

A kerület nagyobb része tájtípusát tekintve települési (urbánus) táj, ennélfogva az emberi beavatkozás és az épített elemek vannak túlsúlyban.

A zöldterületek aránya közelíti a budapesti átlagot (3%), a kerület elhelyezkedéséből és beépítési jellegéből adódóan az erdőterületek nagysága alacsony. Kiemelkedő a vízfelület aránya, amely táji-természeti, településklíma, de rekreációs szempontból is kedvező adottság és érték.

63. ábra: Tájhasználat területi megoszlása a kerületben

Az I. katonai felmérés (1763-1787) idején készült térképeken már szerepel, hogy a kerület a Ferenc körút vonaláig volt lazán beépített. A településrész az 1799-es árvíz során elpusztult. A körúttól kifelé legelők és szántóföldek terültek el. A József Attila-lakótelep területe mélyfekvésű volt, a talajvíz táplálta tavat ábrázoltak.

A II. katonai felmérés (1806-1869) térképein a körúton kívüli részen is megindult építkezések már ábrázoltak. Kialakult a mai utcaszerkezet, a század második felében nagyarányú iparosítás kezdődött: ide települt a legnagyobb vágóhíd, öt malom létesült, és a parton felépültek a Közraktárak, Központi Vásárcsarnok, Déli Összekötő Vasútvonal. Azon kívüli részen lóversenypálya és sertéstelepek helyezkedtek el. Majd az 1900-as évektől kezdődően fokozatosan megjelentek a Külső-Ferencváros iparterületei (a jelenlegi barnamezők elődjeként), a kórházak, majd a Mária Valéria-telep, amelynek helyén létesült a József Attila-lakótelep.

8.2. Védett, védendő táji, természeti értékek, területek

Belvárosi kerület lévén a Duna képvisel természeti értéket. Az Országos ökológiai hálózat övezete (ökológiai zöldfolyosó) lefedi a főág és a Ráckevei-Soroksári Duna-ág területét. Az utóbbi Natura 2000 terület is egyben (HUDI20042), ahol értékes vizes élőhelyek találhatók. A Duna-ág rossz vízminősége miatt ezek veszélyeztetettek.

8.3. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

A zöldfelületi rendszer a település sajátos felépítésű, biológiai folyamatokkal és ökológiai törvényszerűségekkel jellemezhető alrendszere. A növényzettel borított zöldfelületeken túl biológiailag aktívnak számítanak a vízfelületek is. A településszerkezetet átszövő, tagoló városi szabadterek rendszere foglalja magába a területi és lineáris zöldfelületi elemeket. Ez a hálózat különböző jellegű és funkciójú, változatos zöldfelületi elemekből épül fel. A zöldfelületi elemek tipologizálhatók kiterjedésük, eltérő ökológiai jellemzőik, és rekreációs használatuk alapján.

A kerület területének 7,2%-a tartozik zöldterület vagy erdőterület övezetbe. Ebből 3,5% zöldterület, 3,7% erdőterület övezet, amely utóbbi a kerület elhelyezkedéséből és beépítési jellegéből adódóan összvárosi szinthez viszonyítva alacsony érték.

Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Rekreációs szempontból a közparkok, közkertek a meghatározóak, ezek alkotják a mozaikos elrendezésű zöldhálózatot, amelynek elemei korlátlan közhasználattal bírnak. A közhasználat elől elzárt, vagy korlátozott közhasználatú területek zöldfelülete szintén fontos strukturális alkotórész.

A zöldfelületi rendszer legjelentősebb elemei:

- Történeti városrészek (Belső- és Középső-Ferencváros) kisebb közkertjeinek hálózata
- Duna-parti zöldfelületek (Nehru-part, Millenniumi negyed)
- Lakótelepi zöldfelületek
- Kórházkertek, sportpályák

Megemlítendő ezen kívül a Haller utcai park, valamint a Határ út menti erdőterület.

64. ábra: A kerület zöldfelületi rendszere

A zöldfelületi rendszer felépítését tekintve mozaikos elrendezésű, ahol az egyes elemek (a barnamezős területeket leszámítva) viszonylag területarányosan helyezkednek el, városrészenként eltérő jelleggel bír.

A Belső- és Középső-Ferencvárosban a legalacsonyabb a zöldfelületek aránya, de a közelmúltban több zöldfelületet létesítettek vagy újítottak fel (Csarnok tér, Markusovszky tér, Salkaházi Sára park, Ferenc tér,

Thaly Kálmán utca – Semmelweis Egyetem előtti tér). Ugyanakkor felújításra vár a Nehru-park, a Bakáts téri templom környezete. A Rehabilitációs területen a közterületi zöldfelületeket egyes tömbökön belül közhasználatra átadott zöldfelületek egészítik ki, összefüggő hálózatot alkotva.

A Külső-Ferencvárosban leginkább lakótelepi zöldfelületek és korlátozott közhasználatú zöldfelületek jellemzők, mint a Szent István, Szent László és Merényi Gusztáv Kórházak kertje, illetve az egyesületi sportpályák, amelyek főként ökológiai, településklimatológiai szempontból jelentősek. Közhasználatú zöldfelületek ezen a részen a Millenniumi negyed jó állapotú zöldfelületei, Haller utcai lakótelep zöldfelületei, valamint a Haller utcai park és a Soroksári út melletti zöldfelület, amelyek felújításra szorulnak.

A kerület múltjából fakadóan sok a barnamezős terület, amelyek felszámolása megkezdődött, vagy a közeljövőben tervezett. Ezeken a területeken a zöldfelületek hiánya jellemző. Különleges helyzetben vannak a Duna és a Ráckevei-Soroksári Duna-ág menti területek, ahol színvonalas, magas rekreációs értékkel bíró vízparti zöldfelületek alakíthatók ki.

Külön egységet képez a József Attila-lakótelep, amely városszerkezetileg és minőségi szempontból is elkülönül környezetétől, a lakótelepek között egyedinek számít. Összefüggő, zöldfelületekben gazdag szabadterek szövik át városrészt, ahol beállt növényzetű, gondozott, felújított parkok találhatók.

Zöldfelületi ellátottság értékelése

A zöldfelületi ellátottságot meghatározza egyrészt a közkertek, közparkok és erdőterületek nagysága és térbeli elhelyezkedése, másrészt a településen található zöldfelületek intenzitás értéke.

Közkertek, közparkok és erdőterületek

A település zöldterületi ellátottsága a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagyságától (funkcionális kínálatától), illetve ezek térbeli elhelyezkedésétől függ. A közösségi zöldfelületek típusonként eltérő funkcionális és rekreációs szereppel, valamint eltérő vonzáskörzettel bírnak. A mozaikosan elhelyezkedő kisebb közkertek a napközbeni rekreációt biztosítják, a komplexebb funkcióval rendelkező parkok az egész napos rekreációban játszanak szerepet. A vonzáskörzet mérete, kiterjedése a zöldfelület funkciójától, a környező lakóterületek elhelyezkedésétől, valamint a korlátozó tényezők lététől és elhelyezkedésétől függ. A településszerkezetből fakadóan az egyes városrészek zöldfelületi ellátottságát más-más típusú zöldfelületek biztosítják.

A zöldterületek távolsága alapján a lakóterületek jól ellátottak a kerületben, a közkertek, parkok megközelítési távolsága kedvező, átlagosan 0 és 100 méter közötti, de rosszabb esetekben is 300 méternél kevesebb. A barnamezős területekbe ékelődő lakóterületek zöldfelületi ellátottsága rendkívül kedvezőtlen, hiszen ezeken a részeken nem található megfelelő rekreációs lehetőségeket biztosító zöldterület.

A zöldterületi ellátottságot a kiszolgálandó lakosság száma is nagymértékben alakítja. Az 1 főre jutó zöldterületek nagysága zöldterületek (közkertek, közparkok) összesített területe összevetve a kerület lakosszámával. Az egy főre jutó zöldterület nagysága 3 m^2, amely igen alacsony. Ezt az értéket természetesen javítják a kerületben található egyes lakótelepek (Haller utca melletti, József Attila-lakótelep) közhasználatú zöldfelületei. A TEIR adatai szerint az egy lakosra jutó zöldterületek nagysága 11,77 m^2. A közkertek, közparkok állapota, néhány kivételtől eltekintve jó, több új zöldfelületet létesítettek az elmúlt években és felújítások is történtek.

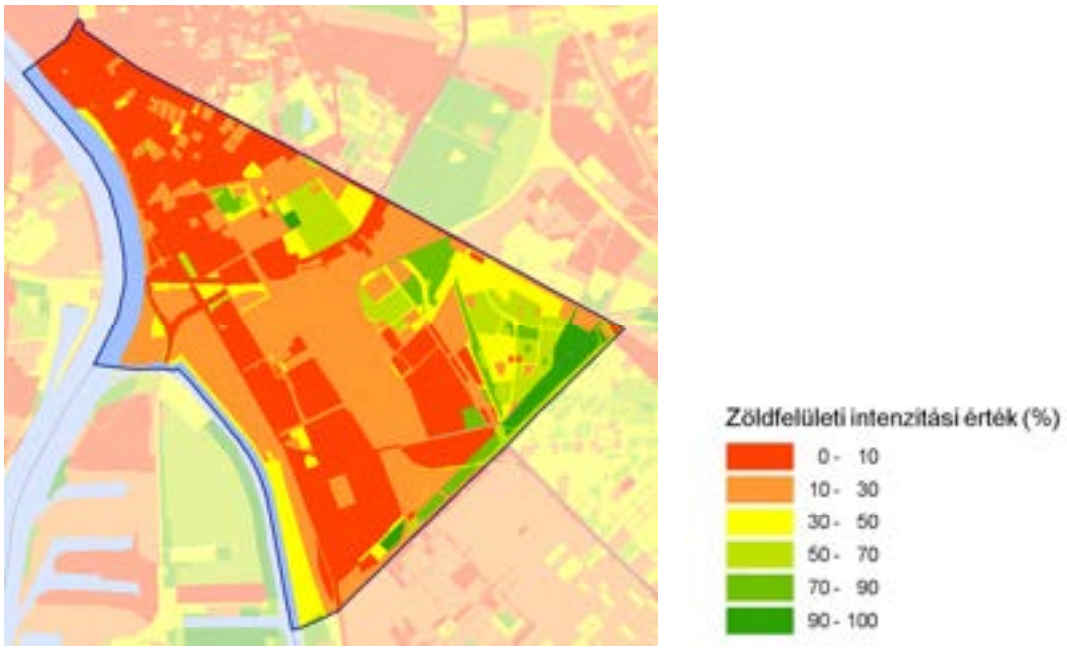

65. ábra: Közparkok, közkertek és erdőterületek lakóterületektől való távolsága

A kerületben található erdőterületek nehézkes megközelíthetőségük, perifériális elhelyezkedésük miatt és állapotukból fakadóan korlátozott mértékben játszanak szerepet a zöldfelületi ellátottság alakításában. Rekreációs funkciót betöltő erdőterület egyedül a József Attila-lakótelep mellett található.

Zöldfelületi intenzitás

A zöldfelületi intenzitás másik meghatározó indikátora zöldfelületi ellátottságnak, és ezáltal a települések élhetőségének. A zöldfelületek közvetetten, illetve közvetlenül hatással vannak a városklímára, közvetett módon pedig az élővilágra és az emberre is. A Zöldfelület Intenzitás érték (ZFI) a zöldfelület intenzitását jellemző %-érték, mely az adott területre eső zöldfelületek arányát és borítottság minőségét fejezi ki. Az érték nagysága nem egyezik a zöldfelületek tényleges nagyságával. (Pl. egy zárt lomkorona szint alatt lévő szilárd burkolat nem érzékelhető a felvételeken.)

66. ábra: Zöldfelületi intenzitás érték, 2010.
Forrás: BCE, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék, Landsat TM5 műholdfelvétel felhasználásával

Az ábrán kirajzolódnak az alacsony zöldfelületi arányú történeti városrészek, barnamezős területek, illetve és a magas aktivitás értékű, ökológiai szempontból is értékes területek, mint a Határút melletti erdő vagy a nagy zöldfelületi arányú intézményterületek (Szent István, Szent László, Merényi Gusztáv kórházak), lakótelepek (József Attila-lakótelep, Haller utcai lakótelep).

SWOT

ERŐSSÉGEK	**GYENGESÉGEK**
Területarányosan elhelyezkedő közkertek, közparkok. Számos felújított, jó állapotú zöldfelület. Közvetlen Duna-parton elhelyezkedő zöldfelületek. Középső-Ferencváros rehabilitációs területen összefüggő zöldhálózat. Duna és Ráckevei-Soroksári Duna-ág természeti értékei és értékes vizes élőhelyek. Barnamezős területek rehabilitációja során új zöldfelületek kialakítása magánszektor bevonásával. Színvonalas, magas rekreációs értékkel bíró vízparti zöldfelületek kialakíthatása.	Alacsony zöldfelületi arányú barnamezős területek. Vízparti területek rekreációs szempontból még részben kihasználatlanok (Vituki térsége, Nagyvásártelep, Gubacsi-dűlő). Duna-parti területek beépítése kevés közhasználatú zöldfelülettel.
LEHETŐSÉGEK	**VESZÉLYEK**
Ráckevei-Soroksári Duna-ág revitalizációja. Duna-part rekreációs hasznosítása a természetvédelmi szempontok figyelembe vételével.	Forráshiány miatt fővárosi kezelésű zöldfelületek értékeinek pusztulása.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Vízparti területek magas színvonalú rekreációs kialakítása, közhasználatú zöldfelületek létesítése;
- A zöldfelületi, környezetrendezési szempontok hatékonyabb érvényesítése a gazdasági visszaesés ellenére.
- Természetvédelem szempontjainak és gazdasági rekreációs hasznosítás szempontjainak összeegyeztetése a Duna-part és a Ráckevei-Soroksári Duna-ág rekreációs hasznosítása, illetve revitalizációja során

9. Az épített környezet vizsgálata

9.1. Az épített környezet értékei

Településszerkezet történeti kialakulása

Az 1700-as évek közepétől indult meg a mai Belső-Ferencváros kiépülése a Soroksári út (a mai Ráday utca) és a Széna piac (a mai Kálvin tér) fokozatos betelepülésével. 1749-ben megnyílt a Két Nyúl vendéglő a mai Lónyay és Erkel utca találkozásánál, ezt újabb fogadók követték, a Két Oroszlán, a Négy Sarokhoz és a Két Medvéhez címzett. A XVIII. század végén bontani kezdték a Pest körüli városfalakat, és a mai Hotel Koronánál álló Kecskeméti kapu lebontása is hozzájárult a város további fejlődéséhez. Az 1806-os népszámlálás során a Ferencvárosban 1831 lakost és 220 épületet számoltak össze, ekkorra már a mai Belső-Ferencváros nagyjából beépült, az utcák vonala kialakult.

1838. márciusi árvíz szinte teljes egészében lerombolta a terjeszkedő Ferencvárost: 529 épületéből 438 összedőlt, 72 pedig súlyosan megrongálódott. Egyedül a Kálvin tér környéki épületek állták ki a megpróbáltatást. Az ár levonulása után nagyszabású, ugyanakkor évtizedekig elhúzódó felújítási munkálatok indultak. Az elpusztult házak helyén újakat építettek és számos utca szintjét megemelték, vonalukat megváltoztatták és a Duna-part mentén a mai Haller utcáig kiépített gátak magasságát is megnövelték. Ezeknek a munkáknak köszönhetően nyerte el a mai napig is jellemző utcaszerkezetét Ferencváros történeti városrésze.

1874-ben adták át a Fővámházat, majd két évtized múlva a Központi Vásárcsarnokot. Budapest húsellátásának biztosítását volt hivatva ellátni az 1872-ben átadott Közvágóhíd (ezen belül 1927-ben külön borjúvágóhidat alakítottak ki), majd az 1902-ben működését megkezdő sertésvágóhíd a Gubacsi út mellett.

1877-ben készült el a Buda és Pest közötti vasúti kapcsolódást biztosító déli összekötő vasúti híd,

1896. október 25-én nyitották meg a Lechner Ödön és Pártos Gyula tervei alapján felépített Iparművészeti Múzeumot, a magyar szecessziós építészet kiemelkedő alkotását. 1896-ban fejeződtek be a Ferenc körút építésének munkálatai és került sor a Ferenc József híd (a mai Szabadság híd) felavatására. 1937-ben pedig felavatták a Budát Pesttel a Boráros térnél összekötő Horthy Miklós hidat (a mai Petőfi híd).

1957-ben a barakkok bontásával megindult a lakótelep felépítése a hírhedt Mária Valéria helyén. 1966-ig 7101 lakás készült el, 1980-ban pedig újabb 899 lakást adtak át a József Attila-lakótelepen.

Az 1980-es évek második felében Középső-Ferencváros három tömbjében megkezdődött az állami, fővárosi rehabilitáció, amely előképe lett a későbbi városmegújításnak.

Történeti településmag

A XIX. század második felében Pest városfejlesztését a Közmunkatanács irányította, a városrendezési szabályozás alapján létrejött a ma is meghatározó városszerkezet. Az akkori fejlődés ütemére jellemző volt, hogy a Nagykörút a kiszabályozását követő két évtized alatt kiépült, sokemeletes városi bérházak nőttek a földszintes épületek helyén és megépültek a történeti városrészek arculatát ma is meghatározó jelentős középületek.

A belső városi részeken, a városiassá válás jeleként, 1882-től a lóvasutat felváltotta a villamos.

A XIX. század végén és a XX. század első évtizedeiben a gyárak és a vasútvonalak kiszorultak a Belső-Ferencvárosból, majd a XX. század végéig a Nagykörút és a Haller út közötti részekből is. E terület képezi Ferencváros történeti városrészét a kiemelkedő értékű eklektikus Budapest részeként. A korábbi lassú változás a Lágymányosi híd és Könyves Kálmán körút megépítésével, továbbá a Millenniumi Városközpont kialakításával felgyorsult. A történelmi városrészekben megvalósult egyetemi fejlesztésekkel az iskola-városi jelleg is erősödött.

A nagykörút kiépítését követően a bérházas átalakulás a körúton túli területeken folytatódott, Ferencvárosban ez a folyamat 1854-ben még csak a főútvonalakat érte el.

67. ábra: Ferencváros, 1896. Homolka József által készített térkép
Forrás: IX. kerület Ferencváros, IVS, 2009

A századfordulóra a Haller utcáig tartó területen a jelenlegi beépítés döntő része kialakult. Jól tükrözi a növekedést az 1896. évben rajzolt térkép.

A helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Belső-Ferencváros: A történeti városrészekben van a legtöbb védett építészeti alkotás. A védett házak többsége eklektikus stílusban épült, de fennmaradt néhány klasszicista és szecessziós épület is.

Középső-Ferencváros: Az 1805. évi pesti szabályozási terv már jelölte a kialakult szerkezetet, a keskeny utcákat, tömböket. A XIX. század első felében még szórványos volt a beépítés, földszintes, kertes házakkal. Pest nagyvárossá fejlődése csak a század végén érintette a területet, elsősorban a főútvonalak mellett épültek a korra jellemző gangos bérházak. A belső részeken lazább elrendezésben, alacsonyabb épületek létesültek, tágasabb udvarokkal. Habár kis számban, de a 20-as 30-as évek is képviselteti magát néhány épülettel. Néhány családi ház, és közintézmény képviseli ezt az építési korszakot. Az újkori építési stílusok, mint a modernizmus (szocreál) a nagyléptékű településszerkezet átalakításának következménye. Ezek a lakótömbök mára már építészeti és településrendezési értéket képviselnek.

Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A régészeti örökség leírása a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdése szerinti, a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ által vezetett közhiteles hatósági nyilvántartásban található adatokon alapul.

68. ábra: Régészeti területek Ferencvárosban
Forrás: TSZT 2015. örökségvédelmi hatástanulmánya

Régészeti védettségek: területi és egyedi

A **16 nyilvántartott** régészeti lelőhelyet a fenti térkép és a melléklet tartalmazza.

(A védett épületek és műtárgyak listáját lásd az 1. sz. Melléklet 22-27. pontjában)

Világörökségi és világörökségi várományos terület

A kerületben nincs világörökségi helyszín.

Világörökségi helyszín védőövezete

A világörökségi helyszín védőövezete a világörökségi helyszínt körülvevő terület, melynek fejlesztésére és használatára korlátozásokat vezettek be, hogy a világörökségi területek védelmét egy újabb szinttel növeljék. A pufferzónának a jelölt terület közvetlen környezetét kell tartalmaznia, olyan területeket, jellegzetességeket, panorámákat, melyek nagy jelentőséggel bírnak a helyszín védelme szempontjából.

A IX. kerületi **Duna-part Szabadság hídtól Petőfi hídig terjedő szakasza** a világörökségi helyszín védőövezetének részét képezi.

Műemlék, műemlékegyüttes

Műemléki érték minden olyan építmény, kert, temető vagy temetkezési hely, terület (ezek maradványa), valamint azok rendeltetésszerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a közösségi hovatartozás-tudat szempontjából kiemelkedő jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék, alkotórészeivel, tartozékaival és berendezési tárgyaival együtt.

A műemléki védettség alatt álló elem zömében a város központjában, valamint az egykori történeti peremvárosok központi részein található. A IX. kerület **37 műemlékét** az 1.9. fejezet mellékletét képező táblázat sorolja fel. Köztük többek között megtalálható a Kálvin téri református templom, a Bakáts téri r.k. templom, a Vásárcsarnok, a volt Fővámház és az Iparművészeti Múzeum.

69. ábra: Műemléki és fővárosi védettség
Forrás: TSZT 2015. örökségvédelmi hatástanulmánya

Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

A IX. kerületben nincsenek a műemlékvédelem sajátos tárgyai.

Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

A kulturális örökségvédelemről szóló 2001. évi LXIV. törvény meghatározásában a műemléki területek:

- történeti táj
- műemléki jelentőségű terület
- műemléki környezet.

Műemléki jelentőségű terület

Az MJT törvényi meghatározása: „Műemléki jelentőségű területként kell védeni a település azon részét, amelynek jellegzetes szerkezete, beépítésének módja, összképe, a tájjal való kapcsolata, terei és utcaképei, építményeinek együttese összefüggő rendszert alkotva történelmi jelentőségű és ezért műemléki védelemre érdemes.”

Budapesten kormányrendelettel (7/2005. (III. 1.) NKÖM rendelet) nyilvánították műemléki jelentőségű területté a Budapest főváros területén világörökségi védelem alatt álló ingatlanokat.

A bővítésének célja a budai Vár, a budapesti Duna-partok panorámája, az Andrássy út, a Millenniumi Földalatti Vasút és ezek történeti környezetének Világörökségi Listára felvett, várostörténetileg-városképileg szervesen összetartozó együttese számára a területi műemléki védelem egységes biztosítása.

A IX. kerületben található műemléki jelentőségű terület egybeesik a világörökségi helyszín védőövezetével, amely a Duna-part Szabadság hídtól Petőfi hídig terjedő szakasz továbbá ide tartozik még a Boráros tér területe is.

Műemléki környezet

A kulturális örökségvédelemről szóló 2001. évi LXIV. törvény 39.§. (2) bekezdése szerint „a védetté nyilvánított műemlék kormányrendeletben meghatározott környezete műemléki környezetnek minősül.”

A IX. kerület műemléki környezetnek minősülő 7 területét a fejezet mellékletét képező táblázat sorolja fel.

Nemzeti és történelmi emlékhelyek

A kerületben sem Kiemelt Nemzeti Emlékhely, sem Nemzeti Emlékhely nem található

Történelmi emlékhely

A történelmi emlékhelyek olyan kiemelkedő jelentőségű épített vagy természeti helyszínek, amelyek nemzetünk, vagy valamely hazánkban élő nemzetiség történelmében meghatározó jelentőséggel bírnak, ahol az ország politikai vagy kulturális életét befolyásoló és ezért megemlékezésre alkalmas intézkedések történtek. A történelmi emlékhelyet kormányrendeletben határozzák meg. Jelenleg 36 magyarországi emlékhely van kijelölve.

A IX. kerületben történelmi emlékhely a Kálvin téri református templom, kripta és a Ráday gyűjtemény.

Helyi védelem

Fővárosi helyi védelem

Budapest főváros városképe és történelme szempontjából meghatározó építészeti örökség kiemelkedő értékű - műemléki védettség alatt nem álló - elemeinek védelme érdekében Budapest Főváros Önkormányzat Közgyűlése a 37/2013. (V.10.) Főv. Kgy. rendeletében határozza meg a helyi védettséggel kapcsolatos szabályokat. A rendelet új mellékletét a 69/2013. (IX.18) önkormányzati rendelettel fogadták el.

A IX. kerületben **38 épület és 3 épületegyüttes** áll fővárosi helyi védettség alatt, helyüket a térkép mutatja, részletes táblázat pedig Mellékletében található.

Kerületi helyi védelem

A helyi (kerületi) értékvédelemről szóló, a Ferencvárosi Önkormányzat Képviselőtestületének 8/1996. (III.4.) sz. rendelete[9] nagyszámú, **395 épületre** terjed ki, amelyek az 1.9. fejezet mellékletében találhatók.

A kerület védett épületeinek listáját az 1. sz. Melléklet 22-27. pontjai tartalmazzák.

[9] a 2012. XII. 11-ig elfogadott módosításokkal

9.2. Területfelhasználás vizsgálata

9.2.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A kerület a Duna bal partján fekszik, területe 1253 ha. Természettáji szempontból a Pesti-síkság része, délnyugaton a Ráckevei-Soroksári-Duna-ág választja el a Csepel-szigettől, nyugati határa a Duna főmedre. Közigazgatásilag a Belváros déli szomszédja (Vámház körúton és a Kálvin térnél), északnyugatról az Üllői út mentén a Könyves Kálmán körútig a VIII. kerülettel, azon túl pedig a X. kerülettel szomszédos a Határ útig. Ferencvárostól délkeletre a XIX. és a XX. kerület helyezkedik el.

A fővárosi zónarendszerben a IX. kerület három zóna (Duna menti, belső és az átmeneti zóna) metszetében helyezkedik el. *(Lásd. 1.2.6. fejezet - Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) pontjánál a térképi lehatárolást.)*

A Duna menti zóna a főváros egyre értékesebb területsávjává válik, ugyanakkor a IX. kerületen belül ez a potenciál a folyam főmedrénél Rákóczi hídtól délre és a Ráckevei-Soroksári-Duna-ág esetében nem kellően kiaknázott, ellentétben a Könyves Kálmán körúttól északra lévő intézményi és rekreációs partvonal menti területeivel. A belső és az átmeneti zóna északnyugat – délkelet irányban osztja két részre a kerületet. A kerület sajátos helyzetéből fakad a belső zóna északi historikus városszerkezete és a Nagykörúttól kívül elhelyezkedő intézményi és lakóterületei, amelyek az átmeneti zóna gazdasági, intézményi, nagy kiterjedésű közlekedési, valamint telepszerű lakóterületeivel állnak kontrasztban.

Ferencváros meghatározó jelentőségű közlekedési útvonalai közé tartozik a három körút, amelyek a Szabadság, Petőfi és Rákóczi hidak folytatásaiként kötik össze a IX. kerületet a budai oldallal. A Kvassay híd pedig a Csepel-sziget tömegközlekedési (7-es HÉV vonal) és gépjárműves megközelíthetőségét biztosítja. A IX. kerületben jelentős mértékben vannak jelen a kötött pályás útvonalak (a gyűrű irányú utak villamosai, a 6-os HÉV végállomása a Vágóhídon, az egykoron Közép Európa legnagyobb teherpályaudvara és több rendező pályaudvar is). Észak-déli tengelyű közúti főútvonalak közül kettő a kerületen keresztül halad (Soroksári út és a Gyáli út), egy pedig a határvonalat képzi. Ugyancsak a kerület határán halad az M3-mas metróvonal, amelynek a kerületet érintő szakaszán 6 megállója van a Kálvin tér és a Határ út között. Budapest legnagyobb és legforgalmasabb autóbusz-pályaudvara is a kerületben helyezkedik el a Könyves Kálmán krt. és az Üllői út metszésénél lévő Népliget autóbusz-pályaudvar.

A IX. kerületben domináns mértékben található intézményi, gazdasági és közlekedési terület. A lakófunkciójú területek viszont több meglehetőségen eltérő szerkezetben jelennek meg: A belvárosi zóna sűrű beépítésű területén Ferencváros történeti városrésze, az átmeneti zónában lévő mára zárványként megjelenő telepek és a kerület keleti részén elterülő József Attila-lakótelep áll kontrasztban.

9.2.2. A kerület jelenlegi, tényleges területfelhasználása

A IX. kerület jelenlegi, **tényleges** területfelhasználására a differenciált összetettség a jellemző. Fontos megemlíteni, hogy a tervezett területfelhasználási struktúrában a jelenleg használaton kívüli területek nem jelennek meg. Ebből fakadóan a tényleges területhasználat számértéke, nem azonos Ferencváros területével. Ez az eltérés hozzávetőleg 13% a beépítésre szánt területeken.

A ténylegesen beépítésre szánt (valamivel több, mint 640 hektárnyi) területeken belül a *gazdasági területek* aránya a legnagyobb, ami a teljes felhasználási területek több mint ötödét teszi ki (a beépítésre szánt területek 36,31%-a). A *lakóterületek és vegyes területek* nagyjából azonos nagyságrenddel fordulnak elő: a kerület 16,06%-a lakóterület, 13,18% pedig vegyes terület. A tervezett és tényleges területfelhasználás között a *vegyes intézményi területeken* tapasztalható a legnagyobb eltérés. A *különleges* területfelhasználás aránya a kerület egészét figyelembe véve mindössze 8,43%.

A **lakóterületek** 88%-át a **nagyvárosias** lakóterületek adják, abból is a legnagyobb hányadot a telepszerűek, ami az összes lakóterület fele. A külön városrészként is megkülönböztetett József Attila-lakótelep, több

mint 80 hektárnyi homogén területe adja a kerület 6,6%-át. A jellemzően zártsorú, magas intenzitású zártudvaros nagyvárosias lakóterület Középső-Ferencváros magját alkotó 62,1 hektárnyi területe. Kis és kertvárosias lakóterület csak az egykori Aszódi utcai MÁV telepen elszórtan helyezkednek el, a beépített területfelhasználáshoz viszonyított együttes arányuk nem haladja meg 6,5%-ot.

Ferencváros ötödére jelenleg a **vegyes** területfelhasználás a jellemző. A városközponti (lakó- és intézménydomináns) területek a belvárosi zóna egésze és a Rákóczi hídtól északra a Duna menti zónában találhatóak 88,4 hektárnyi Millennáris negyedre jellemző.

A gazdasági területfelhasználás a kerület beépítés hatodát teszi ki, túlnyomó többségben raktározást és termelést szolgáló területek Külső-Ferencvárosban koncentrálódnak.

A beépítésre szánt területek hetedét kitevő különleges területek fele egészségügyi terület. A Szent László Kórház területének nyugati szomszédjaként jelenik meg a kerület második legnagyobb különleges területfelhasználása 11 hektárnyi nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős területe. A közlekedéshez kapcsolódó épületek különleges területei nagyságrendileg hasonló kiterjedéssel (10,1 ha) találhatóak elszórva a kerületben: Népliget autóbusz pályaudvar, Ferencvárosi MÁV pályaudvar és a helyi tömegközlekedéshez kapcsolódó területek (Szávai kocsiszín és a Gubacsi úti villamos végállomás). Területileg megegyező nagyságú a honvédelmi (volt Fegyvergyár) és a szennyvízkezelési különleges területfelhasználás 5,5 hektárnyi kiterjedése. A nagykiterjedésű sportolási terület és az oktatási különleges területek is nagyjából ugyanakkora területtel van jelen a kerületben: Groupama Aréna (4,6 ha) és a Szily Kálmán Kéttannyelvű Műszaki Szakközépiskola és Kollégium (4,7 ha). Kereskedelmi különleges terület a kerületben a Lurdy ház.

A beépítésre nem szánt területek 63%-át a kerület szerkezetét nagymértékben meghatározó közlekedési területek adják, ekvivalens mértékben kötöttpályás és közúti felhasználásként. A vízgazdálkodási területek a kerület egészének 7%-át teszik ki, ami 5 hektárral kevesebb területfelhasználási egység, mint a zöldterületek (közkertek, közparkok) és nagyrészt védelmi erdőből álló erdőterületek összmennyisége. A Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatalának ingatlan-nyilvántartási adatai alapján 1-3. minőségi osztályba tartozó termőföld nem található a kerületben. (Ugyanakkor a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal adatszolgáltatása szerint az erdőterületek döntő hányada kiváló termőhelyi adottságú.)

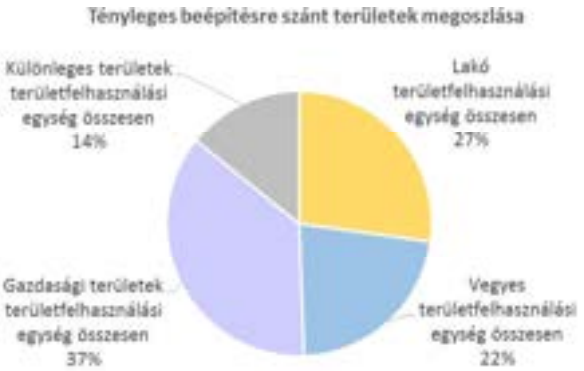
Művelési ág:	**kivett**	**erdő**	**legelő**	**rét**
Terület (ha):	1220	31	-	-
	97,4%	2,5%	-	-

28. táblázat: A művelési ágak megoszlása Ferencvárosban
Forrás: TAKARNET

A kerületben az alábbi beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek találhatóak tényleges használatban, az OTÉK által meghatározott területfelhasználási egység kategóriák közül:

Beépítésre szánt területek		***ha***	***Beépítésre nem szánt területek***		***ha***
Lakó területfelhasználás			**Közlekedési területek**		
Nagyvárosias, magas intenzitású, jellemzően zártsorú, zártudvaros beépítésű lakóterület	Ln-1	62,12	Közúti közlekedési terület	KÖu	132,60
Nagyvárosias telepszerű lakóterület	Ln-T	91,34	Kötöttpályás közlekedési terület	KÖk	146,43
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	5,22	Közlekedési területek összesen:		282,04
Kisvárosias, telepszerű lakóterület	Lk-T	2,57	**Vízgazdálkodási területek**		
Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület	Lke-1	13,10	Folyóvizek medre és partja	Vf	79,61
Lakó területfelhasználás összesen:		174,35	Vízgazdálkodási területek összesen:		79,61
Vegyes területfelhasználás			**Zöldterület**		
Városközpont intézménydomináns területe	Vt-VI	54,11	Közkert, közpark	Zkp	36,42
Városközpont lakódomináns területe	Vt-VL	34,26	Zöldterületek összesen:		36,42
Intézményi, jellemzően zártsorú beépítésű terület	Vi-1	51,42	**Erdőterület**		

Beépítésre szánt területek		***ha***	***Beépítésre nem szánt területek***		***ha***
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	3,31	Védelmi erdő	Ev	40,52
Vegyes területfelhasználási egység összesen:		143,10	Közjóléti erdő	Ek	7,87
Gazdasági területek területfelhasználási egység			Erdőterületek összesen:		48,39
Gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz-1	47,61	**Tényleges beépítésre nem szánt területek összesen:**		**443,45**
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2	185,54			
Gazdasági területek területfelhasználás összesen:		233,15			
Különleges területek területfelhasználás					
Bevásárlóközpont területe	K-Ker	3,06			
Oktatási központok területe	K-Okt	5,3			
Egészségügyi terület (kórház, szanatórium, gyógyszálló, gyógyüdülő)	K-Eü	39,65			
Nagykiterjedésű sportolási célú terület	K-Sp	4,60			
Nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	11,03			
Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület	K-Hon	5,54			
Szennyvízkezelés területe	K-Sz	5,52			
Közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület	K-Közl	17,44			
Különleges területek területfelhasználás összesen:		91,54			
Tényleges beépítésre szánt területek összesen:		**642,14**			

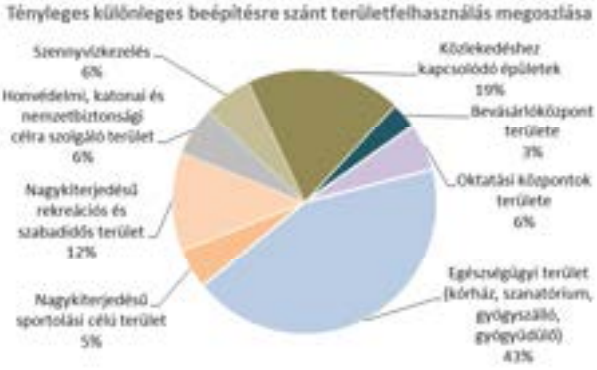

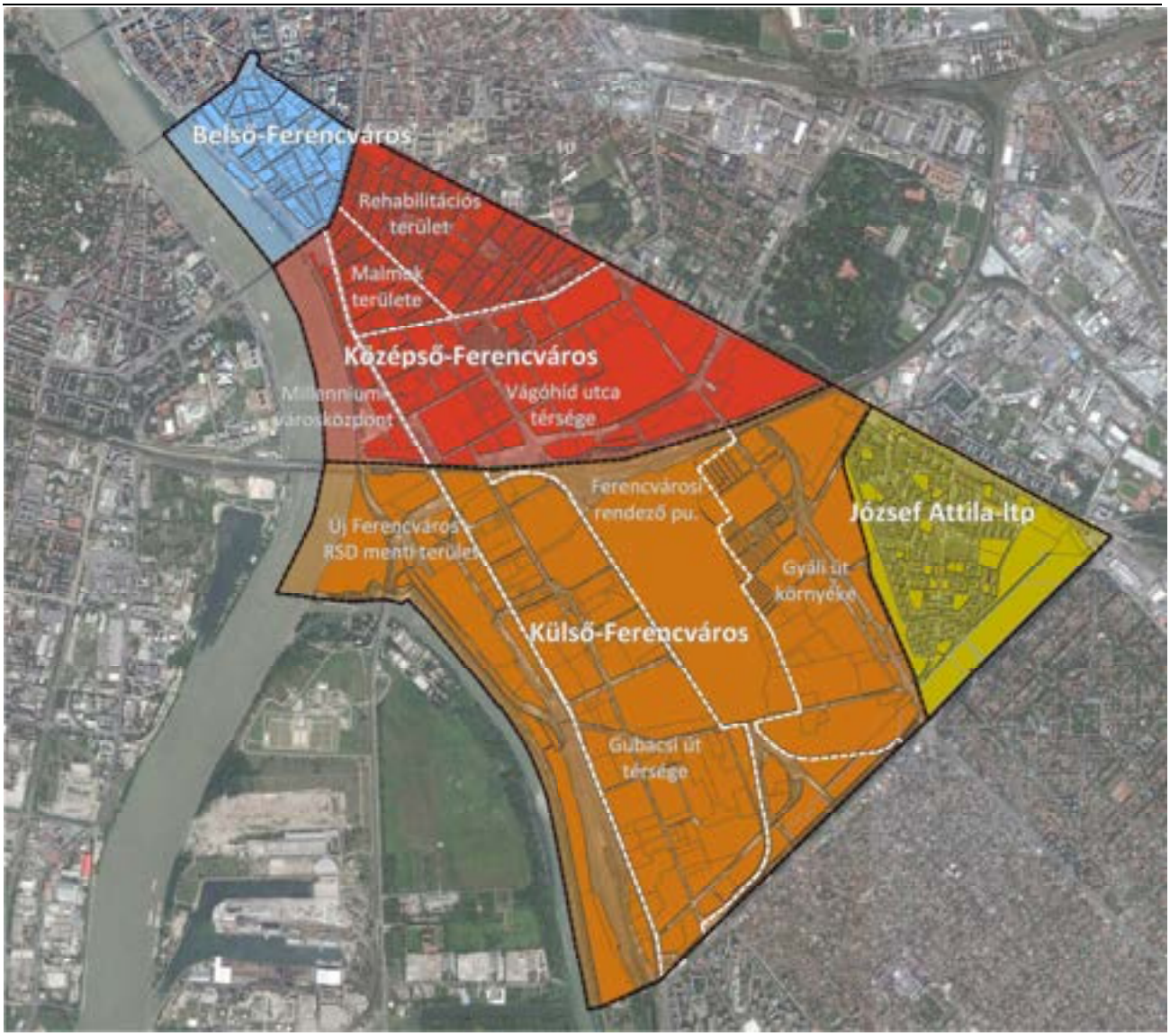

A IX. kerületet területi adottságaiból és a köznyelvi gyakorlatból fakadóan négy városrészre különíthetjük el. Az elhelyezkedésük alapján: Belső-, Középső- és Külső-Ferencváros, valamint a József Attila-lakótelep. Ezt a városrészekre való tagolást követi a KSH adatbázisa is. Mindemellett javasolt egy, a fentiekben említett városrészek további tagolása.

70. ábra: A kerület városrészei

Belső-Ferencváros

A terület lehatárolása: Vámház körút – Üllői út – Ferenc körút – Boráros tér – Duna folyam – Fővám tér.

A Kiskörút mentén a Belvároshoz közvetlenül kapcsolódó, azzal egységes szövetet alkotó Duna-parti városrész. Az eklektikus Budapest jellemző, sűrűn beépített része, több országos és fővárosi jelentőségű intézménnyel (Vásárcsarnok, Iparművészeti Múzeum, Corvinus Egyetem, Bálna Budapest centrum, Református Kollégium, könyvtár). Kulturális, igazgatási, oktatási és egyházi központi szerepe mellett a turizmus intézmények is itt találhatóak. A Bakáts térhez, a kerület központjához kapcsolódik a városrész belső tengelyét képező Ráday utca, a hajdani kecskeméti városkapuhoz vezető Soroksári út. A városrész beépített területe vegyes lakó és intézménydomináns városközpont, ami történelmi kialakulása és homogén karaktere számos jelentős műemléki épületet tartalmaz. Két nagy kiterjedésű zöldterülettel rendelkezik, a városszövetben a Markusovszky tér és a Duna mentén a Nehru part.

Középső-Ferencváros

A Boráros tér - Ferenc körút – Üllői út – Kelet-nyugat vasúti fővonal - és a Duna folyam között elterülő városrész.

Az 1805. évi pesti szabályozási terv már jelölte a kialakult szerkezetet, a keskeny utcákat, tömböket. A XIX. század első felében még szórványos volt a beépítés, földszintes, kertes házakkal. Pest nagyvárossá fejlődése csak a század végén érintette a területet, elsősorban a főútvonalak mellett épültek a korra jellemzőgangos bérházak. A belső részeken lazább elrendezésben, alacsonyabb épületek létesültek, tágasabb udvarokkal.

Az északi része a belvárosi történelmi városi szövethez tartozik a Haller utcáig. A városrész magját az összefüggő magas intenzitású nagyvárosias lakóterület adja, amit a Ferenc körút és a Soroksár út mentén lévő városközponti vegyes területek vesznek körbe. Telepszerű nagyvárosias beépítés a Haller utca mentén található. Három nagyobb közpark is itt található: A Vaskapu –Tinódi utca sarkán, a Ferenc tér és a Kerekerdő park. A Duna partvonala mentén külön egységként jelenik meg a vegyes városközponti beépítésű Millennium negyed. Középső-Ferencváros déli része a Haller utca és Könyves Kálmán körút közötti főként elszórt vegyes intézményi területekből áll. A legnagyobb összefüggő egységet a keleti oldalon lévő különleges területek adják: az egészségügyi, rekreációs, valamint sportolási területek.

Külső-Ferencváros

A vasúti fővonal – Üllői út – Ecseri út – Epreserdő utca- M5-ös bevezető szakasza – Határ út – Ráckevei-Soroksári-Duna-ág – Duna folyam között lévő Külső-Ferencváros a legnagyobb területű városrésze a IX. kerületnek.

A városrész adottságai révén klasszikus barna mezőnek tekinthető. A hajdani települések közötti területet eredetileg vegyes funkciókkal hasznosították. A XIX. században a vasúthálózat kiépüléséhez kapcsolódóan létesültek itt gyárak, üzemek. A XX. század közepén, a szocialista nagyipari fejlesztések időszakában folytatódott a nagy volumenű, környezetterhelő gyárak, üzemek betelepítése. A szabad területek előnyeit kihasználva, területi koncepciók nélkül a legkülönbözőbb intézményeket helyezték el szórványosan, és több utca nyitásával néhány bérház csoport is épült.

Soroksári út két oldalán az intézményi vegyes területek helyezkednek el, míg a városrész legnagyobb hányadát a mára erősen leromlott vasúti és gazdasági (kereskedelmi-szolgáltató) területek adják. A százhektáros rendező-pályaudvar két részre tagolja Külső-Ferencvárost, az egyetlen összekötést az Illatos út adja. A teljes kerületben csak itt található a vasúti területek által szegregált kis és kertvárosias lakóterület.

József Attila- lakótelep

A főváros első lakótelepe, amely 1957-től kezdődően több lépésben épült meg az Üllői út – Határút- M5-ös bevezető szakasza – Epreserdő út és az Ecseri út között.

A városrész területének 70%-át a 91,34 hektárnyi lakó területfelhasználását a nagyvárosias telepszerű beépítés területe adja. A lakótelep egy 4,3 hektáros zöldterületet fog közre, amely keleti irányba egy közjóléti erdő terület felé nyit. A közjóléti erdőt egy vízfolyás választja el a Határ út mentén lévő véderdősávtól, ami a városrész délnyugati határán is végighalad és elválasztja Külső-Ferencvárosi gazdasági területektől. A kerület keleti sarkán a lakótelepet alig két hektár területnyi vegyes intézmény és kétszer ennyi különleges közlekedési terület zárja le.

9.2.3. A kerület területfelhasználásának konfliktusai

Az alábbiakban bemutatásra kerülnek azon területek a IX. kerület városrészeiből, amelyeknek a TSZT szerinti tervezett területfelhasználása és a valóságban meglévő, tényleges területfelhasználás között eltérés, konfliktus mutatkozik, vagyis melyek azok a területek, ahol városszerkezetileg más típusú területfelhasználás megjelenése indokolt (megjegyzendő, hogy csak léptékében nagyobb, mértékadó konfliktusok kerülnek bemutatásra, pontszerű problémák nem).

Belső-Ferencvárosban és a József Attila-lakótelep városrészekben területfelhasználásból fakadó nagyobb léptékű konfliktus nem található.

Középső-Ferencváros

Középső-Ferencváros tényleges és tervezett területfelhasználása közti fő konfliktusforrás a tervezett vegyes területfelhasználású (intézményi) területeken találhatóak.

A Soroksári út – Haller utca – Mester utca – Könyves Kálmán körút között lévő területen két jelentős területen: A Soroksári út keleti oldalán lévő TSZT szerinti vegyes intézményi területfelhasználásban az egykori Ferencvárosi Malom területe, amely jelenleg használaton kívüli nagy kiterjedésű beépítetlen terület és a Közvágóhíd, ahol jelenleg ténylegesen több kisebb gazdasági területfelhasználás folyik.

A Könyves Kálmán körút mentén található tervezett vegyes intézményi területek és az erősen leromlott állapotú közlekedési területekkel állnak konfliktusban. A Lenkey János utcától keletre lévő BKV raktár és kocsiszín, valamint az egykori kábel- fa és felsővezeték-telepek erősen leromlott épített környezettel rendelkeznek. Az ideiglenes területfelhasználásként engedélyezett különleges terület a jelenlegi tényleges területfelhasználás. Az egykori Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola területének (a Gyáli úti felüljáró és az Üllői út között) jelentős része használaton kívüli, míg a buszpályaudvarhoz közeli területek ténylegesen buszparkolóként vannak használva.

Külső-Ferencváros

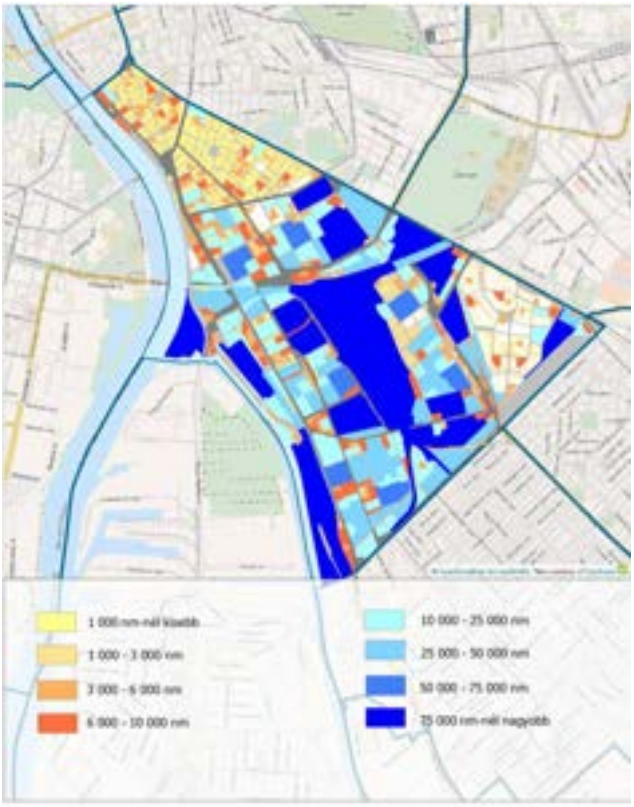
A legnagyobb ferencvárosi városrészben található a kerület legnagyobb kiterjedésű területfelhasználási konfliktusai. Fontos megemlíteni, hogy Külső-Ferencváros jelenlegi területfelhasználásának kialakulása a vasúti közlekedési területek környezetétben alapvetően gazdasági típusú. A tervezett területfelhasználás léptékében és módjában ettől eltérően intézményi vegyes és részben nagyvárosias lakóterületek. A tényleges és a tervezett területfelhasználás közötti konfliktusok a már változásnak indult területeken található: Mester utca – Gubacsi út –Timót utca – Soroksári út – kerület határ – Ráckevei- Soroksári-Duna-ág - Kelet-nyugat vasúti fővonal – Gubacsi út – Koppány utca közötti területen.

9.3. Telekstruktúra

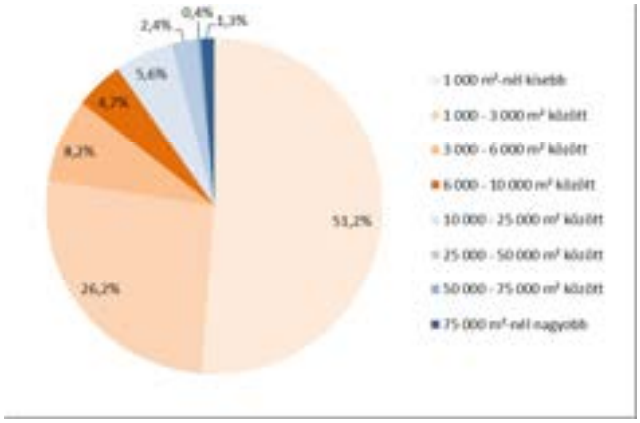
Egy településen belül a telekszerkezet, a telkek morfológiája alapvetően meghatározza annak szerkezetét és egyben a településképet. A történetileg kialakult utcahálózat, a telekosztások akár évszázadokra visszamenőleg is lekövethetők, a múlt lenyomataként szolgálnak. A telekstruktúra, a területi és szélességi-mélységi jellemzők meghatározzák a beépítés jellegét, vizsgálata ezért kulcsfontosságú.

9.3.1. Telekmorfológia és telekméret

Ferencváros telekstruktúrája a kerületnek a város strukturális zónarendszerében elfoglalt helyének egyenes következménye. A kerületben megtalálható szinte az összes telektípus, a mely a pesti oldalon előfordul a Belvárosból kiindulva az átmeneti zóna széléig.

71. ábra: A telkek területi eloszlása a telkek mérete szerint (közterületek nélkül)
Forrás: A 2015-ben elfogadott TSZT

72. ábra: Jellemző telekméret-eloszlás a telkek száma alapján (közterületek nélkül)
Forrás: A 2015-ben elfogadott TSZT

Az első típus a Belső-Ferencváros történelmi struktúráját jellemzi, a szomszédos Belső-józsefvárosi szövettel homogén módon. A nagyobb, 6–10 ezer m²-es telkek jellemzően a jelentős intézményterületnek adnak helyet. A Ferenc körút és Haller utca közötti sávra átlagosan a kisebb telekméret jellemző, a szélesség is lecsökken 15-18 m-re. A nagyobb méretű intézményi telkek beékelődése is ritkábban fordul elő.

Az éles váltás a beépítés karakterében a Haller utcától kifelé következik be, amennyiben a lakó funkció mellett megjelennek a nagy területigényű intézmények, amelyek a történelmi várostest kialakulásával egy időben jelentek meg, ám éppen méretüknél fogva kiszorultak az akkori perifériára. (Szent István és Szent László Kórház, a Közvágóhíd) Mellettük kaptak helyet a szintén területigényes sportlétesítmények valamint későbbiekben megjelent bevásárlóközpontok.

A Könyves Kálmán körúttól kifelé a Határ útig a jellemzően nagyméretű rozsda övezeti telkek a jellemzők, köztük is kiemelve a csaknem 100 hektáros Ferencvárosi rendező pályaudvar területét.

A kerület keleti csücskében található a József Attila-lakótelep, amely – a többi budapesti lakótelephez hasonlóan ingatlanviszonyait tekintve egyedi kategóriát képvisel. A lakótelep teljes területe több mint 91Ha.

9.3.2. Önkormányzati tulajdon kataszter

Ferencváros ingatlanvagyonának változása 2009 és 2013 között némileg változott: 485-tel (20,6%) nőtt a részben vagy egészében kerületi tulajdonban lévő ingatlanok száma, ezzel szemben az ingatlanok összterülete némileg, 3,4 hektárral (1,1%) csökkent. Az ingatlanok könyv szerinti bruttó értéke csaknem 882 millió forinttal (0,4%) nőtt.

Sor szám	Megnevezés	Mennyiség			Könyv szerinti bruttó érték
		db	Ha	m²	Ezer Ft
		a	*b*	*c*	*e*
1	Rendezett összes ingatlan	485	-3	-393	879 053
2	Rendezetlen, tulajdonba került ingatlanok				

3	Rendezetlen, tulajdonból kikerült ingatlanok					
4	Helyrajzi számmal nem rendelkező ingatlanok					
5	Állomány összes (1 + 2 + 4) sorok		485	-3	-393	879 053
6	16. számlacsoportban nyilvántartott ingatlanok					
7	5. sorból külföldi ingatlanok					
8	5. sorból	belterület	-3			
9		külterület	0			
10	5. sorból	forgalomképtelen	-13			
11		korlátozottan forgalomképes	0			
12		forgalomképes	10			
13	Beépítetlen terület összesen		-12	1	-590	1 002 339
14	13. sorból	100% saját tulajdon	1			
15		más önkormányzattal közös tulajdon	0			
16		egyéb közös tulajdon	0			
17	Beépített terület összesen		-40	-4	197	-4 387 160
18	17. sorból	100% saját tulajdon	-4			
19		más önkormányzattal közös tulajdon	0			
20		egyéb közös tulajdon	0			
21		más tulajdonos által beépített	0			
22	Egyéb önálló ingatlan összesen		537	0	0	4 263 874
23	22. sorból	100% saját tulajdon	0			
24		más önkormányzattal közös tulajdon				
25		egyéb közös tulajdon	0			
26	5. sorból	önkormányzat településen kívül fekvő	0			
27		védett természeti terület				
28		műemlék védettségű				

29. táblázat: Ferencváros ingatlanvagyonának változása 2009-2013
Forrás: Önkormányzat

9.4. Az építmények vizsgálata

Az építmények vizsgálata folyamán az egyes funkciók, kapacitások, a meghatározó beépítési jellemzők, jellemző magassági viszonyok kerülnek feltárásra. Ezek segítségével és a további helyi sajátosságaik alapján lehet meghatározni a kerületben jellegzetesen elváló karakterű területeket.

9.4.1. Funkciók, kapacitások

Az épületek általános funkcionális jellemzői:

Az épületállomány és a területhasználat összefüggései

A területfelhasználás vizsgálata bemutatja azokat a területeket, ahol funkcionálisan hasonló rendeltetésű épületek – pl. lakóépületek, intézmények (egészségügyi, oktatási) találhatók, vagy az adott helyszín épületei különböző típusú gazdasági célt szolgálnak (kereskedelem, ipar, raktár). A homogénként jelölt lakó- vagy városközponti / településközponti területeken mozaikszerűen vagy beékelődve egyéb rendeltetések is megjelennek - pl. a lakosság ellátását szolgáló funkciók -, befolyásolva a városrész / település /

településrész működését. A nagyságrend, a fő rendeltetés, a városrész/településrész életében betöltött szerep alapján indokolt az ellátást biztosító, vagy a közcélokat szolgáló létesítmények megkülönböztetése, különösen az intézmények körében, annak ellenére, hogy részletes épületenkénti funkcióvizsgálat nem történik. Az intézmények térbeli elhelyezkedése jelzi az egyes területek ellátottságát, sűrűsödésük kijelöli a központibb helyeket, de mutatja azt is, hogyan erősítik a különböző ellátórendszerek egymást. Az önálló intézményeket az ellátás szolgálatába állított épületföldszinti funkciók egészítik ki.

Az eltérő földszinti funkciók

A városszerkezettel összefüggésben a kerületben meghatározóak azok a fontosabb erővonalak, amelyek mentén az épületek fölszinti kialakítása lehetővé teszi a közvetlen közterületi kapcsolatot, így alkalmassá válnak az épületek a különböző ellátó funkciók, kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatás, vagy egyéb közfunkciók befogadására. Ezek általában a forgalmasabb útvonalak, vagy kiemeltebb terek, közösségi találkozások környékén találhatóak. Különösen jellemzőek a fő szerkezetet alkotó útvonalak mellett: Nagykörút, Vámház körút, Üllői út, Soroksári út, a rehabilitált területeken, elsősorban azok köztereihez illetve a jelentősebb intézményekhez (pl. Semmelweis Egyetem tömbje) kapcsolódóan.

A földszinti szolgáltatások és kereskedelmi funkciók hagyománya mélyen gyökerezik Ferencváros belső területein, Belső-Ferencvárosban és a Nagykörút mentén. Ezek erősödése és térnyerése az elmúlt 15 évben jelentősen hozzájárult nem csak a helyi, de a környező kerületek lakosságának ellátásához.

A Ráday utcában elindított rehabilitáció, amely a közterületek és a társasházak felújítási programja révén egy kulináris és kulturális utcát valósított meg, friss és gyökeresen új elem volt az akkori Budapest urbanisztikai törekvéseiben, amely által a földszinti vendéglátás kapott hatalmas lökést.

Emellett jelentősen megnőtt a lakótól eltérő (kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatás) földszinti funkciók aránya a rehabilitációval érintett területeken jelentősen javítva ezáltal a nagyobb számú állandó és ideiglenes lakosság ellátását.

A funkciók különleges típusa próbált lenni a felszín alatti kereskedelmi, vendéglátó egységek csoportosulása a nagyobb csomópontok gyalogos aluljáróihoz kapcsolódóan, ám ezek közül csak azok bizonyultak életképesnek, amelyek valóban jelentékeny gyalogosforgalom mellé (pl. metró megállók kijáratai) települtek. Azonban az ennél lényegesen kisebb forgalmú Boráros téri, már régóta zárva tartó, üzlethelységek gazdaságilag nem bizonyultak életképesnek.

Az intézmények jellemzői

A kerület területén lévő intézmények részben a helyi alapellátását biztosítása mellett jelentős számban fővárosi, sőt országos ellátást is szolgálnak. Több kulturális és oktatási intézmény kilépett a nemzetközi színtérre is, jelentősen növelve ezzel a kerületbe hosszabb-rövidebb időre látogató külföldiek számát. A térképek jól mutatják az egyes ellátó intézmények elhelyezkedését, ami szorosan összefügg azok elérhetőségével, az érintett területek ellátottságával. Az intézmények részletes felsorolását az 1.9.3. sz. melléklet tartalmazza.

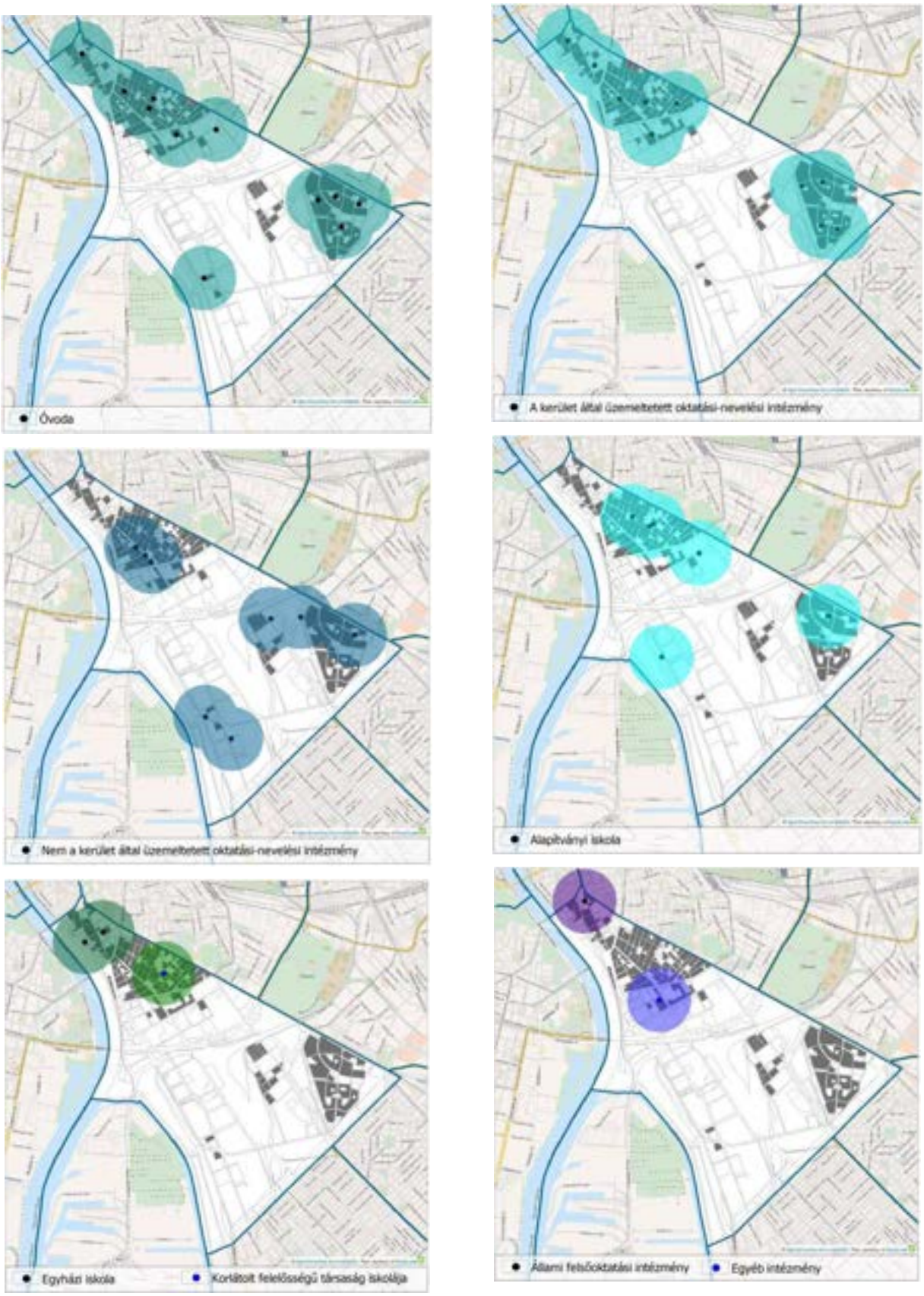
Közigazgatás

A kerület legfontosabb közintézményei az önkormányzat és polgármesteri hivatala, a kerületi rendőrkapitányság és a tűzoltóság. A kerületi bíróság, ügyészég más kerületben működik. Országos hatáskörű önálló közigazgatási létesítmény nincs.

Nevelési és oktatási intézmények

Az óvodai ellátottság a kerület egészére nézve alacsony, egyedül a József Attila-lakótelepről mondható el, hogy a lakosság létszámához mérten kielégítő a férőhelyek száma, és gyalogló távolságon belül (4-500 m) a

lakótelep minden pontjáról elérhető egy intézmény. Ezzel szemben vannak kifejezetten ellátatlan területek, mint pl. az Aszódi utca MÁV telep. Az általános és középiskolák mind számban, mint az iskola típusainak széles választékát tekintetében messze felülmúlják az óvodákat. A 2014. október 1-jei adatok alapján a 9 óvodával szemben 27 általános és középiskola üzemel, amelyből 11 a kerület, 9 a fővaros által üzemeltetett intézmény, 1 állami felsőoktatási intézmény gyakorló iskolája, 3 alapítványi, 2 egyházi es egy magántársaság által működtetett iskola.

73. ábra: Az alap- és felsőoktatás intézményei a kerületben

Egészségügyi intézmények

74. ábra: Egészségügyi intézmények a kerületben

Az egészségügyi intézmények tekintetében egyenletesebb a lefedettség, és figyelembe véve a kerületben található regionális jelentőségű kórházakat valamint a Tűzoltó utcai gyerekklinikát – különösen a gyerekgyógyászat tekintetében – az ellátás színvonala lényegesen magasabb az átlagnál.

Egyházi intézmények

A kerületben jelentős számú egyházi létesítmény, templom található, elhelyezkedésük elsősorban a lakóterületeken belüli, több esetben zártsorú beépítéshez illeszkedő módon jöttek létre.

Szociális intézmények

A 3. fejezetben már bemutatott társadalmi összetétel indokolja a szociális ellátó funkciók erőteljesebb megjelenését a főváros többi területéhez képest, melyekre a kerület krízisterületei miatt is szükség van. A szociálisan legjobban rászoruló és a szegregációval legjobban sújtott területek ellátatlannak tekinthetők.

A gyermekellátás terén a bölcsődék száma és kapacitása alacsony, és vannak ellátatlan térségek.

75. ábra: A szociális intézmények elhelyezkedése a kerületben

Kulturális intézmények

A kerület jelentős számú közép és felsőoktatási intézményei valamint a belváros közelsége a motorja elsősorban kulturális életnek. Emellett – egy nemrég lezajlott nem reprezentatív – kutatás szerint a kerületen kívüli egyetemek hallgatói is szívesen választják lakóhelyül a kerületben található lakásokat. Ezek együttesen eredményezik a jelentős számú és változatos kulturális intézmények, központok és alternatív helyek jelenlétét.

Ezek mellett kiemelkedő vonzerőt jelentenek az országos, sőt nemzetközi hírű intézmények, mint a Nemzeti Színház és a Művészetek Palotája.

Rekreáció, sport

A sport és rekreáció tekintetében egyértelműen a Ferencvárosi Torna Club a legnagyobb névvel és múlttal rendelkező egyesület, amely szinte a Ferencváros nevet, mint brandet is birtokolja. A nemrég átadott Groupama Aréna és a csatlakozó intézmények méltó helyszínei a klub sporteseményeinek. Vízi sportok tekintetében is kihasználatlan a Soroksári Duna-ág, mindössze egy evezős szakosztály működik a kerületben. Uszoda és fürdő három is található a kerületben, köztük a Dandár. 1928-ban a Városi Tanács határozata alapján minden budapesti kerületben ún. népfürdőt kellett létesíteni, hogy olcsón biztosíthassák a higiéniához elengedhetetlenül szükséges fürdési lehetőséget. Az első ilyen népfürdő vagy tisztasági fürdő a Dandár volt.

Mindezek mellett számos helyi jelentőségű sport és fitness klub működik.

Turizmus intézményei

A turizmus intézményeit tekintve a kerület – hasonlóan a Józsefvároshoz – nem tartozik az elsőrendű célpontok közé, ám az országos jelentőségű kulturális létesítmények mellett itt található a Központi Vásárcsarnok, amit minden útikönyv az elsőszámú desztinációk között említ. Ezen túlmenően figyelemreméltó a Ráday utca, mint a gasztro-turizmus egyik legfontosabb fővárosi célpontja, ami szintén nemzetközi hírű.

Kereskedelem - szolgáltatás

A kerület kiskereskedelmére, annak ellenére, hogy a közlekedési folyosók és a nagy kiterjedésű alulfejlesztett területek erre jó alkalmat adnának, nem jellemző a plázák elterjedése. Egyedül a Lurdy Ház és található meg, azonban jelentőségükben elmarad a hasonló nagyságú társaitól. Ferencvárosban elsősorban a kis és közepes nagyságú szupermarketek, valamint a kisebb üzletek a tipikusak. Ezek elsősorban a városias lakóterületek földszintjén találhatóak. Építészetileg is figyelemre méltó a Tűzoltó utcai ALDI áruház, amely a volt Mária Terézia Laktanya lovardáját alakította át élelmiszer áruházzá megőrizve ezáltal a Tűzoltó utca karakterét és térstruktúráját.

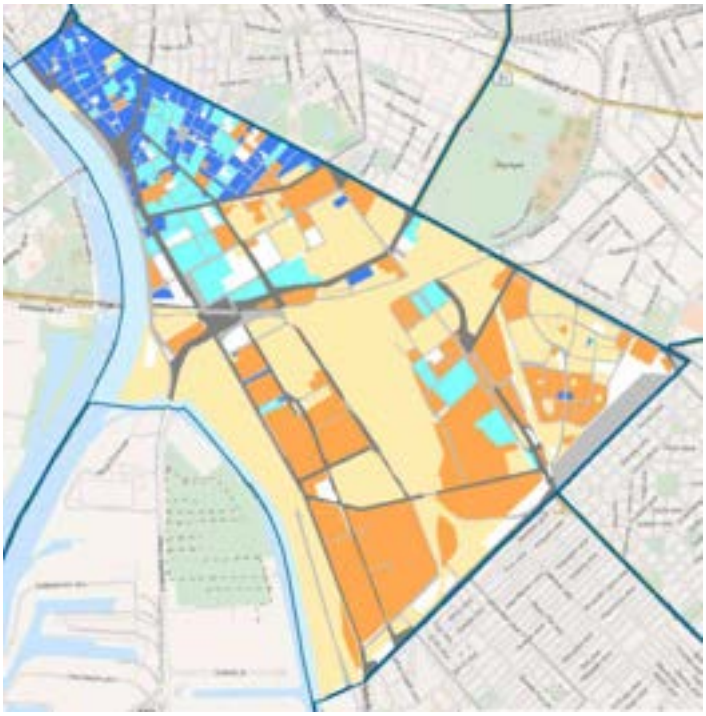
9.4.2. A beépítés jellemzői

Jellemző beépítési mérték

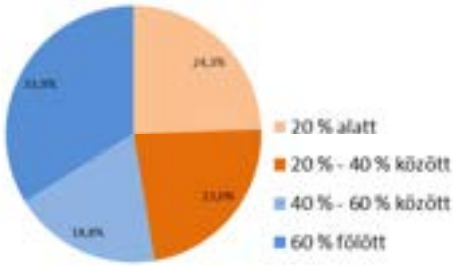
A beépítési mérték a beépítés sűrűségének egyik fontos sajátossága. Az épülettel beépített terület és telek területének hányadosából adódó érték jól jellemzi az egyes területeket.

A kerület egészét tekintve a telekstruktúrára alapvetően rányomja bélyegét a hatalmas barnamezős területek telekállománya. Ezért mind területi, mind a telkek száma alapján az alacsony, 20% alatti beépítettségű telkek dominálnak. A Róbert Károly körúton kívül elvétve fordul elő 40% feletti beépítettségű ingatlan. A térkép jól mutatja, hogy a beépítés sűrűsége befelé haladva fokozatosan emelkedik; a Belső-Ferencváros történeti városrészének területén már a 60% feletti telkek a meghatározóak.

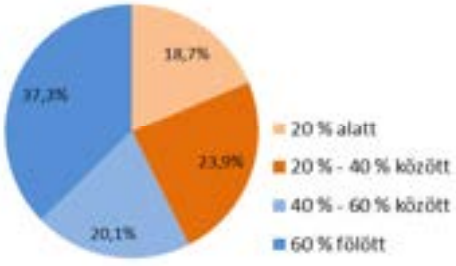
A Középső-Ferencvárosban egyértelműen kivehetőek a hagyományosan nagy telkes intézmények (pl. kórházak), ahol a beépítés mértéke jelentősen alacsonyabb a lakóterületekénél, illetve a rehabilitációs területeken a városmegújítás eredményezte lazább városi szövet.

77. ábra: A telkek beépítettségének területi eloszlása közterületek nélkül.

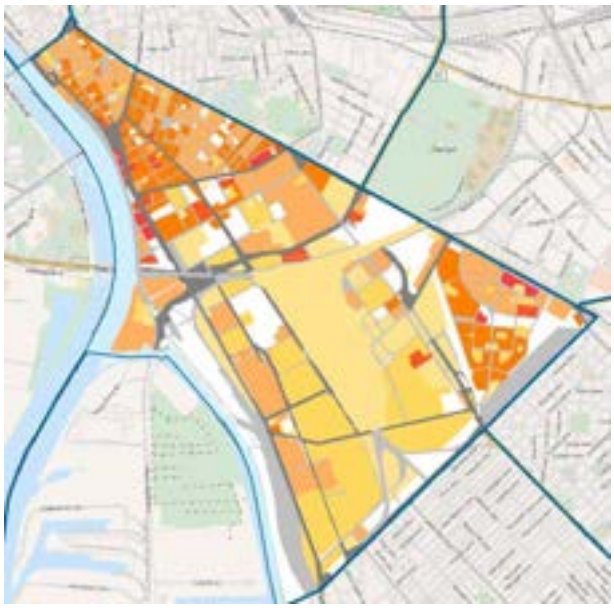
76. ábra: Jellemző beépítettség megoszlása közterületek nélkül.

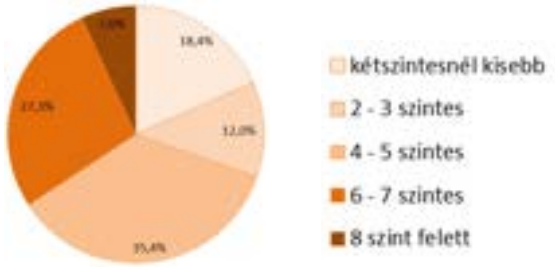
78. ábra: Jellemző beépítettség megoszlása közterületek és beépítésre nem szánt területek nélkül.

A beépítés magassági jellemzői (szintszám, beépítési magasság)

A beépítés magassága meghatározó eleme a városképek, emellett a sűrűség másik meghatározó tényezője. A vizsgálat folyamán a szintszámok alapján hasonló, homogén egybefüggő területi egységek jellemző szintszámai kerülnek bemutatásra.

79. ábra: Az épületek szintszám szerinti területi eloszlása

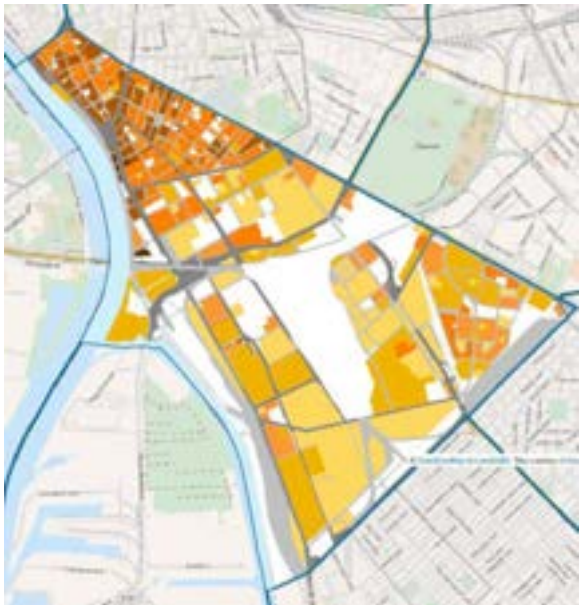
80. ábra: Jellemző szintszám megoszlása a telekszám alapján

A kerület arculata szempontjából meghatározó a belső városrészek területe. Itt jellemzően 4-6 szintes épületek találhatók, de ennél alacsonyabb, régi 2-3 szintes épületek is jelen vannak. A belső területeken ugyanakkor a szintszám alapján létrejött beépítés magasságát jelentősen befolyásolja az építési kor, vagyis a korszakonként eltérő szintmagasság. A belső területeken ugyanakkor több épület található, amely magasabb az átlagos 4-6 szintnél, ezek zömében az újabb beépítések, amelyek elérik a 8 szintet is. Hasonló magassági viszonyok jellemzőek a József Attila-lakótelepre is, ahol a tömbbelsőben található intézmények alacsonyabbak az átlagos 4-5 szintnél, illetve elvétve találhatók magasabb, 6-8 szintes lakóházak.

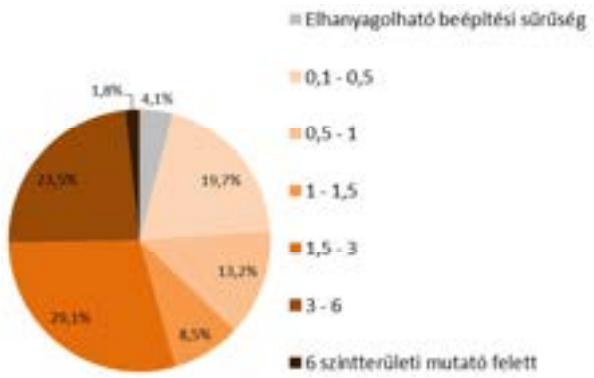
Az iparterületek beépített telkein a 2-3 szintes szintmagasság a tipikus.

Jellemző beépítési sűrűség

A beépítési sűrűség az épületek szintterületének és a lehatárolás közterületekkel együtt vett alapterületének hányadosa. A tömbméret, közterületi struktúra, annak a területi lehatároláshoz mért aránya alapvetően befolyásolja a beépítési sűrűség számítását. A beépítési sűrűség érzékeltetéséhez alkalmazott lehatárolások a közterület fő struktúrája (jellemzően fő és gyűjtőúthálózat), valamint az azokon belül funkcionálisan, vagy karakterében jelentősen elváló egységek figyelembevételével kerülnek meghatározásra. A szintterület megállapítása során az építményszintek összegzése a pinceszintet is tartalmazza.

81. ábra: Jellemző beépítési sűrűség területi eloszlása (m^2/m^2)

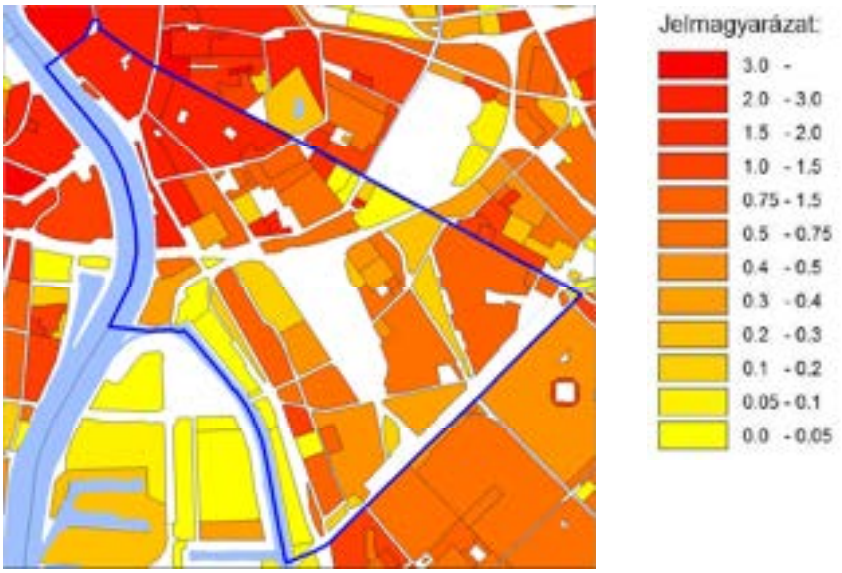

82. ábra: Jellemző beépítési sűrűségek aránya (%)

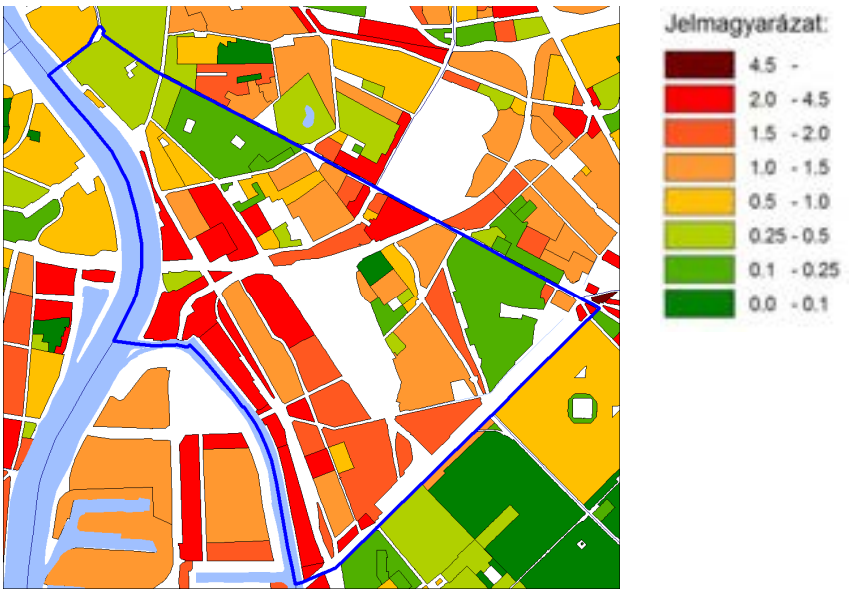
A kerület beépítési sűrűségére jellemző, hogy a legmagasabb (2,5 – 3) sűrűségű területek ugyanúgy 29%-kal képviseltettek, mint a legalacsonyabb, gyakorlatilag beépítetlennek számító területek. A nagy szintterületi sűrűség egyértelműen kirajzolja a történeti városrészek zömmel lakó funkciójú területeit: a Belső-Ferencvárost valamint a Középső-Ferencváros Haller utcán belüli városrészeit. Ehhez kapcsolódnak az utóbbi évtized nagyobb intenzitású Duna-parti fejlesztései.

A kerületre vonatkozó tervezett területfelhasználási egységeket és a ténylegesen meglévő területfelhasználást, annak léptékét (beépítési intenzitás, funkciók köre) vizsgálva, több esetben is még jelentős tartalékkal rendelkeznek egyes területek (jelentősen alulhasznosított, extenzív beépítésű vagy beépítetlen beépítésre szánt területek).

A területfelhasználási egységek intenzitását, vagyis a területek számszerűsített, tervezett beépítési sűrűség értékeit (határértékeket) az FRSZ 2. számú melléklete határozza meg. A határértékeket és a kerület területfelhasználási egységeinek tényleges beépítési sűrűség értékeit összevetve, az egész kerületre tartalék mutatható ki. Az FRSZ-ben rögzített határértékek kerületi szintre való leképzése (a határértékek kihasználása, megközelítése, vagy „visszafogása”) a kerületi terveszköznek a kiemelt feladata. Ezek alapján a kerületi rendezési tervnek (KÉSZ) szükséges meghatároznia, differenciálnia részletesen az egyes területek hosszabb távú fejlesztési, intenzitásbeli alakulását (pl.: szintterületi mutató értékek).

83. ábra: A beépítési sűrűség tényleges bsá értékei
Forrás: TSZT alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet – részlet

84. ábra: A területfelhasználási egységek fejlesztési potenciálja a IX. kerületben (bsá érték lehetséges növekménye)
Forrás: TSZT alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet – részlet

A területi tartalékok az egyes kerületrészekben:

Belső-Ferencváros

- A városrész városközponti területfelhasználása sűrű beépítettséggel rendelkezik (3,0 feletti). Ezért az értéket csak alacsony (0,1-0,25) mértékben lehetséges növelni.
- Belső-Ferencváros beépítési fejlesztési potenciállal a Duna és a Közraktár között lévő vegyes területen rendelkezik. Közepes (1,0–1,5) mértékű a lehetséges növekménnyel a Bálna tömbjében.

Középső-Ferencváros

- A jelenlegi ténylegesen legnagyobb beépítési sűrűséggel a városrészben a Soroksári út menti városközponti, a Haller utcától északra lévő városközponti és nagyvárosias lakóterületek, valamint a Könyves Kálmán körút és Mester utca sarkán lévő kereskedelmi területek rendelkeznek. Közepes beépítettséggel rendelkeznek az intézményi és egészségügyi területek, a városrész legkisebb értékei az Üllői út mentén találhatóak.
- Középső-Ferencváros magas potenciállal rendelkező területei a Millenáris negyed, Mester utcai és Üllői úti intézményi vegyesterületei. Kisebb mértékben lehetséges a beépítési sűrűséget növelni az egészségügyi és azok környékén lévő intézményi területeke. Hasonló fél – másfél értékű növelési lehetőség van a Haller utca – Mester utca – Ferenc körút – Boráros tér – Soroksári út által közre zárt épített környezetben. Minimális potenciál a városrész telepszerű nagyvárosi és a Mester utca –Üllői út közti területeken van.

Külső-Ferencváros

- Külső-Ferencváros alapvetően közepes beépítési sűrűséggel rendelkezik. Az RSD-ág menti területeken a beépítés szórványos, kis sűrűségű.
- Nagy kiterjedésű térség közepes és magas potenciállal rendelkező tartalékterületekkel rendelkezik, kivételt képez a szegregált egykori MÁV-telep lakóterületei és a Rákóczi híd mellett lévő szennyvízkezelési terület.

József Attila-lakótelep

- A nagyvárosias telepszerű beépítettségre hasonlóan a Középső-Ferencvárosi területekhez elmondható a magas sűrűségi érték, minimális fejlesztési potenciállal. A városrészhez tartozó intézményi és különleges közlekedési beépítettség azonban nagy fejlesztési lehetőséggel rendelkezik.

9.4.3. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

Jellemző beépítési módok

- Ferencváros beépítési típusai jól követik a beépülés korszakait. A XIX. század második felében az akkori nagyvárosias fejlesztés során zártsorú beépítés jött létre, jellemzően zárt belső udvarokkal. A Nagykörúttól délre ugyanezzel találkozunk, de a zártudvarok között találhatunk a korábbi alacsonyabb státuszt jelző terület beépítési formáival, hosszú keskeny udvarokkal, vagy alacsonyabb L és U alakú épületekkel. A zártudvaros beépítés egyedi példáit találjuk a Nagykörút két oldalát képező teleksoron, amit az átlagosnál kisebb udvarok és feszítettebb intenzitás jellemez.
- A Ferenc körúttól délre eső területen a korábbi szlömös telkeken a nyolcvanas évek elején elindított városrehabilitációs program igyekezett megtartani a korábbi telekstruktúrát, de a tömbbelsők kibontásával fellazította a beépítés intenzitását, ami jól felismerhető arculatot adott a városi szövetnek és térszerkezetnek.
- A nagyobb közintézmények közül meghatározóak a nagy zöldfelülettel ölelt, szabadonállóan elhelyezkedő épületek, amelyek megtörik a kerület jellemző zártsorú jellegét Ezen intézmények (mint a Szent István és Szent László kórház) mellett az akkori város a külső részein, elsősorban a Soroksári út mentén az ipari létesítmények (elsősorban a malmok) töretlenül fejlődtek. A két

világháború között a Nagykörúthoz közeli városrészek ipari területein újabb lakótömbök létesültek már az akkori modern felfogás szerinti beépítéssel. Ez a beépítés az eredeti funkcióból fakadóan elüt mind a környező lakó, mind a korabeli intézmények tömbjeitől.

- A hagyományos lakóterületek mellett a Duna-parton található a jelentőségükben és méretükben is kiemelkedő intézmények láncolata: a Belső-Ferencvárosban a Corvinus Egyetem és a Vásárcsarnok tömbje és ezekhez csatlakoztak a XXI század kulturális fejlesztései, a MÜPA, a Nemzeti Színház és a Bálna tömbje.
- A kerület egyik sajátos beépítése a volt Lóversenytér dűlő területének egy részén épített MÁV telep a Gyáli út, Péceli út, Szerelvény köz és Zombori utca által határolt területen. Ennek területén három jól elkülöníthető és lehatárolható karakterű beépítés jelenik meg: a MÁV munkástelep és a „Nyolcház" területe, az Aszódi úti MÁV telep valamint a kettő között a Merényi Gusztáv Kórház tömbjei.
- A mai barnamezők jelentős részét a nagy ipari tömbök beépítése uralja, ahol a beépítés rendkívül heterogén, az utca felé sok esetben zárt, városias jelleget követ, de a telektömbön belül hol telekhatáron, hol szabadonállóan épültek a fel a nagy csarnoképületek, közöttük pedig a számtalan kisebb-nagyobb kiszolgáló és infrastrukturális épületek és építmények.
- Megtalálható a kerületben a hetvenes évek úszótelkes beépítése (Haller park) ugyanúgy, mint a hatvanas években a korábbi Mária Valéria telep helyén épült József Attila-lakótelep.

Karaktervizsgálat módszertana

A vizsgálat célja, hogy feltárja a település beépített területeinek azon legjellemzőbb vonásait, amelyek meghatározzák az adott épített környezet arculatát, jellegét, hangulatát. Területi bontásban meghatározhatóak azok a közös jellemzők (karakterjegyek), amelyek egy-egy területen hasonlóak (és esetleg van máshol is belőlük), ezért ezek típusként leírhatóak, térképen körülhatárolhatóak. A vizsgálat során az adott településrészre jellemző, sajátságos településkarakterrel bíró, legalább 300x300 m-es területeket határoztunk meg, amelyek a feltárt karakterjegyeket, jellemzőket magukba sűrítik, és amelyekre a területek megkülönböztetése (vagy meghatározása) szempontjából általánosítható megállapítások tehetők.

Településkarakter

Olyan sajátságos településkarakterrel bíró területek, amelyek közös jellemzői másutt is megtalálhatók, és az alább felsoroltak szerinti hasonló általános jellemzőkkel rendelkeznek,: Beépítés típusa, intenzitása, magassága, kora, környezethez való viszonya, térfal helyzetek, építészeti megjelenés, épülettípusok, domborzat, zöldbe ágyazottság.

Helyi sajátságok

Az általános településkarakterbeli jellemzőket a vizsgált helyszín további sajátosságai kiegészítik vagy befolyásolják, ezért a területre jellemző további minőségek (városszövetbe való illeszkedés, kedvező vagy kedvezőtlen megközelítés, más, jellemző karakterű területen belüli szigetszerűség, zöldfelületek, látványelemek, természeti környezethez való viszony, használati jellemzők, alulhasznosítottság, stb.) is bemutatása kerülnek.

1. Hagyományos belvárosi keretes beépítés

Településkarakter

- zártsorú belsőudvaros beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+4, fsz+5 szintmagasság
- az eredetileg egységes építészeti karaktert a foghíjjak bontják meg

Helyi sajátságok

- a Ráday utca földszintjein kialakított éttermek, kávézók sora
- északról a Belváros, keletről a Józsefvárosi szövethez szerves folytatása

Jellegzetes épülettípusok

Jellemzően lakófunkciók, egyes házakban oktatási intézmények, a földszinti kereskedelmi / szolgáltató funkció csak néhány utcában

2. A Nagykörútat határoló tömbök keretes beépítése

Településkarakter

- zártsorú belsőudvaros beépítés
- az előzőnél is magasabb beépítési intenzitás és átlagosan kisebb belső udvarok
- jellemzően fsz+4, fsz+6 szintmagasság
- egységes építészeti karakter a Nagykörút felé

Helyi sajátságok

- a József körút folytatása az arra jellemző kapcsolódó terek (Rákóczi tér) és intézmények (Corvin köz) nélkül

A földszinti üzletek kivételével túlnyomóan lakófunkció

3. Középső-Ferencváros városrehabilitációval érintett tömbjei

Településkarakter

- zártsorú beépítés, a belső udvari szárnyak kibontásával kialakított közösségi terekkel a tömbbelsőkben
- Fsz, magas földszint + 2, 3 előzőnél is magasabb beépítési intenzitás és átlagosan kisebb belső udvarok
- jellemzően Fsz, magas Fsz + 2, 3 szintmagasság
- a foghíjjak beépítésével és a gyenge minőségű épületek lecserélésével építészetileg változatos utcaképek

Helyi sajátságok

- a fellazított tömbbelsők kitűnő közösségi terei kiemelkedő környezeti és szerkezeti adottságok

A földszinti üzletek kivételével túlnyomóan lakófunkció, ebbe beékelődő több lakótelek méretű oktatási, művelődési intézményekkel.

4. Duna-parti intézmények tömbjei

Településkarakter

- szabadonálló, közterületekkel (legtöbbször gyalogos felületekkel) körbevett beépítés
- magas, 100%-os beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+3, fsz+4 szintmagasság
- az Ybl Miklós tervezte Fővámház és a Pecz Samu tervezete Központi Vásárcsarnok épülete Budapest Duna-parti városképét kiemelkedően meghatározó épületei
- az újabb Duna-parti tömbök (a Bálna, a Nemzeti Színház, a MÜPA) szintén meghatározóak, de sokkal eklektikusabbak

Helyi sajátságok

- közösségi funkciójuk alapján meghatározó elemei a Duna-parti sétánynak

A kerület legjelentősebb, nemzetközileg is kiemelkedő intézményeinek adnak helyet.

5. A Duna-parti új lakótömbök

Településkarakter

- úszótelkes beépítés
- magas (≈100%) beépítettség
- jellemzően fsz+6, fsz+8 szintmagasság
- épületenként más stílusú kortárs építészet

Helyi sajátságok

- Duna-parti fejlesztések közvetlen kapcsolattal a parti sétányra
- kiválló közlekedési adottságokkal

Különösen a Dunára néző loft lakásokat a főváros legértékesebb ingatlanjai között tartják számon

6. A XIX század végi tovább élő intézmények tömbjei

Településkarakter

- szabadonálló beépítés nagy zöldterületekkel, a kórházhoz tartozó kertekkel
- a környező beépítésnél lényegesen alacsonyabb intenzitás
- jellemzően fsz+2, fsz+3 szintmagasság
- az eredeti épületállomány nagyrészt megőrződött, ami egységes építészeti karaktert ad a területnek

Helyi sajátságok

- a nagy területen egységes épületállomány a XIX sz. végéből

Elsősorban a két kórház, a Szent István és a Szent László kórház tömbjére jellemző beépítés.

7. MÁV munkás telep

Településkarakter

- ikerházas beépítés nagy kertekkel és rendkívül keskeny közterületekkel, illetve hézagosan keretes beépítés
- alacsony beépítési intenzitás
- jellemzően fsz, fsz+TT, illetve a Gyáli út mentén Fsz + 3 szintmagasság
- az eredeti épületállomány nagyrészt megmaradt, ám a hozzáépítések és a felújítások révén elvesztette egységes arculatát

Helyi sajátságok

- a keskeny közterületek vegyeshasználatú utcákként működnek
- a telep közepén lévő víztorony a környék fontos városképi eleme

A MÁV lakótelep építése több mint 100 éve a földszintes házakkal kezdődött, majd a 20-as évektől a Gyáli út mentén 5 nagy, később több kisebb emeletes házzal egészült ki.

A Gyáli úti épületek fővárosi védettségűek.

8. Az Aszódi úti MÁV telep

Településkarakter

- sorházas beépítés nagyon keskeny közterületi sávokkal
- a terület beépítésének intenzitása közepesen alacsony, ám az épületek közötti tér hiánya miatt nagyon sűrűnek hat
- jellemzően földszintes épületek
- az eredeti épületállomány maradt meg, azon lényeges változtatások, felújítások elvétve történtek.

Helyi sajátságok

Az egykori MÁV telep kolónia szerű épületei az egyik erősen leromlott foltja volt a városnak, a lakások privatizálása révén jelentősen nőtt az épület és a környezet állapota és a terület presztizse.

9. József Attila-lakótelep

Településkarakter

- úszótelkeken álló telepszerű beépítés
- aterületbeépítésiének intenzitás közepes, az Üllői út menti sáv jóval intenzívebb beépítésű
- jellemzően Fsz + 4, az Üllői út mentén 10 szintes épületek, az intézmények általában földszintesek
- az eredeti épületállomány maradt meg, a közintézményi épületek változtak az átépítések vagy a tulajdonváltások során

A főváros első lakótelepe - a József Attila-lakótelep -, a hírhedt Mária-Valéria nyomortelep helyén épült meg. A lakótelep építését 1957-ben kezdték meg. 142 tanácsi, 12 szövetkezeti és 1 OTP öröklakásos ház épült meg 1980-ig összesen több, mint nyolcezer lakással.

A lakótelep közterületi és közlekedési rendszere nem készült fel napjaink motorizációjára, így a forgalom és a parkolás időszakonként problémát jelent.

Az elmúlt évtizedek alatt beállt közterületi növényállomány jelentős értéke a területnek.

10. Külső-Ferencváros gazdasági zónája a Gubacsi út mentén

Településkarakter

- a nagyméretű ipari telkeken szabadonállóan álló ipari csarnokok és kisebb kiegészítő épületek
- változó magasságú és tömegű csarnokok, irodai és egyéb kiszolgáló épületek
- az intenzív, zsúfolt ipari telepeken a sokszor megtöbbszöröződött tulajdonosi és funkcionális szerkezet

A területen – a Gyáli út menti barnamezős ingatlanokkal ellentétben – nem folytatódott le egy korszerűsítés és a terület megújítása, gazdasági funkcióváltása nem történt meg. Ennek megfelelően sokszor kaotikus, környezeti szempontból is nehezen ellenőrizhető tevékenységek és az azt kiszolgáló épületállomány jellemzi a területet.

11. Külső-Ferencváros gazdasági zónája a Gyáli út mentén

Településkarakter

- nagyméretű telkek szabadonálló csarnokokkal
- a területbeépítésiének intenzitás nagy, de rendezett és a beépítés jól követi a technológiai követelményeket
- jellemzően földszintes nagy belmagasságú csarnokok és Fsz + 1, Fsz + 2 irodaszárnyak
- logisztikai csarnokok építészete legtöbbször követi a nemzetközi franchise építészeti karakterét
- a logisztikai létesítmények természetének megfelelően hatalmas burkolt felületek jellemzik a telkeket

A terület súlyvonalában halad az M5-ös autópálya bevezető szakasza, tovább tagolva a városrészt, mely így több, egymástól nagyon eltérő, egymással korlátozott kapcsolatban lévő részre szakadt. A városrész középső részén összefüggő gazdasági terület van, központjában a Metró áruházzal, mely húzó beruházásként hatott környezetére.

Az utóbbi évtizedben a jó közúti kapcsolatok révén korszerű gazdaság, logisztika, raktárbázisok jöttek létre.

9.5. Épített környezet konfliktusai, problémái

9.5.1. Szlömösödött, leszakadó, leromló és degradálódott területek

A lakóhely rossz fizikai körülményei olyanok, melyeken gyakran csak a városrehabilitációs beavatkozások segíthetnek. Az itt élőkre általában jellemző az alacsony iskolázottság és alacsony foglalkoztatási ráta, a lakhatási költségek megfizetésének mindennapos nehézsége, a rossz egészségi állapot, és az általános elszegényedés. Mindezek a tényezők gyakran halmozottan lépnek fel, amely tovább csökkenti a kitörés esélyeit.

Ilyen területek lehetnek többek között

- a szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett krízisterületek;
- az erősen leromlott lakókörnyezetek;
- a nehezen megközelíthető zárványterületek, különösen alulhasznosított területekkel övezve – itt rehabilitáció helyett a megszüntetést is meg kell fontolni;
- a környezetükhöz képest erőteljesen leértékelődő lakóterületek, ahol az alacsony státuszú lakók nagyarányú beköltözésével, a leértékelődés tovagyűrűző hatásával számolni lehet;
- a rozsdaövezetekbe ékelődő és/vagy azok mellett elhelyezkedő lakóterületek.

A IX kerület a rendszerváltásra az egyik legrosszabb állapotú kerületté vált a szlömösödés és a szegregáció tekintetében. A jelentősen leromlott területek nagysága és száma azonban számottevően visszaszorult az elmúlt évtizedekben lezajlott városrehabilitációs és szociális programoknak köszönhetően. Ez nem csak a lakásállomány ugrásszerű feljavítását sok esetben lecserélését jelentette, de az intézményi ellátórendszerek újjászervezését is, kiemelten az oktatási, egészségügyi és szociális területen. A rehabilitáció jelentős lökést adott a belső, történeti városrészeken a kereskedelem, szolgáltatás és vendéglátás megerősödésének is,

amely tovább emelte az egyes területek ellátását, városi sokszínűségét és az ingatlanok értékét. Erre és az időközben szerzett tapasztalatokra épülnek a kerület idevágó rendeletei és egyre kiterjedtebb speciális, a szociális rehabilitációt megalapozó programjai.

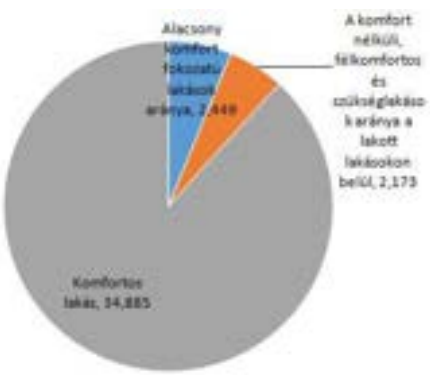
Szegregátum és szegregációval veszélyeztetett területek: Ferencváros társadalmi, területi, fizikai jellemzőiből adódóan számos alacsony státuszú, leromló vagy már leszakadt lakótömb található. A krízisterületek demográfiai jellemzőit részletesebben a 3. fejezet tárgyalja.

Az „1” jelű terület a Mester u. - Bokréta u. - Balázs Béla u. és a Viola u. közötti terület, 2001-ben valóban rossz helyzetben volt, de a rehabilitáció e területet is érintette. Jelenleg a JAT területek és a Temesvári tömb 6 db lakóháza tekinthető szegregátumnak. A „2” jelű terület a Vaskapu u.-Tóth Kálmán u.- Nádasdy u. és a Vágóhíd u. által határolt terület. Egyrészt gyári terület (Csokoládégyár), másrészt a Vaskapu 32-34. sz. lakóházak leromlott állapota indokolja a fokozott figyelmet. Tapasztalataink szerint a Vaskapu u. 47 - 49. lakóházak tömbjének mai állapota lényegesen kedvezőtlenebb, ezért ezt kell szegregátumnak tekinteni. A „3” jelű terület a Kelebiai vasútvonal és a Soroksári út közötti, jelenleg is elhanyagolt, rosszul hasznosított volt gyári terület. Itt ma már nincs lakóház, nem tekinthető valós szegregátumnak. A „4” jelű terület az ismert, hírhedt „Dzsumbuj” és a Kén u. 3. szám alatti „Kis Dzsumbuj”, melynek felszámolása külön program alapján zajlik, és mára már jelentős előrelépések történtek ezen területek felszámolásában.

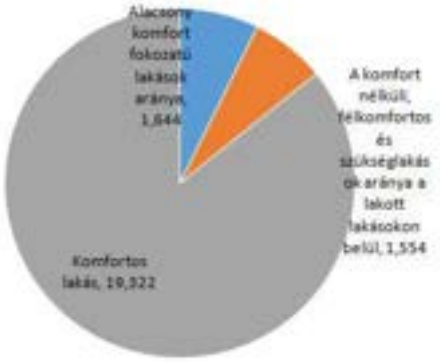
A Ferencvárosi Önkormányzat 2005 decemberében fogadta el a Külső-Ferencvárosi Szociális Város-rehabilitációs Programját, amely 2006. és 2008. évek közötti időszakra a kerületben zajló szociális rehabilitációnak szakmai koncepciója lett.

A fővárosban a rossz helyzetű népességet koncentráló, leromlott épületállományú területei viszonylag szétszórtan helyezkednek el, ám egy-egy kerületben több kisebb terület is van, ahol a leromlott, rossz állapotú, alacsony komfortfokozatú, rossz minőségű (substandard, zsúfolt) lakások aránya magas.

Belső-Ferencváros

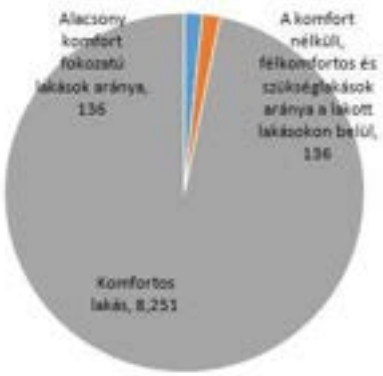
Középső-Ferencváros

Külső-Ferencváros

József Attila-lakótelep

85. ábra: A lakások komfort fokozata városrészenként
Forrás: KSH, 2011 Népszámlálás

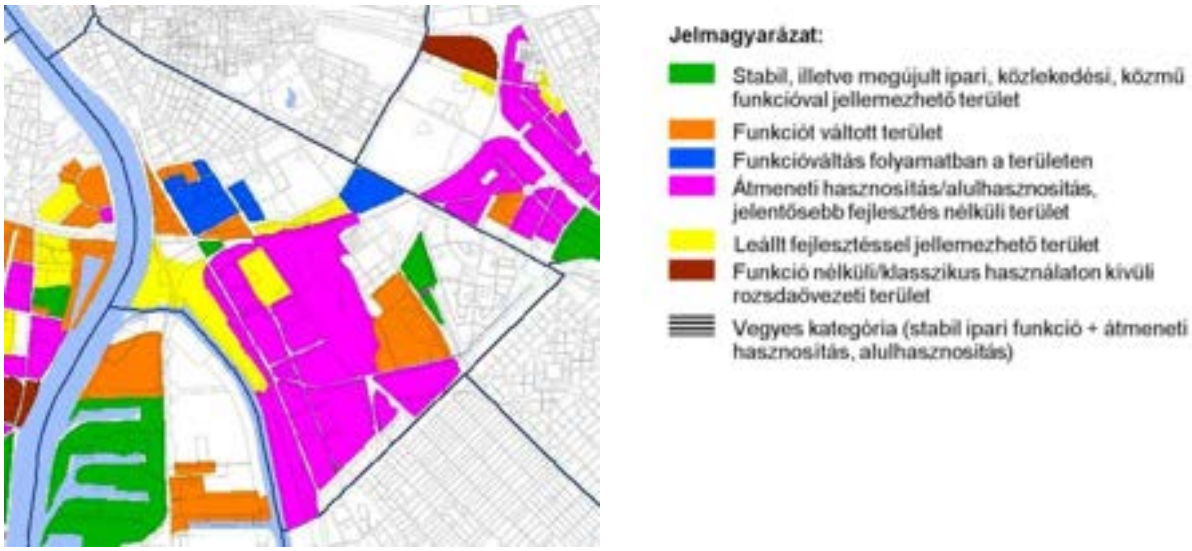
9.5.2. Alulhasznosított és barnamezős területek

Az épített környezet konfliktusai között ez egyik legjelentősebb problematikát a rozsda- és barnamezős területek jelentik. A barnamező-fogalom egységes európai meghatározása a CABERNET (Concernet Action on Brownfileds and Economic Regeneration Network) szervezet nevéhez fűződik.

Barnamezősnek tekintjük azon területeket, amelyekről elmondható, hogy
Hatással volt rájuk saját, valamint a közvetlen környezetük korábbi használata
Felhagyottak, vagy alulhasznosítottak
Vélt vagy valós környezeti szennyezettséggel terheltek
Elsősorban fejlett városi térségben találhatóak
Újra hasznossá tételük beavatkozást igényel

Forrás: Ferber et al. 2006, 23.

Fentiek értelmében Budapesten, de Ferencvárosban különösen a használaton kívüli, illetve alulhasznosított területek jelentős hányada „klasszikus" barnamezős területeknek tekinthető (azaz az egykor ipari, közlekedési, vagy katonai funkcióval bíró területek).

86. ábra: Barnamezős területek átalakulása a IX. kerületben (2012)
Forrás: MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

Az alulhasznosítottság a belső területi tartalék nem megfelelő kihasználását, vagy a városszerkezetileg nem megfelelő funkciót jelenti. Ezeken a területeken általában nem értékes az épületállomány. Előfordul, hogy az elmúlt években a területen jelentős bontások történtek, de a terület (minőségi) átalakulása – jellemzően a gazdasági válság következtében – nem történt meg, és a visszamaradt, néha értékes épületek sem hasznosítottak megfelelően. Méretük és a problémák összetettsége révén az érintett területekre egységesen elmondható, hogy spontán rehabilitációs folyamat a közeljövőben nem képzelhető el.

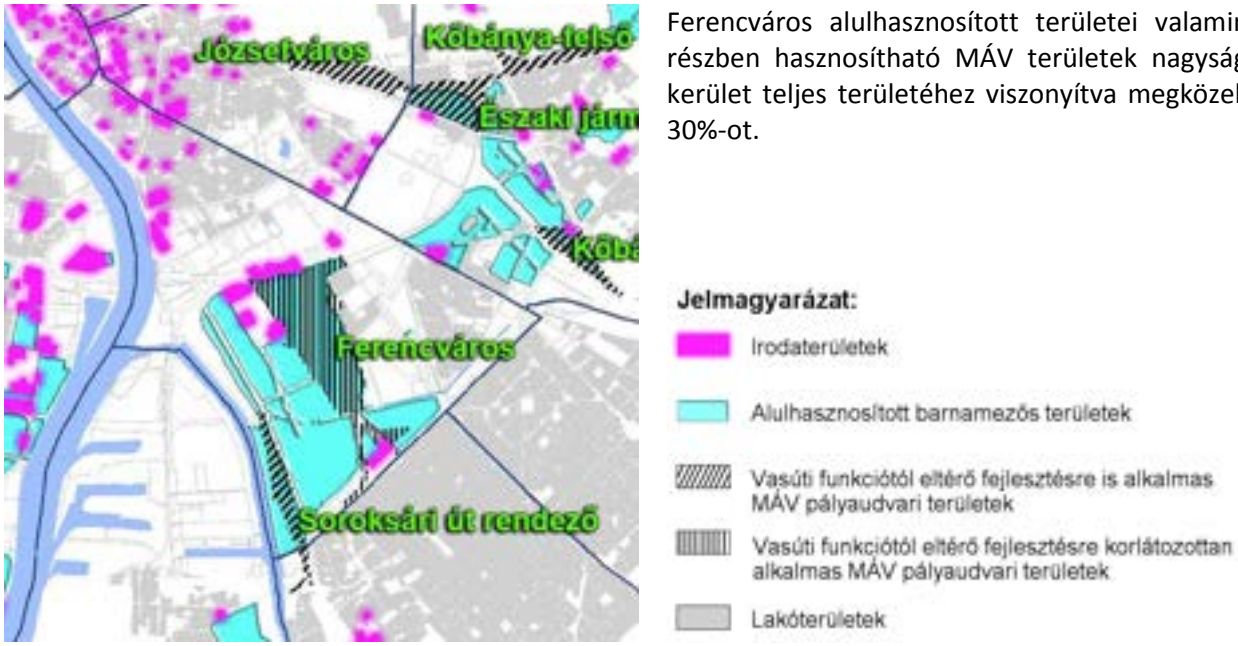
A barnamezős területek jellemzőit tekintve nem egységesek, ezáltal a szükséges és a lehetséges beavatkozás tekintetében jelentős eltérések mutatkoznak.

- A Róbert Károly körúton belül, elsősorban a Soroksári út mentén található nagyméretű alulhasznosított területek hagyományosan a XIX-XX. század fordulóján alakultak ki, az akkor a város peremén elhelyezkedő telkeken a város ellátását szolgáló, mára szükségtelenné vált intézmények (malmok, vágóhíd) kaptak helyet. Ezek épületállománya legtöbbször nem csak értékes, de védettséget is élvez, megújítása tömbönkénti városrehabilitációs programok révén valósítható meg. A városmegújítás során jelentős hangsúlyt kap az eredetihez képest megújuló

használat, a lakó és a közösségi / kulturális funkciók térnyerése. A folyamatot elősegítheti, hogy a terület jelentős hányadban önkormányzati tulajdonban van.

- A Gubacsi út menti klasszikus rozsdaövezetek jellemzően más problémákkal küzd. Két kiemelendő tényező akadályozza a területeken végbemenő pozitív változásokat; egyrészt a kiterjedt és sok esetben súlyos környezeti terhek (talajszennyezés), illetve az elaprózódott és rendezetlen tulajdonosi szerkezet. Ezen a területen a gazdasági tevékenységek megmaradása a jellemző. Több terület hasznosítását akadályozza a megfelelő közlekedési kapcsolatok hiánya is.
- A Rákóczi hídtól délre eső Duna-part potenciálisan az egyik legértékesebb alulhasznosított területe a kerületnek. Elhelyezkedése, mikrokörnyezete, a Dunához való kapcsolata magas színvonalú lakóterületek kialakítását tenné lehetővé, a terület északi részén a volt nagyvásártelep műemléki védettségű épületének környékén kialakított közösségi funkciókkal. Az RSD és a hozzákapcsolódó területek összehangolt fejlesztési koncepciója jelentősen lendítene a terület hasznosításának sikerén.
- Az épített környezet konfliktusai között külön kategóriát képviselnek a már használaton kívüli MÁV területek, amelyek összterülete a kerületben meghaladja a 100 hektárt. Ezek jövője megfelelő tulajdonosi akarat és fejlesztési elképzelés hiányában bizonytalan. Térbeli elhelyezkedésük révén, (a Ferencvárosi pályaudvar területe beékelődik Külső-Ferencváros várostestébe) jelentősen hozzájárulnak a szomszédos területek feltáratlanságához, és a környező ingatlanokat degradálásához.

Az alulhasznosított területek mellett a városban számos olyan használaton kívüli terület van, amelyen a korábbi használat megszűnt, az értéktelen épületek vagy elbontásra kerültek, vagy üresen állnak, de számos értékes épület pusztul megfelelő használat hiányában. A használaton kívüli területeken a város számára jelentős fejlesztési lehetőség kínálkozik beépítésre és szabadterületek fejlesztésére egyaránt. Jelenlegi állapotuk szerint ezen területeken belül megkülönböztetésre kerültek az épületállománnyal rendelkező, illetve üres, épületállománnyal nem rendelkező területek.

Ferencváros alulhasznosított területei valamint a részben hasznosítható MÁV területek nagysága a kerület teljes területéhez viszonyítva megközelíti a 30%-ot.

87. ábra: Irodaterületek, barnamezős területek és MÁV pályaudvari területek összevetése
Forrás: Budapest Városfejlesztési Koncepció 2012.

10. Közlekedés

10.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Budapest országos szintű közúti kapcsolatrendszerének három sugárirányú eleme közvetlenül is érinti Ferencvárost, ezen elemek a Duna-Tisza köze és a Tiszántúl elérését biztosítják.

Országos szintű kapcsolatrendszer közúti elemei
Üllői út – Ferihegyi repülőtérre vezető út – 4. sz. főút (M4 autópálya) által alkotott útvonal,
M5 autópálya bevezető szakasza,
Soroksári út – 5. sz. főút.

A vasúthálózat elemei közüli a Keleti pályaudvarra befutó vonalak biztosítanak közvetlenül országos hálózati jelentőségű kapcsolatot a kerület számára.

Országos szintű kapcsolatrendszer vasúti elemei
Budapest – Hegyeshalom (1. sz.),
Budapest – Kelebia (150. sz.).

A csak fővárosi szintű hálózati kapcsolatot nyújtó közúti, illetve közösségi közlekedési elemek szintén érintik Ferencvárost.

Fővárosi szintű kapcsolatrendszer közúti elemei
Kiskörút (a Széchenyi lánchíddal és a Szabadság híddal),
Nagykörút (a Margit híddal és a Petőfi híddal),
Hungária-gyűrű (az Árpád híddal és a Rákóczi híddal).
Fővárosi szintű kapcsolatrendszer közösségi közlekedési elemei
M3 metróvonal,
M4 metróvonal,
H6 Ráckevei HÉV,
H7 Csepeli HÉV.

10.2. Közúti közlekedés

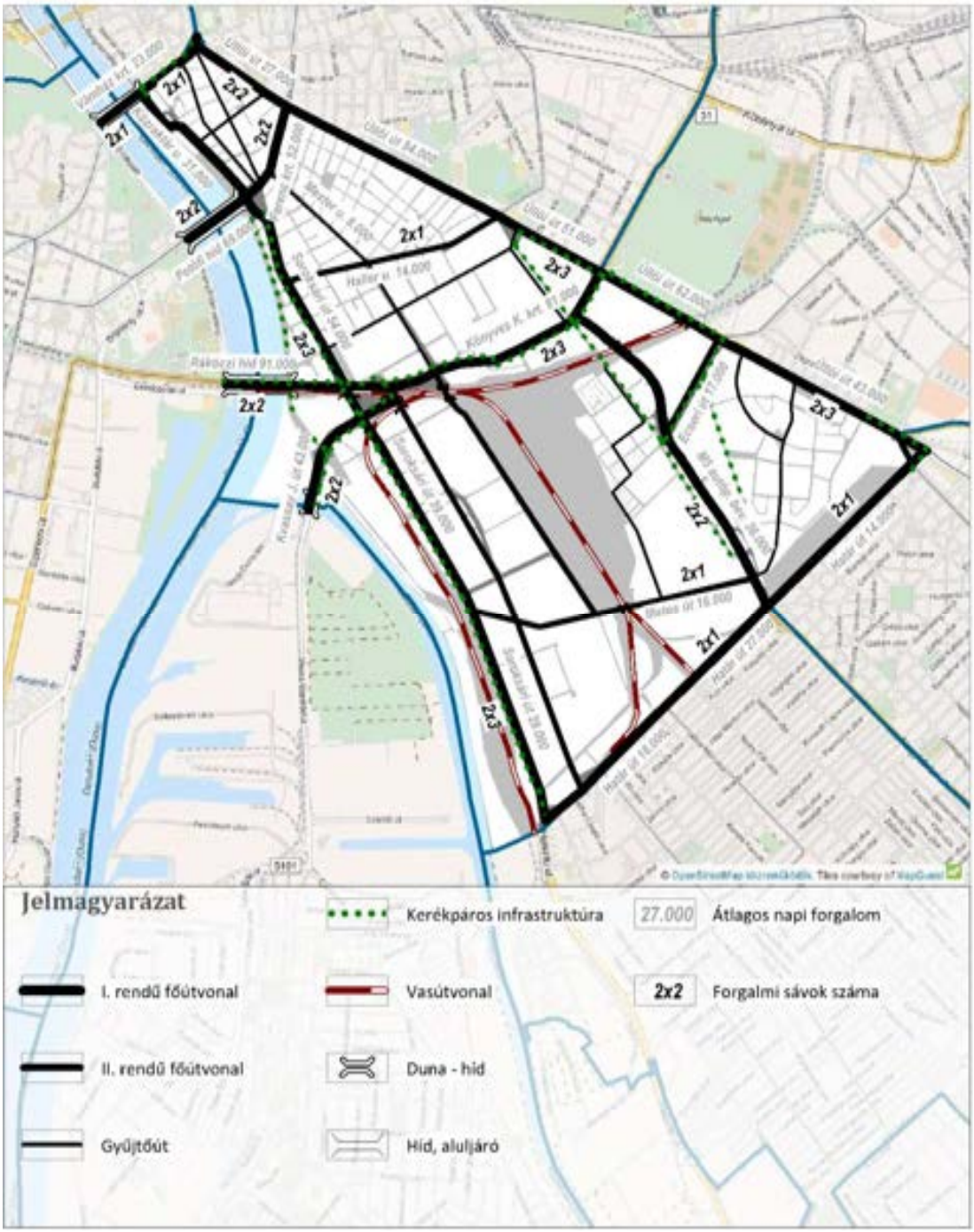
A kerület közúthálózata mára szinte teljes mértékben kialakultnak tekinthető, azok új elemmel történő bővítése, vagy meglévő elemei szélességének növelése a Belső-Ferencváros és a Középső-Ferencváros esetében az értékes nagyvárosias beépítésre való tekintettel nem reális. A Külső-Ferencvárosban az összvárosi kapcsolatok biztosítása szempontjából fontos gyűrű irányú kapcsolatok fejlesztése, kiépítése során új közterületek létrehozása még szükséges.

Ferencváros és a szomszédos fővárosi kerületek között – a 1.10.1. fejezetben szereplő hálózati jelentőségű elemeken túlmenően – további, a II. rendű főúthálózatba és a gyűjtőúthálózatba tartozó közúti elemek biztosítják az összeköttetést. A közúthálózati elemek forgalomterhelését (E/nap) és keresztmetszeti

kialakítását az 1. ábra mutatja be. A közúthálózat adottságai folytán Ferencvárost jelentős közúti átmenő forgalom terheli.

Az átmenő forgalom meghatározó okai

az országos közúti főhálózat bevezető szakaszainak terhelése,
a teherforgalmi térségek megközelítő forgalma,
a belvárosi területek magas laksűrűségéből fakadó célforgalom.

88. ábra: Ferencváros közúthálózata

Ferencváros területén – elsősorban a balesetveszély szempontjából meghatározó – szintbeni közúti-vasúti átjáró a Beöthy utcánál található a 150-es vasútvonalon, a Soroksári út vasútállomástól északra. A kerületi tulajdonban lévő közutak hossza 46,4 km, melynek 95,6%-a burkolt. A kerületi úthálózat jelentős része felújításra, átépítésre szorul.

Forgalomtól védett övezet – amelyet a 30/2010 (VI.4.) Főv. Kgy. rendelet szabályoz – nincsen Ferencvárosban. A kerületnek a Nagykörút vonalán belüli közútjain 3,5 t, azon kívül a Könyves Kálmán körútig 7,5 t, a Határ útig pedig 12,0 t össztömeg korlátozás (itt a gazdasági területek forgalmának biztosítására a nehéz járművek számára célforgalomban megközelíthető utakkal) van érvényben, amelyet a Budapest egészét egységes elvrendszer szerint differenciáltan szabályozó 92/2011 (XII.30) Főv. Kgy. rendelet határoz meg. A korlátozás biztosítja az átmenő teherforgalom távoltartását a lakott területektől.

A kerületben több forgalmilag meghatározó kereskedelmi létesítmény is található: a Lurdy ház bevásárlóközpont, a Soroksári úti TESCO, OBI, Baumax, Praktiker, Metro áruházak, továbbá a Nagyvásárcsarnok és a Duna-ház. A létesítmények jelentette közel 110.000 m^2 bruttó szintterülethez mintegy 3.100 parkolóhely tartozik. Nagy forgalmú létesítmény továbbá az FTC sportegyesület stadionja, a Groupama Aréna.

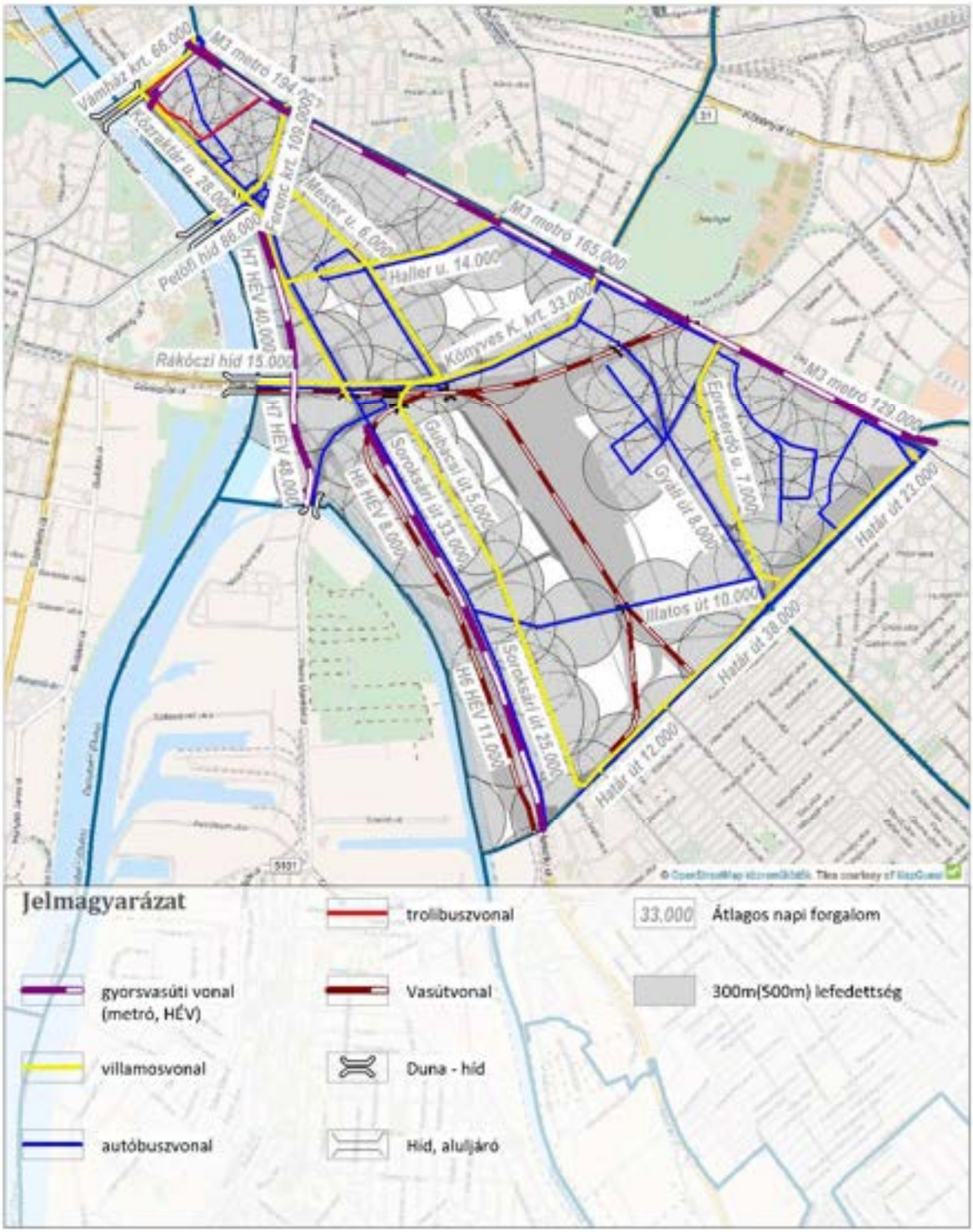
10.3. Közösségi közlekedés

Ferencváros területének ellátását – a lefedettség figyelembe vételével – a budapesti közösségi közlekedés szinte teljes mértékben biztosítja, kivételt a rendező pályaudvar területe és a Szent László kórház területe jelent. A két terület estében a lefedettség hiánya nem ellátási hiányt jelent, az csak a használati funkcióval párosuló nagy kiterjedéséből következik. A közösségi közlekedési hálózatok forgalomterhelését (Utas/nap), és azok megállói 300 m-es környezetének (metróállomás estében 500 m) lefedettségét a 2. ábra mutatja be.

Jelentős, a közforgalmú közlekedéshez kapcsolódó átszálló forgalommal rendelkezik több, a kerületben vagy annak határán elhelyezkedő csomópont is.

Jelentős átszálló forgalommal rendelkező csomópontok

Kálvin tér (metró, villamos, autóbusz, trolibusz),
Fővám tér (metró, villamos, autóbusz, trolibusz),
Ferenc körút-Üllői út csomópontja,
Boráros tér (HÉV, metró, villamos, autóbusz),
Nagyvárad tér (metró, villamos, autóbusz),
Határ út-Üllői út csomópontja.

89. ábra: Közösségi közlekedési hálózat

Közúti közösségi közlekedés

A Ferencváros közösségi közlekedéssel történő ellátásában részt vállaló egyetlen trolibuszvonal a Fővám teret köti össze a szomszédos kerületben lévő Orczy térrel. Az autóbusz-hálózat a kerület közösségi közlekedési ellátásán túlmenően kerületközi kapcsolatokat is biztosít.

A kerületben az autóbusz-közlekedéssel érintett útvonalak hossza 31,1 km, amely a fővárosi érték 3,7%-a. A trolibusz-közlekedés esetében ugyanezen értékek 1,6 km illetve 2,6%. A Középső-Ferencvárosban nincs

harántirányú autóbusz közlekedés, a Klinikák metróállomás egyedüli a Hungária körgyűrűn belül, amely semmilyen felszíni közösségi közlekedési kapcsolattal nem rendelkezik.

A kerületben hat autóbusz-végállomás üzemel a jelenleg viszonylatok számára. Autóbusz- és a trolibuszhálózatok üzemét biztosító garázs a Ferencváros területén nem található.

Kötöttpályás közösségi közlekedés

A városon belüli hálózati kapcsolatot jelentő 3 metróvonal közül 2, az üzemelő 41 metróállomásból 9 érinti a kerületet. Az M3 metróvonal állapota megkívánja a vonal és az állomások rekonstrukcióját. A folyamatban lévő tervezési munka során 2015 végére építési engedélyt kap a vonal teljes körű felújítása.

Legalább ekkora jelentősége van a villamoshálózatnak és a HÉV vonalaknak, mivel elemei jellemzően a kerület súlyvonalaiban továbbá a Duna mellett találhatóak.

A kerület megközelítését négy villamos gyűrű szolgálja: Kiskörút, Nagykörút, Haller utca, 1-es villamos, valamint a 3-as villamos vonala. A kiskörúti villamos a pesti Belváros és Dél-Buda kerületei felé ad összeköttetést. A nagykörúti villamos vonal biztosítja a pesti belváros szélén lévő jelentős terek és átszálló csomópontok (Nyugati tér, Oktogon, Blaha Lujza tér, Rákóczi tér) megközelítésén túlmenően Buda meghatározó közlekedési csomópontjainak (Széll Kálmán tér, Móricz Zsigmond körtér) közvetlen elérését is. Az Európa legforgalmasabb villamosának számító vonal 21 megállójából 3 helyezkedik el a kerületben, vagy legalább érinti azt.

Az 1-es villamos mintegy 13,5 km-es nyomvonalával összefogja és elosztja az érintett kerületek utazásait. A 3-as villamos Zugló, Kőbánya, Pesterzsébet és Külső-Ferencváros térségeit köti össze. A 13,3 km-es hosszával két metróvonalhoz csatlakozik.

Kötöttpályás hálózatok üzemét biztosító villamos remízek a Száva és a Ferencváros kocsiszínek az Üllői úton, illetve a Könyves Kálmán körúton.

Vasúti közlekedés

Számottevő a kerületet érintő vasúti közlekedés. A Budapest.-.Ferencváros pályaudvar vasútforgalom és elfoglalt területnagyság alapján egyaránt Magyarország legnagyobb létesítménye. Középponti szerepe a Déli Összekötő vasúti híd megépítése során alakult ki, ugyanis ezen a hídon keresztül halad át Magyarország keleti és nyugati országrésze közötti vasútforgalom mintegy 90%-a.

A Budapesten a vasútvonalak az alábbi csoportokra oszthatók a kapcsolati lehetőségek szempontjából:

a) Nyugati pályaudvarról: Esztergom, Szob, Vácrátót, Cegléd, Lajosmizse vonalak,
b) Keleti pályaudvarról: Budapest-Hegyeshalom, Kunszentmiklós-Tass vonalak, Hatvan, Újszász,
c) Déli pályaudvarról: Tatabánya (Hegyeshalom), Székesfehérvár, Pusztaszabolcs vonalak.

A kerületet a Budapest – Hegyeshalom (1. sz.), és a Budapest – Kunszentmiklós-Tass (150. sz.) vonalak érintik.

Budapest-Hegyeshalom vasútvonal

Személyforgalom: Budapest Ferencváros pályaudvaron csupán a Bp.–Kunszentmiklós-Tass–Kelebia, vasútvonal személyvonatai, a Székesfehérvár és Kőbánya-Kispest között közlekedő gyorsított személy-vonatok, valamint nyári időszakban szórványosan, a Balaton felé közlekedő távolsági vonat áll meg.

Teherforgalom: a rendező-pályaudvari szerepe miatt a teherforgalom napi 24 órában, az év minden szakában jelentősnek mondható. Naponta átlagosan (adat) tehervonat közlekedik le, viszont a gazdasági világválság következtében volt olyan nap, amikor a pályaudvar külső része teljesen üres volt.

A kerületet érintő megálló:
Budapest – Ferencváros állomás

***Budapest- Kunszentmiklós –Tass* vasútvonal**

Személyforgalom: A távolsági vonatok a 2010-es menetrendváltás után ismét a Keleti pályaudvarról indulnak. A távolsági forgalmat 6 személy-, és a Belgrád felé tartó vonatok bonyolítják le.

Áruforgalom: a vonal teherforgalma jelentős, erős a balkáni nemzetközi- és konténeres teherforgalom. A BILK átadása óta számottevően megnőtt a belső teherforgalom Ferencváros és Soroksár állomás között.

A kerületet érintő megállói:
Budapest – Ferencváros állomás
Soroksári út állomás

Az utasforgalmi infrastruktúra az elővárosi követelményeknek megfelelő, fejlesztési igény nincs.

Budapest - Ferencváros vasúti csomópont hálózati szerepe, funkciója, részei

Budapest-Ferencváros az országos és a fővárosi vasúthálózat legfontosabb vasúti csomópontja.

Budapest - Ferencváros mindenkor a MÁV központi rendező pályaudvara volt, ahonnan a centrális kiépítésű vasúthálózat vasútvonali elérhetők. A csomópont több pályaudvarból áll, melyek kialakítása, technológiája az évtizedek során, az állomás hálózaton betöltött szerepével párhuzamosan folyamatosan változott. A csomóponton belül funkció és elhelyezkedés szempontjából egyaránt jól elkülöníthetők Budapest-Ferencváros személypályaudvar és a rendező pályaudvarok létesítményei:

Budapest-Nyugati rendező pályaudvar (használaton kívül)
Budapest-Nyugati gurító (használaton kívül)
Budapest-Keleti rendező pályaudvar (üzemel).

Vízi közlekedés

A vízi közlekedésben a Duna az egyetlen magyarországi nemzetközi viziút, ami egyben Helsinki folyosónak is minősül.

A dunai vízi közlekedéséből az IX. kerületet a városi személyhajó, a kabinos szállodahajók és a kiszolgáló hajók forgalma érinti. A BKK menetrendszerű közforgalmú hajójáratai 2012-óta, márciustól októberig, a Haller utca (kis vízállások kivételével) és Újpest, illetve Óbuda között közlekednek

BKK hajójáratok

D11 Haller utca – Újpest, Árpad út között, munkanap, óránként,
D12 Kopaszi gát* (Rákóczi híd) – Römaifürdő, csúcsidőben óránként,
D13 Kopaszi gát* (Rákóczi híd) – Römaifürdő hétvégén, óránként.

*2014-ben a Kopaszi gát kikötőt felhagyták

A Duna IX. kerületi szakaszán a Boráros téri és a Millenniumi városközpontnál lévő új kikötő biztosítja a menetrendszerű hivatásforgalmi hajózást.

A Nehru parton és Bálna környezetében, a lakóépületek távolsága és a buszos megközelítés lehetősége lehetővé teszi a partszakaszon a kabinos (szálloda) hajó kikötését. Millenniumi városközpontnál lévő kikötő elérhetőségét a lezárt gyalogos aluljáró lerontja.

A Csarnok tér és a Rákóczi híd közötti az alsó rakpart hiányzik, ezért a felső rakpart szintjéről mintegy 2,5 m szintkülönbséggel lehet csak a kikötők bejáróhídjait indítani, ami – különösen kis vízállásnál –nem ad akadálymentes elérhetőséget.

10.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Kerékpáros közlekedés

A Ferencvárosban az önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza 7 km, kerületi fajlagos értéke 0,56 km/km2, amely közel hasonló a fővárosi 0,43 km/km2 értékű átlagértékekhez.

Önálló kerékpáros infrastruktúrával rendelkező útvonalak

Gizella sétány,
Könyves Kálmán körút – Rákóczi híd,
Ecseri ú – Gyáli út – Epreserdő út,
Soroksári út,
Ráday utca –Lónyai utca, Tűzoltó utca – Tompa utca – Balázs Béla utca.

A kerület lakóúthálózata a gépjárműforgalom biztonságosan elérhető sebességének figyelembevételével alkalmas a kerékpározásra.

A főváros belső területein üzemelő MOL Bubi közbringa-rendszernek (76 dokkoló állomáson 1.100 kerékpárból álló járműpark) 2 átadópontja található a kerületben, ami a rendszer 3%-át teszi ki.

Gyalogos közlekedés

Ferencváros gyalogos közlekedése sokrétű. Meghatározóak a gyalogos közlekedés útvonalai, amelyek nagy jelentőséggel bírnak a közlekedés más módjai szempontjából is. Különösen igaz ez az útvonalak részét képező, az 1.10.3. fejezetben nevesített közforgalmú közlekedési eszközökhöz kapcsolódó jelentős átszálló forgalommal rendelkező terekre vonatkozóan.

A gyalogos közlekedés meghatározó útvonalai

Vámház körút (mint a Kiskörút része),
Ferenc körút (mint a Nagykörút része),
Üllői út (Kálvin tér-Nagyvárad tér közötti szakasza).

Ezeken az útvonalakon a kiemelten kezelendő gyalogos közlekedést több esetben ma már akadályozza a nem közlekedési célú igénybevétel (vendéglátó teraszok üzemeltetése, reklámhordozók elhelyezése). Több közterület kizárólagosan a gyalogos forgalmat szolgálja, amelyek összefüggő hálózatot azonban nem képeznek.

Önálló gyalogos utcák

Ráday utca,
Gizella sétány.

Az épített környezettel, illetve a megjelenő funkciókkal összhangban néhány közterület-szakasz gyalogos preferenciával rendelkezik az elmúlt évtizedek tervszerű átépítése következtében.

Gyalogos preferenciájú közterületek

Csarnok tér– Corvinus Egyetem előtti sétány,
Baross utca, Kálvin téri torkolata,
Nehru part.

Az önálló műtárgyak is segítik a jelentős elválasztó hatást eredményező vasúti és HÉV pályatestek gyalogos keresztezését a Nemzeti Színháznál, a Haller utcánál (forgalom elöl lezárva), és a Gyáli úti vasúti aluljáró.

Az M3 metróvonal gyalogos aluljárói leromlott állapotúak.

10.5. Parkolás

Ferencváros közigazgatási területén, a József Attila-lakótelep mellett, a Pöttyös utcánál kijelölt P+R rendszerű parkoló működik 160 férőhellyel. Ezen felül legközelebb az Ecseri úti és a Népliget metró megállóknál, a X. kerületben találhatók felszíni parkolók.
Ferencváros 59 019 fős lakónépessége 39 484 lakásban él, és 17.357 személygépjárművel rendelkezik. A kerületben 1000 lakosra 294 személygépjármű jut, amely kisebb, mint Budapest 326-os, és Magyarország 301-es átlagértéke.

A Múzeum körút vonalától a Haller utca vonaláig tartó területén Ferencváros jellemzően zártsorúan beépített, az épületállományhoz itt csak minimális telken belüli parkolási lehetőség tartozik.

A fentiek következtében a kerületi tulajdonban lévő (és a kerületi lakosság által kedvezményesen igénybe vehető) korlátozott várakozási övezetbe tartozó 5.250 várakozóhelynek – amely a Budapest területén lévő hasonló parkoló kapacitásnak mintegy 8%-a – igen fontos szerep jut.

A parkolási igények és a rendelkezésre álló várakozóhelyek közötti jelentős eltérés miatt a közigazgatási terület belső részei a Haller út – Mester utca – Tóth Kálmán utca – Soroksári út –Könyves Kálmán körút vonalig ún. várakozási övezetbe tartozik. A várakozás rendjének egységes kialakítását a 30/2010 (VI.4.) Főv. Kgy. rendelet szabályozza.

A zártsorú beépítéssel rendelkező területeken a közterületek a nappali időszakban telítettek (a várakozóhelyek több mint 90%-a foglalt).

Ferencváros közigazgatási területén parkolás szempontjából a lakótelepek is problémát jelentenek, mivel itt található a lakásállománynak több mint 23%-a. A lakótelepek esetében az épített parkolók száma jelentősen elmaradt az 1 lakás/1 parkoló ellátottsági szinttől.

Lakótelepek és megépített lakások száma

József Attila-lakótelep	8440
Haller utca	537
Vágóhíd utca	281

Belső- és Középső-Ferencvárosban jelentős koncentrált parkolási lehetőséget a Liliom parkolóház (Liliom utca 43-45.), a Czuczor 2 parkolóház (Czuczor utca 2.), Kinizsi parkolóház (Kinizsi utca 14), és a Páva parkolóház (Mester utca 30-32.) jelent.

Az önálló parkolási létesítmények mellett számos irodaépület garázsát is igénybe veheti a közcélú forgalom (pl. Millennium Office Towers 270 férőhelyes mélygarázsa, Citygate irodaház 407 férőhelyes mélygarázsa, a Haller Garden (Soroksári út 30-34.) 600 férőhelyes mélygarázsa, a Bálna 250 és a Művészetek palotája 400 férőhelyes mélygarázsa).

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Kiváló közlekedési kapcsolatok fővárosi és regionális szinten egyaránt Kiemelkedő közösségi közlekedés a belső területeken és az alulhasznosított területeken is. Fejleszthető és regionális kapcsolatokkal bíró kerékpáros közlekedési hálózat A kötöttpályás tömegközlekedési eszközök jelentős aránya Regionális szintű kötöttpályás közlekedési hálózat	Lakosság telken belüli parkolási igényeinek megoldatlansága Közterületek parkolóként történő használata A HÉV-, és vasúti vágányok elválasztó hatása Intézményi-, és egyéb fejlesztéseknél a kisebb korrekciók elmaradása
LEHETŐSÉGEK	**VESZÉLYEK**
A kerületek közötti közlekedési kapcsolatok erősítése Város külsőbb kerületeiben tervezett közúthálózat fejlesztések mentesítő hatása Területileg differenciált fővárosi személyforgalmi behajtási díjrendszer bevezetése	Személygépjármű ellátottság további növekedése Hálózat fejlesztések és felújítások (M3 metró) elmaradása Jelentős közúti átmenő forgalom

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A közlekedést – a gyalogos közlekedés kivételével – a kerülethatárokat átszelő hálózatok (közúthálózat, tömegközlekedési hálózat, kerékpárforgalmi létesítmények és kerékpáros-barát utcahálózat) jellemzik, ezért a kerületi közlekedés fejlesztése sok esetben csak több kerület közlekedésének, vagy a fővárosi közlekedési rendszer egészének figyelembe vételével lehetséges.
- A lakossági parkolás végleges rendezését – a belvárosi kerületek esetében egységes koncepciónak megfelelően – a parkolás gazdálkodás és parkolás szabályozás, valamint szükség esetén többlet férőhelyek biztosításával differenciáltan kell kezelni.
- A lakóterületek úthálózatának forgalomcsillapított kialakítása (tempó 30-as zóna, lakó-pihenő övezet).
- Ferencváros területén a helyi közlekedési igényeknek megfelelő kerékpáros-barát közlekedés feltételeinek megteremtése.

11. Közművesítés

11.1. Vízi közművek

Vízgazdálkodás és vízellátás

A kerület vízellátása teljesen kiépített. A vízszolgáltatást több, 300 mm-nél nagyobb átmérőjű eternit, öntöttvas, gömbgrafitos öntöttvas (göv) és acél anyagú vezeték biztosítja, melyekről kisebb (80-300 mm), a fogyasztók ellátását szolgáló vezetékek csatlakoznak le.

Ferencváros vízellátása a Pesti alap, és a József Attila nyomászónához tartozik. A Határ úton található József Attila gépház ellennyomó medencéje a XVIII. kerületi Lakatos utcai víztorony. Ez a gépház biztosítja többek között a József Attila-lakótelep magas épületeinek a megfelelő nyomású vízszolgáltatást.

A kerületben a Nemzeti Színház mellett egy termálvízkút található.

90. ábra: Ivóvíz és ipari víz főnyomó vezetékek

91. ábra: Csatorna főgyűjtő hálózat

Az oltóvíz biztosítása is az ivóvízhálózatról történik.

Külső-Ferencváros területén kiterjedt ipari vízhálózat található több szakaszon nagy, 800 mm-es csőátmérőkkel.

Szennyvízelvezetés

A csatornahálózat kiépítettsége teljesnek tekinthető.

A kerület szennyvize a Közép-pesti vízgyűjtőhöz tartozik, aminek a végátemelője a kerületben lévő Ferencvárosi szivattyútelep (11.2. ábra). A szivattyútelep a Budapesti Központi Szennyvíztisztító Telepre (BKSZTT) dolgozik, aminek végső befogadója a Duna. A szennyvíztisztító telep 2010-es üzemszerű működésének megkezdése előtt az összegyűjtött szenny- és csapadékvíz tisztítatlanul jutott a Dunába.

A Ferencvárosi szivattyútelep kapacitásbővítése az Élő Duna projekt keretében 2009-ben történt meg annak érdekében, hogy a telepre érkező szennyvizet, és annak háromszoros hígítású mennyiségét is át tudja emelni a BKSZTT-re.

Ferencvárosban egyesített rendszerű hálózat üzemel (11.2. ábra). Abból adódóan, hogy a kerületben található a Ferencvárosi szivattyútelep, hat nagy átmérőjű főgyűjtő halad keresztül, amik, a Kőbányai közép főgyűjtőt kivéve, közel 100 évvel ezelőtt épültek.

Az átemelő telepen kívül további 6 db automata átemelő található a kerületben.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A kerületben egyesített rendszerű csatornahálózat üzemel, így a csapadékvíz elvezetése megoldott. Az Illatos-árok, a XVIII. században a talajvizek és szennyvizek elvezetésére kialakított csatorna, nyílt és zárt szakaszokkal is rendelkezik. Az árok kapacitáshiányos, annak teljes 2,5 km-es szakasza rendezésre szorul. A kerület nyugati oldalon a Dunával határos, árvíz szempontjából enyhén veszélyeztetett.

11.2. Energiaellátás, energiagazdálkodás

Villamosenergia-ellátás és közvilágítás

A kerület villamosenergia-ellátására 10 kV-os középfeszültségű földkábelhálózat létesült, amelynek táppontjai a Csarnoktér alállomás, a Pesterzsébet alállomás, valamint a Laczkovich utcai alállomás. A kerületben a légvezetékként létesült nagyfeszültségű hálózat beépítést korlátozó tényezőként van jelen. Az alállomások táplálják meg a közcélú KöF/0,4 kV-os transzformátorokat, amelyek a fogyasztói igényeket elégítik ki.

A kerület energiaellátását biztosító alállomások 2012. évi átlagos kiterheltsége, valamint a kiépült hálózatok alapján a kerület villamosenergia-hálózata tartalékkapacitásokkal bír, a területi lefedettség a jelenlegi igényeknek megfelelő. A kisfeszültségű hálózat a kerületben jellemzően földkábeles kialakítású, de megtalálhatóak a légvezetékes kialakítású hálózatok is.

92. ábra: Villamosenergia-ellátás

A KSH adatai alapján 2013. évben a kerületi villamosenergia-fogyasztási helyek száma 45 079 db, a szolgáltatott éves villamosenergia-mennyiség 365,8 GWh nagyságrendű volt. A szolgáltatott mennyiség 22,7%-át háztartási fogyasztók vételezték. A kisfeszültségű elosztóhálózat hossza a kerületben 239,5 km.

A háztartások részére szolgáltatott villamos energia egy lakosra jutó mennyisége a főváros többi kerületéhez képest magasabb, 2012. évben 26,6%-kal haladta meg a fővárosi átlagot.

Közvilágítás terén a kerületben várhatóan a 2020-ig amortizált lámpatestek cseréjére kerülhet legfeljebb sor, egyéb beruházást a BDK Kft. nem tervez. A fővárosi tömegközlekedési útvonalakon egyébként rendelkezésre álló források esetén, a közvilágítás fejlesztése fővárosi feladat, nem tömegközlekedési útvonalakon a közvilágítás fejlesztése kerületi hatáskörbe tartozik.

Gázellátás

A kerület fogyasztóinak gázellátását a FŐGÁZ nagyközépnyomású gázvezetékhálózata biztosítja. A kerület északi és keleti részén a fogyasztók gázellátására kisnyomású gázhálózat létesült. A KSH 2013. évre vonatkozó adatai alapján a gázfogyasztási helyek száma 33 239 db volt. Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége 2013. évben 61 451 200 m^3 volt. A kerületben a FŐGÁZ gázcsőhálózatának hossza 156 km. A 100 lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma a főváros többi kerületéhez képest átlagosnak mondható, éves változása a fővárosi tendenciát követi.

93. ábra: Gázellátás

Távhőellátás

A kerületben a FŐTÁV Zrt. távhőhálózata üzemel, amelynek két, egymástól hidraulikailag független hőkörzete is jelen van. Míg a Könyves Kálmán körúttól északra elhelyezkedő távfűtött területek hőbázisa a Kelenföldi erőmű, addig a József Attila-lakótelepet és környékét a Kispesti Erőmű táplálja meg hőenergiával. A kerületben távfűtésbe bekapcsolt lakások száma 2013. évben 8 215 db volt, amely az elmúlt éveket tekintve állandósultnak látszik. A lakossági távhőellátásra felhasznált hőmennyiség 245 825 GJ volt. A KSH adatai alapján a kerületi lakosság számára szolgáltatott melegvíz mennyisége a korábbi évekhez képest csökkenő tendenciát mutat, 2013. évben 251 ezer m^3 volt.

94. ábra: Távhőellátás

A Fővárosi Önkormányzat és a FŐTÁV Zrt. távlati tervei között szerepel a független távhőkörzetek összekapcsolására hivatott kooperációs gerinchálózat kiépítése, amely a kerületet egyrészt nyomvonalban, másrészt abból a szempontból érinti, hogy megvalósulásával a távhőhálózaton lévő megújuló energiaforrás-részarány tovább növekedhet. Az energiahatékonysági és klímavédelmi törekvések a távhőhálózat lefedettségének további bővítését teszik indokolttá. A gázhálózatok kiterjedtsége a távhőszolgáltatásra való igényt csökkentik, ugyanakkor a párhuzamos infrastruktúrák üzemeltetése költséges. A környezetbarát és megújuló energiaforrások energiaellátásba történő integrálásnak alapját adó távhő szolgáltatás versenyképességének javítása a hatályos jogi környezetben piacbővítéssel, valamint a független távhőkörzetek összekapcsolásával mozdítható elő.

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A teljes fővárosi távhőhálózatot tekintve az értékesített hőmennyiség 5%-a megújuló energiaforrásból termelt hőnek számít. Jelenleg az egymástól elszigetelt hőkörzetekbe nem jut el a „zöld” energia. Az egyes körzetek összekapcsolása régóta tervezett, az egyes szakaszok különböző prioritással valósulhatnak meg. Megépülésével megújuló energiaforrásokat hasznosító, új hőbázisok kerülhetnek a rendszerbe. A kerületben napelemek, napkollektorok elhelyezése kínál további lehetőséget a megújuló részarány növelésére.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiagazdálkodásában számottevő megújuló energiaforrást hasznosító rendszer jelenleg nem található. Az épületek energiafelhasználása döntően a hőfelhasználáshoz (fűtés, használati melegvíz) kapcsolódik, így az intézmény energetikai korszerűsítések fontos elemei az energiahatékonysági törekvések megvalósulásának.

11.3. Elektronikus hírközlés

Vezetékes elektronikus hírközlés

A térség a Magyar Telekom Nyrt. (volt MATÁV Rt.) ellátási területéhez tartozik. A kerületi felhasználókat két központ szolgálja ki. Az északi rész ellátását az István EWSD Host, míg a déli részt a Ferenc EWSD Host biztosítja ún. kültéri nagyelosztós rendszerű, rézkábellel kiépített hálózaton keresztül. A kiépült hálózat jellemzően földalatti kivitelű, alépítményben, helyenként közvetlenül földbefektetett kábeles rendszerű és valamennyi ingatlan önálló csatlakozással rendelkezik.

Vezeték nélküli elektronikus hírközlés

A kerületben mindhárom mobil szolgáltató hálózata a jelenlegi igényeknek megfelelően kiépült.

Mind vezetékes, mind vezeték nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatások tekintetében a szolgáltatók hálózataik fejlesztését új igények megfejelésével és új szolgáltatások nyújtásának céljából saját beruházásban végzik.

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Az ivóvíz- és szennyvízhálózat kiépítése 100%-os. A rehabilitációs területeken a közművek rekonstrukcióját is elvégzik. Energiaközművek kellőképpen kiépültek. Elektronikus hírközlési hálózatok széleskörű szolgáltatást nyújtanak.	Az ipari területeken a meglévő nagy kapacitású közműhálózat hátráltathatja a fejlesztéseket Elavult anyagú vízvezetékek meghibásodása. Koros beton anyagú csatornák nem megfelelő vízzárósága miatt a szennyvíz egy részének a talajba történő beszivárgása.

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Alternatív energiák térnyerése. Lakossági érdeklődés az energia- és vízfelhasználás csökkentésére. Elérhető és megfizethető korszerű energia hatékony technológiák megjelenése, elterjedése.	Jogszabályi környezet ellehetetleníti a megújuló energiaforrások terjedését. Megfelelő támogatási rendszer nélkül az energiahatékonysági és klímavédelmi törekvések által generált projektek beruházás gazdaságosság miatt nem indulnak el.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Az ipari területen a nagy kapacitású közművek rendezése annak érdekében, hogy a terület fejlesztése, rehabilitálása elvégezhető legyen.
- Energiahatékonysági korszerűsítések és megújuló energiaforrások alkalmazása önkormányzati intézmények energiafelhasználásának fedezésére.
- Lakossági energiahatékonysági és megújulós beruházások ösztönzése, támogatása és tanácsadás.
- Közvilágítási hálózatok korszerűsítése, LED fényforrások alkalmazása, valamint intelligens vezérlések alkalmazása.

12. Környezetvédelem

Talaj

A térség talajainak általános helyzete és kondíciója mára tipikus városi jellegeket mutat. A térségben eredetinek mondható, bolygatatlan talajfelszín alig található.

Az egykori gazdasági tevékenységek területein potenciális szennyezettséggel kell számolni, illetve jellemző a talajfelszín roncsolása, pusztulása. Legtöbb ilyen terület a Soroksári út és Külső Mester utca közötti volt gazdasági zónában található.

A kerületben található jelentős kiterjedésű barnamezős területek kapcsán több tényfeltárás és műszaki beavatkozás volt szükséges az elmúlt évtizedekben, a FAVI-KÁRINFO 2013-as adatbázisa szerint. Eredményes kármentesítést hajtottak végre 5 helyen a kerületben.

A barnamezős területek közül a Ferencvárosi rendező-pályaudvar térsége a tényfeltáró vizsgálatok alapján alifás szénhidrogénnel (TPH), toluollal, xilolokkal, etil-benzollal, benzollal szennyezett, a kármentesítés nem teljes mértékben volt eredményes. Az Illatos úti volt Vegyiművek területe szintén talajvíz-szennyezettséggel (benzol, toluol) érintett. Az adatbázis alapján a kármentesítés csak részben volt eredményes, a szennyező anyag csóva összehúzódó fázisú, és egy részletes tényfeltárás folyamatban van.

Felszíni és a felszín alatti vizek

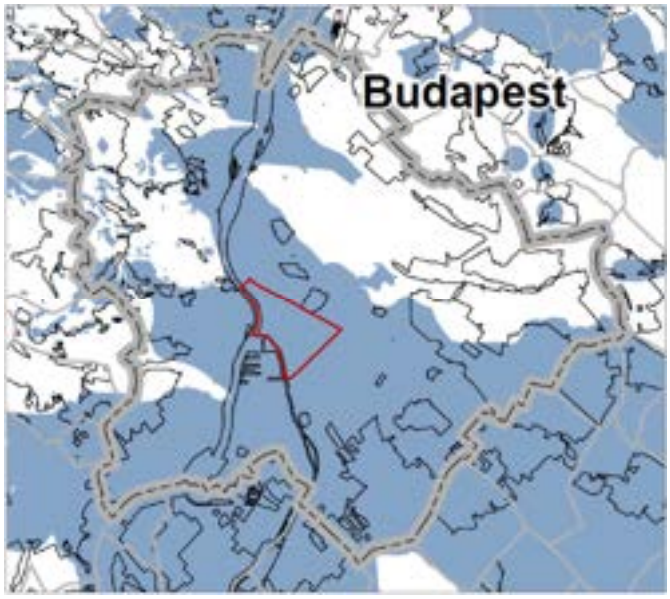
A kerület nyugati határán a Duna folyam és mellékága a Ráckevei-(Soroksári)-Duna (a továbbiakban: RSD) folyik. Az RSD-t a Duna vize táplálja, vízszintje állandósított, a vízfolyás kis sebessége (0,05 – 0,1 km/h) miatt gyakorlatilag állóvíznek tekinthető. Vízminőségi helyzete több problémával terhelt. A bevezetett tisztított szennyvíz (Dél-Pesti Szennyvíztisztító) okozta tápanyagterhelés hatását rontja a meder feliszapolódottsága miatti terhelés, valamint a kis vízmélység, az elégtelen áramlások és pangó vízterek kialakulása. A Közép-Duna-Völgyi Vízügyi Igazgatóság állásfoglalása szerint a Duna-ág felső 20 km-es szakaszának rekreációs használatát a vízminőség kedvezőtlenül befolyásolja. Az RSD jó állapotának megvalósulásához állami feladatkörben széleskörű revitalizációs beruházás tervezett, amely részben megvalósult: a Kvassay és Tassi zsilipek rekonstrukciója befejeződött, a parti sávban található üdülőterületek csatornázása a monitoring rendszer fejlesztése és a Tassi vízleeresztő műtárgy építése folyamatban van. A projekt ugyanakkor már nem tartalmazza a főmeder és mellékágai mederkotrását. A projekt várható befejezése 2015. május.

A kerület felszínközeli földtani rétegződése homogénnek tekinthető, így gyakorlatilag egész területén a talajvíz viszonylag kis mélységben (2,5-5 m) fekszik. A Ferencvárosi rendező-pályaudvar és a József Attila-lakótelep területén a talajvíz jellemző mélysége csak 1-2,5 m között változik, a Belső- és Középső-Ferencváros területén ennél mélyebben, 5-10 m között helyezkedik el a talajvíz jellemző szintje.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Ferencváros érzékeny besorolású.

Érinti továbbá a Ráckevei (Soroksári)–Duna-ág (AIQ014) és a Duna Szob–Baja között (AEP444) felszíni víztesteket, ezért az itt tervezett beavatkozásoknak összhangban kell lenniük a Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről szóló 1042/2012. (II.23.) kormányhatározat mellékletében szereplő, ezekre a víztestekre vonatkozó intézkedési programokkal, amelyek az Európai Unió Víz Keretirányelvében (2000/60/EK) megfogalmazott célkitűzések elérését teszik lehetővé.

A kerületet az Országos Területrendezési Tervről szóló 20003. évi XXVI. törvény 3/7. melléklete alapján az Országos vízminőség-védelmi terület övezete lefedi. Felszínalatti vízbázis és hidrogeológiai védőterület nem érinti.

OTrT Országos vízminőségvédelmi területe övezete

Levegőtisztaság és védelme

A IX. kerület a 4/2002. (X. 7.) KVVM rendelet alapján a "Budapest és környéke" légszennyezettségi agglomerációba sorolódik.

A vizsgált terület levegőminőségének jellemzése csak tágabb keretek között lehetséges, ugyanis a levegőminőség alakulását összvárosi és regionális – esetenként határokon átnyúló – tényezők határozzák meg. A levegő tisztasága a különböző emissziók (szennyezőanyag kibocsátások) mellett nagyban függ a mindenkori meteorológiai viszonyoktól is. A kerületben nem található automata mérőállomás.

Általánosságban elmondható, hogy a kerületben (ahogyan az egész fővárosban) a mérési eredmények alapján az esetenként megnövekvő nitrogén-dioxid (NO2) és a szálló por (PM10) koncentráció jelent levegőminőségi problémát.

A fővárosi szálló por (PM10) szint az őszi-téli időszakban mintegy egy harmada származhat a háztartási eredetű szilárd, leginkább fatüzelésből, míg a közlekedés hozzájárulása mintegy 40 %-ot eredményez. Az elmúlt évtizedekben – az országos és az európai trenddel összhangban – nagymértékben csökkent a korábban jelentős mennyiségben Budapesten kibocsátott ipari eredetű légszennyező anyagok (kén-dioxid, szén-monoxid, nitrogén-oxidok és szilárdanyag részecskék) mennyisége. A Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) adatai alapján elmondható, hogy a kerületben budapesti viszonylatban jelentős helyhez kötött légszennyező forrás nem található. Mozgó forrásokat tekintve a gépjárművek szén-monoxid, nitrogén-oxid és szálló por emisszióját kell megemlíteni. A kerület legforgalmasabb útjai az Üllői út, Ferenc körút, Soroksári út, Gyáli út (M5 bevezetőszakasz), Könyves Kálmán körút és a Határ út.

Hulladékkezelés

Budapesten a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás megszervezése, működtetése alapvetően fővárosi önkormányzati és nem kerületi feladat, így a IX. kerületben is a Fővárosi Önkormányzat a Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt-vel (a továbbiakban FKF) kötött közszolgáltatási szerződés útján

biztosítja a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást, vagyis a települési hulladék rendszeres gyűjtését, elszállítását és kezelését.

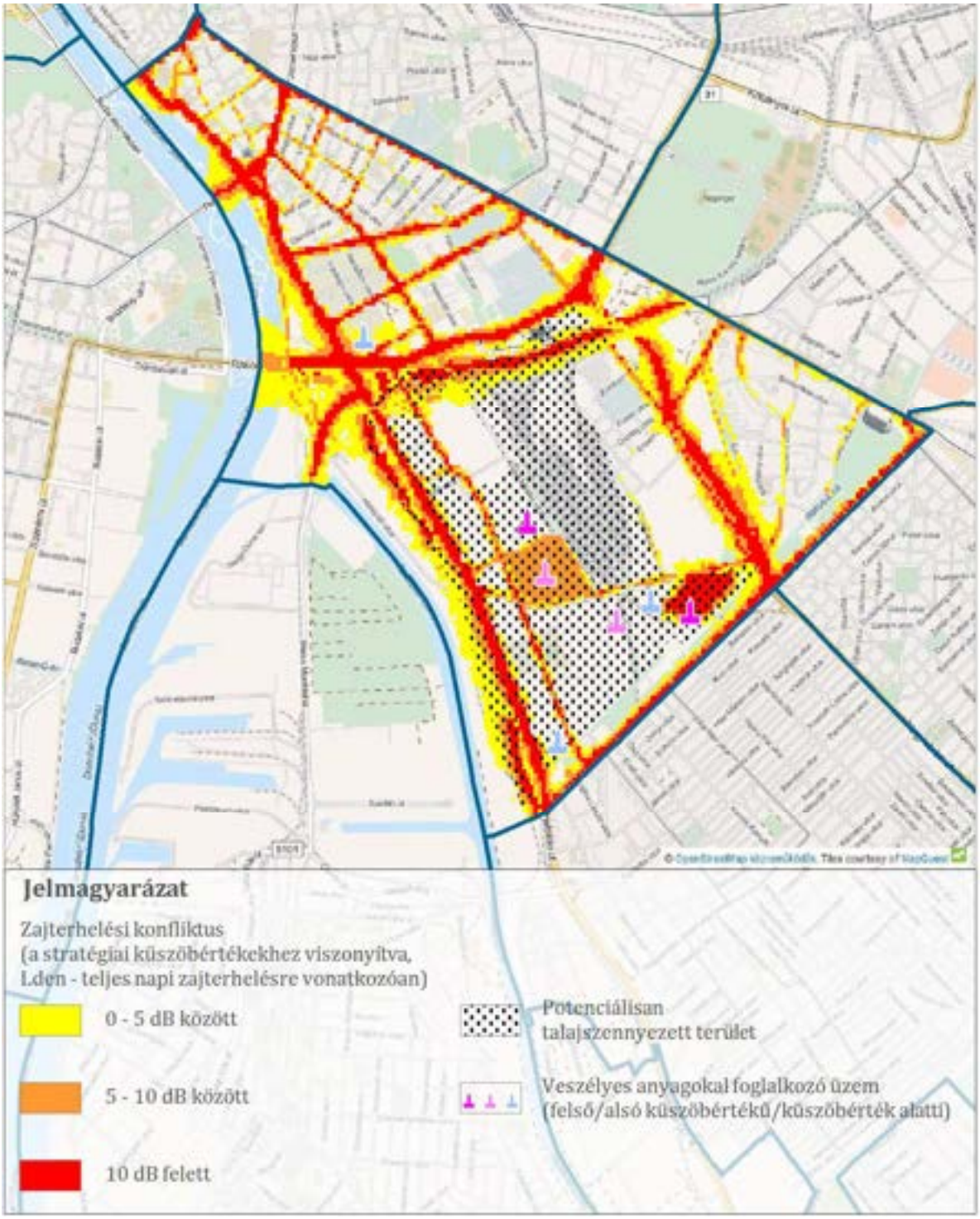
A hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítására a szelektív hulladékgyűjtés különböző módozatai teremtenek lehetőséget a kerületben:

- a házhoz menő elkülönített hulladékgyűjtő rendszer (papír, műanyag és fémhulladékok rendszeres gyűjtése) gyakorlatilag az egész főváros területén kiépült;
- a szelektív hulladékgyűjtő szigeteken a papír, műanyag, fém és üveg frakciók elkülönített gyűjtésére van lehetőség, jelenleg 31 db sziget található a kerületben (FKF, 2015. január);
- hulladékgyűjtő udvar az Ecseri úton található;
- a közszolgáltatás körébe tartozik évente egy alkalommal az ingyenes lomtalanítás is;
- a lakosságnál keletkező veszélyes hulladékok leadása a közszolgáltató részére a hulladékudvarokon, valamint a lomtalanítás keretében biztosított.

Zajterhelés

A főváros egészének zajterhelésére vonatkozó legfrissebb adatokat a 2007 őszén elkészült Budapest és vonzáskörzete stratégiai zajtérkép szolgáltatja. Az adatok objektív értékeléséhez azonban fontos szem előtt tartani, hogy a zajtérkép kizárólag a stratégiai tervezés szempontjait meghatározó zajforrásokat vette figyelembe, nem a tényleges zajhelyzet átfogó bemutatását tűzte ki céljául. A zajterhelési határértékeket a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM rendelet, a stratégiai küszöbértékeket a 280/2004 (X.20.) Kormány rendelet tartalmazza.

Ferencváros területén zajvédelmi szempontból a legnagyobb problémát a közlekedési eredetű zajterhelés jelenti. A zajtérkép alapján a kerületet érintő, jelentősnek mondható – egyértelműen küszöbérték feletti sávba eső – egész napi közúti zajterheléssel érintett a Vámház körút, az Üllői út, Ferenc körút, Közraktár utca, Soroksári út, Haller utca, Vágóhíd utca, Könyves Kálmán körút, az M5 autópálya bevezető szakasza, a Határ út. A Csepeli HÉV zajszintje szintén határérték feletti. Vasúti zajterhelés tekintetében a déli összekötő vasútvonal (1-es számú), és a Budapest-Kelebia vasútvonal (150-es számú) zajszintje lépi túl a megengedett határértéket. Megemlítendő ugyanakkor, hogy a vasúti zajterhelésből eredő konfliktus sokkal kisebb területet és lakost érint a kerületben. A stratégiai zajtérkép két jelentősebb üzemi zajforrást jelöl a Kén utcai CF Pharma Gyógyszergyártó Kft.-t és az Illatos úti Budapesti Vegyiművek Zrt.-t.

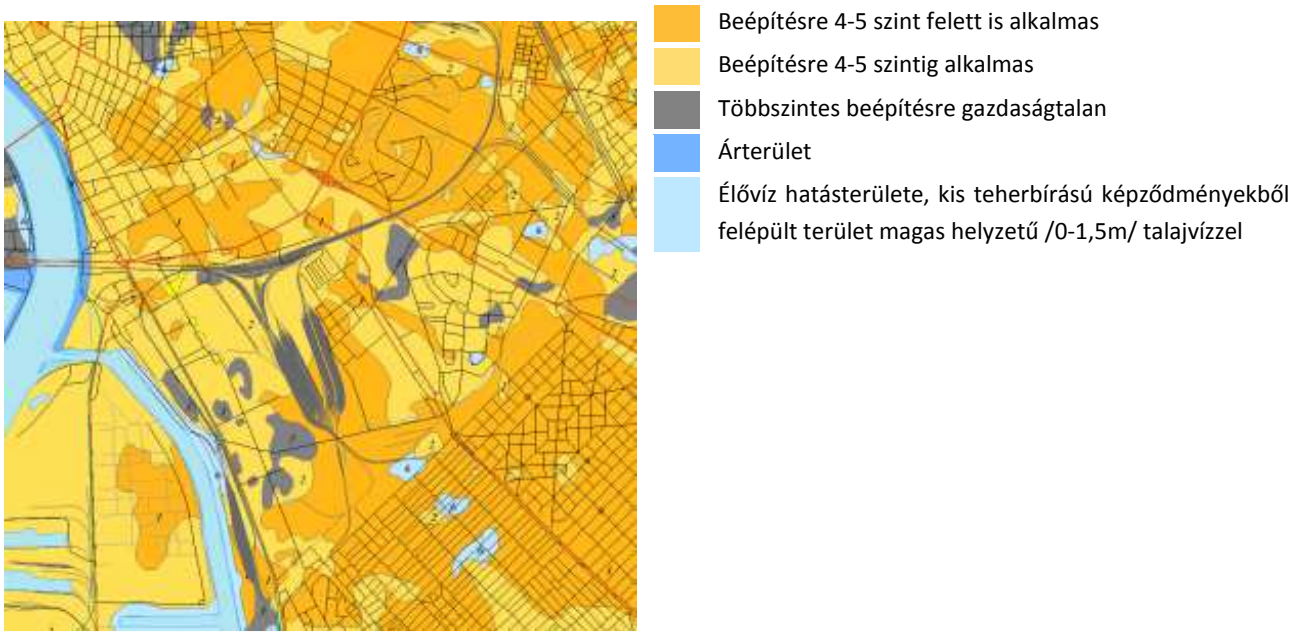
95. ábra: Környezeti állapot

13. Katasztrófavédelem, területfelhasználást korlátozó, befolyásoló tényezők

Építésföldtani korlátok

A kerületet alábányászott, illetve jelentősebb alápincézett területek nem érintik, kedvezőtlen morfológiai adottságú, csúszásveszélyes terület nem található.

A Magyar Állami Földtani Intézet Építés-alkalmassági térképe alapján a kerület nagy része beépítésre 4-5 szintig, egyes részei 4-5 szint felett is alkalmasak beépítésre.

96. ábra: Építés-alkalmassági térkép
(Forrás: MÁFI)

Tevékenységből adódó korlátozások

Az Országos Katasztrófa-védelmi Főigazgatóság adatai alapján a kerületben négy veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem működik. Az Illatos út mentén két veszélyes üzem található: a felső küszöbértékű Vinyl Kft. és az alsó küszöbértékű LINDE GÁZ Zrt. gázipari telephelyek, ezenkívül a Kén utcai a felső küszöbértékű VARIACHEM Vegyipari Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. és az alsó küszöbértékű CF Pharma Gyógyszergyártó Kft.

Vízrajzi veszélyeztetettség

Ferencváros a Duna menti elhelyezkedéséből adódóan árvíz szempontjából enyhén veszélyeztetett terület. Több helyen

- magassághiányos a töltés (Közraktár utca, a CET-től délre a Petőfi hídig; Petőfi hídtól a Déli Összekötő Vasúti hídig; VITUKI töltés; VIZIG töltés a Kvassay-zsilipnél), valamint
- életkora miatt felújításra szorul a Közraktáraktól délre húzódó függőleges partfal, és a Ferencvárosi kikötő terméskő alsórakparti rézsűburkolat.

Mélyfekvésű és belvízveszélyes terület a kerületben nem található.

97. ábra: Árvízvédelem

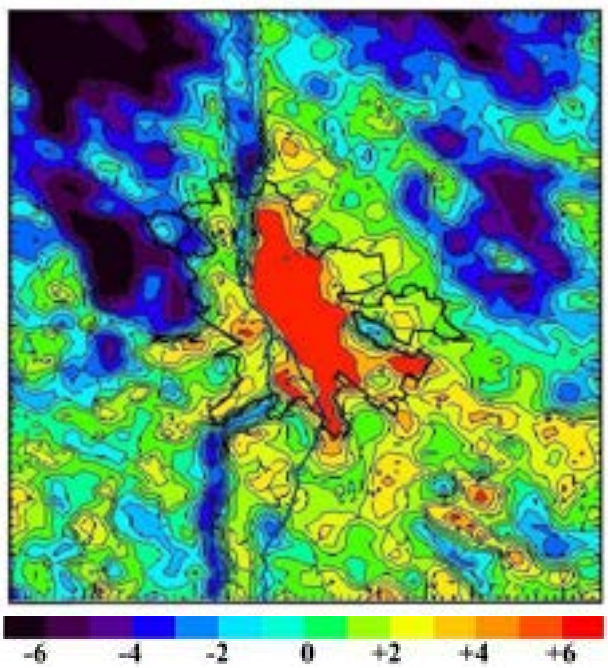
14. Városi klíma

A IX. kerület Vámház körúttól Haller utcáig terjedő része a főváros mezoklimatikus körzetrendszerében a mesterséges alapú, tömör beépítésű városmag, erősen szennyezett klímatípusba, a külső részei mesterséges alapú, vegyes beépítésű átmeneti városi, közepesen szennyezett klímatípusba tartozik. A Duna menti területek (vízparttól számított 100-200 méter szélességben) vízfelszínközeli – Duna menti, lokálisan enyhén szennyezett klímatípusba soroltak.

Éghajlati viszonyainak alakulásában egyértelműen megjelenik a globális klímaváltozás. 1901 és 2013 között, mintegy 112 év alatt, 1 °C-os emelkedés mutatható ki az évi középhőmérsékletének alakulásában (budapesti adatok). Az általános felmelegedés mellett legalább annyira fontos a szélsőséges időjárási események gyakoriságának alakulása (pl. hőséghullámok sűrűbb előfordulása).

A mezoklimatikus jelenségek közül kiemelendő a jelentős mértékű hősziget-hatás, ami a kerület belvárosi elhelyezkedése folytán még hangsúlyosabb, mivel a sűrűn beépített területek hőmérséklete több fokkal melegebb a jelentősebb zöldfelületekkel rendelkező külső területeken mérhető értéknél. A városi hősziget magja (a városkörnyéki átlaghőmérsékletet tavasszal 3-4 °C-kal, míg nyáron 4-6 °C-kal meghaladó terület) a főváros pesti oldalán íves alakban helyezkedik el lefedve a teljes IX. kerületet.

A Duna menti területeken és a Külső-Ferencváros zöldfelületekkel ellátott részein a mikroklimatikus viszonyok kis mértékben kedvezőbbek. A Duna menti átszellőzési folyosó jótékony hatással van kapcsolódó területekre.

A felszínhőmérséklet és a városkörnyéki átlaghőmérséklet különbsége (°C)

98. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján)
Forrás: Bartholy-Pongrácz-Baranka (Ökomet Kft.)

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
A légszennyező anyagok kibocsátása és a mért immissziók zömében csökkenő tendenciát mutatnak. A jelentős ipari szennyezők száma csökkent az elmúlt évtizedekben. A kerületben a szelektív hulladékgyűjtés megoldott, a szelektíven gyűjtött hulladékok aránya növekvő tendenciájú. Veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekhez kijelölt veszélyességi zóna lakóterületet nem érint. A Duna és Külső-Ferencváros zöldfelületei kondicionáló hatással vannak környezetükre (javítva a mezo- és mikroklimatikus viszonyokat).	A kerület forgalmasabb útvonalai mentén jelentős a gépjárműforgalomból eredő zajterhelés A Ráckevei (Soroksári) Duna-ág vízminőségét kedvezőtlenül befolyásoló tényezők (magas szervesanyag tartalmú iszap, szennyvízbevezetés). Barnamezős területek (mint potenciális szennyezőforrások) az egykori ipari zónában. A beépítések intenzitása miatt fokozódik a városi hősziget-hatás.

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Az EU következő támogatási ciklusában előnyben részesíti a városi környezet minőségének javítását célzó beruházásokat. A hulladék újrahasznosítási arányának növelését az EU kiemelten támogatja. A környezettudatosság erősödése. A barnamezős területek zöldfelületként való átmeneti hasznosítása kondicionáló hatással lehet a kerület klimatikus viszonyaira. A kerületet alábányászott, illetve felszínmozgás-veszélyes területek nem érintik. Duna menti átszellőzési folyosó jótékony hatása.	Forráshiány miatt barnamezős területek kármentesítése időben késlekedik (szennyező anyagok terjedése). A globális felmelegedés erősödésével a szélsőséges időjárási események növekvő gyakorisága. Árvízi veszélyeztetettség.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A zaj- és légszennyezés csökkentése komplex, összvárosi szintű stratégiák keretében.
- A környezeti konfliktusok mérséklése a területhasználat optimalizálásával.
- Az RSD vízminőségének javítása az érintett kerületek és települések összefogásával lehetséges.
- A barnamezős területek hasznosítását, rendezését és az estleges szennyezettségek felszámolását ösztönző intézkedések.
- Az árvízveszélyes területek védelmének biztosítása az árvízi védművek és műtárgyak korszerűsítése, megerősítése révén.

II. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

1. A folyamatok értékelése

A tényleges állapot értékelése, továbbá a szélsőséges, a települési környezettel szemben támasztott általános követelményeknek ellentmondó, problematikus témakörök kiemelése. A település adottságainak, lehetőségeinek és a fejlesztés korlátainak összefoglalása, a település-veszélyeztető hatások alapján készített kockázatértékelés figyelembevételével.

Fejlesztési és rendezési környezet, illeszkedés

Az országos és a fővárosi fejlesztési dokumentumok a közelmúltban készültek, megfelelő keretet adva az új kerületi fejlesztési dokumentumok készítéséhez, a kerület által megfogalmazandó, elérendő céloknak, azaz Ferencváros fejlesztési elképzeléseinek.

Ferencváros átfogó fejlesztési terve az IVS több mint öt éve készült, amelyet a 210/2009 (XII. 16.) sz. határozattal hagyott jóvá Ferencváros képviselőtestülete. Az ebben foglalt fejlesztési célok és projektek határozták meg a kerület fejlődését az azóta eltelt években, mint pl. a városrehabilitáció folytatása, a szegregációval legjobban sújtott területek visszaszorítása, a kultúra és tudás szerepének növelése a kerületben, stb. A 314/2012. (XI.12.) Korm. rendeletnek megfelelő tartalommal készített városfejlesztési koncepciója azonban nincs a kerületnek. 2012. évet követően több ágazati fejlesztési program és koncepció is készült, de a kormányrendeletnek megfelelő átfogó, teljes kerületre kiterjedő fejlesztési dokumentum nem született.

A főváros településrendezési eszközei, a TSZT 2015 és az FRSZ 2015. március 18-án lépett hatályba, megfelelő fejlesztési lehetőséget adva a kerületi önkormányzat kezébe. Ferencváros területén a kerületi településrendezési tervek a korábbi jogszabályi háttér alapján készültek ugyan, így csak 2018 decemberéig alkalmazhatóak, de részben megfelelő hátteret biztosíthatnak a jövőbeni fejlesztéseknek.

Ferencváros rendkívül fontos helyet foglal el a főváros idegenforgalmi, kulturális, gazdasági és sportéletében.

Társadalom

A kerület társadalma a két legutóbbi Népszámlálás között (2001 és 2011) jelentős változáson ment keresztül, melynek eredményeként a kerület pozíciója a fővároson belül több szempontból is javult. A demográfiai folyamatokat tekintve a fő pozitívum, hogy a lakónépesség csökkenése megállt, a kerület népességszáma stabilizálódni látszik. Ez elsősorban a vándorlási egyenleg hosszabb távon érvényesülő pozitívumának köszönhető, mely ellensúlyozza a természetes szaporodás negatív egyenlegét. A csökkenő gyerekszám a kerület egyik jelentős problémájaként jelenhet meg a jövőben, a helyi társadalom fokozatosan öregszik, a gyerekek aránya fővárosi összehasonlításban is alacsony. Ebből adódóan a háztartás szerkezetben is kedvezőtlen folyamatok mentek végbe, az egyszemélyes háztartások aránya megnövekedett a két Népszámlálás között, 2011—ben már a háztartások fele egy személyből áll. A képzettségi és foglalkoztatottsági összetétel terén jelentős javulás következett be, mely fővárosi összehasonlításban is a jobb helyzetű kerületek közé emelte Ferencvárost a magasan képzettek és a

foglalkoztatottak tekintetében. Ugyanakkor az alacsony képzettségűek aránya a fővárosi átlag aránya csökkent, míg a munkanélküliségi ráta a fővárosi szinttel megegyező.

A lakásállomány összetételében is lényeges javulás következett be, az összkomfortos lakások aránya nagymértékben növekedett, míg az alacsonykomfortúaké majd harmadára csökkent, azonban ez utóbbi még így is magasabb a fővárosi átlagnál. A lakásállomány használat szerinti összetétele több szempontból is eltérést mutat a főváros egészétől: lényegesen magasabb a nem lakott lakások és a bérleti (mind az önkormányzati, mind a magánbérleti) lakások aránya. A lakásállomány minőségi javulása egyértelműen a kerület rehabilitációs fejlesztéseinek az eredménye, melynek keretében nagyvolumenű lakásépítés történt a 2000-es években. A társadalmi összetétel javulása is jelentős részben a fejlesztések következményének tulajdonítható, melynek hatására jelentős számban költöztek magasabb státuszúak a kerületbe. Ennek ellenére a területi dimenzióban is megjelenő társadalmi egyenlőtlenség ma is probléma a kerületben, a hátrányos helyzetűek a Középső-Ferencváros és a Külső-Ferencváros egyes helyein koncentráltan, rossz minőségű lakásokban élnek.

Humán infrastruktúra

A kerület *humán infrastrukturális* ellátása, szolgáltatási rendszere kialakult és magas szinten működő képes. Természetesen fejlődésre, fejlesztésre mindig van igény és lehetőség, ez azonban gyakran politikai (állami, fővárosi, kerületi) döntés és finanszírozás kérdése is. Az igazgatási, egészségügyi és egyéb intézményi ellátottság jellemzően centralizáltan a Belső- és Középső-Ferencváros területére korlátozódik. Az oktatás, sport-rekreációs, pihenés (parkok, zöldterületek) ellátottsága a József Attila-lakótelep területén is jónak mondható. A szociális ellátások területén az önkormányzati intézmények a civil és egyházi szervezetekkel együttműködve segítik a rászorultak életminőségének javítását.

Az országos egészségügyi valamint a felsőoktatási intézmények ezzel szemben a népesség arányában a fővárosi kerületeknél sokkal nagyobb mértékben vannak reprezentálva. A kerület rangját növeli, hogy itt működik több országos jelentőségű kulturális intézmény, illetve, hogy számos kisebb, de összességében jelentős kulturális értékeket képviselő színháznak, kulturális szervezetnek ad otthont.

Gazdaság

Budapest IX. kerülete jelentős örökölt gazdaságtörténeti hagyományokkal (élelmiszer-, vas-, gép-, építő- és vegyipar) és egyes területeken máig ható és kiterjedő gazdasági szerepkörökkel rendelkezik (IKT szektor, elektronika, kiskereskedelem, élelmiszer- és vegyipar, gazdasági-pénzügyi szolgáltatások). Gazdasági szempontból ma is az egyik leginkább meghatározó kerülete a fővárosnak (külföldi tőke, nemzetközi cégek, tőkeerősebb, stabilabb és nagyobb vállalkozások jelenléte, magas szintű K+F+I, körültekintő vagyongazdálkodás, kiterjedt ipari és kereskedelmi besorolású övezetek, potenciális fejlesztési területek, erős kulturális gazdaság, egyedi kulturális és turisztikai vonzerők).

Külső-Ferencváros legnagyobb része egy szegmentáltan megújuló egybefüggő barnamezős terület sikeres átalakulással a Gyáli út mentén, jelentősebb nehézségekkel a Gubacsi út környezetében. Az átalakulást hátráltató problémák ugyanakkor fokozottan jelen vannak a térségben: elaprózott tulajdonviszonyok, kármentesítés szükségessége, alul-használat. Lassú a funkcióváltás az intenzív vegyes használat irányába, a magántőke bevonás lehetőségei korlátozottak, célszerű kimunkálni az önkormányzat részvételével történő átalakítás modelljét. Nehezíti a folyamatot, hogy a területfeltárást, a gazdaságon belüli funkcióváltást akadályozó városszerkezeti kötöttségek is nagy számban megtalálhatók, így kevéssé hatékony a kerületszerkezet (teherpályaudvar, vasúti rendezők, iparvágányok, zárt HÉV pálya, infrastruktúra hiánya, potenciálisan szennyezett területek, hiányzó kapcsolatok).

A gazdaság területfelhasználási problémái mellett jelentős a vállalkozások forrásabszorpciós képessége, amely a pályázati rendszerek csökkenő támogatási intenzitásai mellett is várhatóan megmarad. Ez számos elhalasztott, elmaradt beruházást, ugrásra kész várakozó projekteket, hiányzó fejlesztési forrásokat jelent a KKV szektorban, amely alulfejlett üzleti környezettel társul. A gazdaság duális szerkezete mellett a

munkaerőpiacot is egy kettősség jellemzi: egyre több a munkahely a magasan kvalifikált lakosság számára, dinamikusan emelkedik az átlagos végzettségi szint, amely párosulva a javuló lakókörnyezettel egy pozitív irányú lakosságcserét tart fent az egyik oldalról. A másik oldalon azonban permanensen magas munkanélküliség jellemző, tartósan és koncentráltan jelennek meg a szociális problémák és kitapintható egy jelentős inaktív réteg is.

Az önkormányzat bevételei a gazdaság működésével és a vagyongazdálkodással összefüggésben számottevőek (HIPA, bérleti díj, építmény- és telekadó, parkolási díj), amely az önként vállalt feladatok széles körének a megoldását teszi lehetővé, valamint a társadalmi szolgáltatások, jóléti ellátások kiterjesztését, az életminőség javítását. Példaértékűek az önkormányzati szerepvállalással zajló és a magánerős városrehabilitációs eredmények, amelyek csökkenő intenzitású folytatása várható, ugyanakkor a szociális városrehabilitáció szempontjainak az előtérbe kerülésére kell a hangsúlyt helyezni. Sokszínű és dinamikus az ingatlanpiac, változatosak a lakókörnyezetek, kedvező az ár-érték arány, sok a felértékelődő terület a városrehabilitáció eredményeivel és a Duna-partra történő nyitással összefüggésben, melyek összeérésével egy területi kiterjedés, hosszabb távon egy önálló kulturális turisztikai arculattal rendelkező negyeddé történő formálódás várható a Nagykörúton belüli Duna-parti szakaszon.

Épített környezet

A jelenlegi területfelhasználás (területhasználat*)* szerint a belső városrészeken a lakófunkció dominál az intézményi területfelhasználás mellett, ezen belül is a tradicionális, keretes beépítésű 4-5 szintes lakótömbök. A belvárosi (részben átmeneti) zónában található rehabilitációs terület, amely az eredeti városi szövet megtartása mellett, annak kisebb mértékű fellazításával alakulhatott ki egy korszerű és a piac által is értékelt lakótömböket és közterületi rendszert magába foglaló terület.

A kerület keleti részén izolált és önálló városrészt alkot az ’50-es évek végétől kezdődően felépült József Attila-lakótelep, amely a főváros első lakótelepe is egyben. A zömében négyszintes épületekből álló telep az akkori urbanisztikai tervezési elvek alapján több lépésben valósult meg, azonban mára elérte a lakótelepek általános leértékelődése és a korszerűsítés igénye.

A lakóterületek zöme kialakult és beépült. Alulhasznosított területek vonatkozásában elsősorban az egykor virágzó gazdasági területek, jelenleg gyakran kihasználatlan, leromlott, üres területeit, valamint a Duna-parti területeket kell kiemelni.

A területhasználat Ferencvárosban a Budapesti kerületek közül közel ideálisnak tekinthető. Közigazgatási funkciók a legnagyobb lakóterületeken elérhetőek, a kerület központi területétől viszonylag távol elhelyezkedő József Attila-lakótelepen is jól működő, kialakult intézményrendszer van. Az alapellátást biztosító intézmények szinte a teljes lakosság számára elérhető, csak néhány esetben tapasztalható hiány. A nagyobb útvonalak mentén több bevásárló központ is található, amelyek tömegközlekedéssel is könnyen megközelíthetőek. A főbb közlekedési vonalak és a bevásárló központok ideális kapcsolatban vannak, mivel sok ember napi munkába járási útvonala egybeesik a jó közlekedési ellátottsággal rendelkező bevásárló központokkal, így nem generál felesleges plusz forgalmat. A városközponti több emeletes főként lakófunkciójú épületek földszintjén többnyire kereskedelmi és szolgáltató funkció található, ami fenntarthatósági szempontokból is kedvező ellátást biztosít.

Ferencvárosban nagyméretű barnamezős területek állnak rendelkezésre, melyek elősegíthetik, hogy ne zöldmezős beruházások valósuljanak meg. A nagy kiterjedésű területek megújítása a fenntarthatósági szempontokat figyelembe véve is jelentős pozitív potenciált hordoz magában.

Közlekedés

Ferencváros XIX. századi kiépülésekor a XXI. századi közlekedési igények nem voltak prognosztizálhatóak, ennek ellenére az akkor létrehozott közterületi rendszer nagyobbrészt be tudja fogadni a mai feladatok ellátásához szükséges infrastruktúrát.

Külső-Ferencvárosban tapasztalható átjárhatósági problémák főként a Ferencvárosi rendező pályaudvar és a Soroksári út melletti vasúti területekre jellemző.

A kerület közösségi közlekedési ellátottsága jó, mind a hálózat sűrűsége, mind a szolgáltatás színvonala tekintetében. A Középső-Ferencváros feltárása a városrehabilitációval összefüggésben javítható. Kiemelkedő jelentőségűek a kötött pályás elemek: a metró és HÉV vonalak, valamint a körutakon közlekedő villamos vonalak. Az M3 metróvonal és az állomások rekonstrukciója során a gyalogos aluljárók leromlott, avult állapota átfogó felújítási program végrehajtását indokolja. A magasabb szolgáltatási színvonal elérése az aluljárók és környezetük komplex rendezését teszi szükségessé.

A közúthálózat túlterhelt, a főúthálózaton jelentkező forgalmi torlódások okát a fővárosi közúthálózati hiányosságok, a mellékúthálózaton jelentkező helyhiányt pedig a kerületi szintű telken belül megoldatlan parkolás okozza. A forgalmi telítettség, a környezeti károsítások - zaj- és rezgésterhelés - mértéke érdemi beavatkozásokat sürget.

Egyes jelenleg forgalmi funkciójú tereket és csomópontokat (Boráros tér), a kapcsolódó hálózatfejlesztések és a kor igényei szerint szükséges átalakítani.

A gyalogos és kerékpáros közlekedés a város rehabilitációval összefüggésben lassan, de folyamatosan fejlődik.

A legösszetettebb problémát közlekedési oldalról a parkolás jelenti, amely a rendelkezésre álló közterületek korlátozottsága folytán befolyásolja a többi közlekedési módot, illetve azok fejleszthetőségét is.

Közművesítés

Víziközművek

A kerület vízellátása teljesen kiépített. Az ivóvízhálózat több vezetéke elöregedett, elavult anyagú, így a lerakódások és meghibásodások esélye nagyobb.

A csatornahálózat kiépítettsége is teljesnek tekinthető. Ferencváros szennyvize előbb a kerültben lévő szivattyútelepre, majd onnan a BKSZTT-re jut. Több, nagy átmérőjű egyesített csatornahálózat szeli át a kerületet. A csatornahálózat beton és tégla anyagú, valamint elöregedett, aminek következtében a vízzárósága nem megfelelő, így a szennyvíz egy részének talajba szivárgása komoly veszélyeket hordozz magában.

Mivel a kerületben egyesített rendszerű csatornahálózat üzemel, így a csapadékvíz elvezetése megoldott. Az Illatos-árok, ami nyílt és zárt szakaszokkal is rendelkezik, teljes hosszát tekintve kapacitáshiányos és rendezésre szorul.

Energiaellátás

A kerületben az energiahálózatok a jelenlegi energiaigényeket teljes mértékben kielégítik és rendelkeznek további szabad kapacitásokkal is. Az energiahálózatok rekonstrukciója ütemezetten történik. Távhő esetében a megújuló energiaforrások használatával további lehetőségek állnak rendelkezésre a fejlesztésre és a hatékonyság növelésére. A fővárosi távhőhálózat összekapcsolása a független távhőkörzetekkel az ellátásba vont területek növelésével a távhő hosszabb távon vett versenyképessége javítható.

Elektronikus hírközlés

A kerületben mindhárom mobil szolgáltató hálózata a jelenlegi igényeknek megfelelően kiépült.

Mind vezetékes, mind vezeték nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatások tekintetében a megjelenő új igények kielégítésére a szolgáltatók hálózataik fejlesztését saját forrásból finanszírozzák.

Zöldfelületek, környezetvédelem

Táji - természeti adottságok

A kerület nagyobb része tájtípusát tekintve települési (urbánus) táj, ennél fogva az emberi beavatkozás és az épített elemek vannak túlsúlyban.
A zöldterületek aránya közelíti a budapesti átlagot (3%), a kerület elhelyezkedéséből és beépítési jellegéből adódóan az erdőterületek nagysága alacsony. Kiemelkedő a vízfelület aránya, amely táji-természeti, településklíma, de rekreációs szempontból is kedvező adottság és érték.
Belvárosi kerület lévén a Duna képvisel természeti értéket. Az Országos ökológiai hálózat övezete (ökológiai zöldfolyosó) lefedi a főág és a Ráckevei-Soroksári Duna-ág területét. Az utóbbi Natura 2000 terület is egyben (HUDI20042), ahol értékes vizes élőhelyek találhatók. A Duna-ág rossz vízminősége miatt ezek veszélyeztetettek.

Zöldfelületi rendszer

A település zöldterületi ellátottsága a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagyságától (funkcionális kínálatától), illetve ezek térbeli elhelyezkedésétől függ. A közösségi zöldfelületek típusonként eltérő funkcionális és rekreációs szereppel, valamint eltérő vonzáskörzettel bírnak. A mozaikosan elhelyezkedő kisebb közkertek a napközbeni rekreációt biztosítják, a komplexebb funkcióval rendelkező parkok az egész napos rekreációban játszanak szerepet. A vonzáskörzet mérete, kiterjedése a zöldfelület funkciójától, a környező lakóterületek elhelyezkedésétől, valamint a korlátozó tényezők lététől és elhelyezkedésétől függ. A településszerkezetből fakadóan az egyes városrészek zöldfelületi ellátottságát más-más típusú zöldfelületek biztosítják.

A zöldfelületi rendszer legjelentősebb elemei: a Duna-parti zöldfelületek (Nehru-part, Millenniumi negyed közparkjai), a történeti városrészek kisebb közkertjeinek hálózata (Csarnok tér, Markusovszky tér, Salkaházi Sára park, Ferenc tér, Lenhossék park), lakótelepi zöldfelületek (József Attila-lakótelep, Haller utcai lakótelep), kórházkertek (Szent István és Szent László Kórházak), Határ út menti erdőterület.

A zöldterületek távolsága alapján a lakóterületek jól ellátottak a kerületben, a közkertek, parkok megközelítési távolsága kedvező, átlagosan 0 és 100 méter közötti, de rosszabb esetekben is 300 méternél kevesebb. A barnamezős területekbe ékelődő lakóterületek zöldfelületi ellátottsága rendkívül kedvezőtlen, hiszen ezeken a részeken nem található megfelelő rekreációs lehetőségeket biztosító zöldterület.

Környezetvédelem

Légszennyezettségi szempontból a budapesti kerületek közül a második csoportba sorolható. Ezek azok a kerületek, ahol a szennyezettség szintje a határértéket csak néhány napon haladja meg. Általánosságban elmondható, hogy a kerületben (ahogyan az egész fővárosban) a mérési eredmények alapján az esetenként megnövekvő nitrogén-dioxid (NO2) és a szálló por (PM10) koncentráció jelent levegőminőségi problémát. A nitrogén-oxidok (NOx) kibocsátásának gyakorlatilag egyik felét a közlekedés, míg másik felét a helyhez kötött források eredményezik: az ipari kibocsátás részaránya mintegy 25 %, ugyanakkor a lakossági földgázfelhasználás is gyakorlatilag ezzel azonos mértékű nitrogén-oxidokat termel.

Ferencváros területén **zajterhelés** szempontból a legnagyobb problémát a közlekedési eredetű zajterhelés jelenti. A zajtérkép alapján a kerületet érintő, jelentősnek mondható – egyértelműen küszöbérték feletti sávba eső – egész napi közúti zajterheléssel érintett a Vámház körút, az Üllői út, Ferenc körút, Közraktár utca, Soroksári út, Haller utca, Vágóhíd utca, Könyves Kálmán körút, az M5 autópálya bevezető szakasza, a Határ út. A Csepeli HÉV zajszintje szintén határérték feletti. Vasúti zajterhelés tekintetében a déli összekötő vasútvonal (1-es számú), és a Budapest-Kelebia vasútvonal (150-es számú) zajszintje lépi túl a megengedett

határértéket. Megemlítendő ugyanakkor, hogy a vasúti zajterhelésből eredő konfliktus sokkal kisebb területet és lakost érint a kerületben. A stratégiai zajtérkép két jelentősebb üzemi zajforrást jelöl a Kén utcai CF Pharma Gyógyszergyártó Kft.-t és az Illatos úti Budapesti Vegyiművek Zrt.-t.

Az **ipar környezetterhelése** is lecsökkent, miután a rendszerváltás során több üzem megszűnt, majd a történeti városrészekről és a Vágóhíd utca környékéről is kitelepültek az ipari üzemek. Korábban az egyik legszennyezőbb tevékenységet folytató Strabag Zrt új, korszerű, környezetbarát technológiára váltott.

A **felszín alatti víz** állapota szempontjából Ferencváros érzékeny besorolású. A kerületet felszínalatti vízbázis és hidrogeológiai védőterület nem érinti.

A kerület nyugati határán a Duna folyam és mellékága a Ráckevei-(Soroksári)-Duna folyik. Vízminőségi helyzete több problémával terhelt. A bevezetett tisztított szennyvíz (Dél-Pesti Szennyvíztisztító) okozta tápanyagterhelés hatását rontja a meder feliszapolódottsága miatti terhelés, valamint a kis vízmélység, az elégtelen áramlások és pangó vízterek kialakulása. Az RSD jó állapotának megvalósulásához állami feladatkörben széleskörű revitalizációs beruházás tervezett, amely részben megvalósult.

Budapesten a **hulladékgazdálkodási** közszolgáltatás megszervezése, működtetése alapvetően fővárosi önkormányzati és nem kerületi feladat, így a IX. kerületben is a Fővárosi Önkormányzat a Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt-vel kötött közszolgáltatási szerződés útján biztosítja a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást, vagyis a települési hulladék rendszeres gyűjtését, elszállítását és kezelését.

Helyzetértékelés az Európai Unió tematikus céljaihoz kapcsolódóan

Az EU 2014-2020 közötti kohéziós politikáját összegző dokumentum az EU 2020 stratégia, melynek célkitűzéseit az unió 11 tematikus cél mentén kíván elérni. A tematikus célokhoz úgynevezett beruházási prioritások kapcsolódnak, melyek alkalmazása az egyes operatív programok kidolgozása során meghatározó. Mindez azt jelenti, hogy a tematikus célokhoz illeszkedve lesznek az uniós források elérhetőek, ezért a stratégiai célok kialakításához a 11 tématerület kerületre vonatkozó fő megállapításait, folyamatait, fejlesztési igényeit összegezzük az alábbiakban:

EU tematikus cél sorszáma	Ferencvárosra vonatkozó összegzés
• 1.A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése.	• nemzetközi szintű kutatóhelyek és egyetemek fejlesztése elsőrendű prioritást élvez a kerületben • a kutatóhelyek, felsőoktatási intézmények és a gazdasági szereplők szorosabb együttműködése kívánatos • a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése elengedhetetlen Ferencváros barnamezős területeinek megújításához
• 2. Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása.	• önkormányzati térinformatikai és adatállomány kezelési alkalmazások fejlesztése • a fiatalok és a magasabb képzettségűek társadalmi aránya valamint az erős vállalkozói réteg, azon belül is a kiemelkedően magas külföldi részarány miatt a korszerű technológiák használata vélhetően magasabb az átlagnál, a még szélesebb körben való hozzáférés azonban javítandó
• 3.A KKV-k versenyképességének fokozása.	• magyarországi összehasonlításban a jogi forma és méret szerint is erős vállalkozói kör, ebből adódóan feltételezhető a magas innovációs potenciál
• 4.Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban.	• megújuló és energiahatékonysági beruházások alacsony szintje lakásállományban és intézményi állományban is • kerékpárforgalmi létesítmények és kerékpáros-barát közlekedés kiépítettsége kívánatos, a ferencvárosi kerékpárutak csatlakozása a fővárosi / regionális hálózathoz • gyalogos zónák növekedése, a rehabilitációs területeken a forgalomcsillapítás, lakóövezetek kijelölése • közösségi közlekedés kerületben használt járműállománya káros anyag kibocsátás

	szempontjából tovább javítandó
• 5.Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése.	• a dunai főmederhez csatlakozó partszakaszok árvízvédelmének fejlesztése (RSD árvízvédelem szempontjából nem érintett terület) • lakossági szintű vízgazdálkodás (csapadékvíz öntözési célú használata) alacsony szintű (ez elsősorban a jövőbeni városrehabilitációval érintett területeken kíván összehangolt csapadékvíz-gazdálkodást és kezelést) • a kerületet történeti belső városrészein a hősziget-hatás fokozódása várható
• 6.Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése.	• RSD, mint élőhely – Duna-part természetvédelmi szempontokat is integráló fejlesztése, benne a gyógyvízre, mint adottságra építő fejlesztési elemmel • illegális hulladéklerakás visszaszorítása – hulladékkezelés, gyűjtés rendszerének további fejlesztése, szemléletformálás szükséges • közlekedésből adódó zaj- és légszennyezés további csökkentése
• 7.A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása.	• közösségi közlekedés járműállománya további fejlesztése elengedhetetlen • multimodalitás és intelligens megoldások alacsony fejlesztése • kapacitáshiányos csomópontok, torlódás, nagy átmenőforgalomhálózati kapcsolatok fejlesztése a belső területek tehermentesítése érdekében • nagy forgalomkoncentráció a Duna hidak miatt
• 8.A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése.	• fővárosi átlagtól jobb foglalkoztatási mutatókat és tendenciákat találunk a kerületben, az inaktív népesség aránya látványosan csökken, a munkanélküliek aránya a kerületben 10%-kal alacsonyabb, mint a fővárosi átlag • közfoglalkoztatás, mint lehetőség elhanyagolható tényező a foglalkoztatás szempontjából a kerületben • képzési lehetőségek növelése és társadalmi vállalkozások /tranzitfoglalkoztatás térnyerésének támogatása szükséges
• 9.A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.	• A kerület jövedelmi viszonyai tehát – legalábbis az alkalmazásban állók körében - valamivel a fővárosi átlag felett van • szegregációs folyamatok visszaszorulása
• 10.Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba.	• lakosság képzettségi mutató kedvezőek, a felsőfokú végzettségűek aránya 14 százalékkal magasabb a fővárosi átlagnál • tehetséggondozás tárgyi feltételeinek bővítésére van szükség a helyi intézményekben is • intézményi szegregáció megjelenése elszigetelten, de jelen van
• 11. Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása.	• informatikai háttér fejlesztésére van szükség

Ferencváros összefoglaló SWOT analízise

A SWOT elemzéseknek számos módszertana létezik, jelen esetben az Európai Unió által alkalmazott módszertant vettük figyelembe, amely a SWOT elemeit belső és külső tényezőkre osztja fel az alábbiak szerint:

A helyzetelemzés összefoglalásnak módszertana

Erősségek – Belső tényezők	Pozitív tényezők egy helyzetről, vagy tevékenységről, ami jól működik, és lehet rá befolyása Ferencvárosnak
Gyengeségek – Belső tényezők	Olyan tényezők, amik nem jól működnek, de lehet rá befolyásunk, hogy Ferencváros megváltoztassa

Lehetőségek – Külső tényezők	Olyan adottságok, amelyeket a kerület nem tud egyértelműen befolyásolni, de rájuk építve kihasználhatja az erősségeit.
Veszélyek – Külső tényezők	Olyan korlátok, amelyeket nem Ferencváros befolyásol és kockázatot jelentenek.

A helyzetelemzés egyes fejezetek végén található SWOT analízis az adott (szakági) témakört érintő erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket foglalja össze a megfelelő szakági részletességgel. Az összefoglaló SWOT táblázat a léptékében releváns, a kerület szempontjából igen meghatározó adottságokat foglalja össze.

A táblázaton belül K, G, és T betűkkel jelöltük azokat a megállapításokat, amelyek leginkább a Környezeti, a Gazdasági illetve a Társadalmi területeket érintik. Környezeti alatt értve az épített és nem épített környezet összetevőit, a fejlesztési és rendezési környezetet és a településszerkezeti összefüggések és kapcsolódások témakörét.

	ERŐSSÉGEK		**GYENGESÉGEK**
K	Ferencváros fővároson belüli elhelyezkedése, kötődése a szomszédos városrészekkel. A településszerkezet, épületállomány és általában az épített környezet értékei.	K, G	Az ipari területeken a meglévő nagy kapacitású közműhálózat nem mindig felel meg az új követelményeknek, jelenléte inkább hátráltathatja a fejlesztéseket
K, T, G	Proaktív, előremutató önkormányzati kezdeményezések	K, G	. A HÉV-, és vasúti vágányok elválasztó hatása
K	A Duna markáns városképi és funkcionális jelenléte.	K	Lakosság parkolási igényeinek megoldatlansága a belső területeken.
G, T	Jelentős gazdasági pozíció – gazdasági húzóerő. Erős helyi kötődés, lokálpatriotizmus. Jelentős ipari hagyományok és kapacitások.	K	A Duna adottságainak nem megfelelő kihasználása – Duna és város kapcsolata hiányos, a vízpart megközelítése nehézkes
G. T	Fővárosi és országos szinten is kiemelkedő oktatási és kulturális intézmények. Jól kiépült helyi közösségi intézményrendszer. Hagyományos kiskereskedelmi hálózat.	G	Fejletlen turisztikai vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás, kihasználatlan turisztikai potenciál Pontszerű kulturális szolgáltatások
G	A vállalkozói tőke, ezen belül is a nemzetközi cégek regionális központjainak koncentrált jelenléte Kutatás-fejlesztési tevékenység jelenléte.	G	Ipari beruházások alacsony aránya valamint a kisvállalkozói szektor alacsony jövedelemtermelő képessége Hiányzó fejlesztési források a KKV szektorban, üzleti inkubátorok, vállalkozó övezetek hiánya
K, G	Jelentős a barnamezős területekben és az épületállományban rejlő fejlesztési potenciál.	K	Barnamezős területek (mint potenciális szennyező források) az egykori ipari zónában.
T, G	Nagy sportmúlt, sokrétű sportolási lehetőségek a lakosságnak és versenyzőknek egyaránt.	K	Jelentős közúti átmenő forgalom és annak környezeti hatása.
K, T, G	Kiváló közlekedési kapcsolatok fővárosi és regionális szinten egyaránt, a belső területeken és az alulhasznosított területeken is.	K	A közcélú zöldfelületek részben megújításra szorulnak, területi eloszlásuk egyenetlen.
K	A légszennyező anyagok kibocsátása és a mért immissziók zömében csökkenő tendenciát mutatnak. A jelentős ipari szennyezők száma csökkent az elmúlt évtizedekben.	K	A Ráckevei (Soroksári) Duna-ág vízminőségét kedvezőtlenül befolyásoló tényezők (magas szervesanyag tartalmú iszap, szennyvízbevezetés).
K	A kerület közműellátottsága megfelelő, egyes közművek esetében 100%-os.	K	A belső területek közműhálózata sok esetben elavult.

K, G	A rehabilitációs területeken a közművek rekonstrukcióját is elvégzik.	K	A beépítések intenzitása miatt fokozódik a városi hősziget-hatás.
K	Veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekhez kijelölt veszélyességi zóna lakóterületet nem érint.	T	Háztartásszerkezet kedvezőtlen irányba változik: egyszemélyes háztartások növekvő és magas aránya (50%)
K	A kerületben a szelektív hulladékgyűjtés megoldott, a szelektíven gyűjtött hulladékok aránya növekvő tendenciájú.	T	Csökkenő gyerekszám, az új lakásépítések nem ösztönzik kellőképpen a fiatal családosok beköltözését
K	A Duna és Külső-Ferencváros zöldfelületei kondicionáló hatással vannak környezetükre. Duna menti átszellőzési folyosó jótékony hatása.	T, K	Lakhatási szegregáció csökkenő mértékben, de jelen van a kerületben
K	Fejleszthető és regionális kapcsolatokkal bíró kerékpáros közlekedési hálózat A városi és regionális kötöttpályás tömegközlekedési eszközök jelentős aránya	T, K	Magas a nem lakott lakások aránya a népszámlálási adatok szerint
T, G	A lakónépesség-csökkenés megállt, hosszabb távon pozitív vándorlási egyenleg, mely ellensúlyozza csökkenő születésszámot, és javítja a társadalmi összetételt	T, G	Városrészenként eltérő jellemzők, egyes területeken idősödő lakosság és az alacsonyan képzett, rossz munkaerőpiaci pozíciójú lakosság aránya kedvezőtlenebb
T, G	Magasan képzettek aránya nő, fővárosinál kedvezőbb arányú, emellett aktívkorúak aránya magas.	T	Hátrányos helyzetű családok helyzete érdemben nem tudott javulni
T, G	Foglalkoztatottak aránya jelentősen növekedett, a lakhatási szegregáció csökkent (telepek felszámolása) Növekvő lakásállomány, javuló minőségű összetétel: új építéseknek és városrehabilitációnak köszönhetően		
T	Szociális, egészségügyi, oktatási szolgáltatások folyamatos fejlesztése		
T	Hátrányos helyzetűek integrációját szolgáló szolgáltatások		
T, G	Humánszolgáltatások terén jelentős együttműködés a civilszektorral		
T, G	Középfokú és felsőfokú oktatás, illetve a kulturális szolgáltatások terén jelentős kapacitások vannak, melyek növelik a kerület presztízsét		

	LEHETŐSÉGEK		**VESZÉLYEK**
K, G	EU-s, fővárosi pályázati lehetőségek a Duna-part kiépítésére, városrehabilitáció folytatására és a barnamezős területek megújulására.	G	Budapest és a régió pályázati támogatási rendszere beszűkül, a vidék támogatása versenyhátrányt okoz.
K	Megújuló tervezési környezet (országos, térségi és helyi szinten egyaránt). TSZT 2015 szerint tervezett területfelhasználás tartalékai.	G	A támogatások tudatos ösztönző rendszerének, a magánberuházók bevonásának elmaradása esetén a fejlesztések nem lehetnek hosszútávon fenntarthatóak.

K	Ferencváros szorosabb együttműködése a szomszédos kerületekkel és az RSD révén a déli agglomeráció településeivel, Budapesten és kerületen belüli és várostérségi érdekek hatékonyabb egyeztetése, elmélyülő partnerség.	K, G	Megfelelő támogatási rendszer nélkül az energiahatékonysági és klímavédelmi törekvések által generált projektek gazdaságosság miatt nem indulnak el, a jogszabályi környezet ellehetetleníti a megújuló energiaforrások terjedését.
G, K	Üzleti szolgáltató szektor erősödése keresletet támaszt irodai fejlesztések iránt, és a lakásépítési konjunktúra elősegíti a belvárosi lakóterület megújulást.	G, K	A rehabilitációs keretek csökkenése és finanszírozási hátterének megváltozása új barnamezős rehabilitációs modellt kíván, ennek hiánya lelassíthatja a városmegújítást.
G	Tőkevonzó képesség fokozása, a K+F+I meglévő kapacitásainak jobb kihasználása Vállalkozási övezetek, inkubátorházak kialakítása	K	Forráshiány miatt barnamezős területek kármentesítése időben késlekedik (szennyező anyagok terjedése).
G, T, K	EU támogatások nagyobb arányú igénybevétele a társadalmi, gazdasági és környezeti stratégiai célok elérésére	G	Gazdasági és ingatlanpiaci válság elhúzódása, hitelválság miatt az ingatlanfejlesztések stagnálása
G	Üzleti ingatlanfejlesztés, tulajdoni szerkezet átalakítása, gazdasági transzfer szerep élénkülése	G, K	Duna-parti fejlesztési potenciál az érdekütközések miatt kiaknázatlan marad.
T, K	Szabadtéri rekreációs, sportterületek iránti társadalmi igény növekedése.	G, K	A tulajdonosi szándék és elképzelés hiánya lassíthatja a rozsdaövezetek megújítását
K, T, G	A kerületek közötti közlekedési kapcsolatok erősítése	K, G	A közlekedési hálózat fejlesztésének elmaradása a feltáratlan területeken
K	Város külsőbb kerületeiben tervezett közúthálózat-fejlesztések mentesítő hatása	K	A globális felmelegedés erősödésével a szélsőséges időjárási események növekvő gyakorisága
K, G	Területileg differenciált fővárosi személyforgalmi behajtási díjrendszer bevezetése	K, T	Személygépjármű ellátottság további növekedése.
K	Lakossági érdeklődés az energia- és vízfelhasználás csökkentésére.	T	A szociális ellátórendszer kapacitásának igazodnia kell az elöregedő társadalomhoz.
K, G	Elérhető és megfizethető korszerű energia hatékony technológiák megjelenése, elterjedése, alternatív energiák térnyerése, a környezettudatosság erősödése.	T	Egészségügyi rendszer átszervezése miatt a helyi kórházi infrastruktúra túlterheltté válik, a fejlesztések elmaradhatnak.
K, G	A barnamezős területek zöldfelületként való átmeneti hasznosítása kondicionáló hatással lehet a kerület klimatikus viszonyaira.	T, G	Városmarketing hiányában a kerület nem tudja kellőképpen kihasználni a meglévő közösségi és kulturális szolgáltatásokból fakadó előnyöket, lehetőségeket
T, G	Gyermekes családok tudatos vonzása a kerületbe A fiatal aktívkorúak magas aránya hozzájárul a kerület fiatalos arculatához, fizetőképes keresletet biztosít helyi szolgáltató szektor fejlődéséhez	T	Szociális bérlakásállomány túlzott csökkenése veszélyeztetheti alacsonyabb státuszúak lakhatási lehetőségeit
T, K	Rehabilitáció folytatásával a lakhatási szegregáció további felszámolása	T	Gyerekszám további csökkenése

2. Problématérkép / Értéktérkép

Épített környezet

Területfelhasználás konfliktusai

- Ferencváros legfőbb területfelhasználási problémája a kerület méreteihez képest hatalmas barnamezős és MÁV területek aránya. Ezek az ingatlanok rendkívüli mértékben alulhasznosítottak, számos esetben jelentős ökológiai problémát is hordoznak. A környezeti problémák kezelése valamint az infrastruktúra állapota jelentős és összehangolt beruházást igényel, amely lassítja a terület és a rajta lévő épületállomány hasznosítását.
- Ez az összefüggő barnamezős zóna párosulva a közúti és vasúti közlekedési folyosókkal áthatolhatatlan tömbként ékelődik a kerület szövetébe, elvágva az egyes településrészeket egymástól, mint pl. a József Attila-lakótelepet vagy a Duna-parti területeket, és teljes mértékben izolálja az Aszódi úti lakóterületet. Ennek megfelelően a területek társadalmi, gazdasági és fizikai tulajdonságaikat tekintve is magukon viselik a zárványok tipikus jegyeit.
- Többek között a kialakult településszerkezet eredményezte szeparáltságnak és izoláltságnak is köszönhetően a központ illetve intézményellátottság is jelentős eltéréseket mutat: amíg Belső- és Középső-Ferencváros területén jó, sőt egyes helyeken kimagaslónak mondható változatos központrendszer alakult ki; Külső-Ferencváros lakóközösségei sokkal rosszabb helyzetben vannak.
- Különös kérdés a kerületben a Duna-part kihasználtsága. Az utóbbi években számos jelentős fejlesztés valósult meg a közvetlen vízparti területek bevonására illetve hasznosítására, emellett a VITUKI területe és a Soroksári Duna ág menti területek további fejlesztése szükséges.

Közlekedés

Hálózati kapcsolatok hiánya

A Külső-Ferencvárosban az összvárosi kapcsolatok biztosítása szempontjából probléma a hiányzó gyűrű irányú kapcsolatok (Ecseri út - Kén utca – Csepel – Galvani utca, Körvasútsor – Határ út – Csepel – Albertfalva).

Vasút, HÉV elválasztó hatása

A H7 HÉV (Csepeli HÉV) vonal, valamint a 150-es vasútvonal (Budapest - Kelebia) keresztirányú átjárhatósága jelentős elválasztó hatást gyakorol a Duna melletti területekre. A parti területek a Csepeli HÉV keresztezésével a Rákóczi hídnál szintbeni és gyalogos felüljárón, valamint a Hajóállomás utcánál aluljárón keresztül érhetők el. A 150-es vasútvonal átjárhatóságát a Kvassay Jenő úttól délre egy szintbeni közúti-vasúti átjáró biztosítja a Beöthy utcánál, és egy gyalogos felüljáró a Kén utcánál.

Lakossági parkolók hiánya

A Múzeum körút vonalától a Haller utca vonaláig tartó területén Ferencváros jellemzően zártsorúan beépített, az épületállományhoz itt csak minimális telken belüli parkolási lehetőség tartozik. A közterületek a nappali időszakban telítettek. Problémát jelentenek a lakótelepek is, mivel itt található a lakásállománynak több mint 23%-a és az épített parkolók száma jelentősen elmaradt az lakásonkénti egy parkoló ellátottsági szintjétől.

Hajóállomás megközelítése

A Haller utcai BKK hajóállomás elérése a Soroksári út felől, a lezárt gyalogos aluljáró miatt csak jelentős kerülővel lehetséges. A Boráros tér felől 450 m, a Rákóczi híd felől 650 m a gyalogos és kerékpáros elérhetőség.

Közművesítés

Az ivóvízzel ellátott csatornázatlan területek

Azokon a területrészeken, amelyeket az ivóvízhálózat érinti, sokkal nagyobb mennyiségben keletkeznek szennyvizek is, mint azokon, ahol esetleg csak fúrt kútról biztosítják a vízigényeket, mivel utóbbiak vízminősége fogyasztásra kevésbé alkalmas. A csatornahálózat hiányában a keletkező vizek megtisztítása nem ellenőrzött, így a gyűjtés és elszállítás mennyisége jellemzően kevesebb, mint a ténylegesen keletkező szennyvízmennyiség. A különbség legtöbbször a rosszul kialakított tároló rendszerek következtében a talajba szivárog el, ahol jelentős terhelést okoz.

Beépített hullámtér

A beépített hullámterek olyan árvízveszélynek közvetlenül kitett partszakaszok, melyek az I. rendű védvonal előtt helyezkednek el. A védekezési előírások alapján ezeken területek az árvíz elleni védekezéséről a terület tulajdonosának kell gondoskodnia, melyet legtöbbször önerőből képtelen megvalósítani.

Jogilag rendezetlen árvízvédelmi védvonalszakasz

Az elmúlt évtizedben a Duna menti sáv területén történt beépítések, illetve arra szánt területek védelmére megépültek a védművek, amelyek magasságilag is megfelelnek az I. rendű védvonal előírásainak. Azonban a védvonal nyomvonalának módosítása jogilag nem történt meg, így az árvízi védekezés továbbra is a jogilag nyilvántartott I. rendű védvonal nyomvonalán zajlik.

Elégtelen kapacitású patakszakasz

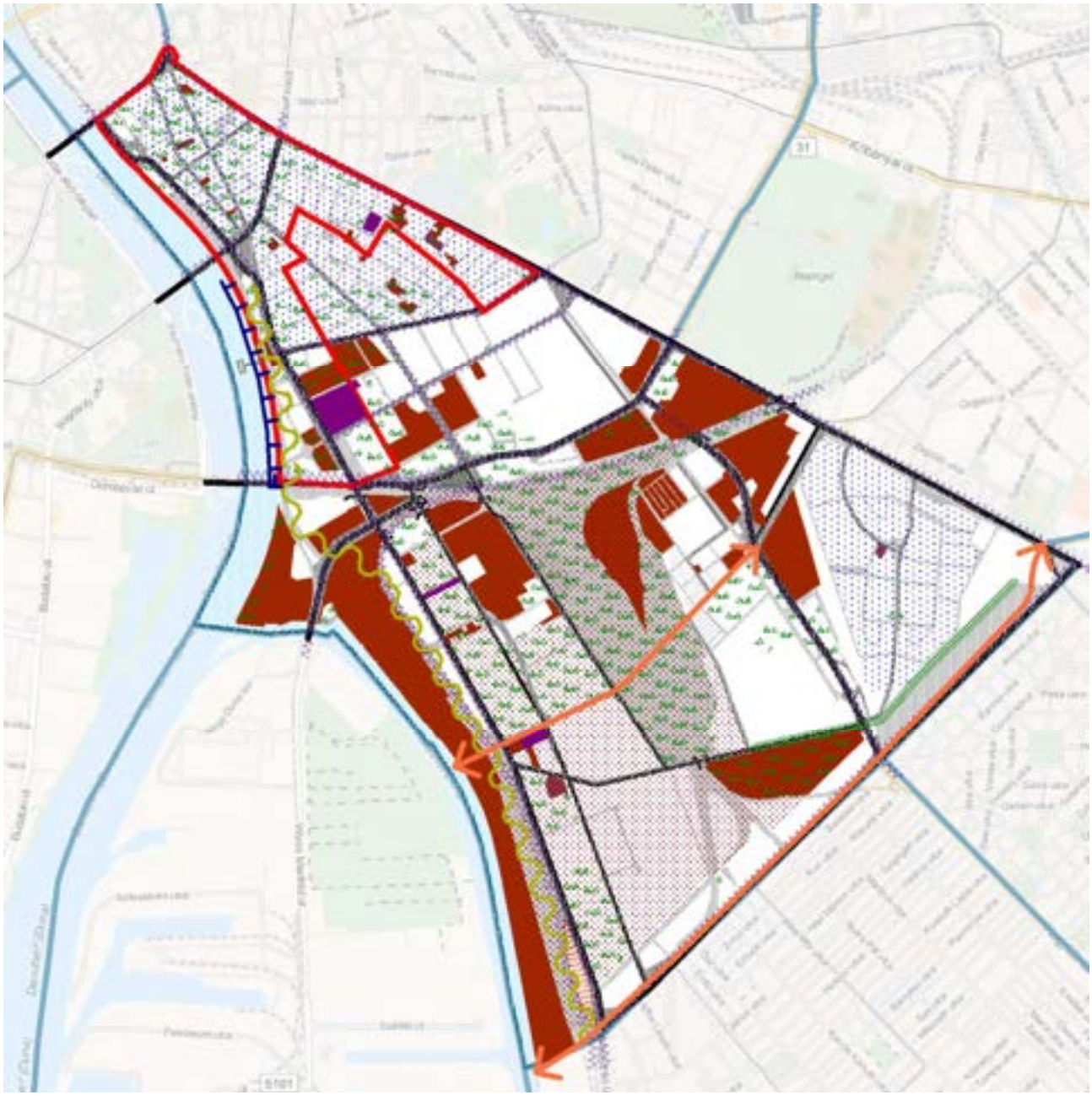
A burkolt felületek folyamatos növekedésével az elvezetésre kerülő csapadékvizek mennyisége folyamatosan nő, miközben a vizek természetes befogadóinak elvezető képessége nem változik, rosszabb esetben a mederburkolat elhanyagoltsága és a megtelepülő növényzet miatt még csökkenhet is. Ferencvárosban az Illatos-árok teljes szakasza kapacitáshiányos, rendezésre szorul.

Zöldfelületek, környezetvédelem

Környezeti problémák, konfliktusok

- *ZAJKONFLIKTUSSAL ÉRINTETT TERÜLETEK:* Feltüntetésre kerültek a stratégiai zajtérkép alapján jelentősnek mondható, küszöbérték feletti zajszinttel érintett útszakaszok (jellemzően közösségi közlekedéssel érintettek): a Vámház körút, az Üllői út, Ferenc körút, Közraktár utca, Soroksári út, Haller utca, Vágóhíd utca, Könyves Kálmán körút, az M5 autópálya bevezető szakasza, a Határ út, a Csepeli HÉV. A vasútvonalak közül a déli összekötő vasútvonal, és a Budapest-Kelebia vasútvonal zajhatása jelentős.

- *POTENCIÁLISAN TALAJSZENNYEZETT TERÜLET:* A korábbi gazdasági tevékenységek területein potenciális szennyezettséggel lehet számolni. Ezek a területek a kerület külső részein, a Soroksári út és Külső Mester utca közötti volt gazdasági zónában található. A barnamezős területek közül több területen szennyezettséget tártak fel (Ferencvárosi rendező-pályaudvar, Illatos úti volt Vegyiművek területe).

99. ábra: Ferencváros problématérképe

Épített környezet értékei

Ferencváros belső városrészei szervesen integrálódtak Budapest hasonló szerkezeti helyzetben lévő területeihez, ezek együttesen alkotják a főváros történeti lakóterületeit. A terület városi szövete, épületállománya egyedileg és együttesként is kiemelkedő értéket képvisel.

A belső városrészek komplex lakó és intézményi területei adnak helyet a rendkívül gazdag oktatási és kulturális intézményeknek, valamint a hagyományos kiskereskedelmi, kisipari szolgáltatásoknak.

A belső területek közterület-megújítási és városrehabilitációs programjai úttörő jelentőségűek a hazai urbanisztikában, ennek tapasztalatai és eredményei beépültek a kerület arculatába és a főváros mentális térképébe. A további, a rehabilitációs programba bevonandó területek gyakran értékes épületállománnyal rendelkeznek (műemlékek, ipari műemlékek) amelyek továbbélése és hasznosítása tovább erősítheti a terület presztízsét.

A Duna-parti területek – a fejlesztésbe való bevonást lassító tényezők ellenére – rendkívül magas potenciállal rendelkeznek, ezek hasznosítása révén új lakó és rekreációs területek alakulhatnak ki.

Közlekedés

Hálózati regionális és városon belüli kapcsolatok

A kerületet érintő több nagy kapacitású közlekedési útvonal jelentősen hozzájárul a ferencvárosi területek feltárásához, az itt lévő ingatlanok piaci helyzetének erősödéséhez. A közúti és kötöttpályás közlekedési kapcsolatok a kerületet nem csak Budapest, de az agglomerációs térképen is jól pozícionálják a kerületet.

Vasút, HÉV hatása

A vasúti és a HÉV vonalak közvetlen összeköttetést teremtenek az agglomerációval és a főváros külső kerületeivel.

Tömegközlekedési hálózat

A kerület tömegközlekedési hálózata, azon belül is a kötöttpályás tömegközlekedés helyzete kiemelkedő fővárosi mértékkel is. A közelmúlt fejlesztéseinek köszönhetően a 4-6 és az 1-es villamos révén a kerületen

halad keresztül Budapest (és Európa) legnagyobb kapacitású és leghosszabb villamos vonala is. A 3-as és a 4-es metró vonal tovább javította a kerület elérhetőségét és gazdagította az átszállási lehetőségeket, felértékelve az érintett közterületeket és gyalogos átszálló helyek környezetét is.

Egyéb alternatív közlekedési lehetőségek

A kerület belső részein megvalósított és tervezett közterület-megújítási akciók jelentősen növelik a gyalogosközlekedés lehetőségeit és biztonságát, ami potenciálisan magával hozhatja az érintett ingatlanok értéknövekedését és megújítását is. A rehabilitált területeken a forgalomcsillapítási és akadálymentesítési eszközök is a gyalogos közlekedés biztonságát és komfort szintjét növelik, javítják a terület intézményeinek elérhetőségét az idősek vagy mozgásukban korlátozott lakosok számára is.

A közterületek gépjármű közlekedésének csillapítása nem csak a gyalogos, de a kerékpáros-barát közlekedés feltételeinek javítását is eredményezte. Emellett Ferencvárost több, városi szintű kerékpárút is érinti, amelyek összekapcsolása és fejlesztése a regionális vérkeringésbe is bekapcsolhatják a kerületet. A belső területeken számos bérelhető kerékpár-terminál (BuBi) található.

Közművesítés

A kerület közműellátottsága gyakorlatilag 100%-nak tekinthető. A városrehabilitációs programok és projektek minden esetben magukban foglalják a csatlakozó közműhálózat felújítását is, ami az ellátás biztonságát, a költségek csökkentését és a hatékonyság növelését eredményezik.

Zöldfelületek, környezetvédelem

Zöldfelületi értékek

- *Településképi jelentőségű fasor:* Kerületben a fasori állomány csak egyes városrészekben intenzívebb, ezért a szerkezeti jelentőségű, településképi szempontból megtartásra és fejlesztésre érdemes egy- vagy kétoldali fasorok kerültek ábrázolásra, amelyek a települési zöldhálózat szerves részeként értékelhetők.

- *Jelentős zöldfelülettel bíró lakóterület:* A kerületben a városszerkezet és a beépítési struktúra következtében alacsony zöldfelületi intenzitású területek dominanciája jellemző. Mindemellett magas zöldfelületi arányú lakóterületeket is találunk, mint a József Attila-lakótelep. Ezek a területek nagyban ökológiai, városklimatológiai szempontból kiemelkedő értékűek.

- *Jelentős zöldfelülettel bíró egyéb terület (erdő, közpark, közkert, jelentős zöldfelületű intézményterület):* Mivel a kerület jellemzően alacsony zöldfelületi aránnyal rendelkezik, nagy jelentőséggel bír valamennyi meglévő közkert, közpark, jelentős zöldfelületű intézménykert. Legfontosabb ilyen zöldterületek és intézménykert a Nehru-park, Milleniumi negyed közparkja, Markusovszky tér, Ferenc tér, Lenhossék park, József Attila-lakótelep központi parkja, a Szent István és Szent László Kórházak kertje.

100. ábra: Ferencváros értéktérképe

101. ábra: Ferencváros értéktérképe - részletek

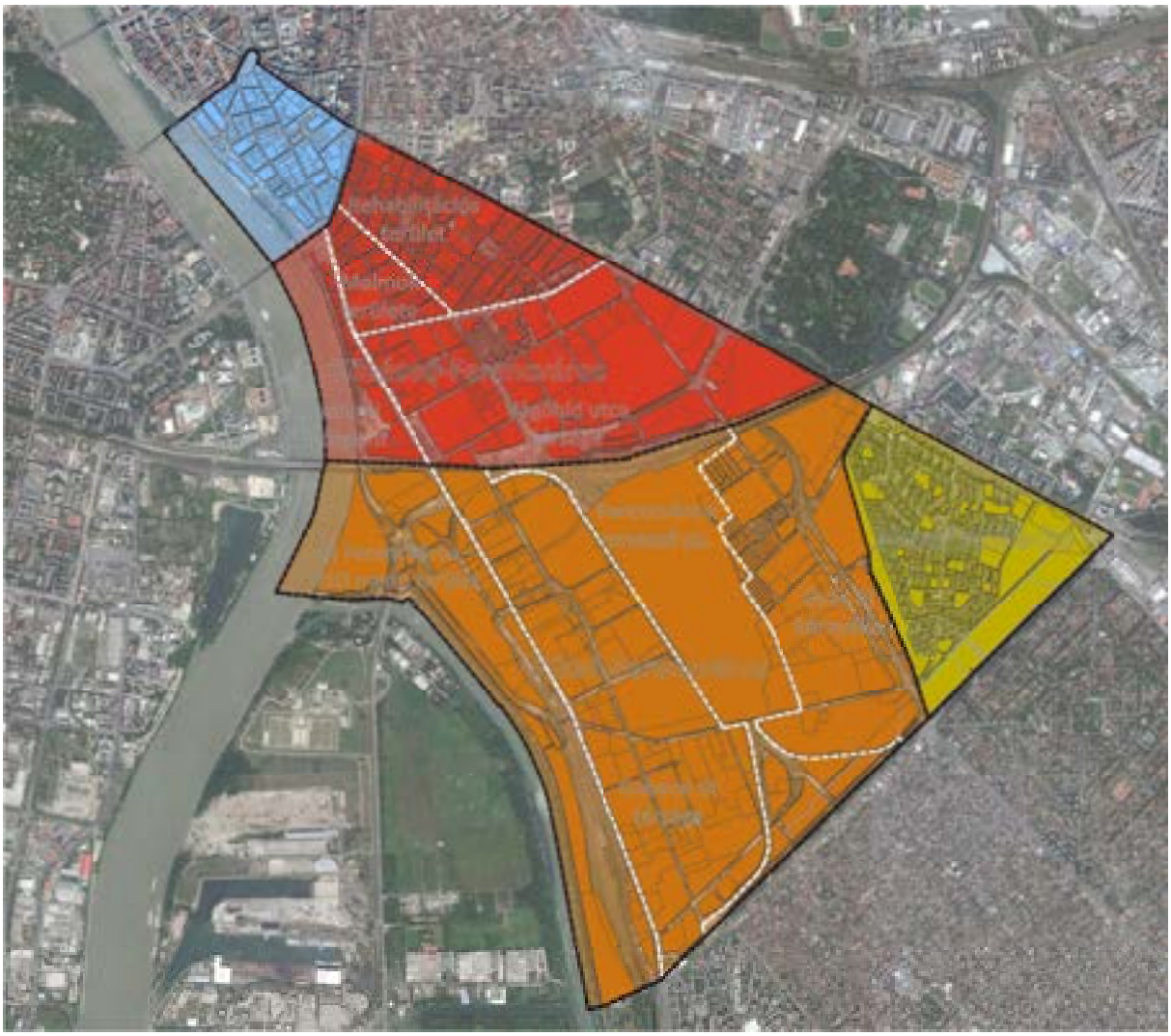
3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.1. Ferencváros városrészei

Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

Ferencváros Önkormányzata – a tradicionális adottságokat alapul véve – 4 városrészre osztotta a települést. Az elmúlt időszakban nem történtek olyan mérvű szerkezeti vagy funkcionális változások a kerületben, amelyek indokolták volna ennek módosítását, a KSH és a népszámlálási adatok statisztikai összehasonlíthatósága szintén a változtatás ellen szólt.

1. Belső-Ferencváros
2. Középső-Ferencváros
3. Külső-Ferencváros
4. József Attila-lakótelep

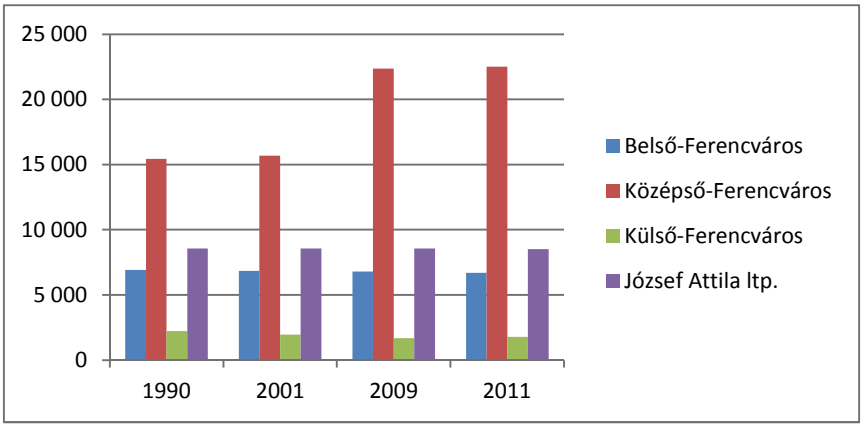

102. ábra: Ferencváros városrészei

Az egyes városrészek jellemzői

Lakásállomány, lakónépesség

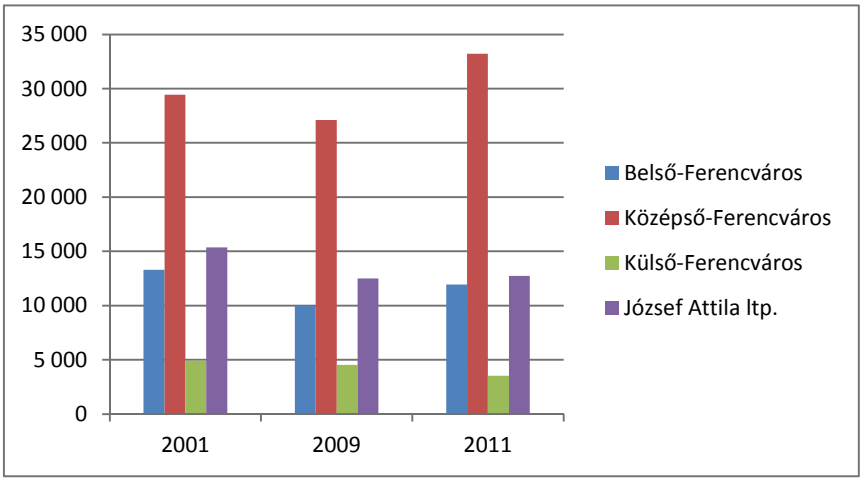
A kerület lakásállománya számottevően nem változott 1990. óta. Ez alól a 90-es évek végétől beindult rehabilitációnak valamint a Duna-parti fejlesztéseknek köszönhetően Közép-Ferencváros a kivétel, ezzel szemben a Belső-Ferencváros és a József Attila-lakótelep kialakult épületállománya változatlannak tekinthető. Külső-ferencvárosi kisméretű elszigetelt lakóterületek lassan felszámolódnak, ugyanakkor a Duna-parti lakóterület-fejlesztési projektek nem indultak be, ennek köszönhetően a városrész lakásállománya enyhe csökkenést mutat.

103. ábra: A kerület lakásállománya városrészenként
Forrás: KSH és Önkormányzat

A lakónépesség alakulása ugyanakkor nem minden esetben tükrözi a lakásállományban történt változásokat. Ennek magyarázata lehet egyrészt az adatszolgáltatás eltérése (a 2009-es adatok önkormányzati nyilvántartáson alapulnak, míg a 2001-es és 2011-es adatok a KSH népszámlálás eredményét mutatják), valamint az, hogy – elsősorban Belső és Középső-Ferencváros lakásai rendkívül közkedvelt bérlemények a környező egyetemi diákok számára. Amennyiben nem történik bejelentés, a helyszínen regisztrált adatok jelentősen eltéríthetik a statisztikai eredményeket.

A József Attila-lakótelep lakónépességének csökkenése (15 362-ről 12 748-ra) változatlan lakásszám mellett feltételezhetően egy generációváltás eredménye.

104. ábra: A kerület lakónépessége városrészenként
Forrás: KSH és Önkormányzat

Egyéb fejlesztési tendenciák

Jelentőségében és volumenében is a legnagyobb változások Belső- és Középső-Ferencváros területén zajlottak le az elmúlt időszakban. Ezek egyrészt az országos és nemzetközi jelentőségű intézmények (Corvinus egyetem, Bálna, Nemzeti Színház, MüPa) párosulva a magas minőséget és piaci értéket képviselő lakás-fejlesztésekkel újrapozicionálták a ferencvárosi Duna part szerepét. Ez a tendencia folytatódik várhatóan, amennyiben napirenden van a Nehru part valamint a Boráros tér megújítása, ami által a két városrészben egy összefüggő Duna parti sáv alakulhat ki erős városi közösségi funkciókkal.

A Duna-part jövője Külső-Ferencváros területén továbbra is kérdéses. A 2024-es olimpiai játékok központjaként és az Olimpiai Falu helyszíneként elindulhat a terület fejlesztése, ami – elsősorban a csatlakozó infrastrukturális és közlekedési fejlesztések nagyságrendje miatt – ezidáig nem történt meg. Bár a terület beépítése némileg ellentmond a kompakt város elveinek, a város és a kerület mindig is potenciális fejlesztési lehetőségként kezelte, mintsem városi közparkként vagy más beépítetlen területként.

Középső- és Külső-Ferencváros területe rendkívül heterogén összetételű, s bár statisztikai szempontból összevontan jelennek meg, ezeket érdemes területileg tovább tagolni.

Külső Ferencváros további területeinek (elsősorban barnamezős ingatlanjainak) fejlesztése szintén várat magára, ami alól csak az M5 autópálya bevezetőszakaszához csatlakozó területek, a Gyáli út és környéke képeznek kivételt, ahol a kiváló közlekedési kapcsolatoknak köszönhetően korszerű és kedvező váltás zajlott le a gazdasági területek hasznosításában.

Belső-Ferencváros

A városrész területe[10]: 58,3 ha

Lakósűrűsége:205,0 fő/ha

Állandó népesség: 11 953 fő, a kerület összlakosságának 19,4%-a (2011.)

A Kiskörút (Vámház krt) és a Nagykörút (Ferenc körút) közti rész a legrégibb városias terület. Jellemző beépítése zárt sorú, három-, négy-, ötemeletes századforduló környékén épült bérházakkal, jelentős számú intézménnyel (Vámház, a mai Corvinus Egyetem, Központi Vásárcsarnok, Iparművészeti Múzeum).

Középső-Ferencváros

A városrész területe: 330,0 ha

Lakósűrűsége:100,7 fő/ha

Állandó népesség: 33 226 fő, a kerület összlakosságának 54,0%-a (2011.)

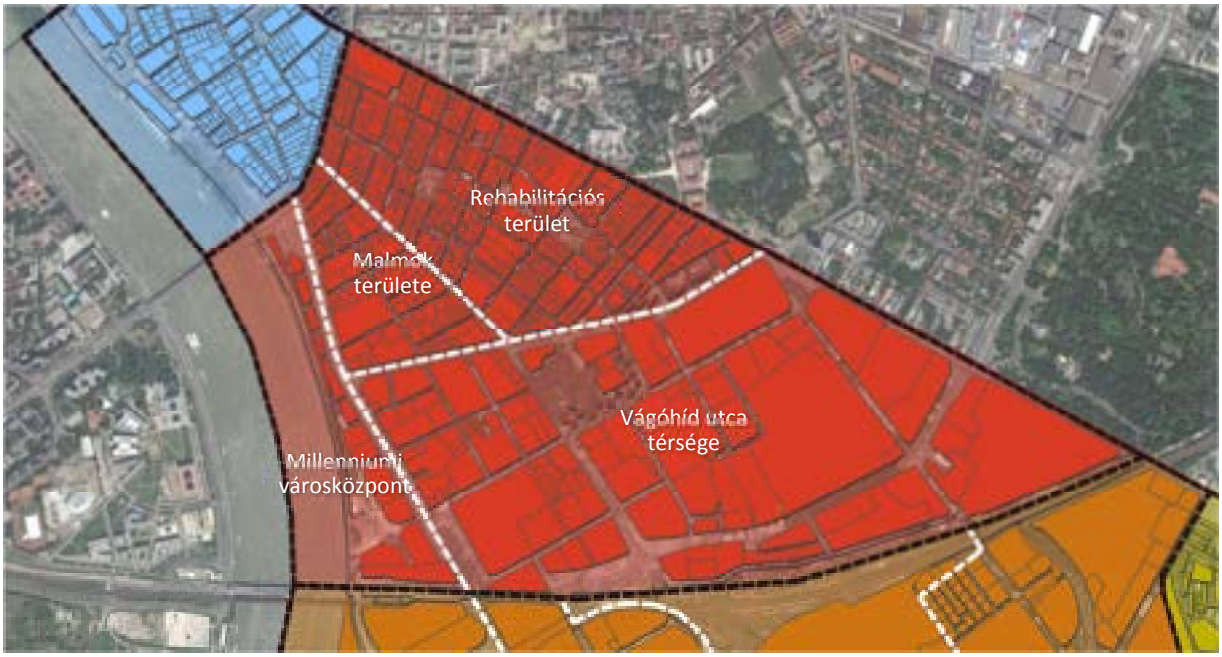
Mivel a városrész nagyon heterogén képet mutat városképi, városszerkezeti, gazdasági és demográfiai szempontból egyaránt, indokolt Középső-Ferencvárost további négy területre tagolni: Rehabilitációs terület, a Malmok területe, Millenniumi városközpont és a Vágóhíd utca térsége.

Ezen területek legfőbb jellemzője, hogy az eredeti épületállomány zömében a XIX. századi városegyesítés során alakult ki, azonban – mivel a városnövekedés során megváltozott az egyes területek városszerkezetben és a város működésében betöltött szerepe – mára átalakult, kiüresedett. A Haller út, amely sokáig a város határa, egyben árvízvédelmi vonala (Ferencvárosi védgát) is volt, ma is a városias, zárt sorú beépítés határvonala. A Rehabilitációs területen elindult a főváros legjelentősebb lakóterületi megújítási programja, a Malmok területén is történtek jelentős váltások, bár az eredeti malom épületek és környezetük még nem igazán találták meg új funkciójukat.

[10] A területek a Duna nélkül értendők

A Vágóhíd utca térségében a Róbert Károly körút mentén a nagyobb léptékű fejlesztések jelentek meg (Grupama Aréna, Lurdy ház), és várat magára a Soroksári út menti területek ipari műemlékeinek revitalizációja. A belső területek lakóterületeinek lassú, telkenkénti átalakulás figyelhető meg elsősorban magánbefektetők részvételével.

A Soroksári út és a Vágóhíd utca menti terület a malmok és egyéb mezőgazdasággal kapcsolatos ipari tevékenységek területe volt, lakóházakkal keverten. A maguk korában korszerű, a Ferencváros múlt századi fellendülését lehetővé tevő gyárak, üzemek mára elavultak. Privatizáció kapcsán történő tulajdonváltásuk után is nehéz kérdés marad az épített környezet újrahasznosítása. Könyves Kálmán körút és a Rákóczi-híd kiépítésével jelentős változáson megy keresztül a terület, néhány éven belül a városrész déli határa az Új-Lipótváros és Róbert Károly körút déli tükörképeként alakul ki.

105. ábra: Középső-Ferencváros jellemző városszerkezeti térségei

Külső-Ferencváros

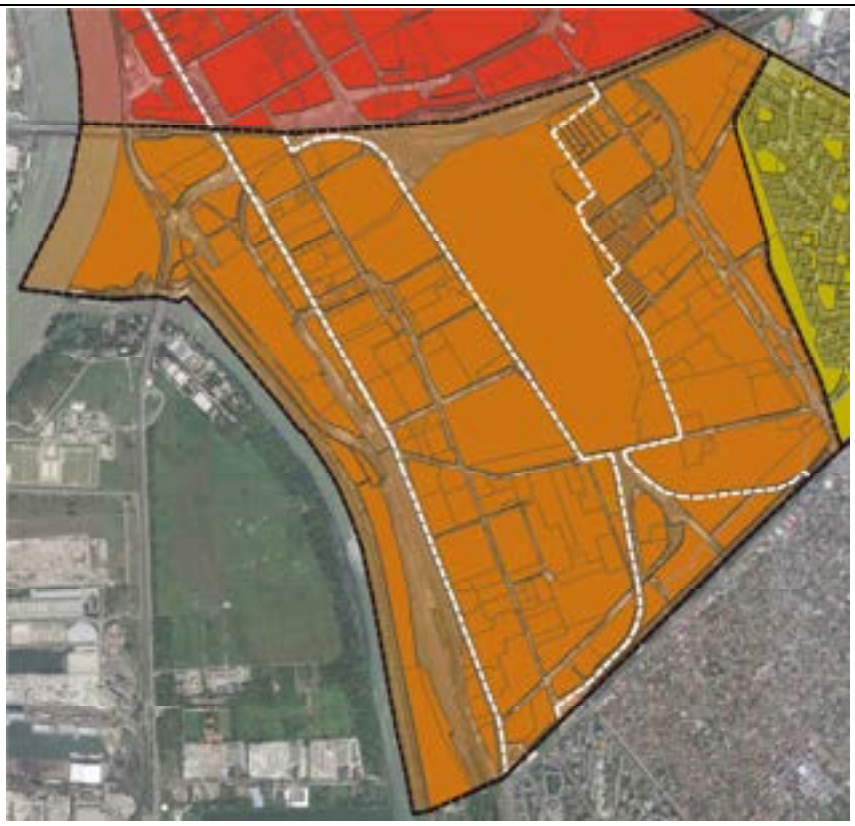
A városrész területe: 657,1 ha

Lakósűrűség: 5,4 fő/ha

Lakónépesség: 3 542 fő, a kerület összlakosságának 5,8%-a (2011.)

A kerület főként ipari jellegű városrésze három részre tagolódik. A Soroksári út - Gubacsi út - Külső Mester utca menti terület mezőgazdasági feldolgozó-ipari, nehéz- és hadipari létesítményei a privatizáció kapcsán ezekben az években keresik új szerepüket.

A Ferencvárosi rendező pályaudvar a Rákóczi hídhoz és a Könyves Kálmán körúthoz való csatlakozás lehetőséggel egyedülálló utat nyit a Főváros vasúton történő áruellátása.

106. ábra: Külső-Ferencváros jellemző városszerkezeti térségei

József Attila-lakótelep

Lakótelep területe: 137,5 ha

Lakósűrűsége: 92,7 fő/ha

Lakónépesség: 12 748 fő, a kerület összlakosságának 20,7%-a (2011.)

A főváros első lakótelepe, amely a Határ út és Üllői út csatlakozásánál lévő háromszögben épült a hajdani Mária Valéria telep helyén. Magán hordozza az 50 évek végének, hatvanas évek elejének tervezési jegyeit a telep építészetében és beépítésében egyaránt.

Intézményellátottsága jónak mondható, közterületei és zöldfelületei megújítása folyamatosan napirenden van, a lakótelep forgalomcsillapítása megtörtént, ami által gyalogos-barátabbá, biztonságosabbá váltak.

3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek

Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

A IX kerület a rendszerváltásra az egyik legrosszabb állapotú kerületté vált a szlömösödés és a szegregáció tekintetében. A jelentősen leromlott területek nagysága és száma azonban számottevően visszaszorult az elmúlt évtizedekben lezajlott városrehabilitációs programoknak köszönhetően. Ez nem csak a lakásállomány ugrásszerű feljavítását sok esetben lecserélését jelentette, de az intézmény ellátási

rendszerek újjászervezését is, kiemelten az oktatási, egészségügyi és szociális területen. Erre és az időközben szerzett tapasztalatokra épülnek a kerület idevágó rendeletei és egyre kiterjedtebb speciális programjai.

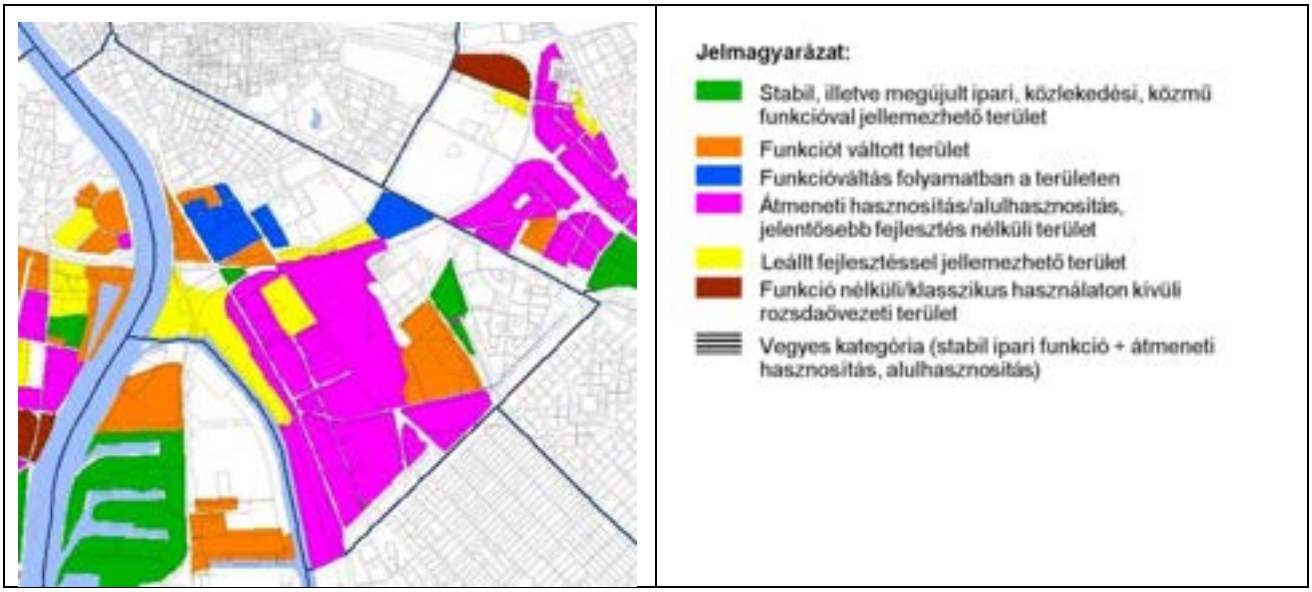
Szegregátum és szegregációval veszélyeztetett területek: Ferencváros társadalmi, területi, fizikai jellemzőiből adódóan számos alacsony státuszú, leromló vagy már leszakadt lakótömb található. A krízisterületek lehatárolása a következő ismeretek alapján történt: A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján minden olyan településrész említésre kerül, aminek lakossága meghaladja az 50 főt és az alacsony státuszú lakosok[11] aránya minimum 35%.

3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

Ferencvárosban a legégetőbb kérdés és a legsürgetőbb beavatkozást igénylő terület a volt ipari valamint a MÁV területek jövője. Ezek összesen megközelítik a kerület területének 30%-át. Ha ehhez hozzá vesszük a belső területeken meglévő volt ipari területeket is, az alulhasznosított területek arányát tekintve Ferencváros a Főváros legnehezebb helyzetben lévő kerületei közé tartozik.

Az alulhasznosítottság a belső területi tartalék nem megfelelő kihasználását, vagy városszerkezetileg nem megfelelő funkciót jelenti. Ezeken a területeken sok esetben nem értékes az épületállomány. Előfordul, hogy az elmúlt években a területen jelentős bontások történtek, de a terület (minőségi) átalakulása – jellemzően a gazdasági válság következtében – és a visszamaradt, néha értékes épületek sem hasznosítottak megfelelően. Bár ezek a területek az eltérő szerkezeti és környezeti adottságaik alapján különböző jellegű beavatkozást igényelnek az Önkormányzat részéről, abban hasonlóak, hogy nagyléptékű és átfogó fejlesztési koncepció nélkül egyik terület fejlesztése sem várható.

107. ábra: Barnamezős területek átalakulása a IX. kerületben (2012)
Forrás: MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

A helyzetfeltárás során azonosított, sokszor területileg is szignifikáns, településszerkezetben meghatározó és /vagy sajátos problémával rendelkező területek a beavatkozások. Az alábbi területtípusokra a fenti

[11] Aktív korú, 8 általános iskolai osztálynál nem magasabb iskolai végzettségű és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező lakos

területi kiterjedés, városszerkezeti szerep mellett jellemző a különböző problémák összetettsége, egymást erősítő negatív hatása, mely a beavatkozások komplex, integrált szemlélettel történő tervezését is megkívánja.

A területi kiterjedéssel rendelkező, alább részletezett problémák beavatkozási területeinek egymásra vetítéséből kirajzolódnak az integrált problémákkal rendelkező területek:

- alulhasznosított és használaton kívüli területek;
- a kerület testétől távol eső vagy szigetszerű kerületrészek;
- jelentős építészeti értékkel bíró, de nem vagy alulhasznosított területek;
- lakossági parkolóhely-hiány területe;
- hálózati kapcsolati hiányok területe;
- közösségi közlekedéssel kevéssé ellátott területek;
- alacsony zöldfelületi intenzitású terület;
- zajklonfliktussal érintett út/vasútszakaszok;
- kiemelt jelentőségű, rendezetlen útszakaszok;
- rendezetlen tulajdonviszonyokkal rendelkező területek.

A területi kiterjedéssel rendelkező problémák mellett Ferencváros rendelkezik olyan kihasználatlan területi értékekkel, amelyek a problémák megoldásával párhuzamosan fejleszthetők, a beavatkozás integráltságának szintjét emelik és a megvalósíthatósághoz nagyban hozzájárulhatnak. Ezek a következők:

- jelentős és értékes zöldfelületi területek;
- Duna menti területek;
- belső fejlesztési potenciállal rendelkező lakóterületek, rehabilitációs tömbök;
- jól működő, élő kerületközpont;
- kötöttpályás tömegközlekedési eszközök jelentős aránya;
- védett épületek és településképi szempontból kiemelt tömbök;
- kiemelkedő kulturális és oktatási intézményrendszer;
- jelentős sport és rekreációs funkciójú létesítmények.

A beavatkozási területek csak egy része rendelkezik területi kiterjedéssel. A területileg nehezen leképezhető, intézkedés jellegű beavatkozási területek a következők:

Társadalmi, gazdasági tematikus beavatkozási területek

- Befektetés ösztönzés, aktív gazdaságfejlesztés,
- Lakásépítési ösztönzése a városrehabilitáció folytatásával,
- Oktatás, szakképzés fejlesztése,
- Kerületi kulturális létesítmények komplex fejlesztése,
- Helyi egészségipar fejlesztése,
- Sportinfrastruktúra fejlesztése,
- Megújuló energia használatának elterjesztése,
- Helyi közösségek és társadalmi csoportok erősítése,
- Szegregációs és szegregáció által veszélyeztetett területek beavatkozási programja,
- Szociális és idősellátás hatékonyságának fejlesztése.